

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2020-2021

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του ΜΙΧΑΗΛ ΕΦΕΝΤΑΚΗ του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Α.Μ.: 73400104200005

«Η μεταχείριση του ενέγγυου πιστωτή στο νέο δίκαιο αφερεγγυότητας»

Επιβλέπων Καθηγητής:

Μαστρομανώλης Εμμανουήλ,
Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής Αθηνών

Αθήνα,
Νοέμβριος 2021

Copyright © [Μιχάλης Κ. Εφεντάκης, Νοέμβριος 2021]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

«Η μεταχείριση του ενέγγυου πιστωτή στο νέο δίκαιο αφερεγγυότητας»

Στη μητέρα μου.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	1
Μέρος Α' - Οι συνέπειες κήρυξης της πτώχευσης στους ενέγγυους πιστωτές.....	3
§1 Προλεγόμενα – Η εισβολή του ν. 4738/2020 και η ανακατασκευή του Πτωχευτικού Δικαίου.	3
§2 Η σπουδαιότητα της εμπράγματης ασφάλειας για την πιστωτική οικονομία.....	6
§3. Οι κατηγορίες των πιστωτών στην πτώχευση – ειδικά ο ενέγγυος πιστωτής και η αρχή της <i>par condicio creditorum</i>	9
§4. Οι συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους ενέγγυους πιστωτές.	13
I. Γενικές παρατηρήσεις ως προς το σύνολο των πτωχευτικών πιστωτών.	13
II. Η εμπράγματη και η ενοχική αγωγή των ενέγγυων πιστωτών.....	15
III. Η αντιστροφή της αναστολής των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών υπό το νέο άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ – κριτική.....	17
§5. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών αναλυτικά	23
I. Η έννοια της αναστολής και περιπτωσιολογία.....	23
II. Η «ταυτότητα» των ενέγγυων πιστωτών και το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της αναστολής των ατομικών διώξεων (<i>ratione personae</i>).....	27
III. Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της αναστολής των ατομικών διώξεων (<i>ratione materiae</i>)	30
IV. Εξαιρέσεις από την αναστολή των ατομικών διώξεων - ειδικά οι περιπτώσεις των άρ. 100 παρ. 2 και 111 ΚΑφ.....	36
V. Ειδικά οι συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας και η εκχώρηση - ενεχύραση απαιτήσεων (101 παρ. 4 ΚΑφ).....	37
VI. Ειδικά η μεταχείριση του προσημειούχου πιστωτή.	40
VII. Η χρονική ισχύς της αναστολής των ατομικών διώξεων.	45
VIII. Συνέπειες παραβίασης της αρχής της αναστολής των ατομικών διώξεων.	46
IX. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών και η εκποίηση της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου.....	48
§6. Λοιπές αλλοιώσεις των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών.....	52
I. Η παύση της τοκογονίας (99 ΚΑφ).....	52
II. Η εξαίρεση από την πλασματική λήξη των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων.....	53
III. Η εγγραφή υποθήκης υπέρ της ομάδας των πιστωτών.	54
§7. Η εμπράγματη ασφάλεια στην ύποπτη περίοδο.	55
ΜΕΡΟΣ Β' - Η ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΓΓΥΟΥ ΠΙΣΤΩΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	58
§1. Εισαγωγικά: Η εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας στο νέο Δίκαιο Αφερεγγυότητας.....	58
I. Οι δύο τρόποι ρευστοποίησης στον νέο Κώδικα Αφερεγγυότητας.	58
II. Η Διανομή του προϊόντος εκκαθάρισης και τα προνόμια συνοπτικά	62
§2. Ειδικά ζητήματα ως προς την κατάταξη των ενέγγυων πιστωτών.....	63

I. Η περίπτωση που το ποσό προέρχεται από την εκποίηση εντός πτώχευσης υπεγγύου επί του οποίου υπάρχει ειδικό προνόμιο.	63
II. Η σύγκρουση της διάταξης του 977Α ΚΠολΔ με το υπερ-προνόμιο του άρ. 167 παρ. 2 ΚΑφ ..	67
III. Ειδικά η επίσπευση πλειστηριασμού από ενέγγυο πιστωτή ατομικά και η επίδρασή του στην πτώχευση.....	69
IV. Ειδικά η διανομή που προέρχεται από την εκποίηση ακινήτου στο οποίο έχει συσταθεί προσημείωση υποθήκης.....	72
V. Ειδικά ζητήματα κατάταξης των ενέγγυων πιστωτών δυνάμει του άρ. 169 ΚΑφ.....	73
VI. Η άμυνα του ενέγγυου πιστωτή: ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης, των επαληθεύσεων και των πράξεων εκποίησης - κριτική.....	76
Συμπεράσματα - Διαπιστώσεις.....	79
Βιβλιογραφία/ Αρθρογραφία/ Νομολογία.....	83

Πρόλογος

Η εισβολή του νέου ν. 4738/2020 με τίτλο «Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας και άλλες διατάξεις», ο οποίος για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης θα ονομάζεται Κώδικας Αφερεγγυότητας (στο εξής: «ΚΑΦ»), μετέβαλε άρδην τον ισχύοντα πτωχευτικό κώδικα (ν. 3588/2007), ενώ συμπεριέλαβε σε ένα ενιαίο κείμενο όλες τις λοιπές «παραπτωχευτικές» συλλογικές διαδικασίες αφερεγγυότητας (εξυγίανση, εξωδικαστικός μηχανισμός, υπερχρεωμένα νοικοκυριά) που ίσχυαν μέχρι την ψήφισή του. Αν ήθελε να παραθέσει κανείς σε λίγες γραμμές τις κυριότερες μεταβολές/καινοτομίες που επέφερε ο ΚΑΦ θα έλεγε συνοπτικά πως είναι οι εξής: η πτώχευση πλέον και των φυσικών προσώπων, ο αποκλειστικά εκκαθαριστικός σκοπός της πτώχευσης, η άμεση (ήδη από το τέλος της απογραφής) ρευστοποίηση της περιουσίας του οφειλέτη με δύο -αποκλειστικά- τρόπους: την εν συνόλω ή κατ' ιδίαν εκποίηση, η αναβάθμιση του ρόλου της Συνέλευσης των Πιστωτών, η κατάργηση του σταδίου της ένωσης των πιστωτών και η αυτόματη απαλλαγή του οφειλέτη – φυσικού προσώπου από τα χρέη του σε μόλις 36 μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης. Σημειώνεται ωστόσο, ότι ο εν ισχύ ΚΑΦ, βρίσκεται κατά την ολοκλήρωση συγγραφής της παρούσας σε δοκιμαστική περίοδο και αναμένονται τροποποιήσεις, όπως και έκδοση αρκετών υπουργικών αποφάσεων οι οποίες θα αποκρυσταλλώσουν και την τελική φυσιογνωμία του νέου νόμου.

Μια από τις καίριες αλλαγές του ΚΑΦ είναι και η μεταχείριση των ενέγγυων πιστωτών μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη. Κατά τον ν. 3588/2007 (στο εξής: «ΠτΚ») οι ενέγγυοι πιστωτές μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη εξαιρούνταν από την αναστολή των ατομικών διώξεων μέχρι το στάδιο της ένωσης των πιστωτών, λόγω ακριβώς του προνομίου τους¹. Ο κανόνας αυτός μεταβλήθηκε με το άρ. 101 ΚΑΦ. Ο σύγχρονος νομοθέτης ενέταξε (και) τους ενέγγυους πιστωτές στον γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων, δίνοντάς τους, ωστόσο, ένα χρονικό περιθώριο εννέα (9) μηνών προς ενάσκηση της εμπράγματης αγωγής τους. Πρόκειται δε, για μία ρύθμιση, η οποία αποσκοπεί (μαζί με πλείστες άλλες διατάξεις) στην επιτάχυνση της πτωχευτικής διαδικασίας, την οποία (επιτάχυνση) επιθυμούσε ο νομοθέτης του ΚΑΦ. Το νέο άρ. 101 ΚΑΦ θα αποτελέσει επομένως ένα από τα κύρια αντικείμενα της παρούσας μελέτης.

Ειδικότερα, σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί η εξέταση της θέσης του ενέγγυου πιστωτή στην πτωχευτική διαδικασία υπό το φως του ΚΑΦ. Χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος και αφού γίνει μια – απαραίτητη - γενική εισαγωγή στις αλλαγές που επιφέρει ο νέος ΚΑΦ, επιχειρείται μια εξαντλητική ανάλυση των συνεπειών της πτώχευσης ως προς τους ενέγγυους πιστωτές. Εφόσον οριοθετηθούν αρχικά οι έννοιες της εμπράγματης ασφάλειας, του ενέγγυου πιστωτή και της αναστολής των ατομικών διώξεων, θα εξεταστούν και θα σχολιαστούν, μεταξύ άλλων, η καινοτόμος ρύθμιση του άρ. 101 ΚΑΦ αναφορικά με την αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών, θα παρατεθούν οι τρόποι ικανοποίησης του ενέγγυου πιστωτή εντός και εκτός πτώχευσης και πως αποφεύγεται η διπλή ικανοποίηση του ενέγγυου πιστωτή στις περιπτώσεις ενάσκησης τόσο της εμπράγματης όσο και της ενοχικής αγωγής, θα εξεταστεί ειδικά

¹ Με ορισμένες βέβαια εξαιρέσεις, βλ. άρ. 26 παρ. 3 ΠτΚ

η μεταχείριση του προσημειούχου δανειστή και των τραπεζών και θα αναδειχθούν οι λουπές αλλοιώσεις των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών.

Το δεύτερο μέρος της παρούσας εστιάζει στο ιδιαίτερα τεχνικό ζήτημα της ικανοποίησης των ενέγγυων πιστωτών μετά την ρευστοποίηση του ενεργητικού της πτώχευσης, ήτοι κατά τη σύνταξη του/των πίνακα/ πινάκων κατάταξης από το σύνδικο και τη διανομή του/των εκπλειστηριάσματος/των. Ειδικότερα, θα αναλυθούν οι περιπτώσεις σύγκρουσης των ενέγγυων πιστωτών κατά την κατάταξή τους με άλλους (γενικώς ή/και ειδικώς) προνομιούχους, υπερπρονομιούχους και εγχειρόγραφους πιστωτές. Παράλληλα, θα αναδειχθεί το ζήτημα της επίδρασης της επίσπευσης ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης από ενέγγυο πιστωτή που ξεκίνησε πριν ή μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη, ενώ θα εξεταστεί και ο τρόπος άμυνας του ενέγγυου πιστωτή κατά του πίνακα κατάταξης, των επαληθεύσεων και της εκτέλεσης.

Σε ένα όμως γενικότερο πλαίσιο, σκοπός της παρούσας είναι στο τέλος να αναδείξει πώς τα δικαιώματα των εμπραγμάτως ασφαλισμένων δανειστών αποκρυσταλλώνονται και εξισορροπούνται σε μια διαδικασία, η οποία, από τη μία, υπόσχεται την «επιβίωση» του οφειλέτη και, από την άλλη, την βέλτιστη «ανάκτηση²» των πιστωτών. Πόσο μάλλον των εχόντων γενικό ή ειδικό προνόμιο δανειστών που διατηρούν και τα ηνία στο μοίρασμα της πτωχευτικής περιουσίας.

Σημειώνεται πως οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα δεν διατηρούν το αλάθητο και ενδέχεται να χρήζουν διαφορετικής ερμηνείας από τον εκάστοτε ερμηνευτή και εφαρμοστή του δικαίου. Άλλωστε, ο νέος ΚΑφ δεν έχει προλάβει να αποτυπώσει πλήρως της φυσιογνωμία του ακόμη. Αναμένεται η έκδοση Υπουργικών Αποφάσεων και η αποτύπωση της νομολογίας, ενώ δεν αποκλείεται να ακολουθήσουν και άλλες τροποποιήσεις του νόμου, πέραν της πρόσφατης με τον ν. 4818/2021, ο οποίος ελήφθη από το συγγραφέα υπόψη κατά τη συγγραφή της παρούσας.

² Βλ. άρ. 81 παρ. 1 εδ. β' ΚΑφ όπου γίνεται λόγος για «ανάκτηση» των πιστωτών, έννοια η οποία δύσκολα κατανοείται. Προφανώς όμως σημαίνει το «λαβείν»/ την ικανοποίηση των πιστωτών κατά την διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, βλ. *Περάκη Εν*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 4^η εκδ, 2021, σελ. 189, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη και *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, Θ' έκδ., 2021. σελ. 249 και 528, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Κατά τον *Περάκη*, Γενική και χωριστή ρευστοποίηση στον νέο κώδικα αφερεγγυότητας, *ΕπισκΕΔ*, 4/2020, σελ. 783, υποσημ. 7, επισημαίνει ότι η «ανάκτηση» προήλθε από την ελληνική απόδοση του όρου «recovery», αντί για τον -πιο δόκιμο- όρο «ικανοποίηση».

Μέρος Α' - Οι συνέπειες κήρυξης της πτώχευσης στους ενέγγυους πιστωτές.

§1 Προλεγόμενα – Η εισβολή του ν. 4738/2020 και η ανακατασκευή του Πτωχευτικού Δικαίου.

Ο ν. 4738/2020³ (εφεξής: «ο νέος νόμος» ή «ο ΚΑφ») αποτελεί τη δεύτερη και σημαντικότερη ανακατασκευή του Πτωχευτικού Δικαίου μετά το ν. 3588/2007⁴, όπου αντικατέστησε εν συνόλω τις ρυθμίσεις του τρίτου βιβλίου του πάλαι ποτέ ΕμπΝ (άρ. 523 επ.). Στο νέο νόμο, ο οποίος αποτέλεσε αντικείμενο εναρμόνισης της Οδηγίας ΕΕ 2019/1023⁵, επήλθε μια εκ βάθρων ανακατασκευή του Πτωχευτικού Δικαίου⁶ με την επαναξιολόγηση των διαδικασιών αφερεγγυότητας, τόσο των προληπτικών όσο και των πτωχευτικών. Τέθηκε σε ισχύ σε δύο στάδια (308 ΚΑφ)⁷ : στις 1.3.2021 τέθηκε σε ισχύ η διαδικασία της πτώχευσης και εξυγίανσης (άρ. 31 έως 171 ΚΑφ και 189 έως 265 ΚΑφ⁸) και στις 1.6.2021 οι διατάξεις για τις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου (άρ. 172 έως 188 ΚΑφ) και η διαδικασία του εξωδικαστικού συμβιβασμού (άρ. 1 έως 30).

Συνεπώς, μια από τις κυριότερες καινοτομίες του νέου νόμου είναι ότι «φιλοξενεί» και κωδικοποιεί⁹ σε ένα ενιαίο νομοθέτημα όλες τις συλλογικές διαδικασίες («παραπτωχευτικές»/προπρωχευτικές και πτωχευτικές εμπορικής και αστικής αφερεγγυότητας). Συγκεκριμένα, αποτελείται από πέντε βιβλία, εκ των οποίων το πρώτο αναφέρεται στις προληπτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, όπως είναι ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων¹⁰ (άρ. 5 - 30) και η προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης¹¹ (άρ. 31-74), το δεύτερο στην αμιγώς πτωχευτική διαδικασία (άρ. 75 – 211), στην οποία ενσωματώνονται (βλ. άρ. 161 ΚΑφ), σε μεγάλο βαθμό, οι διατάξεις για την έκτακτη διαδικασία της ειδικής διαχείρισης του ν. 4307/2014¹², το

³ ΦΕΚ Α' 207/27.10.2020

⁴ ΦΕΚ Α' 153/10.07.2007. Τέθηκε εν ισχύ στις 16 Σεπτεμβρίου 2007 (180 ΚΑφ) και σκοπός της πτώχευσης, κατά την αιτιολ. Έκθεση και το άρ. 1 του νόμου, ήταν η «συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται στο σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως στη διατήρηση της επιχείρησής του».

⁵ *Περί πλαισίου για την προληπτική αναδιάρθρωση, την απαλλαγή από τα χρέη και τις ανικανότητες ή την έκπτωση οφειλετών, καθώς και περί μέτρων βελτίωσης των διαδικασιών αυτών, και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 (Οδηγία για την αναδιάρθρωση και την αφερεγγυότητα)*, βλ. αιτιολ. έκθεση του ν. 4738/2020, σελ. 197.

⁶ Όπως έτσι την χαρακτηρίζει η αιτιολογική έκθεση του ν. 4738/2020.

⁷ Αρχική βούληση του νομοθέτη ήταν να τεθούν σε ισχύ όλες οι διατάξεις την 1.1.2021, όμως λόγω των τεχνολογικών μέσων που απαιτούνταν να δημιουργηθούν παρατάθηκαν με το ν. 4764/2020.

⁸ Πλην των διατάξεων 217 έως 226 ΚΑφ για τους ευάλωτους οφειλέτες που παρατάθηκε για τις 01.06.2021 κατά το άρ. 38 του ν. 4818/2021

⁹ Αν και πρόκειται για κάτι περισσότερο από μια απλή κωδικοποίηση κατά το *Περάκη*, αφού οι όλες οι συλλογικές διαδικασίες μεταρρυθμίζονται ριζικά, βλ. Πτωχευτικό Δίκαιο, 4^η εκδ., 2021, σελ. 25, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

¹⁰ Προέρχεται από τον ν. 4469/2017 με ορισμένες όμως διαφοροποιήσεις, όπως το ότι υπάγονται στη ρύθμιση μόνο χρέη προς Χρηματοδοτικούς φορείς, το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, ενώ τονίζεται ότι οι ως άνω δανειστές δεν υποχρεούνται ως προς την υποβολή πρότασης ρύθμισης για τον οφειλέτη που ζήτησε να ενταχθεί στην εξωδικαστική ρύθμιση του νόμου (άρ. 5 ΚΑφ και αιτιολογική έκθεση του νόμου). Το κέντρο βάρους εδώ πέφτει στον οφειλέτη και όχι στο συμφέρον των πιστωτών.

¹¹ Πρόκειται για τη διαδικασία των άρ. 99 επ. ΠτΚ, όπου όπως και εκεί σκοπός της εξυγιαντικής διαδικασίας (βλ. άρ. 31 ΚΑφ) είναι διάσωση της επιχείρησης και όχι η ρευστοποίησή της.

¹² Βλ. επ' αυτού αναλυτικά μελέτη *Αλ. Ρόκα*, Η εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη ως συνόλου στη νέα πτωχευτική διαδικασία – Αντιπαραβολή με τη διαδικασία ειδικής διαχείρισης, ΕπισκεΔ 4/2020, σελ. 791-805.

τρίτο στην ειδική διαδικασία προστασίας των ευάλωτων οφειλετών¹³ (άρ. 217-226), το τέταρτο αναφέρεται στους διαχειριστές αφερεγγυότητας¹⁴ (άρ. 227-262) ενώ το πέμπτο (άρ. 263 - 308) περιέχει τις αναγκαίες τελικές και μεταβατικές διατάξεις. Καινοτομία, δε, αποτελούν τα άρ. 1-4 του νέου νόμου που περιλαμβάνουν μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης αφερεγγυότητας του οφειλέτη μέσω ηλεκτρονικού μηχανισμού (Ειδική «Πλατφόρμα» της Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.) και δημιουργίας Κέντρων ή Γραφείων Εξυπηρέτησης Δανειοληπτών¹⁵.

Η επιλογή αυτή του νομοθέτη για τη δημιουργία ενός ολιστικού δικαίου αφερεγγυότητας¹⁶ αντανακλάται και στον ίδιο τον τίτλο του νομοθετήματος «*Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας*», πλην όμως τα περισσότερα άρθρα του νέου νόμου (άρ. 75-211) εξακολουθούν να αναφέρονται στην αμιγώς πτωχευτική διαδικασία¹⁷ και όχι στις λοιπές διαδικασίες, τις οποίες φαίνεται να φωτογραφίζει ο τίτλος του νέου νόμου. Πράγματι, η φράση «*ρύθμιση οφειλών*» παραπέμπει στα άρ. 5-30 περί εξωδικαστικού μηχανισμού και 31-74 περί διαδικασίας εξυγίανσης, ενώ η φράση «*δεύτερη ευκαιρία*» στα άρ. 192-196 περί απαλλαγής του καλόπιστου οφειλέτη, που όμως καταλαμβάνουν μικρό μέρος του νέου νόμου συγκριτικά με την πτώχευση¹⁸. Ευλόγως επομένως ασκείται κριτική¹⁹ για την επιλογή του τίτλου αυτού, αφού ουσιαστικά το κέντρο βάρους του νομοθετήματος πέφτει και πάλι στην πτώχευση, στον πτωχό²⁰ και στην συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών²¹. Η επιλογή του τίτλου αυτού προφανώς έγινε προς αποφυγή συγχύσεων με τον Πτωχευτικό Κώδικα του ν. 3588/2007, που έχει πλέον καταργηθεί²². Για αυτό ορθότερα προτείνεται η μετονομασία του ως «*Κώδικας Αφερεγγυότητας*» (εφεξής: *ΚΑφ*), υπό την έννοια της «*Insolvency*»²³. Την τελευταία αυτή εκδοχή υιοθετεί και ο γραφών.

¹³ Πρόκειται ουσιαστικά για εν μέρει υιοθέτηση των ρυθμίσεων του ν. 3869/2010 περί υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων με το κέντρο βάρους να πέφτει στην προστασία της κύριας κατοικίας. Οι διατάξεις αυτές με τον πρόσφατο ν. 4818/2021 (άρ. 38) τέθηκαν σε εφαρμογή την 1.6.2021, αντί για την 01.03.2021 που αρχικά είχε οριστεί.

¹⁴ Πρόκειται για μεταφορά του π.δ. 133/2016, ΦΕΚ Α' 242/29.12.2016

¹⁵ Έναρξη ισχύος από 01.06.2021 κατά το άρ. 308 ΚΑφ

¹⁶ Έτσι το χαρακτηρίζει ο αείμνηστος *Μιχαλόπουλος*, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, 2021, σελ. 2, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

¹⁷ Τα περισσότερα άρθρα του νέου νόμου αναφέρονται στην πτωχευτική διαδικασία (129 άρθρα) ενώ μόνο 26 στον εξωδικαστικό μηχανισμό και μόνο 5 στην «δεύτερη ευκαιρία».

¹⁸ Ωστόσο αποτελεί σημαντική καινοτομία το γεγονός ότι η απαλλαγή του οφειλέτη επέρχεται αυτοδικαίως στον νέο νόμο χωρίς να απαιτείται πια δικαστική απόφαση επί αίτησης του οφειλέτη και κήρυξης του ως συγγνωστού, ενώ αν στην πτωχευτική περιουσία έχει εισφερθεί (και) η κύρια κατοικία του οφειλέτη, τότε η απαλλαγή του επέρχεται σε διάστημα μόλις ενός έτους από την κήρυξη της πτώχευσης. Επομένως με τη συμπερίληψη της «δεύτερης ευκαιρίας» στον τίτλο του νόμου ίσως ο νομοθέτης ήθελε να τονίσει - υπό τη μορφή τίτλου - την (ομολογουμένως) ιδιαίτερα ευνοϊκή (αν όχι την πιο ευνοϊκή) αυτή ρύθμιση για τους οφειλέτες, στους οποίους δίνεται πια η δυνατότητα να απαγκιστρωθούν ταχέως και χωρίς περιττές διαδικασίες από τις δυσμενείς συνέπειες της πτώχευσης, υπό την προϋπόθεση φυσικά πως ενήργησαν καλόπιστα καθ' όλη τη διάρκεια της πτώχευσης.

¹⁹ Βλ. αναλυτικά *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, Θ' έκδ., σελ. 4 επ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη.

²⁰ Τον οποίο όμως δεν αναφέρει ρητά έτσι ο νέος νόμος αλλά επιλέγει τη λέξη οφειλέτης, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 12

²¹ Έτσι καταλήγει ο *Ψυχομάνης*, ο οποίος προσθέτει, ότι η υπερίσχυση της συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών ως κυρίαρχο σκοπό ολόκληρου του νομοθετήματος - και όχι μόνο της πτώχευσης - διαφαίνεται και από το ότι οι όποιες ρυθμίσεις οφειλών αποφασίζονται στα πλαίσια του εξωδικαστικού μηχανισμού ή της διαδικασίας εξυγίανσης και αυτές ακόμη δεν θα πρέπει να οδηγούν σε χειροτέρευση της θέσης των πιστωτών εν συγκρίσει με όσα θα λάμβαναν μέσω της διαδικασίας της πτωχευτικής εκκαθάρισης, βλ. αναλυτικά *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, Θ' έκδοση, 2021, σ. 4 επ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη.

²² βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 4^η έκδ., 2021, σ. 26, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

²³ Βλ. *Περάκη*, ό.π., αντίθετα ο *Ψυχομάνης*, ό.π., σελ. 12-13, ο οποίος θεωρεί αδόκιμο τον όρο «αφερεγγυότητα», ο οποίος παραπέμπει σε υποκειμενικές κρίσεις για την αναξιοπιστία κάποιου προσώπου και όχι σε πραγματική - αντικειμενική κατάσταση αδυναμίας πληρωμών, όπως η πτώχευση.

Αναφορικά με την πτωχευτική διαδικασία (άρ. 75 επ. ν. 4738/2020), η οποία και θα μας απασχολήσει στην παρούσα, οι αλλαγές του νέου νόμου είναι καταγιγιστικές. Για τους σκοπούς της παρούσας συγγραφής αξίζει να σημειώσουμε τις πλέον σημαντικές. Η κατεξοχήν ανατρεπτικότερη ήταν η πρόβλεψη για υπαγωγή στις ρυθμίσεις της πτώχευσης τόσο εμπόρων όσο και ιδιωτών. Συγκεκριμένα, κατά το άρ. 76 ΚΑφ ορίστηκε πως «κάθε» φυσικό πρόσωπο μπορεί να πτωχεύσει, ενώ τα νομικά πρόσωπα πτωχεύουν εκ μόνου του λόγου ότι επιδιώκουν οικονομικό σκοπό, έστω και αν δεν έχουν και εμπορική ιδιότητα^{24 25}. Παράλληλα, με τον ΚΑφ καταργείται η συμπτώχευση των ομορρυθμών εταιρών σε περίπτωση πτώχευσης της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας²⁶, θεσπίζεται το Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας (άρ. 84 και 213 ΚΑφ) ως σύστημα κεντρικής δημοσιότητας όλων των διαδικασιών καθ' όλη τη διάρκεια της πτώχευσης²⁷ (κατάθεση αίτησης, δημοσίευση κάθε σχετικής απόφασης, αναγγελίες πιστωτών κοκ) αφήνοντας πίσω τις παρωχημένες προβλέψεις δημοσιότητας των άρ. 8 και 9 ΠτΚ, τα όργανα της πτώχευσης διατηρούνται με επιμέρους όμως διαφοροποιήσεις ως προς τις αρμοδιότητες τους²⁸, εντάσσεται στην πτωχευτική περιουσία μέρος του εισοδήματος του οφειλέτη (αναλυτικά άρ. 92 παρ. 2 και 3 ΚΑφ)²⁹, η ρευστοποίηση του ενεργητικού της περιουσίας του οφειλέτη σε πολύ πρώιμο στάδιο, ήτοι μετά την απογραφή της εταιρικής περιουσίας (άρ. 81 ΚΑφ)³⁰, η κατάργηση του σταδίου της ένωσης των πιστωτών (132 επ. ΠτΚ), η κατάργηση της ενδοπρωχευτικής διαδικασίας με σχέδιο αναδιοργάνωσης³¹ (βλ. άρ. 1 και 107 επ. ΠτΚ), η αυτοδίκαιη απαλλαγή των οφειλετών κοκ.

Μια από τις σημαντικότερες τροποποιήσεις που επέφερε ο νέος νόμος αφορά στο ζήτημα της αναστολής των ατομικών δώξεων των ενέγγυων πιστωτών³² μετά την κήρυξη της πτώχευσης. Κατά το παλαιό άρ. 26 παρ. 2 ΠτΚ ο κανόνας ήταν ότι οι εμπραγμάτως ασφαλισμένοι πιστωτές δεν καταλαμβάνονταν από την αναστολή των ατομικών δώξεων που ίσχυε για τους λοιπούς

²⁴ Κατά την αιτιολ. έκθεση του άρ. 76 ΚΑφ «(...)Η πτώχευση αναγνωρίζεται ως διαδικασία για την αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής αδυναμίας και υπερχρέωσης καθώς οι συνθήκες της σύγχρονης οικονομικής ζωής και ειδικά η διεύρυνση της χρήσης πιστώσεων εκθέτει στον κίνδυνο της αδυναμίας εξυπηρέτησης οικονομικών υποχρεώσεων μια συνεχώς διευρυνόμενη ομάδα προσώπων».

²⁵ Ως προς τα ζητήματα που ανακύπτουν λόγω της ενιαίας συστέγασης αστικής και εμπορικής αφερεγγυότητας βλ. περαιτέρω *Ψυχομάνη*, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο – ουσιαστικά και δικονομικά ζητήματα, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, σελ. 14 -16, 2021, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη, *Μιχαλόπουλο*, Το Νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, σελ. 15-17, 2021, 5^η εκδ. εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη και *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 4^η εκδ., 2021, σελ. 25 και 130 - 133, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

²⁶ Βλ. άρ. 7 παρ. 4 ΠτΚ

²⁷ Πράγματι παρατηρείται μια εκτεταμένη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων σε όλο το νομοθέτημα [(βλ. ιδίως την διενέργεια της εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών μέσω αποκλειστικά ηλεκτρονικής πλατφόρμας, την κατάθεση αιτήσεων μικροπρωχεύσεων αποκλειστικά μέσω του ΗΜΦ (άρ. 173 ΚΑφ) και τα άρ. 158 και 163 περί διενέργειας ηλεκτρονικών πλειστηριασμών], με σκοπό, κατά την αιτιολ. έκθεση, την διαφάνεια, δημοσιότητα και ταχύτητα της διαδικασίας.

²⁸ Βλ. αναλυτικά *Μιχαλόπουλο*, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, 5^η εκδ., σελ. 18-19, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

²⁹ Ενώ κανονικά θα ανήκε στην μεταπρωχευτική περιουσία, αναλυτικά για το εισόδημα βλ. *Περάκη Εν*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 4^η εκδ., 2021, σελ. 312-314, Νομική Βιβλιοθήκη.

³⁰ Αποσυνδέεται η ρευστοποίηση του ενεργητικού από την επαλήθευση των πιστώσεων, βλ. αιτολ. Έκθεση άρ. 157 ΚΑφ. Σημειώνεται δε ότι κατά τον ΠτΚ (άρ. 19 παρ. 2), η εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη με απόφαση του Δικαστηρίου πριν την ένωση των πιστωτών πραγματοποιούνταν σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, βλ. *Αγγελίδου*, ΔΕΕ, 3/2011, σελ. 270.

³¹ Αντίθετος με την κατάργηση των άρ. 107 επ. ΠτΚ ο *Ψυχομάνης*, Πτωχευτικό Δίκαιο, Θ' έκδοση, 2021, σελ. 8, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη

³² Για τον ορισμό του ενέγγυου πιστωτή, βλ. άρ. 96 παρ.1 περ. γ' ΚΑφ: «ενέγγυος πιστωτής είναι εκείνος η απαίτηση του οποίου εξασφαλίζεται με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια επί συγκεκριμένου αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας»

πτωχευτικούς πιστωτές μετά την κήρυξη της πτώχευσης, αναφορικά με τα υπέγγυα αντικείμενα της πτωχευτικής περιουσίας, πλην εξαιρέσεων, όπως όταν τα αντικείμενα αυτά συνδέονταν άμεσα με την επιχειρηματική δραστηριότητα του πτωχού και, συνεπώς, ήταν απαραίτητα κατά την αναδιοργάνωση (άρ. 107 επ. ΠτΚ) ή εκποίηση της επιχείρησής του ως συνόλου (135 επ. ΠτΚ)³³. Ωστόσο, ο νέος νόμος στο άρθρο 101 αντιστρέφει³⁴ την μέχρι σήμερα κατάσταση ορίζοντας ότι από το γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων καταλαμβάνονται και οι ενέγγυοι πιστωτές με την πρόβλεψη, ωστόσο, ενός χρονικού διαστήματος (εννέα μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης) κατά τη διάρκεια του οποίου δεν θα υπάγονται στον κανόνα της αναστολής (άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ)³⁵. Και αυτό για να αποφασίσουν αν στους εννέα αυτούς μήνες θα επισπεύσουν ατομική αναγκαστική εκτέλεση στο υπέγγυο στοιχείο (ασκώντας την *εμπράγματη υποθηκική αγωγή*) εκτός πτώχευσης ή αν θα ενταχθούν στην πτωχευτική διαδικασία ικανοποιούμενοι αποκλειστικά από αυτή³⁶. Εξαιρετικά όμως για την περίπτωση που αποφασίζεται ήδη από την απόφαση κήρυξης της πτώχευσης η εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης (άρ. 158 απ. ΚΑφ) θα καταλαμβάνονται εξαρχής (χωρίς την πρόβλεψη δηλαδή του εννεαμήνου) και οι ενέγγυοι από το γενικό κανόνα της αναστολής του άρθρου 100 ΚΑφ και θα ανακτούν τα ατομικά καταδιωκτικά τους μέτρα μόνο αν η εν συνόλω εκποίηση περατωθεί για κάποιον από τους λόγους των άρθρων 159 παρ. 1 και 2 και 161 παρ. 1 ΚΑφ.

§2 Η σπουδαιότητα της εμπράγματης ασφάλειας για την πιστωτική οικονομία.

Η γενικευμένη – παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε στα μέσα του 2008, η οποία αφορούσε τόσο τα οικονομικά του κράτους όσο και ολόκληρη την οικονομία, άφησε το στίγμα της και στην ελληνική οικονομία³⁷. Ενδεικτικά, από το 2010 και εντεύθεν το φαινόμενο της αλόγιστης υπερχρέωσης³⁸ των καταναλωτών άρχισε να εντείνεται, ενώ η άνευ κατάλληλων εξασφαλίσεων

³³ Βλ. άρθρο 26 παρ. ΠτΚ: «Από την έκδοση της απόφασης που κηρύσσει την πτώχευση, μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης των ενέγγυων πιστωτών επί περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, τα οποία συνδέονται λειτουργικά και άμεσα με την επιχειρηματική δραστηριότητά του ή με παραγωγική μονάδα ή εκμετάλλευση του οφειλέτη, αναστέλλονται μέχρι την έγκριση του κατά τα άρθρα 107 επ. σχεδίου αναδιοργάνωσης, άλλως μέχρι την κατά το άρθρο 84 απόφαση της συνέλευσης των πιστωτών ως προς τον τρόπο εξακολούθησης των εργασιών της πτώχευσης. Σε κάθε περίπτωση, η αναστολή δεν επεκτείνεται πέραν των δέκα (10) μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης, με την παρέλευση των οποίων η αναστολή αίρεται αυτοδικαίως. Πράξεις ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών κατά παράβαση της αναστολής της παρούσας παραγράφου είναι απολύτως άκυρες».

³⁴ Για αντίστροφη λειτουργία της αναστολής των ατομικών διώξεων, σε σχέση με το προγενέστερο δίκαιο, ως προς τους ενέγγυους πιστωτές αναφέρει η αιτιολ. έκθεση του άρθρου 101 ΚΑφ, βλ. και *Μιχαλόπουλο Γ.*, Το Νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, 2021, σελ. 20-21, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

³⁵ Για μερική αναστολή των ατομικών διώξεων κάνει λόγο ο *Περάκης*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 4^η εκδ., 2021, σελ. 292 εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

³⁶ Έτσι η αιτιολ. έκθεση του άρθρου 101 ΚΑφ

³⁷ Στην Ελλάδα έκανε την εμφάνισή της το δεύτερο εξάμηνο του 2010 με άμεση συνέπεια την διατάραξη της αγοράς, την αιμορραγία της επιχειρηματικής δραστηριότητας, οδηγώντας στο κλείσιμο 50.000 επιχειρήσεων το 2010, την εκτόξευση της ανεργίας, την μαζική έκδοση ακάλυπτων επιταγών και την εισροή πολλών επιχειρήσεων στη διαδικασία του άρθρου 99 ΠτΚ, βλ. *Χατζηνικολάου – Αγγελίδου*, Η θέση του Δανειστή εντός και εκτός πτώχευσης, ΔΕΕ 3/2011, σελ. 261.

³⁸ Ως υπερχρέωση νοείται η κατάσταση εκείνη που το παθητικό υπερβαίνει το ενεργητικό (“balance sheet test”). Για την έννοια της υπερχρέωσης και τη διαφορά της από την παύση πληρωμών βλ. *Περάκης*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 147-148.

χορήγηση πιστώσεων³⁹ [βλ. το σκάνδαλο των μη εξυπηρετούμενων δανείων⁴⁰ (κόκκινα δάνεια) σε ιδιώτες και επιχειρήσεις από τις τράπεζες], την οποία επιζητούσε πλήθος επιχειρήσεων⁴¹, αποτέλεσε ένα από τα οξύτερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, «δοκιμάζοντας» την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και αυξάνοντας τον πιστωτικό κίνδυνο. Πέραν όμως της κρίσης της οικονομίας, η χορήγηση επισφαλών δανείων σε επιχειρήσεις αλλά και ιδιώτες είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία αποπληρωμής τους, με αποτέλεσμα στη χώρα μας από το 2009 και εντεύθεν πολλές επιχειρήσεις να επιζητούν είτε την ένταξή τους σε διάφορες συλλογικές διαδικασίες⁴² [βλ. προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης (99 επ. ΠτΚ), εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών κτλ⁴³]] είτε την πτώχευσή τους.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι οι πιστώσεις διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στην άμεση, όπου καταβάλλεται αμέσως το ποσό στον πιστούχο (λ.χ. δάνειο του ΑΚ, σύμβαση ανοίγματος πίστωσης με ανοιχτό/αλληλόχρεο λογαριασμό, η ενέγγυα πίστωση, το Factoring⁴⁴) με σκοπό την ενίσχυση της αγοραστικής του δύναμης και στην έμμεση, όπου ενισχύεται η φερεγγυότητα και η αγοραστική δύναμη του πελάτη απέναντι σε τρίτους χωρίς την άμεση ενίσχυση της αγοραστικής του δύναμης (λ.χ. πίστωση του τιμήματος, έκδοση εγγυητικής επιστολής, έκδοση πιστωτικής κάρτας, leasing κοκ)⁴⁵.

Κάθε πιστοδότηση, όμως, ενέχει τον κίνδυνο της μη είσπραξης του ποσού της πίστωσης, πόσο μάλλον σε μια εποχή που η επιχειρηματική δραστηριότητα βάλλεται από παντού (βλ. και συνέπειες της πανδημίας Covid - 19). Ο κίνδυνος αφερεγγυότητας του οφειλέτη και η ανάγκη των τραπεζών προς εξασφάλιση των απαιτήσεών τους μπορεί να οφείλετε είτε στην πιθανή απομείωση του ενεργητικού του είτε στην αύξηση του παθητικού του (μέσω αύξησης των υποχρεώσεών του). Οι κίνδυνοι αυτοί δύσκολα μπορούν να αποκλειστούν εντελώς, γι' αυτό οι τράπεζες μεριμνούν

³⁹ Για την έννοια της πίστωσης και της πιστωτικής σύμβασης, βλ. *Ψυχομάνη*, Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου, β' εκδ., 2016, σελ. 111-120 και 154, επ, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, *Γκόρτσο/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*. Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3η εκδ., 2016, σελ. 551 επ., εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη και *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008, 2^η εκδ., σελ. 11, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα

⁴⁰ Σημειώνεται ότι παρότι στα τέλη Δεκεμβρίου του 2020 τα κόκκινα δάνεια μειώθηκαν κατά 21 δις ευρώ, προβλέπεται η δημιουργία νέων κατά το 2021 ύψους 8-10 δις ευρώ, λόγω αφερεγγυότητας πολλών επιχειρήσεων, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 539. Υπογραμμίζεται, επίσης, ότι λόγω των πολυάριθμων «κόκκινων» δανείων, θεσμοθετήθηκε ειδικό νομοθετικό πλαίσιο (ν. 4354/2015) για τη διαχείρισή τους, βλ. αναλυτικά, *Γκόρτσο/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*. Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3η εκδ., 2016, σελ. 566 επ., εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη όπως και *Περάκη*, ό.π., σελ. 538-546.

⁴¹ Ως εποχή της πιστωτικής οικονομίας χαρακτηρίζει ο *Γεωργιάδης*, ό.π., σελ. 1, τον 20^ο και 21^ο αιώνα.

⁴² Η διαδικασία συνδιαλλαγής είχε θεσπιστεί ήδη από το 2007 δεν γνώρισε όμως μεγάλη εφαρμογή μέχρι το 2009, βλ. *Ρόκα Αλ.*, Προπτωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης Επιχειρήσεων, 2^η εκδ, σελ. 77, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη

⁴³ Επίσης με τον ν. 4307/2014 περί ειδικής εκκαθάρισης είχαν θεσπιστεί έκτακτα και προσωρινά μέτρα ρύθμισης υποχρεώσεων εμπόρων προς χρηματοδοτικούς φορείς, ΦΚΑ και Δημόσιο, με τον ν. 4013/2011 εισήχθη στον ΠτΚ η διαδικασία συνδιαλλαγής, με τον ν. 4469/2017 θεσπίστηκε ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών εμπόρων και εταιριών από εισόδημα με επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ σημαντική προσπάθεια διάσωσης των επιχειρήσεων επιχειρήθηκε με την θέσπιση της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης των άρ. 99 επ. ΠτΚ βλ. αναλυτικά *Περάκη*, ό.π., σελ. 20-22, *Αυγητίδη*, Εξυγίανση επιχειρήσεων μέσω προπτωχευτικών συμφωνιών, 2011, σελ. 3-4, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, όπως και ΤρεφΛαρ 40/2017, ΔΕΕ, 2017, σελ. 1338 επ.

⁴⁴ Βλ. αναλυτικά για τις μορφές άμεσης και έμμεσης πίστωσης, *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 2-10.

⁴⁵ Βλ. αναλυτικά *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 154 επ.

για την εξασφάλισή τους⁴⁶, προτού χορηγήσουν οποιαδήποτε μορφή πίστωσης, είτε μέσω προσωπικών είτε μέσω εμπράγματων ασφαλειών.

Με τις προσωπικές ασφάλειες προστίθεται ένας δεύτερος οφειλέτης, υπό την μορφή είτε συνοφειλέτη (481 επ. ΑΚ⁴⁷) είτε εγγυητή (847 επ. ΑΚ), ο οποίος ευθύνεται με την προσωπική του περιουσία για την εξόφληση του χρέους⁴⁸. Στην περίπτωση αυτή ο δανειστής μπορεί ακώλυτα να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση κατά οποιουδήποτε συνοφειλέτη ή εγγυητή, μη αποκλειόμενης και της ικανοποίησής του στα πλαίσια συλλογικών διαδικασιών (βλ. άρ. 102 ΚΑφ). Ωστόσο, οι προσωπικές ασφάλειες ενέχουν σε μεγάλο βαθμό τον κίνδυνο πολύ μικρής ή και καθόλου ικανοποίησης του δανειστή. Και αυτό γιατί μπορεί άλλοι δανειστές να προλάβουν να κατάσχουν την περιουσία των προσώπων αυτών (αρχή της πρόληψης) ή ο έχων προσωπική ασφάλεια να αναγγεληθεί σε αναγκαστική εκτέλεση άλλου πιστωτή και να ικανοποιηθεί σε πολύ μικρό ποσοστό λόγω της αρχής της σύμμετρης ικανοποίησης⁴⁹. Το σημαντικότερο, όμως, είναι ότι οι προσωπικές ασφάλειες δεν εξασφαλίζουν προνομιακά τον δανειστή κατά τη διενέργεια (ηλεκτρονικού) πλειστηριασμού είτε (πλέον) εντός είτε και εκτός πτώχευσης.

Γι' αυτό ευρύτερα διαδεδομένη στην πράξη είναι η εμπράγματη ασφάλεια. Στον ΑΚ προβλέπονται δύο μορφές εμπράγματης ασφάλειας: το ενέχυρο (1209 επ. ΑΚ⁵⁰) και η υποθήκη (1257 επ. ΑΚ), ενώ ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η προσημείωση υποθήκης (1274 ΑΚ)⁵¹. Αποτελούν δικαιώματα αξίας, γιατί δεν παρέχουν εξουσία απόλαυσης των ωφελειών του πράγματος παρά μόνο ικανοποίηση από το εκπλειστηρίασμα και παρεπόμενα δικαιώματα, γιατί η ασφαλιζόμενη απαίτηση είναι προαπαιτούμενο της σύστασής τους (άρ. 1210 και 1258 ΑΚ)⁵². Σημειώνεται δε ότι, πέραν του ΑΚ, έχουν θεσμοθετηθεί και άλλες μορφές (εμπράγματης) εξασφάλισης της πιστοδότησης όπως είναι το κυμαινόμενο ενέχυρο (άρ. 1- 8 ν. 2844/2000⁵³), η σύσταση υποθήκης επί μηχανικών ή άλλων εγκαταστάσεων του ν. 4112/1929 και η υποθήκη υπέρ τραπεζών, προβλεπόμενη στα άρ. 48 επ. ν.δ 17.7/13.8.1923.

⁴⁶ Για την έννοια της εξασφάλισης βλ. *Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιο Εμπραγμάτου Δικαίου, ό.π., σελ. 697 επ.

⁴⁷ Βλ. και περίπτωση σωρευτικής αναδοχής χρέους, 477 ΑΚ.

⁴⁸ Τις περισσότερες φορές μάλιστα ο εγγυητής παραιτείται από την ένσταση διζήσεως (857 περ. 1 ΑΚ) ευθυνόμενος ως αυτοφειλέτης.

⁴⁹ Για τις αρχές της πρόληψης και ικανοποίησης, βλ. αναλυτικά *Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιο Εμπραγμάτου Δικαίου, 2012, σελ. 704 επ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, πρβλ και *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008, 2η εκδ., σελ. 12, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα

⁵⁰ Ιδιαίτερα πρακτική εφαρμογή παρουσιάζει το πλασματικό ενέχυρο (1214 ΑΚ και άρ. 1-9 ν. 2844/2000 όταν ο οφειλέτης είναι επιχείρηση ή επαγγελματίας και η ασφάλεια χορηγείται για τις ανάγκες της επιχείρησης ή του επαγγέλματος του οφειλέτη), που συνίσταται χωρίς την παράδοση του πράγματος. Παράδοση του πράγματος στον δανειστή δεν απαιτείται ούτε στις περιπτώσεις καταπιστευτικής μεταβίβασης κυριότητας κινητού και εξασφαλιστικής εκχώρησης απαίτησης, βλ. άρ. 10-15 ν. 2844/2000, όπως και *Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιου Εμπραγμάτου Δικαίου, 2012, σελ. 701-702 και 770-771, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη και *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 546 επ.

⁵¹ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω σελ. 40 επ.

⁵² Βλ. αναλυτικά, *Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιου Εμπραγμάτου Δικαίου, 2012, σελ. 703 και 708-709, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

⁵³ Στις περιπτώσεις που δανειστής και οφειλέτης είναι «επιχειρήσεις ή επαγγελματίες και η ασφάλεια παρέχεται για τις ανάγκες του επαγγέλματος ή της επιχείρησης του οφειλέτη», αναλυτικά για το πλασματικό ενέχυρο του ν. 2844/2000 βλ. *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 508 επ.

Τα βασικά πλεονεκτήματα⁵⁴ την εμπράγματης ασφάλειας είναι τα εξής: Τόσο στην περίπτωση κατάσχεσης και αναγκαστικού πλειστηριασμού υπό τον ΚΠολΔ (άρ. 975 επ. ΚΠολΔ) όσο και στην περίπτωση εκκαθάρισης και διανομής της πτωχευτικής περιουσίας (167 επ. ΚΑφ), ο ενέγγυος πιστωτής έχει δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης έναντι των λοιπών εγχειρόγραφων πιστωτών από το εκπλειστηρίασμα επί του υπέγγυου⁵⁵ (αρχή της προτίμησης⁵⁶). Επιπλέον, λόγω του παρακολουθηματικού χαρακτήρα και της δύναμης της δίωξης των εμπραγμάτων δικαιωμάτων⁵⁷, το ενέχυρο ή η υποθήκη επί του πράγματος δεν θίγονται σε περίπτωση μεταβίβασής σε τρίτον του υπεγγύου από τον οφειλέτη⁵⁸, ο οποίος διατηρεί και την κυριότητα,. Επίσης, ο ενέγγυος πιστωτής μπορεί να προβεί σε εκποίηση του βεβαρυσμένου ανεξάρτητα από το αν συστάθηκαν μεταγενέστερα επί αυτού άλλα εμπράγματα δικαιώματα. Τέλος, στην πτώχευση τα βασικά πλεονεκτήματα των εμπραγμάτως ασφαλισμένων πιστωτών είναι η δυνατότητα ατομικής εκτέλεσης επί του υπεγγύου, αν και πλέον για περιορισμένο πλην εύλογο χρονικό διάστημα (άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ) και η μη παύση της τοκογονίας των απαιτήσεών τους⁵⁹.

§3. Οι κατηγορίες των πιστωτών στην πτώχευση – ειδικά ο ενέγγυος πιστωτής και η αρχή της *par condicio creditorum*.

Στην πτώχευση οι πιστωτές διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: τους πτωχευτικούς, τους μεταπτωχευτικούς και τους εξωπτωχευτικούς. Πτωχευτικοί είναι οι πιστωτές που κατά την κήρυξη της πτώχευσης έχουν γεννημένη και δικαστικώς επιδιώξιμη χρηματική ενοχική απαίτηση κατά του οφειλέτη (άρ. 96 παρ.1 ΠτΚ). Στην κατηγορία δηλαδή αυτή εντάσσονται όλοι οι πιστωτές η απαίτησή των οποίων είχε δημιουργηθεί μέχρι την ημέρα κήρυξης της πτώχευσης⁶⁰. Αυτούς αφορά η πτωχευτική διαδικασία, στην οποία και πρέπει να αναγγελθούν αν θέλουν να ικανοποιηθούν από την διανεμόμενη περιουσία του πτωχού⁶¹. Αντίθετα, η πτωχευτική διαδικασία δεν αφορά τους μεταπτωχευτικούς ή εξωπτωχευτικούς πιστωτές. Μεταπτωχευτικοί⁶² είναι οι πιστωτές οι απαιτήσεις των οποίων δημιουργήθηκαν μετά την κήρυξη της πτώχευσης,

⁵⁴ Ως μειονεκτήματα της εμπράγματης ασφάλειας θα μπορούσαν να σημειωθούν τα εξής: Το πολύπλοκο και πολυέξοδο της σύστασής τους και η σημαντική δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Σημειώνεται δε ότι οι εμπραγμάτως ασφαλισμένοι δανειστές στην περίπτωση που συρρέουν με τους γενικούς προνομιούχους δανειστές του άρ. 167 παρ. 2 περ. αα' έως αγ' κατατάσσονται μετά την πλήρη ικανοποίηση των τελευταίων, βλ. Χριστοκάκου – Φωτιάδη, Η εξασφάλιση του δανειστή, 2002, σελ. 7-8, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα.

⁵⁵ Το οποίο μπορεί να ανήκει είτε στον οφειλέτη είτε σε τρίτο, βλ. άρ. 1265 ΑΚ. Σημειώνεται δε ότι δικαίωμα υποθήκης μπορεί να συσταθεί και σε επικαρπία ακινήτου (1259 ΑΚ) και ενέχυρο σε δικαίωμα, όπως σε ενέχυρο απαίτησης (1247 επ. ΑΚ).

⁵⁶ Αναλυτικά σελ. 371-372, Γεωργιάδη, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π..

⁵⁷ Βλ. αναλυτικά Γεωργιάδη, Εγχειρίδιο Εμπραγμάτου Δικαίου, 2012, σελ. 704, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

⁵⁸ Η τον τρίτο που παραχώρησε, υπέρ του οφειλέτη, δικαίωμα σύστασης υποθήκης επί ακινήτου του (1265 εδ. α' ΑΚ)

⁵⁹ Αρ. 99 ΚΑφ, βλ. κατωτέρω σελ. 53-54.

⁶⁰ Αναλυτικά για τα χαρακτηριστικά των πτωχευτικών πιστωτών, βλ. Περάκη, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 267 – 271, Κοτσίρη, Πτωχευτικό Δίκαιο, 10^η εκδ., 2017, σελ. 312-321, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη και Ψυχομάνη, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 313-324.

⁶¹ Κατ' άρ. 96 παρ. 3 ΚΑφ «Ο πτωχευτικός πιστωτής μπορεί να επιδιώξει την ικανοποίηση των απαιτήσεων του μόνο μέσω της πτωχευτικής διαδικασίας, εκτός αν στον παρόντα νόμο ορίζεται διαφορετικά»

⁶² Είναι δυνατόν βέβαια μεταπτωχευτικός πιστωτής να καταστεί πτωχευτικός, αν μεταγενέστερα της κήρυξης της πτώχευσης, πτωχεύσει πάλι ο οφειλέτης, γιατί ξεκίνησε νέα οικονομική δραστηριότητα. Επομένως, οι μεταπτωχευτικοί πιστωτές της προηγούμενης πτώχευσης, καθίστανται πτωχευτικοί πιστωτές στη μεταγενέστερη πτώχευση.

ικανοποιούνται, δε, αποκλειστικά από την μεταπωχευτική περιουσία⁶³, ενώ εξοπλωχευτικοί είναι οι πιστωτές που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του πτωχευτικού πιστωτή, ήτοι η απαίτησή τους δεν είναι χρηματική – ενοχική⁶⁴. Μπορούν ωστόσο, να γίνουν πτωχευτικοί αν μετατραπεί η απαίτησή τους σε χρηματική⁶⁵. Ιδιαίτερη τέλος κατηγορία αποτελούν οι ομαδικοί πιστωτές (96 παρ. 4 ΚΑφ⁶⁶), που αφορούν απαιτήσεις δημιουργούμενες από τη δραστηριότητα του συνδίκου ή συνδέονται με στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας⁶⁷.

Περαιτέρω, οι πτωχευτικοί πιστωτές, κατ' άρ. 96 ΚΑφ⁶⁸, διακρίνονται ανάλογα με το αν διαθέτουν ή όχι προνόμιο σε ανέγγυους, γενικούς προνομιούχους, ενέγγυους και τελευταίας σειράς. Ανέγγυοι, άλλως εγγχειρόγραφοι, είναι οι πιστωτές που δεν διαθέτουν κάποιο γενικό ή ειδικό προνόμιο επί αντικειμένων της πτωχευτικής περιουσίας. Αντίθετα, οι γενικώς προνομιούχοι⁶⁹ και οι ενέγγυοι ικανοποιούνται προνομιακά είτε από το σύνολο (γενικώς προνομιούχοι) είτε επί συγκεκριμένου αντικειμένου (ενέγγυοι) της πτωχευτικής περιουσίας⁷⁰. Οι πιστωτές τελευταίας σειράς, άλλως μειωμένης εξασφάλισης, είναι πιστωτές που άλλοτε κατόπιν συμφωνίας⁷¹ και άλλοτε από το νόμο⁷², ικανοποιούνται από την πτωχευτική περιουσία μετά και από τους ανέγγυους πιστωτές.

Στο Πτωχευτικό Δίκαιο θεμελιώδης αρχή είναι η αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των πιστωτών (“*par condicio creditorum*”). Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η οποία δεν ονοματίζεται ρητά στο νόμο, συνάγεται, ωστόσο, από το όλο πνεύμα του, κάθε συλλογική διαδικασία δεν αποσκοπεί στην χωριστή αλλά στην από κοινού ικανοποίηση των πιστωτών, σεβόμενη την αρχή της ισότητας

⁶³ Για το ενδεχόμενο ο οφειλέτης να ικανοποιήσει μεταπωχευτικό πιστωτή από την πτωχευτική περιουσία βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 318, όπου και μεν κάτι τέτοιο δεν απαγορεύεται, ενδέχεται ωστόσο να διαρραγεί μια τέτοια καταβολή μέσω των διατάξεων για την καταδολίευση των (λοιπών) μεταπωχευτικών πιστωτών (939 επ. ΑΚ). Κατά τον *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 343, μια τέτοια καταβολή δεν απαγορεύεται, δεν συμβιβάζεται όμως με την αρχή της σύμμετρης ικανοποίησης των πιστωτών, και της μελλοντικής ανάκτησης των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη, γι' αυτό και δύναται να θεωρηθεί καταχρηστική.

⁶⁴ Παραδείγματα εξοπλωχευτικών απαιτήσεων: τα διαπλαστικά δικαιώματα, τα προσωποπαγή δικαιώματα, η απαίτηση για μεταβίβαση ενός ακινήτου, η αξίωση για πράξη ή παράλειψη, η αρνητική αγωγή, τα ακατάσχετα δικαιώματα κοκ. Όμως αν η αξίωση μετατραπεί σε χρηματική, ικανοποιείται ως πτωχευτικός πιστωτής, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 267 και 319 επ. και *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 283 και 317.

⁶⁵ Π.χ. η αξίωση παράλειψης πράξεων ανταγωνισμού μετατρέπεται σε αξίωση προς αποζημίωση.

⁶⁶ Πρώτη φορά ορίζονται ρητά στον ΚΑφ ως «ο πιστωτής του οποίου η απαίτηση γεννήθηκε ή ανάγεται σε χρόνο μετά την πτώχευση και προέρχεται από την δραστηριότητα του συνδίκου ή, στην περίπτωση του άρθρου 94, του οφειλέτη ή συνδέεται με τα στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας. Οι απαιτήσεις των ομαδικών πιστωτών αποτελούν ομαδικά πιστώματα και ικανοποιούνται από την πτωχευτική και από τη μεταπωχευτική περιουσία».

⁶⁷ Βλ. αναλυτικά περιπτώσεις ομαδικών πιστωμάτων, *Περάκη*, ό.π., σελ. 285-287.

⁶⁸ Κατ' άρ. 96 παρ. 1 ΚΑφ: «α) ανέγγυος πιστωτής είναι εκείνος η απαίτηση του οποίου δεν διασφαλίζεται με προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια, β) γενικός προνομιούχος πιστωτής είναι εκείνος η απαίτηση του οποίου ικανοποιείται προνομιακά από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας, γ) ενέγγυος πιστωτής είναι εκείνος η απαίτηση του οποίου εξασφαλίζεται με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια επί συγκεκριμένου αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας και δ) πιστωτής τελευταίας σειράς είναι εκείνος η απαίτηση του οποίου ικανοποιείται από την πτωχευτική περιουσία μετά από την ικανοποίηση των ανέγγυων πιστωτών».

⁶⁹ Πρόκειται συνήθως για πιστωτές στους οποίους ο νομοθέτης επιδεικνύει μια ευαισθησία για κοινωνικούς ή άλλους λόγους, όπως οι εργατικές απαιτήσεις, οι απαιτήσεις του Δημοσίου κοκ.

⁷⁰ Αυτή είναι ακριβώς και η διαφορά μεταξύ γενικών προνομιούχων και ενέγγυων, παρότι ο ΚΑφ στο άρ. 169 φαίνεται παραδόξως να τους εξομοιώνει, βλ. *Παμπούκη*, Συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, *ΕπισκεΔ*, 1/2008, σελ. 39-40.

⁷¹ Π.χ. ομολογιακά δάνεια τελευταίας σειράς (άρ. 60 παρ. 2 περ. δ' ν. 4548/2018) ή συμφωνίες πιστωτών στα πλαίσια συμφωνίας εξυγίανσης, βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 279.

⁷² Π.χ. η περίπτωση της ονομαστικής υποκεφαλαιοδότησης (δάνεια μετόχων στην εταιρεία, στις ΕΠΕ υπάρχει και ειδική πρόβλεψη, βλ. άρ. 32 ν. 3190/1955) αν και αμφισβητείται αν θεωρούνται πτωχευτικά πιστώματα τα δάνεια αυτά, βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 279 και υποσημ. 191 του ίδιου.

ανάλογα με το ποσό της απαίτησης του καθενός πιστωτή κατά του κοινού οφειλέτη^{73 74}. Συνεπώς, παρατηρείται μια υπέρβαση των ατομικών συμφερόντων επιμέρους δανειστών υπέρ του συμφέροντος των πιστωτών⁷⁵. Έκφρασή της αποτελεί η «ομάδα των πιστωτών», την περιουσία της οποίας διοικεί ο σύνδικος με σκοπό την από κοινού ικανοποίηση των πιστωτών⁷⁶.

Όπως όμως έγινε ήδη αντιληπτό οι ενέγγυοι πιστωτές⁷⁷ σε πολλά διαδικαστικά στάδια της πτώχευσης τυχαίνουν μιας διαφορετικής και δη ευνοϊκότερης μεταχείρισης από τους λοιπούς πιστωτές. Ενόψει αυτού, τίθεται το ερώτημα αν η αρχή της *par condicio creditorum* παραβιάζεται. Πριν επιχειρήσει όμως να απαντήσει κανείς στο ερώτημα σκόπιμο είναι να παρατεθούν ορισμένες από τις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες εμφανίζεται μια, τινί τρόπο, ιδιαίτερη μεταχείριση των ενέγγυων πιστωτών. Πέραν της προνομιακής τους ικανοποίησης κατά την διανομή της πτωχευτικής περιουσίας⁷⁸, με την καινοτόμα πρόβλεψη του άρ. 76 παρ. 1 εδ. β' ΚΑφ δύνανται να αιτηθούν (σε ποσοστό 20% των απαιτήσεων) από το Πτωχευτικό Δικαστήριο την εκποίηση της επιχείρησής του πτωχού ως συνόλου. Επιπλέον, παρά την με τον νέο ΚΑφ ένταξη και των ενέγγυων στο γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων (άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ), δεν παύουν να διατηρούν τις ατομικές τους διώξεις για ένα χρονικό διάστημα εννέα μηνών (101 παρ. 3 ΚΑφ) από την κήρυξη της πτώχευσης εν αντιθέσει με τους λοιπούς πιστωτές που τις χάνουν εντελώς⁷⁹.

Παράλληλα, σημειώνεται πως από των ως άνω γενικό κανόνα της αναστολής εξαιρούνται οι ενέγγυοι πιστωτές σε περίπτωση που διαταχθούν από το Δικαστήριο προληπτικά μέτρα μετά την υποβολή της αίτησης για την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη (άρ. 86 παρ. 2 ΚΑφ⁸⁰). Παρόμοιες (ευνοϊκές) ρυθμίσεις ως προς τους ενέγγυους πιστωτές συναντώνται και σε άλλες συλλογικές διαδικασίες, όπως στο άρ. 18 εδ. γ' ΚΑφ⁸¹ για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών, όχι όμως και στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης (άρ. 50 ΚΑφ), όπου εκεί, από την κατάθεση της συμφωνίας εξυγίανσης στο Δικαστήριο, επέρχεται αναστολή των ατομικών διώξεων και για τους ενέγγυους πιστωτές (ευρεία αναστολή).

Τέλος, ρητά διευκρινίζει ο νέος νόμος (άρ. 196 ΚΑφ), ότι σε περίπτωση απαλλαγής του οφειλέτη από τα χρέη του δεν διακόπτεται με οποιονδήποτε τρόπο η διανομή της πτωχευτικής περιουσίας

⁷³ Αποτελεί άλλωστε αναγκαίο χαρακτηριστικό σε μια συλλογική διαδικασία κατά τον *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 282, βλ. όμως και άρ. 75 ΚΑφ,

⁷⁴ Στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση παρατηρείται η αρχή της σύμμετρης ικανοποίησης μέσω της αναγγελίας πλειόνων δανειστών (977 παρ. 3 ΚΠολΔ), ως ειδικότερη έκφραση της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης των πιστωτών. Η αρχή αυτή ενυπάρχει δε και στην πτώχευση (βλ. άρ. 167 παρ. 2 ΚΑφ).

⁷⁵ Βλ. *Χατζηϊωάννου*, Δικονομικά ζητήματα του πτωχευτικού δικαίου, 36^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, ΕΕΔ, σελ. 128, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη.

⁷⁶ Βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 280 και 283.

⁷⁷ Στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι προσημειούχοι, όχι όμως όσοι διαθέτουν εμπράγματα ασφάλεια επί πράγματος τρίτου, βλ. ενδ. ΜονΠρΘες 3404/2017, ΜονΠρΘεσσαλ 1214/2014, ΕφΘεσ 1652/2009, ΕφΘεσ 636/2003, ΕφΘεσ 927/1996, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, αντ. όμως, ΜΠρΘες 1748/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁸ Μάλιστα κατά το άρ. 167 ΚΑφ εφαρμόζονται, ως προς τη συρροή των προνομίων, αναλογικά οι διατάξεις του ΚΠολΔ (975 – 978 ΚΠολΔ), βλ. αναλυτικά στο β' μέρος της παρούσας.

⁷⁹ Πλην της περίπτωσης της εν συνόλω εκποίησης (101 παρ. 3 εδ. β ΚΑφ).

⁸⁰ Εξαιρείται η περίπτωση της εν συνόλω εκποίησης κατ' άρ. 86 παρ. 2 περ. β ΚΑφ, βλ. επίσης και άρ. 175 ΚΑφ για τις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου.

⁸¹ «[(...)Η αναστολή της παρούσας δεν καταλαμβάνει την διενέργεια πλειστηριασμού ο οποίος έχει προγραμματισθεί εντός τριών (3) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης από τον οφειλέτη, καθώς και οποιαδήποτε διαδικαστική ενέργεια προπαρασκευαστική της διενέργειας πλειστηριασμού από ενέγγυο πιστωτή (περιλαμβανομένης και της κατάσχεσης)]».

και τα δικαιώματα των ενέγγυων πιστωτών επί των υπεγγύων. Όπως επισημαίνεται άλλωστε σκοπός⁸² της απαλλαγής είναι να αποκτήσει ο οφειλέτης δεύτερη ευκαιρία και όχι η ανάσχεση της πτωχευτικής εκκαθάρισης και διανομής πτωχευτικής περιουσίας.

Από τα ανωτέρω γίνεται αντιληπτό πως ο ενέγγυος πιστωτής τυγχάνει σε αρκετά στάδια της πτωχευτικής διαδικασίας μιας ευνοϊκότερης (άλλως διαφορετικής) μεταχείρισης από τους λοιπούς πτωχευτικούς πιστωτές. Παραβιάζεται όμως πράγματι η αρχή της *par condicio creditorum* στις περιπτώσεις αυτές⁸³; Η απάντηση είναι αποφαστική. Και αυτό γιατί, όπως υποστηρίζεται στην επιστήμη⁸⁴, η *par condicio creditorum* ως αρχή μοναδικό σκοπό έχει να αναδείξει απλώς το εγγενές στοιχείο της συλλογικότητας της πτώχευσης. Με άλλα λόγια, η αρχή της *par condicio creditorum*, η οποία έχει την έννοια της από κοινού συμμετοχής των πτωχευτικών πιστωτών σε μια κοινή διαδικασία και την ικανοποίησή τους κατά ενός κοινού οφειλέτη, δεν θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως αυτοτελής σκοπός της πτώχευσης⁸⁵, ο οποίος και παραβιάζεται εν προκειμένω, αλλά ως κανόνας – μέσο για την επίτευξη του σκοπού της πτώχευσης, που δεν είναι άλλος από τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Η αρχή της *par condicio creditorum* ως έννοια αφηρημένη αποτελεί στην πραγματικότητα ένα σημαντικό εργαλείο διασφάλισης του συλλογικού χαρακτήρα της πτώχευσης⁸⁶, υπό την έννοια ότι όλοι οι πτωχευτικοί πιστωτές πρέπει, ανεξαρτήτως της θελήσεώς τους, να ακολουθήσουν την μοναδική και ενιαία διαδικασία της συλλογικής εκποίησης, εξουδετερώνοντας τις ατομικές τους ενέργειες⁸⁷. Συνεπώς, οποιαδήποτε συσχέτιση της όποιας ευνοϊκής μεταχείρισης των ενέγγυων πιστωτών με την αρχή της *par condicio creditorum* κρίνεται στην πραγματικότητα άστοχη. Άλλωστε κατά τον *Περάκη*⁸⁸ η αρχή της *par condicio creditorum* ως έννοια έχει σήμερα απομυθοποιηθεί. Μόνη διέξοδος για την αντιμετώπιση των ως άνω «ανισοτήτων» παραμένει η γενική αρχή της ισότητας του άρ. 4 Σ και συμπληρωματικά οι γενικές ρήτρες των άρ. 200, 281 και 288 ΑΚ, οι οποίες διαπνέουν όλο το φάσμα του δικαίου⁸⁹.

Ως γνωστόν, η γενική αρχή της ισότητας του άρ. 4 Σ επιβάλλει όμοια μεταχείριση των ομοίων και ανόμοια των ανομοίων καταστάσεων⁹⁰. Και πάλι, όμως, οι εμπραγμάτως ασφαλισμένοι δανειστές δεν βρίσκονται στην ίδια θέση με τους ανέγγυους πιστωτές. Έχουν προνοήσει να εξασφαλίσουν την απαίτησή τους ήδη πριν την κήρυξη της πτώχευσης και έχουν αποκτήσει ένα νέο περιουσιακό δικαίωμα, το οποίο ο νομοθέτης δημιούργησε ακριβώς για το σκοπό της ασφαλούς ικανοποίησής

⁸² Βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 197 ΚΑφ.

⁸³ Ως παραδείγματα διάσπασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης έχουν διατυπωθεί τα εξής: το επιτρεπτό του συμψηφισμού (άρ. 111 ΚΑφ), η αναστολή της τοκογονίας για όλους τους πιστωτές, το προνόμιο της χρηματοοικονομικής ασφάλειας (101 παρ. 4 ΚΑφ) κοκ, βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 281.

⁸⁴ Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο *Περάκης*, ό.π., σελ. 283 αποτελεί κανόνα – μέσο και όχι κανόνα – σκοπό.

⁸⁵ Κατά τον *Περάκη*, ό.π., σελ. 283, η προσέγγιση της αρχής αυτής ως «σκοπό» ή «κύριο σκοπό» της πτώχευσης, είναι ούτως ή άλλως λαθεμένη.

⁸⁶ Η αρχή αυτή διαπνέει και την προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης των άρ. 31 επ. ΚΑφ και δη στο άρ. 54 παρ. 3 ΚΑφ, όπου συνιστά λόγο άρνησης επικύρωσης της συμφωνίας από το Δικαστήριο, βλ. και *Ρόκα Άλ*, Προπρωχευτική Διαδικασία Εξυγίανσης Επιχειρήσεων, 2014, 2^η έκδ., σελ. 238-242, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, όπως και *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ο.π., σελ. 162.

⁸⁷ Βλ. όμως *Αγγελίδου Ρ.*, Η θέση του δανειστή εντός και εκτός πτώχευσης, ΔΕΕ 3/2011, σελ. 264, για τον προβληματισμό περί αναγνώρισης πτυχών της συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης και στην ατομική εκτέλεση του ΚΠολ με αφορμή της αρχής της σύμμετρης ικανοποίησης.

⁸⁸ Ό.π., σελ. 283-284.

⁸⁹ Έτσι ο *Περάκης*, ό.π., σελ. 284.

⁹⁰ Βλ. *Χρυσόγονο*, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 2006, σελ. 120, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

τους σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οφειλέτη τους⁹¹. Επομένως, δεν φαίνεται να τίθεται ούτε ζήτημα παραβίασης ούτε της γενικής αρχή της ισότητας.

§4. Οι συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους ενέγγυους πιστωτές.

I. Γενικές παρατηρήσεις ως προς το σύνολο των πτωχευτικών πιστωτών.

Από την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη, λόγω του χαρακτήρα της ως συλλογικής διαδικασίας, οι πτωχευτικοί πιστωτές συγκροτούν την «ομάδα των πιστωτών»⁹². Δεν βρίσκονται δηλαδή μεταξύ τους μεμονωμένοι⁹³, αλλά ενώνονται και οργανώνονται αυτοδίκαια σε ομάδα με κοινό σκοπό την προαγωγή της πτωχευτικής διαδικασίας και την πραγματοποίηση του μεγαλύτερου δυνατού πτωχευτικού μερίσματος⁹⁴. Ως προς τη νομική της μορφή, αυτή συνιστά, κατά κρατούσα άποψη⁹⁵, (συμπτωματική) «κοινωνία συμφερόντων⁹⁶» και «κοινωνία ζημίας⁹⁷». Κοινωνία συμφερόντων υπό την έννοια της συνένωσης περισσοτέρων και της επιδίωξης ενός κοινού σκοπού και «κοινωνία ζημίας» με την έννοια ότι η ζημία του κάθε πιστωτή από την πτώχευση φέρεται από όλους⁹⁸.

Παρά τη δημιουργία της «ομάδας των πιστωτών», οι πτωχευτικοί πιστωτές διατηρούν ατομικά δικαιώματα καθ' όλη τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας⁹⁹. Καθένας αναγγέλλει και επαληθεύει την απαίτησή του, κατατάσσεται ξεχωριστά στον πίνακα κατάταξης που συντάσσει ο σύνδικος και δημοσιεύει, έχει δικαίωμα άσκησης ανακοπής κατά του πίνακα κατάταξης και υποβολής αντιρρήσεων, όπως και συμμετοχής στο προϊόν της εκκαθάρισης. Παρατηρείται ωστόσο σημαντική αλλοίωση σε όσα δικαιώματά τους δεν «συμβαδίζουν» με τον συλλογικό χαρακτήρα της πτώχευσης (άρ. 85 ΚΑΦ).

⁹¹ Όπως εύστοχα επισημαίνει ο *Περάκης*, ό.π., σελ. 284, παραβίαση της αρχής της ισότητας και όχι της ισότιμης μεταχείρισης θα είχαμε, για παράδειγμα, αν δεν καλούνταν ορισμένοι πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους από τον σύνδικο ενώ ήταν γνωστής διαμονής. Ζητήματα δε ισότητας δύνανται να τεθούν αναφορικά και με τα προνόμια στην εκτέλεση, όπου καμιά φορά μπορεί να αντίκεινται στην αρχή της αναλογικότητας.

⁹² Όπως διατυπώνεται στην ομάδα των πιστωτών συμμετέχουν αρχικά οι *in abstracto* πιστωτές (όλοι οι πιστωτές του πτωχού αφηρημένα), ενώ μετά την επαλήθευση των πιστώσεων (155 επ. ΚΑΦ) οι *in concreto*.

⁹³ Αν και διατηρούν ατομικά δικαιώματα, τα οποία τους χορηγεί το πτωχευτικό δίκαιο και σχετίζονται με τα διάφορα στάδια της πτωχευτικής διαδικασίας και την παρακολούθηση των ενεργειών του συνδίκου, βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 327.

⁹⁴ Ως *περιγραφική – βοηθητική* έννοια την ορίζει ο *Περάκης*, ό.π., σελ. 242, για την κατανόηση απλώς και εφαρμογή επιμέρους κανόνων (άρ. 103 παρ. 2, 116, 118 παρ. 1, 124 παρ. 2 και 3 ΚΑΦ), ενώ χρησιμοποιείται και για πρακτικούς λόγους κατά τον *Ψυχομάνη* (π.χ. 139 παρ. 2 ΚΑΦ), ό.π., σελ. 332.

⁹⁵ Βλ. *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 333, *Κοτσιρή*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 323-326 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 241-242. Κατά κρατούσα άποψη σε θεωρία και νομολογία δεν έχει νομική προσωπικότητα. Ο νόμος προσδιορίζει την έκταση το σχηματισμό, τη συγκρότηση, τη σύγκληση και λήψη αποφάσεών της και την έκταση των δικαιωμάτων της. Οι πλειοψηφικές αποφάσεις της «ομάδας των πιστωτών» δεσμεύουν όλους τους πιστωτές (150 επ. ΚΑΦ).

⁹⁶ Πάντως δεν θεωρείται κοινωνία υπό την έννοια του 785 ΑΚ, καθότι «δεν υπάρχει κοινό δικαίωμα σαν βάση της οργάνωσης αυτής» αλλά πρόκειται για «διαδικαστική» απλώς κοινωνία που έχει συγκεκριμένα δικαιώματα κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας (π.χ. εκλογή συνδίκου κοκ), βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 324-325, *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 333, *Περάκη*, ό.π., σελ. 342 και *Παμπούκη*, Συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, ΕπισκεΔ, 1/2008, σελ. 21-22.

⁹⁷ Βλ. *Αγγελίδου*, Η θέση του δανειστή εντός και εκτός πτώχευσης, ΔΕΕ, 3/2011, σελ. 268.

⁹⁸ Δεν αποτελεί πάντως «εταιρεία», του ΑΚ καθότι λείπει ο δικαιοπρακτικός δεσμός των μερών, βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 324.

⁹⁹ Βλ. όμως Χατζηϊωάννου, Δικονομικά Ζητήματα του Πτωχευτικού Δικαίου, 36^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 2012, σελ. 126, όπου στην ουσία πρόκειται όχι για «άθροισμα περισσοτέρων ατομικών συμφερόντων, αλλά για τη διαμόρφωση ενός κοινού – συλλογικού συμφέροντος, που αφορά το σύνολο των πιστωτών».

Αναφορικά με τους ανέγγυους και γενικώς προνομιούχους πιστωτές, τρεις είναι οι σοβαρότερες αλλοιώσεις ως προς τα δικαιώματά τους: α) η αναστολή των ατομικών τους διώξεων κατά του πτωχού (100 ΚΑφ), β) η πλασματική λήξη των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων τους (98 ΚΑφ) και γ) η παύση της τοκογονίας των απαιτήσεων τους (99 ΚΑφ). Ειδικότερα¹⁰⁰, με την αναστολή των ατομικών διώξεων¹⁰¹ αναστέλλεται καθ' όλη τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας, η δυνατότητα των άνω πιστωτών να ασκούν τις ατομικές (κατά τον ΚΠολΔ) διώξεις τους κατά του οφειλέτη. Μόνος δρόμος ικανοποίησής τους αποτελεί η συμμετοχή τους, δια της αναγγελίας, στην πτωχευτική διαδικασία (άρ. 96 παρ. 3). Παράλληλα, με την κήρυξη της πτώχευσης όλες οι απαιτήσεις των πιστωτών κατά του οφειλέτη¹⁰², που λήγουν σε μεταγενέστερο της πτώχευσης χρόνο, θεωρείται ότι έληξαν πλασματικά (άρ. 98 ΚΑφ). Σκοπός της τελευταίας αυτής ρύθμισης είναι η ταχύτερη διαπίστωση του παθητικού, η αποφυγή μεταγενέστερων ανατροπών και η ταχύτερη διεκπεραίωση της πτωχευτικής διαδικασίας. Τέλος, ο νομοθέτης με την πρόβλεψη περί παύσης της τοκογονίας¹⁰³ των απαιτήσεων των πιστωτών, αποσκοπεί στην σταθεροποίηση του παθητικού τη δεδομένη χρονική στιγμή της κήρυξης της πτώχευσης¹⁰⁴.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι από την κήρυξη της πτώχευσης, ο σύνδικος¹⁰⁵ εγγράφει ατελώς υπέρ της ομάδας των πιστωτών¹⁰⁶ υποθήκες επί όλων¹⁰⁷ των ακινήτων της πτωχευτικής – και όχι της μεταπτωχευτικής - περιουσίας (139 παρ. 2 ΚΑφ) με τίτλο την περίληψη της απόφασης που κήρυξε την πτώχευση και τον διόρισε. Πρόκειται για συλλογική υποθήκη εκ του νόμου¹⁰⁸ που σκοπό έχει την εξασφάλιση των δικαιωμάτων της ομάδας των πιστωτών¹⁰⁹, κυρίως μετά την περάτωση της πτώχευσης¹¹⁰, όπου, λόγω της εκ του νόμου υποθήκης, η ομάδα θα προηγείται της ικανοποίησης των μεταπτωχευτικών πιστωτών¹¹¹.

Αναφορικά με τους ενέγγυους πιστωτές οι ως άνω συνέπειες παραμένουν οι ίδιες με τις εξής, ωστόσο, διαφοροποιήσεις: Ισχύει και για αυτούς ο γενικός κανόνας της αναστολής των ατομικών διώξεων με εξαίρεση, όμως, χρονικό διάστημα εννέα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης στο οποίο τους δίνεται η δυνατότητα να ασκούν ατομικά καταδιωκτικά μέτρα (101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ).

¹⁰⁰ Και οι τρεις αυτές συνέπειες θα εξεταστούν αναλυτικά κατωτέρω στα πλαίσια της ανάλυσης των συνεπειών ως προς τους ενέγγυους πιστωτές.

¹⁰¹ Αναλυτικά επί της αρχής αυτή βλ. κατωτέρω σελ. 23 επ.

¹⁰² Και όχι κατά συνοφειλετών του ή κατά του εγγυητή, οι οποίες καθίστανται απαιτητές κατά την πραγματική λήξη τους, βλ. *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 347.

¹⁰³ Αφορά όλους τους νόμιμους και συμβατικούς τόκους αλλά και τους τόκους υπερημερίας, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 348.

¹⁰⁴ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 348.

¹⁰⁵ Ο οποίος έχει διοριστεί ήδη με την απόφαση κήρυξης της πτώχευσης κατ' άρ. 81 παρ. 1 ΚΑφ.

¹⁰⁶ Ακόμα και για απαιτήσεις που είναι εξοπλισμένες με εμπράγματα ασφάλεια, βλ. *Ταμιωλάκη*, Υποθήκη με τίτλο από τον νόμο, 2021, σελ. 230, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη και *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 523.

¹⁰⁷ Και δεν πρέπει να τυγχάνει εφαρμογής το άρ. 1270 ΑΚ περί περιορισμού της υποθήκης από το σύνδικο σε ορισμένα μόνο ακίνητα, βλ. *Ταμιωλάκη*, Υποθήκη με τίτλο από τον νόμο, 2021, σελ. 230, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹⁰⁸ Βλ. *Ταμιωλάκη*, Υποθήκη με τίτλο από τον νόμο, 2021, σελ. 227, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹⁰⁹ Ακόμα και αν πρόκειται για απαιτήσεις προνομιούχων πιστωτών, βλ. *Ταμιωλάκη*, Υποθήκη με τίτλο από τον νόμο, 2021, σελ. 230, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹¹⁰ Ή στην περίπτωση που εξέλθουν από αυτή χωρίς να περάσουν από το στάδιο της διανομής, βλ. *Παμπούκη*, Οι συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, *ΕπισκεΔ*, 1/2008, σελ. 27. Δεν φαίνεται να μπορεί να αξιοποιηθεί η υποθήκη του άρ. 139 παρ. 2 ΚΑφ κατά τη διάρκεια της πτώχευσης, καθότι οι ομαδικοί πιστωτές θα προηγούνται στο προϊόν της εκκαθάρισης (167 ΚΑφ) ενώ οι μεταπτωχευτικοί πιστωτές δεν μπορούν, ούτως ή άλλως, να ικανοποιηθούν διαρκούσης της πτωχεύσεως, βλ. *Ταμιωλάκη*, ό.π., σελ. 231.

¹¹¹ Βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 523.

Κατ' εξαίρεση, όμως, όταν αποφασίζεται η εν συνόλω εκποίηση η αναστολή καταλαμβάνει εξ αρχής και τους ενέγγυους πιστωτές. (101 παρ. 3 εδ. β ΚΑφ). Επίσης, δεν ισχύει για τους ενέγγυους πιστωτές ο κανόνας της πλασματικής λήξης των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων¹¹², ενώ με το νεοπαγές άρ. 99 ΚΑφ θεμελιώνεται η παύση της τοκογονίας και των απαιτήσεων των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων πιστωτών. Όλες οι ως άνω διαφοροποιήσεις ως προς τους ενέγγυους πιστωτές θα αναλυθούν στην συνέχεια της παρούσας¹¹³.

II. Η εμπράγματα και η ενοχική αγωγή των ενέγγυων πιστωτών

Ειπώθηκε ήδη ότι οι ενέγγυοι πιστωτές¹¹⁴ στην πτώχευση¹¹⁵ (άρ. 96 παρ. 1 περ. γ' ΚΑφ) έχουν τη δυνατότητα να ικανοποιηθούν με δύο τρόπους: είτε από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας, με αναγγελία και επαλήθευση των απαιτήσεών τους - όπως όλοι οι πτωχευτικοί πιστωτές -, είτε εκτός πτώχευσης με αναγκαστική πώληση του βεβαρυσμένου, μόλις το χρέος γίνει απαιτητό (1292 ΑΚ¹¹⁶). Στην πρώτη περίπτωση, γίνεται λόγος για άσκηση της ενοχικής αγωγής και στη δεύτερη περίπτωση για άσκηση της εμπράγματης (υποθηκικής) αγωγής¹¹⁷.

Η ως άνω διαπίστωση προκύπτει από μια αλληλουχία πτωχευτικών διατάξεων. Καταρχάς, κατά το γενικό κανόνα του άρ. 96 παρ. 3 ΚΑφ ορίζεται ότι *ο πτωχευτικός πιστωτής μπορεί να επιδιώξει την ικανοποίηση των απαιτήσεων του μόνο μέσω της πτωχευτικής διαδικασίας, εκτός εάν στον παρόντα νόμο ορίζεται διαφορετικά*. Διαφορετικά ορίζεται στο άρ. 101 παρ. 1 ΚΑφ, όπου αναφέρεται ότι *πιστωτές, των οποίων οι απαιτήσεις εξασφαλίζονται με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια επί αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας, ικανοποιούνται από τη ρευστοποίησή του σύμφωνα με τις ισχύουσες γενικές διατάξεις*¹¹⁸, εκτός εάν ο παρών νόμος προβλέπει διαφορετικά¹¹⁹. Επομένως, από τον συνδυασμό των δύο αυτών διατάξεων προκύπτει με σαφήνεια η διπλή αυτή «διέξοδος» των ενέγγυων πιστωτών ως προς την ικανοποίησή τους.

Ειδικότερα, με την αποκαλούμενη «ενοχική αγωγή»¹²⁰, ο ενέγγυος πιστωτής ο οποίος έχει γεγεννημένη, ήδη πριν από την κήρυξη της πτώχευσης, ενοχική αξίωση κατά του πτωχεύσαντα οφειλέτη, δύναται με την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη να επιδιώξει την ικανοποίησή του από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας αναγγέλλοντας και επαληθεύοντας την απαίτησή του και υφιστάμενος όλες τις αλλοιώσεις επί των δικαιωμάτων του που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα για τους ανέγγυους και γενικούς προνομιούχους πιστωτές (αναστολή ατομικών διώξεων, παύση τοκογονίας και πλασματική λήξη των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων).

¹¹² Φυσικά αυτό ισχύει για τους ενέγγυους πιστωτές που επιλέγουν να ικανοποιηθούν από το βεβαρυσμένο πράγμα και να μην συμμετάσχουν στην πτώχευση, βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 297.

¹¹³ Βλ. σελ. 20 επ.

¹¹⁴ Στην πτώχευση ενέγγυος πιστωτής δεν θεωρείται εκείνος που έχει υποθήκη επί ακινήτου τρίτου. Ενέγγυος πιστωτής νοείται μόνο εκείνος που έχει υποθήκη επί ακινήτου της πτωχευτικής περιουσίας, βλ. *Ψυχολιάνη*, ό.π., σελ. 350 και υποσημ. 596 του ίδιου, όπως και *Περάκη*, ό.π., σελ. 275.

¹¹⁵ Όπως και στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση.

¹¹⁶ Κατ' άρ. 1292 ΑΚ «*Με την εμπράγματα αγωγή ο δανειστής μπορεί να επιδιώξει την εξόφληση του χρέους με την αναγκαστική πώληση του ενυπόθηκου κτήματος, μόλις το χρέος γίνει απαιτητό*».

¹¹⁷ Με τον όρο «εμπράγματα αγωγή» δεν εννοείται κάποιο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, αλλά η αξίωση του εμπραγμάτως ασφαλισμένου δανειστή να προβεί σε κατάσχεση και πλειστηριασμό επί του βεβαρυσμένου και να ικανοποιηθεί προνομιακά από το εκπλειστηρίασμα, βλ. *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 412.

¹¹⁸ Εννοεί το ΚΠολΔ (995 επ.).

¹¹⁹ Εννοεί το άρ. 101 παρ. 2 και 3 ΚΑφ όπου η δυνατότητα ικανοποίησης του ενέγγυου πιστωτή κατά τις γενικές διατάξεις του ΚΠολΔ περιορίζεται στο χρονικό διάστημα εννέα (9) μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης.

¹²⁰ Για τον όρο βλ. 1291 επ. ΑΚ.

Αντίθετα, με την «εμπράγματη αγωγή», παρέχεται η εξουσία στον ενέγγυο πιστωτή να ικανοποιηθεί επισπεύδοντας ατομική αναγκαστική εκτέλεση¹²¹ κατά του πτωχού¹²² από την αξία του βεβαρυσμένου με ειδικό προνόμιο (βλ. άρ. 205 Κ.Ι.Ν.Δ.) ή εμπράγματη ασφάλεια (ενέχυρο ή υποθήκη¹²³) πράγματος¹²⁴, από το οποίο μάλιστα ικανοποιείται δίχως να ακολουθήσει καμία προδικασία ή να λάβει ειδική άδεια από τον Εισηγητή Δικαστή¹²⁵ ή τον σύνδικο¹²⁶.

Γεννάται το ερώτημα αν ο ενέγγυος πιστωτής δύναται να ασκήσει ταυτόχρονα την ενοχική και την εμπράγματη αγωγή. Η απάντηση προκύπτει από το συνδυασμό των άρ. 101 παρ. 2 και 153 παρ. 2 ΚΑφ. Κατ' άρ. 101 παρ. 2 ΚΑφ *οι ενέγγυοι πιστωτές ικανοποιούνται από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας, μόνο σε περίπτωση που το προνόμιο ή η ασφάλεια δεν επαρκεί για την πλήρη ικανοποίησή τους*, ενώ κατ' άρ. 153 παρ. 2 ΚΑφ ορίζεται ότι *η παράλειψη της αναγγελίας εκ μέρους του πιστωτή, του οποίου η απαίτηση είναι εξοπλισμένη με εμπράγματη ασφάλεια ή ειδικό προνόμιο, δεν επιφέρει απώλεια της εμπράγματης αγωγής*. Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις ο ενέγγυος πιστωτής δεν εμποδίζεται να ασκήσει παράλληλα τόσο την ενοχική όσο και την εμπράγματη αγωγή¹²⁷, ήτοι, με άλλα λόγια, να επιδιώξει την ικανοποίησή του τόσο εντός όσο και εκτός πτώχευσης. Απλώς, στο μέτρο που έχει ήδη ικανοποιηθεί από την εμπράγματη αγωγή και τη ρευστοποίηση του υπεγγύου, δεν θα ικανοποιηθεί ξανά από τη διανομή της πτωχευτικής διαδικασίας.

Πάντως το άρ. 101 παρ. 2 ΚΑφ δεν έχει την έννοια ότι ο ενέγγυος πιστωτής θα πρέπει πρώτα να επιδιώξει την ικανοποίησή του από το υπέγγυο πράγμα και έπειτα, αν δεν ικανοποιηθεί πλήρως, να συμμετάσχει και να ικανοποιηθεί, ως ανέγγυος, από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας. Μια τέτοια ερμηνεία θα δημιουργούσε και πρακτικές δυσχέρειες επειδή πριν από τον αναγκαστικό πλειστηριασμό δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς το μέγεθος της κάλυψης της απαίτησης του ενέγγυου πιστωτή από την εκτέλεση του βεβαρυσμένου, ώστε ο ενέγγυος πιστωτής να επιδιώξει την ικανοποίησή του για το ακάλυπτο μέρος από τη διανεμητέα πτωχευτική περιουσία ως ανέγγυος, μιας και ο αναγκαστικός πλειστηριασμός έπεται τις περισσότερες φορές του σταδίου της εξέλεξης των πιστώσεων. Ενδέχεται δε στην περίπτωση αυτή να έχει χάσει και την προθεσμία αναγγελίας (βλ. άρ. 153 παρ. 4 ΚΑφ)¹²⁸. Γι' αυτό, πρέπει το έλλειμμα να προσδιορίζεται εξ αρχής κατά προσέγγιση¹²⁹, προκειμένου ο ενέγγυος πιστωτής να δύναται να μετάσχει εκκρεμούσης της εμπράγματης αγωγής του, και στις διανομές επί των μη βεβαρυσμένων πραγμάτων, ως ανέγγυος. Την παράλληλη πάντως ενάσκηση ενοχικής και εμπράγματης αγωγής, χωρίς παραίτηση από το

¹²¹ Σύμφωνα με τα άρ. 995 επ. ΚΠολΔ

¹²² Στρεφόμενος, ωστόσο, κατά του συνδίκου, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 276.

¹²³ Τα εμπράγματα δικαιώματα είναι συγκεκριμένα («κλειστός αριθμός των εμπραγμάτων δικαιωμάτων»), όπως είναι το ενέχυρο, η υποθήκη και η προσημείωση υποθήκης) και δεν επεκτείνονται με συμφωνία των μερών αλλά μόνο με νόμο, βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 345.

¹²⁴ Πρέπει όμως η εμπράγματη ασφάλεια ή το ειδικό προνόμιο να έχουν συσταθεί πριν την κήρυξη της πτώχευσης, βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 245.

¹²⁵ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 276.

¹²⁶ Πρέπει, ωστόσο, η εμπράγματη αγωγή τους να στρέφεται κατά του συνδίκου, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 350.

¹²⁷ Έτσι και στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση του ΚΠολΔ, βλ. άρ. 1291 ΑΚ, απλώς η πλήρης ικανοποίηση της απαίτησης που επιτυγχάνεται από την άσκηση της μίας, αποκλείει την άσκηση της άλλης, βλ. *Νίκα*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, τομ. 2, 2012, σελ. 243-244, εκδ. Σάκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹²⁸ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 359, ο οποίος συμπληρώνει ότι *δεν μπορεί η αφηρημένη μόνο αξία του υπεγγύου να προσδιορίσει τα δικαιώματα του ενέγγυου πιστωτή, όταν θελήσει να ασκήσει μετέπειτα την ενοχική αγωγή*.

¹²⁹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 276.

προνόμιο ή την ασφάλεια¹³⁰, επιβεβαιώνει, πέραν του άρ. 153 παρ. 2 ΚΑφ, και το άρ. 169 ΚΑφ, το οποίο ρητά μνημονεύει τους ενυπόθηκους δανειστές στις διατάξεις περί διανομής της πτωχευτικής περιουσίας, ικανοποιούμενοι από το σύνολο της περιουσίας¹³¹. Η μόνη περίπτωση στην οποία μπορεί να γίνει λόγος για «παραίτηση» του ενέγγυου πιστωτή επί του προνομίου του είναι αν αυτός έχει ήδη ικανοποιηθεί προγενέστερα από το διανεμόμενο μέρος της λοιπής διανεμόμενης πτωχευτικής περιουσίας ως ανέγγυος. Τα ζητήματα αυτά, ωστόσο, θα απασχολήσουν στο δεύτερο μέρος της παρούσας μελέτης¹³².

III. Η αντιστροφή της αναστολής των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών υπό το νέο άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ – κριτική.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω μια από τις σημαντικότερες συνέπειες από την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη είναι η αναστολή των ατομικών διώξεων των πτωχευτικών πιστωτών κατ' άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ¹³³. Με τον όρο αναστολή των ατομικών διώξεων νοείται η από την κήρυξη της πτώχευσης προσωρινή παύση της δυνατότητας των πτωχευτικών πιστωτών¹³⁴ να ασκούν τις κατά τον ΚΠολΔ ατομικές τους διώξεις¹³⁵ κατά του πτωχού^{136 137}. Απαγορεύεται ιδίως¹³⁸, κατ' άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ, η έναρξη ή συνέχιση της αναγκαστικής εκτέλεσης, η άσκηση αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών, η συνέχιση των δικών επ' αυτών, η άσκηση ή εκδίκαση ένδικων μέσων, η έκδοση πράξεων διοικητικής φύσεως, ή η εκτέλεση τους σε στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης από το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς και των μέτρων διασφάλισης της οφειλής κατά το άρθρο 46 του ν. 4174/2013 (Α' 170). Πρόκειται μάλιστα για αναγκαστικού δικαίου διάταξη¹³⁹, ενώ κάθε πράξη που διενεργείται παρά την αναστολή αυτή είναι «απολύτως άκυρη¹⁴⁰» (100 παρ. 4 ΚΑφ).

¹³⁰ Τη δυνατότητα ικανοποίησης των ενέγγυων πιστωτών από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας μόνον αν παραιτούνταν ρητά από το προνόμιο ή την ασφάλειά τους, άφηνε να εννοηθεί η κακή διατύπωση του άρ. 26 παρ. 1 εδ. β ΠτΚ, η οποία μάλιστα δημιουργεί και ζητήματα αντισυνταγματικότητας, έτσι Παμπούκης, Συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, ΕπισκεΔ., 1/2008, σελ. 27 και Σπυριδάκης, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008, σελ. 370, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα. Η κακογραμμένη αυτή διάταξη επαναδιατυπώθηκε και αποσαφηνίστηκε στο σημερινό άρ. 101 παρ. 2 ΚΑφ, βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 101 όπου ρητά ορίζει ότι *δεν απαιτείται πλέον η παραίτηση του ενέγγυου πιστωτή από το προνόμιο ή την ασφάλεια του προκειμένου να ικανοποιηθεί από την πτωχευτική περιουσία*, βλ. επίσης και Ψυχομάνη, Πτωχευτικό Δίκαιο, Η' έκδοση, 2019, σελ. 286, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, όπως και Μάζη, Εκκαθάριση και Διανομή της Πτωχευτικής περιουσίας, β' εκδ., 2017, σελ. 93-95, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα.

¹³¹ Βλ. Ψυχομάνη, Πτωχευτικό Δίκαιο, Η' έκδοση, 2019, σελ. 286, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹³² Βλ. κατωτέρω σελ. 58 επ.

¹³³ Η αναστολή των ατομικών διώξεων ως καταρχήν βασική συνέπεια για τους πτωχευτικούς πιστωτές εξαγγελλόταν και στο προγενέστερο άρ. 26 ΠτΚ.

¹³⁴ Και άρα όχι των μεταπτωχευτικών ή των ομαδικών πιστωτών, βλ. Κοτσίρη, ό.π., σελ. 329.

¹³⁵ Η έννοια της «καταδίωξης» την οποία χρησιμοποιεί ο ΚΑφ δεν φαίνεται δόκιμη, βλ. Ψυχομάνη, Πτωχευτικό Δίκαιο, Θ' έκδοση, 2021, ό.π., σελ. 338.

¹³⁶ Βλ. Ψυχομάνη, Πτωχευτικό Δίκαιο, Θ' έκδοση, 2021, ό.π., σελ. 338.

¹³⁷ Η αναστολή των ατομικών διώξεων δεν νοείται σε απαιτήσεις που δεν είναι χρηματικής φύσεως γιατί λόγω ακριβώς της μη χρηματικής τους φύσης, δεν θα μπορούσαν να ενταχθούν στη διαδικασία της εξέλεξης των πιστώσεων του ΚΑφ, βλ. ΜΠρΠατρ 719/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹³⁸ Ενδεικτική επομένως η απαρίθμηση. Ο όρος «δίωξη» κατά τον Βέλλα, Η κατά πτωχευτικό κώδικα αναστολή διώξεων των ενέγγυων επιχειρηματικών πιστωτών, ΕΕμπΔ, 2008, σελ. 492 πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά.

¹³⁹ Βλ. Κοτσίρη, ό.π., σελ. 329.

¹⁴⁰ Η αναστολή των ατομικών διώξεων είναι, κατά κάποιο τρόπο, το αντίβαρο της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης που υφίσταται ο οφειλέτης μετά την κήρυξή του σε πτώχευση, βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 289.

Από των ως άνω γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων και μέχρι την ψήφιση του νέου ν. 4738/2020, εξαιρούνταν ρητά οι ενέγγυοι πιστωτές ως προς την άσκηση της εμπράγματης αγωγής τους (άρ. 26 παρ. 2 ΠτΚ¹⁴¹), πλην ορισμένων ειδικών περιπτώσεων όπου τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη *συνδέονταν λειτουργικά και άμεσα με την επιχειρηματική δραστηριότητά του ή με παραγωγική μονάδα ή εκμετάλλευση*, ήταν δηλαδή ζωτικής σημασίας για την αναδιοργάνωση ή την εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου κατά τα άρ. 26 παρ. 3 και 5 ΚΑφ. Στις περιπτώσεις αυτές η αναστολή¹⁴² εκτεινόταν χρονικά μέχρι την έγκριση του κατά τα άρθρα 107 επ. ΠτΚ σχεδίου αναδιοργάνωσης, άλλως μέχρι την κατά το άρθρο 84 ΠτΚ απόφαση της συνέλευσης των πιστωτών ως προς τον τρόπο εξακολούθησης των εργασιών της πτώχευσης και πάντως όχι πέραν των δέκα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης (26 παρ. 3 ΚΑφ), ενώ, αν αποφαιζόταν τελικά η εν συνόλω εκποίηση, μέχρι το πέρας αυτής¹⁴³ (26 παρ. 5 ΚΑφ)¹⁴⁴. Επομένως, ο κανόνας¹⁴⁵ που ίσχυε για τους ενέγγυους πιστωτές ήταν η άρση της αναστολής των ατομικών διώξεων ως προς αυτούς πλην των περιπτώσεων της παρ. 3 και 5 του άρ. 26 ΠτΚ, όπου επανερχόμασταν στο γενικό κανόνα της αναστολής.

Τον θεμελιώδη αυτό κανόνα ως προς τους ενέγγυους πιστωτές ήρθε να αντιστρέψει ο νέος ν. 4738/2020. Το νέο άρθρο 100 ΚΑφ δεν εξαγγέλλει πανηγυρικά την εξαίρεση των ενέγγυων πιστωτών¹⁴⁶ από το γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων¹⁴⁷, αλλά τους εντάσσει σε αυτόν προβλέποντας, ωστόσο, ότι εξαιρετικά για ένα διάστημα εννέα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη δεν θα υπάγονται αυτοί στον κανόνα της αναστολής (άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ)¹⁴⁸. Πρόκειται θα λέγαμε για ρύθμιση η οποία συνάδει με τον αποκλειστικά

¹⁴¹ Το άρ. 26 παρ. 2 ΠτΚ όριζε ότι «*με την επιφύλαξη των αναφερομένων στις παραγράφους 3 έως 6, η αναστολή των ατομικών διώξεων δεν ισχύει ως προς τους ενέγγυους πιστωτές σχετικά με τα ανωτέρω υπέγγρα στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας*». Η εύνοια του πτωχευτικού νομοθέτη ως προς τους ενέγγυους πιστωτές πήγαζε από τη βούληση του νομοθέτη να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα της εμπράγματης ασφάλειας, που και στην πτώχευση εξυπηρετούσε σκοπούς υπέρτερους της αναστολής των ατομικών διώξεων, βλ. *Γιοβαννόπουλο, Ζητήματα σχετικά με τη διαταγή πληρωμής προσημειούχου δανειστή έναντι πτωχεύσαντος οφειλέτη*, ΕπισκεΕΔ, 2/2004, σελ. 313 επ.

¹⁴² Η οποία αφορούσε αποκλειστικά την άσκηση μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι και τις λοιπές περιπτώσεις του άρ. 26 παρ. 1 ΠτΚ, όπως πχ τη συνέχιση δίκης, βλ. *Κοτσίρη, ό.π.*, σελ. 34, *Πλεύρη*, Η αρχή της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων κατ' άρθρο 25 ΠτΚ, ΕφΑΔ, 11/2012, σελ. 917 και *Σπυριδάκη, Πτωχευτικό Δίκαιο*, 2008, σελ. 194, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.

¹⁴³ Χωρίς πάντως να ισχύει στην περίπτωση αυτή ο χρονικός περιορισμός των δέκα μηνών της παρ. 3 του άρ. 26 ΠτΚ, βλ. *Λαζαρίδη, Ζητήματα Εκκαθάρισης και Διανομής της Πτωχευτικής Περιουσίας*, σελ. 116, *Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο – Ουσιαστικά και Δικονομικά ζητήματα*, 2021, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹⁴⁴ Στις περιπτώσεις αυτές η αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης σκοπό είχε τη διατήρηση της επιχείρησης ενιαίας ως λειτουργικού συνόλου για την καλύτερη εκποίησή της, βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 26 ΠτΚ και *Κοτσίρη, ό.π.*, σελ. 347.

¹⁴⁵ Βλ. *Περάκη, ό.π.*, σελ. 293.

¹⁴⁶ Ως προς την εμπράγματη αγωγή τους και όχι την ενοχική.

¹⁴⁷ Όπως πανηγυρικά εξαγγελλόταν με το άρ. 26 παρ. 2 ΠτΚ όπου οριζόταν ότι «*Με την επιφύλαξη των αναφερομένων στις παραγράφους 3 έως 6, η αναστολή των ατομικών διώξεων δεν ισχύει ως προς τους ενέγγυους πιστωτές σχετικά με τα ανωτέρω υπέγγρα στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας*».

¹⁴⁸ Βλ. *Μιχαλόπουλο, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο*, 5^η εκδ. 2021, σελ. 21, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

εκκαθαριστικό σκοπό της νέας πτωχευτικής διαδικασίας¹⁴⁹ ¹⁵⁰. Η εξαίρεση όμως αυτή δεν θα ισχύει όταν το πτωχευτικό δικαστήριο αποφαινεται, κατ' άρ. 81 ΚΑφ, υπέρ της εκποίησης της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου ή κλάδων αυτής - και το υπέγγυο μέρος αποτελεί μέρος του συνόλου αυτού – οπότε τότε οι ενέγγυοι πιστωτές θα καταλαμβάνονται εξ αρχής από την αναστολή των ατομικών διώξεων έως ότου περατωθεί η πτωχευτική διαδικασία ¹⁵¹¹⁵².

Όπως εξηγεί η αιτιολογική έκθεση του άρ. 101 ΚΑφ, το χρονικό διάστημα των εννέα μηνών τους παραχωρείται προκειμένου να αποφασίσουν *αν θα εκποιήσουν το υπέγγυο στοιχείο ή αν θα ενταχθούν στην πτωχευτική διαδικασία*. Με την εκπνοή του εννεαμήνου¹⁵³ δεν θα είναι πια δυνατή η ικανοποίηση των ενέγγυων πιστωτών από τη ρευστοποίηση του υπεγγύου και μοναδικός «δρόμος» θα παραμένει η ικανοποίησή τους εντός πτωχευτικής διαδικασίας. Παράλληλα, αν στο εννεάμηνο δεν έχει ξεκινήσει η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁵⁴ το υπέγγυο εκποιείται με μέριμνα του συνδίκου κατά τις διατάξεις για την εκποίηση των κατ' ιδίαν αντικειμένων της πτώχευσης (άρ. 162 παρ.2 περ. α ΠτΚ). Στην περίπτωση αυτή αν ο ενέγγυος πιστωτής δεν έχει στο μεταξύ επιδώσει εκτελεστό τίτλο κατά του οφειλέτη, κατατάσσεται «τυχαίως» στον πίνακα κατάταξης του συνδίκου μέχρις ότου τον αποκτήσει και καταταγεί οριστικά (978 ΚΠολΔ)¹⁵⁵.

Αυτονόητο είναι ότι για να επισπευσθεί αναγκαστικός πλειστηριασμός μέσα στο εννεάμηνο πρέπει ο ενέγγυος πιστωτής να διαθέτει εκτελεστό τίτλο¹⁵⁶, ειδάλως πρέπει να επιδιώξει την

¹⁴⁹ Η κατά το προγενέστερο δίκαιο εξαίρεση των ενέγγυων πιστωτών εξ ολοκλήρου από την αναστολή των ατομικών διώξεων (26 ΠτΚ), θα έλεγε κανείς δεν δικαιολογούνταν από τον εξυγιαντικό σκοπό της πτώχευσης, αφού επέτρεπε με τον τρόπο αυτό στους ενέγγυους πιστωτές να «διαλύσουν» την επιχείρηση του πτωχού επισπεύδοντας αναγκαστικές εκτελέσεις. Ωστόσο ο νομοθέτης θέλησε να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα της εμπράγματης ασφάλειας και στην πτώχευση, βλ. *Γιοβαννόπουλο, Ζητήματα σχετικά με τη διαταγή πληρωμής του προσημειούχου δανειστή κατά του πτωχεύσαντος οφειλέτη, ΕπισκΕΔ, 2/2004, σελ. 313 επ.*

¹⁵⁰ Στο «βωμό» πάντως της επιταχύνσεως της νέας πτωχεύσεως δεν θα μπορούσε ο νομοθέτης να συμπεριλάβει άνευ άλλου τινός και εξαρχής και τους ενέγγυους πιστωτές στον κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων καθότι με τον τρόπο αυτό θα υποβάθμιζε πλήρως το κύρος και την οικονομική αξία της εμπράγματης ασφάλειας εν γένει, βλ. *Φαλτσή, Η δικονομική έννομη τάξη, τομ. 4, 2009, σελ. 794.*

¹⁵¹ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω σελ. 48 επ.

¹⁵² Παρόμοια πρόβλεψη ενυπάρχει και στην περίπτωση χορήγησης προληπτικών μέτρων του άρ. 86 ΚΑφ, όπου στην παρ. 2 ορίζεται ότι *«Η αναστολή της παρ. 1 δεν καταλαμβάνει ενέργειες εκτέλεσης ενέγγυων πιστωτών του οφειλέτη επί περιουσιακών στοιχείων επί των οποίων έχουν λάβει εμπράγματα εξασφάλιση, με μόνη εξαίρεση την περίπτωση που η αίτηση πτώχευσης περιλαμβάνει με τρόπο παραδεκτό αίτημα εκποίησης του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή των επιμέρους λειτουργικών συνόλων, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 79, και εφόσον τα περιουσιακά στοιχεία επί των οποίων έχει παραχωρηθεί ασφάλεια αποτελούν μέρος λειτουργικού συνόλου».*

¹⁵³ Το εννεάμηνο αντικαθιστά την μέχρι την ένωση των πιστωτών (147 ΠτΚ) προθεσμία που παρείχετο στους ενέγγυους πιστωτές αν επιθυμούσα να προβούν στη ρευστοποίηση του υπεγγύου.

¹⁵⁴ Ως τέτοια νοείται κατά τον *Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 532 και 536 υποσημ. 912, η επίδοση αντιγράφου εξ απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση (924 ΚΠολΔ), ενώ κατά την κρατούσα στην νομολογία και θεωρία άποψη ως τέτοια νοείται η αναγκαστική κατάσχεση από την οποία και αρχίζει η εκποίηση με αναγκαστικό πλειστηριασμό, βλ. *ΜΠρΣύρου, 137/2015 και ΜΕφΘες 7/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπως και Πλεύρη, Η αναστολή των ατομικών καταδιώξεων κατ' άρθρο 25 ΠτΚ, ΕφΑΔ, 2012, σελ. 920 και (η ίδια) Δικονομικά Ζητήματα Πτωχευτικού Δικαίου, ΕΕΔ, 36^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 2012, σελ. 212 και Λαζαρίδη, ό.π., σελ. 139, Κοτσίρη, ό.π., σελ. 757.**

¹⁵⁵ Αυτονόητως αν έχει προλάβει να αποκτήσει εκτελεστό τίτλο, όχι όμως και να επιβάλει κατάσχεση μέσα στο εννεάμηνο, τότε, αφού πρώτα επιδώσει τον εκτελεστό τίτλο, κατατάσσεται οριστικά ως ενέγγυος πιστωτής και συνεπώς δικαιούχος του εκπλειστηριασμού στον πίνακα που συντάσσει ο σύνδικος, βλ. *Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 352.*

¹⁵⁶ Κατ' άρ. 904 ΚΠολΔ εκτελεστοί τίτλοι είναι: α) οι τελεσίδικες αποφάσεις καθώς και οι αποφάσεις κάθε ελληνικού δικαστηρίου που κηρύχθηκαν προσωρινά εκτελεστές, β) οι διαιτητικές αποφάσεις, γ) τα πρακτικά ελληνικών δικαστηρίων που περιέχουν συμβιβασμό ή προσδιορισμό δικαστικών εξόδων, δ) τα συμβολαιογραφικά έγγραφα, ε) οι διαταγές πληρωμής και απόδοσης της χρήσης μισθίου ακινήτου που εκδίδουν Έλληνες δικαστές, στ) οι αλλοδαποί τίτλοι που κηρύχθηκαν εκτελεστοί, ζ) οι διαταγές και πράξεις που αναγνωρίζονται από το νόμο ως τίτλοι εκτελεστοί.

έκδοσή του μέσα στην ως άνω προθεσμία¹⁵⁷ και να προλάβει εντός του εννεαμήνου να επιβάλει -τουλάχιστον - κατάσχεση¹⁵⁸. Αυτονοήτως επίσης για την απόκτηση εκτελεστού τίτλου πρέπει η απαίτησή του να έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη. Στις περιπτώσεις μάλιστα αυτές για τη διεξαγωγή των σχετικών δικών από τους ενέγγυους πιστωτές για την απόκτηση εκτελεστού τίτλου νομιμοποιείται παθητικά ο σύνδικος.

Αναφορικά με τα ενεχυρασμένα κινητά σημειώνονται τα εξής: Αν τα ενεχυρασμένα κινητά βρίσκονται στην κατοχή του πιστωτή («συμβατικό» ενέχυρο του άρ. 1211 ΑΚ), πέραν του δικαιώματος του ενεχυρούχου δανειστή για πώληση του πράγματος με πλειστηριασμό (1237 ΑΚ) εντός του εννεαμήνου¹⁵⁹, έχει διατυπωθεί η (εναλλακτική) δυνατότητα¹⁶⁰ του συνδίκου να εξοφλήσει την απαίτηση του ενεχυρούχου δανειστή αναλαμβάνοντας ο ίδιος το πράγμα, κατ' αναλογία του δικαιώματος επιλογής του άρ. 103 παρ. 2 ΚΑφ και να το εκποιήσει ο ίδιος στη συνέχεια εντός εννέα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης¹⁶¹. Αν πρόκειται για πλασματικό ενέχυρο του ν. 2844/2000 (όπου συνεπώς το πράγμα βρίσκεται στην κατοχή του συνδίκου), ο μεν πιστωτής θα μπορεί εντός εννέα μηνών να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση (άρ. 8 παρ. 4 ν. 2844/2000), ο δε σύνδικος να το εκποιήσει ο ίδιος μετά το πέρας του εννεαμήνου του άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ¹⁶². Τέλος, στην περίπτωση της καταπιστευτικής μεταβίβασης κυριότητας, με διατήρηση της νομής από τον οφειλέτη, ο πιστωτής ως «κύριος» του πράγματος δικαιούται σε αποχωρισμό του εντός των εννέα μηνών του άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ¹⁶³.

Ενδέχεται, ωστόσο, ενώ επιβλήθηκε η κατάσχεση στο εννεάμηνο, ο πλειστηριασμός να μην ολοκληρωθεί στον ίδιο χρόνο. Για την περίπτωση αυτή ο νομοθέτης προνοεί και ορίζει ότι η άρση της αναστολής των ατομικών διώξεων θα εκτείνεται μέχρι και την εκπλειστηρίαση του υπεγγύου, εφόσον συνεχίζεται απρόσκοπτα η κατάσχεση και δεν ανατραπεί κατ' άρ. 1019 ΚΠολΔ¹⁶⁴. Στην περίπτωση δηλαδή αυτή δεν θα ισχύει το εννεάμηνο του άρ. 101 παρ.1 εδ. α' ΚΑφ¹⁶⁵. Πρόκειται για ρύθμιση δικαιολογημένη δεδομένου ότι είναι αρκετά σύνηθες η διαδικασία πλειστηριασμού στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση να καθυστερεί. Επειδή όμως, η ρύθμιση αυτή γίνεται πολλές φορές αντικείμενο συμπαιγνιακών πρακτικών και καθυστερήσεων κατά τον πλειστηριασμό των υπέγγυων σε βάρος κάποιων πιστωτών¹⁶⁶, οι οποίοι αναμένεται να ικανοποιηθούν από την

¹⁵⁷ Κατά τον *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 351-352, αυτό είναι το αληθές νόημα της κακής διατύπωσης του τελ. εδ. της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ.

¹⁵⁸ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 33 και 352.

¹⁵⁹ Αποδίδοντας, ωστόσο, το τυχόν πλεόνασμα στο σύνδικο, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 535.

¹⁶⁰ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 53 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 477.

¹⁶¹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 477, όπως και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 535.

¹⁶² Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 535-536.

¹⁶³ Υποστηρίζεται, ωστόσο ότι και εδώ (όπως στην περίπτωση του συμβατικού ενέχυρου) ο σύνδικος μπορεί και πριν το πέρας του εννεαμήνου, να ασκήσει το προβλεπόμενο στο άρ. 103 παρ. 2 ΚΑφ δικαίωμα επιλογής καταβάλλοντας το χρέος και αποσβήνοντας το εμπράγματο δικαίωμα επί του κινητού, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 536.

¹⁶⁴ Βλ. άρ. 1019 ΚΠολΔ, όπου στην παρ. 1 ορίζεται ότι «*Η κατάσχεση, εφόσον δεν ακολούθησε πλειστηριασμός μέσα σε ένα έτος αφότου επιβλήθηκε ή αναπλειστηριασμός μέσα σε έξι μήνες από τον πλειστηριασμό, ανατρέπεται, αν το ζητήσει οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον, με απόφαση του Ειρηνοδικείου στην περιφέρεια του οποίου επιβλήθηκε η κατάσχεση, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 επ. Το δικαστήριο γνωστοποιεί χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την απόφαση στον υπάλληλο του πλειστηριασμού που οφείλει να σταματήσει κάθε παραπέρα ενέργεια και να ζητήσει να εγγραφεί σχετική σημείωση στο βιβλίο κατασχέσεων. Η ανατροπή λογίζεται ότι έχει επέλθει ως προς όλους αφότου δημοσιευθεί η απόφαση*».

¹⁶⁵ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π. σελ. 351 και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 293.

¹⁶⁶ Βλ. *Πλεύρη*, Η αρχή της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων κατ' άρ. 25 ΠτΚ, ΕφΑΔ, 2012, σελ. 919, υποσημ. 24.

πτωχευτική περιουσία, παρέχεται η δυνατότητα στο σύνδικο να ζητήσει από τον Εισηγητή¹⁶⁷ να αναλάβει αυτός την εκποίηση¹⁶⁸, σε κάθε περίπτωση, όμως, μετά την παρέλευση του εννεαμήνου του άρ. 101 παρ.1 εδ. α' ΚΑφ.

Η νέα ρύθμιση του άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ και η πρόβλεψη του εννεαμήνου ως απώτατου χρονικού ορίου άσκησης των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών εντάσσεται στις διατάξεις εκείνες οι οποίες αναδιατυπώθηκαν προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο βασικός στόχος του ν. 4738/2020, που δεν είναι άλλος από την ταχεία εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας¹⁶⁹. Όπως προαναφέρθηκε και στην εισαγωγή της παρούσας μελέτης, ο βασικός προσανατολισμός ν. 4738/2020¹⁷⁰ είναι η το συντομότερο δυνατό επιστροφή των παραγωγικών μονάδων σε δυνητικά παραγωγικές χρήσεις όπως και η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη αποκλειστικά και μόνο με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του (άρ. 74 ΚΑφ). Για την επίτευξη των στόχων αυτών ο νομοθέτης προέβη σε ριζικές αναδιαμορφώσεις του πτωχευτικού νόμου απαλείφοντας περιττά διαδικαστικά στάδια¹⁷¹, τα οποία καθυστερούσαν άνευ ουσίας την εξέλιξη και -συνεπώς- την περάτωση της πτωχευτικής διαδικασίας, ενώ προέβη και στη σύντμηση πολλών προθεσμιών. Ορισμένες από τις διατάξεις – σταθμούς του νέου νόμου που «υπόσχονται» ένα ταχύτερο τέλμα της πτώχευσης θεωρούνται οι εξής: η κατάργηση της ενδοπτωχευτικής εξυγίανσης με σχέδιο αναδιοργάνωσης και της δυνατότητας υποβολής αντιρρήσεων κατά της επαλήθευσης τη στιγμή της διενέργειας της επαλήθευσης (βλ. άρ. 95 ΠτΚ), η εκποίηση της πτωχευτικής περιουσίας ήδη από την ολοκλήρωση της απογραφής¹⁷² (άρ. 157 ΚΑφ), δίχως την αναμονή της ολοκλήρωσης της εξέλεξης των πιστώσεων, η διενέργεια πλειστηριασμών μέσω της πλατφόρμας e-auction, η αυτόματη απαλλαγή του καλόπιστου οφειλέτη από το χρέη του εντός τριών ετών από την κήρυξη της πτώχευσης (192 παρ. 1 ΚΑφ) και η περάτωση της πτώχευσης εντός πέντε ετών¹⁷³ από την κήρυξή της (191 παρ. 3 ΚΑφ)¹⁷⁴.

¹⁶⁷ Η διάταξη του εισηγητή δεν φαίνεται να μπορεί να προσβληθεί, βλ. άρ. 162 παρ. 2 περ. β σε συνδυασμό με άρ. 134 παρ. 2 ΚΑφ, όπως και Λαζαρίδη, ό.π., σελ. 139.

¹⁶⁸ Κατ' άρ. 162 παρ. 2 περ. β': «Σε περίπτωση που η εκτέλεση επισπεύδεται από τους ενέγγυους πιστωτές και καθυστερεί σε βλάβη των πιστωτών, ο εισηγητής, μετά από αίτηση όποιου έχει έννομο συμφέρον, μπορεί να δώσει άδεια στον σύνδικο να εκποιήσει το πράγμα κατά τις διατάξεις του παρόντος Κεφαλαίου Γ'». Πρόκειται για πρόβλεψη που ενυπήρχε και στον ΠτΚ. (άρ. 147 παρ. 2), που όμως κατά τον ΠτΚ απαιτούνταν και άδεια του Δικαστηρίου, το οποίο έπρεπε να πεισθεί ότι υπάρχει καθυστέρηση και ότι αιτιωδώς οδηγεί σε βλάβη των πιστωτών την οποία πρέπει και να εξειδικεύει, βλ. Πλεύρη, ό.π., σελ. 920, υποσημ. 24.

¹⁶⁹ Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς πως από τη στιγμή που ο σκοπός της νέας πτώχευσης είναι πια αποκλειστικά εκκαθαριστικός (και όχι εξυγιαντικός) ότι είναι αρκετά μεγάλο και το διάστημα των εννέα μηνών. Ο μοναδικός σκοπός που ο νομοθέτης εισήγαγε αυτή την εξαίρεση για τους ενέγγυους και υπό τον νέο ΚΑφ είναι απλά λόγω του προνομιακού χαρακτήρα της εμπράγματης ασφάλεια εν γένει.

¹⁷⁰ Η αιτιολογική έκθεση του ν. 4738/2020 αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: «Όπως σημειώνει εξάλλου η Οδηγία για την αναδιάρθρωση και την αφερεγγυότητα, η επιτάχυνση των διαδικασιών πρόληψης και αντιμετώπισης καθιστά τη χώρα ελκυστικότερη σε επενδύσεις».

¹⁷¹ Βλ. κατάργηση σχεδίου αναδιοργάνωσης (107 επ. ΠτΚ)

¹⁷² Βλ. Το στάδιο της ένωσης των πιστωτών (132 ΠτΚ) πια καταργείται.

¹⁷³ Κατά το άρ. 166 παρ. 3 ΠτΚ η πτώχευση περατωνόταν εντός δέκα ετών, ενώ δεν έλλειπαν από την πράξη περιπτώσεις που πτωχεύσεις ξεπερνούσαν τα δεκαπέντε χρόνια.

¹⁷⁴ Βλ. και Περάκη, ό.π., σελ. 123, όπου στοιχεία που αποδεικνύουν την επιτάχυνση της διαδικασίας είναι, μεταξύ άλλων, και η κήρυξη της πτώχευσης μετά από αίτηση του οφειλέτη με συνοπτική πλέον αιτιολογία (άρ. 81 παρ. 1 εδ. α' ΚΑφ) και η ενοποίηση των αντιρρήσεων κατά της επαλήθευσης των απαιτήσεων με την ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης. Σημειώνεται δε ότι ο σύνδικος δεν καταρτίζει πια πίνακα αναγγελθεισών και επαληθευθεισών απαιτήσεων αλλά μόνο τον δεύτερο, έτσι Περάκης, ό.π., σελ. 436.

Στο πνεύμα λοιπόν των ως άνω διατάξεων εντάσσεται και η χορήγηση εννέα (9) μηνών για την ενάσκηση της εμπράγματης αγωγής των ενέγγυων πιστωτών. Στο προγενέστερο δίκαιο του ΠτΚ, οι ενέγγυοι πιστωτές είχαν το περιθώριο να ασκήσουν τις ατομικές τους διώξεις μέχρι το στάδιο της ένωσης των πιστωτών (147 ΠτΚ), με την επέλευση του οποίου ξεκινούσε η ρευστοποίηση του ενεργητικού της πτωχευτικής περιουσίας και η διανομή του στους πιστωτές¹⁷⁵. Δεν ήταν δε διόλου σπάνιο το στάδιο της ένωσης των πιστωτών να καθυστερούσε αρκετά¹⁷⁶ δεδομένου ότι έπρεπε να ολοκληρωθούν πρώτα οι αναγγελίες και οι επαληθεύσεις όλων των απαιτήσεων των πιστωτών. Όμως δεδομένης της υπό του νέου νόμου κατάργησης του σταδίου της ένωσης των πιστωτών, ως το απώτατο χρονικό σημείο ενάσκησης των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών, ήταν αναγκαίο να τεθεί εκ νέου «στο τραπέζι» το χρονικό διάστημα στο οποίο θα μπορούσαν να τις ασκήσουν. Λαμβάνοντας δε υπόψη και το γεγονός ότι τα ανήκοντα στην πτωχευτική περιουσία περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη εκποιούνται πολύ πιο πρώιμα – συγκεκριμένα αμέσως μετά την ολοκλήρωση της απογραφής (147 ΚΑφ) – ο νομοθέτης έπρεπε να επαναπροσδιορίσει – συντάμει το χρονικό διάστημα στο οποίο οι ενέγγυοι πιστωτές θα εδύναντο να ασκήσουν την εμπράγματη αγωγή τους. Οι εννέα μήνες κρίθηκαν ένα εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο έρχεται να εναρμονιστεί πλήρως με την ταχεία εκποίηση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας που «υπόσχεται» η νέα πτώχευση.

Ωστόσο, κατά την άποψη του γραφόντος, η πρόβλεψη του εννεαμήνου δεν κρίνεται ως πετυχημένη. Και αυτό γιατί ενδέχεται να καθυστερήσει αρκετά την εξέλιξη της πτωχευτικής διαδικασίας, χωρίς, σε κάποιες περιπτώσεις, να αφήνει περιθώρια στο σύνδικο να «ενεργοποιηθεί»¹⁷⁷. Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε πως κηρύσσεται μια πτώχευση και το μεγαλύτερο μέρος των περιουσιακών της στοιχείων, αν όχι όλα, είναι ενυπόθηκα ή προσημειωμένα ακίνητα. Στην περίπτωση αυτή, ο σύνδικος θα πρέπει να περιμένει εννέα μήνες μέχρι να αποφασίσει ο/οι ενέγγυος/οι πιστωτής/ές να θα επιβάλει/ουν κατάσχεση ή όχι. Κανένας, άλλωστε, σύνδικος δεν θα ρίσκαρε να ξεκινήσει τις εκποιήσεις - πόσο μάλλον όταν και ο ίδιος ο νόμος του το απαγορεύει (101 παρ. 3 ΚΑφ)-, γνωρίζοντας ότι μπορεί ακόμη και την τελευταία μέρα εκπνοής του εννεαμήνου κάποιος ενέγγυος πιστωτής να επισπεύσει ατομική αναγκαστική εκτέλεση. Αν, δε, αναλογιστεί κανείς ότι σε περίπτωση που κάποιος ενέγγυος πιστωτής ασκήσει την εμπράγματη αγωγή στην εκπνοή του ενναμήνου, θα χρειαστεί άλλο τόσο χρονικό διάστημα (ή και περισσότερο) για την ολοκλήρωση της ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης, συμπεραίνει πως είναι πιθανό να ξεκινήσει μια πτώχευση, η οποία να μην έχει καν αντικείμενο. Θα «χρεώνονται» δηλαδή υποθέσεις σύνδικοι, οι οποίες πιθανόν και να μην έχουν αντικείμενο. Κατά την άποψη του γραφόντος, το διάστημα του εννεαμήνου θα πρέπει να μειωθεί, ακριβώς για να αποφεύγονται αυτές οι καθυστερήσεις στην εξέλιξη της πτωχευτικής διαδικασίας. Άλλωστε, δεν πρέπει να λησμονάται πως ο απώτερος σκοπός του σύγχρονου πτωχευτικού νομοθέτη ήταν η επιτάχυνση της πτωχευτικής διαδικασίας με κάθε δυνατό και νόμιμο τρόπο.

Τέλος, σημειώνεται πως (άσκοπες) καθυστερήσεις ως προς την περάτωση της πτώχευσης μπορεί να εμφανιστούν και στο εξής πραγματικό: Ας υποθέσουμε ότι ο ενέγγυος πιστωτής επισπεύδει

¹⁷⁵ Βλ. *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, Η έκδοση, 2019, σελ. 489, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

¹⁷⁶ Λόγω δε της καθυστέρησης αυτής πολλά αντικείμενα της πτωχευτικής περιουσίας να αλλοιώνονταν, «σάπιζαν», με αποτέλεσμα την αδυναμία εκποίησής τους.

¹⁷⁷ Βλ. και *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 139, ο οποίος θεωρεί ότι λόγω της επιτάχυνσης της νέας πτώχευσης θα δικαιολογούνταν και μια μικρότερη χρονική πρόβλεψη.

τελικά αναγκαστική εκτέλεση την τελευταία μέρα του εννεαμήνου, έχοντας φροντίσει, όμως, προηγουμένως να αναγγελθεί και στην πτώχευση ως ανέγγυος (βλ. 101 παρ. 2 και 169 ΚΑΦ). Αν οι εκποιήσεις, στις οποίες προέβη ο σύνδικος εντός πτώχευσης, ολοκληρωθούν πιο γρήγορα από την ατομική εκτέλεση που επέσπευσε ο ενέγγυος πιστωτής¹⁷⁸ και συνεπώς ο σύνδικος προλάβει¹⁷⁹ και ικανοποιήσει προηγουμένως τον ενέγγυο πιστωτή που αναγγέλθηκε ως ανέγγυος (και) στην πτώχευση, τότε ο σύνδικος θα πρέπει να αναμείνει την περάτωση της ατομικής εκτέλεσης και να προβεί σε τυχόν διόρθωση των πινάκων κατάταξης αν διαπιστωθεί ότι τα όσα εισέπραξε ο ενέγγυος από την ατομική εκτέλεση του υπεγγύου υπερκαλύπτουν αυτά τα οποία εισέπραξε εντός πτώχευσης. Αν δεν φροντίσει να αναμείνει ο σύνδικος το πέρας της ατομικής εκτέλεσης, η οποία σημειωτέον στην πράξη καθυστερεί σημαντικά, ενδέχεται ο ενέγγυος πιστωτής να ικανοποιηθεί από την εκτέλεση που επέσπευσε ο ίδιος κατά τον ΚΠολΔ για την αυτή απαίτησή του εις διπλούν, εις βάρος της ομάδας των πιστωτών. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη και το ότι η ατομική εκτέλεση κατά τον ΚΠολΔ παρουσιάζει από μόνη της σημαντικές καθυστερήσεις ως αυτοτελής διαδικασία, είναι κάθε άλλο παρά αναγκαία η μείωση του – άσκοπου- χρονικού ορίου των εννέα μηνών.

§5. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών αναλυτικά

I. Η έννοια της αναστολής και περιπτώσιολογία

Μια από τις σημαντικότερες συνέπειες κήρυξης της πτώχευσης του οφειλέτη είναι η *αναστολή των ατομικών καταδιώξεων των πτωχευτικών πιστωτών*. Κατά το άρ. 100 παρ. 1 ΚΑΦ «*Με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου 101, από την κήρυξη της πτώχευσης αναστέλλονται αυτοδικαίως όλα τα ατομικά καταδιωκτικά μέτρα των πτωχευτικών πιστωτών κατά του οφειλέτη προς ικανοποίηση ή εκπλήρωση πτωχευτικών απαιτήσεών τους. Ιδίως απαγορεύεται η έναρξη ή συνέχιση της αναγκαστικής εκτέλεσης, η άσκηση αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών, η συνέχιση των δικών επ' αυτών, η άσκηση ή εκδίκαση ένδικων μέσων, η έκδοση πράξεων διοικητικής φύσεως, ή η εκτέλεση τους σε στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας, 93 συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης από το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς και των μέτρων διασφάλισης της οφειλής κατά το άρθρο 46 του ν. 4174/2013 (Α' 170) και των μέτρων του άρθρου 42 του ν. 4557/2018 (Α' 139)*». Η αναστολή των ατομικών διώξεων απορρέει από τη φύση της πτώχευσης ως συλλογικής και καθολικής διαδικασίας¹⁸⁰, από την επιδίωξη του νομοθέτη και από το σκοπό της σύμμετρης ικανοποίησης των πιστωτών. Σε διαφορετική περίπτωση, ο κάθε δανειστής κατά προτεραιότητα θα άρχιζε να εκποιεί περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη επιβάλλοντας κατάσχεση κατά τον ΚΠολΔ, τακτική η οποία όμως δεν συνάδει με τον -εγγενή- συλλογικό σκοπό που διακατέχει την πτωχευτική διαδικασία¹⁸¹. Παράλληλα, με την αναστολή

¹⁷⁸ Περίπτωση η οποία με τον νέο ΚΑΦ ενδέχεται και να συμβεί.

¹⁷⁹ Κατά τη διανομή της πτωχευτικής περιουσίας,

¹⁸⁰ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 32 και 329 όπου επισημαίνει όμως ότι δεν καταλαμβάνει την ικανοποίηση ή εκπλήρωση των ομαδικών ή μεταπτωχευτικών απαιτήσεων, αντίθ. όμως *Γιοβανόπουλος*, *ΕπισκΕΔ* 2/2004 σελ. 313 επ. όπου «η αναστολή των ατομικών διώξεων προστατεύει τον πτωχό από το να επιληφθούν οι πτωχευτικοί πιστωτές της πτωχευτικής αλλά και της μεταπτωχευτικής περιουσίας του», όπως και *Ψυχομάνης*, ό.π., σελ. 343.

¹⁸¹ Βλ. *Πλεύρη*, ό.π., *ΕφΑΔ*, 11/2012, σελ. 917, όπου επισημαίνει ότι μόνο με τη συμμετοχή τους στην πτωχευτική διαδικασία επιτυγχάνεται η «κοινωνία συμφερόντων» και αποκτά λόγο ύπαρξης η «συνέλευση των πιστωτών». Άλλωστε η αναστολή των ατομικών διώξεων αποσκοπεί, κατ' άρ. 75 ΚΑΦ, την *επιστροφή της παραγωγικής μονάδας σε δυναμικά παραγωγική χρήση* μετά το πέρας της πτώχευσης.

των ατομικών διώξεων διασφαλίζεται η ισότητα των πιστωτών και η αποτελεσματικότητα και σταθερότητα της πτωχευτικής διαδικασίας¹⁸².

Με σκοπό την εναρμόνιση με την αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών και την αποτροπή του κατακερματισμού της επιχείρησης, ιδίως όταν αυτή εκποιείται εν συνόλω, ο νομοθέτης επεξέτεινε την αναστολή των ατομικών διώξεων και στους ενέγγυους πιστωτές¹⁸³, με τις εξαιρέσεις που αναλυτικά αναφέρθηκαν ανωτέρω (βλ. άρ. 100 παρ. 1 και 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ).

Ως αναστολή των ατομικών καταδιώξεων¹⁸⁴ στο Δίκαιο Αφερεγγυότητας νοείται η εκ του νόμου επιβαλλόμενη από την έναρξη της πτώχευσης παύση της δυνατότητας των πτωχευτικών πιστωτών να ασκούν τις ατομικές τους διώξεις (ενν: κατά τον ΚΠολΔ ή κατά τον ΚΕΔΕ, αν αφορά το Δημόσιο¹⁸⁵) κατά του πτωχού. Πρόκειται για γενική αρχή που διέπει το Πτωχευτικό Δίκαιο, ενώ αποτελεί κανόνα αναγκαστικού δικαίου (άλλως θεσμό δημόσιας τάξης) που λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο¹⁸⁶. Η αναστολή των ατομικών διώξεων ως έννοια εμπεριέχει όλα τα κατά τον ΚΠολΔ μέσα ικανοποίησης των δανειστών, καθώς και οποιαδήποτε διαδικασία με την οποία οι δανειστές θα επιδίωκαν έννομη προστασία έναντι ενός προσώπου που αντιμετωπίζει δυσκολίες αποπληρωμής των οφειλών του¹⁸⁷. Ο νομοθέτης στο άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ. παραθέτει ενδεικτικά («ιδίως») ορισμένα από αυτά, όπως η έναρξη ή η συνέχιση αναγκαστικής εκτέλεσης, η άσκηση αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών, η συνέχιση των δικών επί αυτών, ή άσκηση ή η εκδίκαση ένδικων μέσων, η έκδοση πράξεων διοικητικής φύσης ή η εκτέλεσή τους σε στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας.

Η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων δεν αποτελεί συνέπεια μόνο της κήρυξης του οφειλέτη σε πτώχευση, αλλά συναντάται και σε ένα προγενέστερο στάδιο, αυτό της λήψης προληπτικών – άλλως εξασφαλιστικών – μέτρων κατά το στάδιο από την κατάθεση της αίτησης κήρυξης του οφειλέτη σε πτώχευση μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης που την κηρύσσει (βλ. αναλυτικά άρ. 86 ΚΑφ)¹⁸⁸. Σκοπός της αναστολής αυτής είναι η προστασία τόσο του οφειλέτη όσο και της ομάδας των πιστωτών από τυχόν μεμονωμένα καταδιωκτικά μέτρα των πιστωτών, όπως η επίσπευση αναγκαστικής εκτελέσεως μέσω της επιβολής κατασχέσεως κατά της περιουσίας του πτωχού ήδη στο στάδιο πριν την κήρυξη της πτώχευσης. Ειδικότερα, κατ' άρ. 86 παρ. 1 ΚΑφ επισημαίνεται ότι μπορεί να διαταχθεί από το Δικαστήριο οτιδήποτε κρίνεται

¹⁸² Βλ. Γιοβαννόπουλο, ΕπισκεΔ 2/2004, σελ. 313 επ.

¹⁸³ Επομένως πλέον από τον γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων καταλαμβάνονται όλοι οι πτωχευτικοί πιστωτές. Ο συγγραφέας καταλήγει στη διαπίστωση αυτή συγκρίνοντας τη διατύπωση του άρ. 26 παρ. 2 ΠτΚ με το τωρινό άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ. Ενώ κατά το άρ. 26 παρ. 2 ρητά οριζόταν η εξαίρεση των ενέγγυων πιστωτών από την αναστολή των ατομικών διώξεων (ο κανόνας), πλέον κατά το άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ δεν εισάγεται τέτοια ρητή εξαίρεση για τους ενέγγυους. Η αναστολή των ατομικών διώξεων καταλαμβάνει πλέον καταρχήν όλους τους πτωχευτικούς πιστωτές με την επιφύλαξη (και όχι με εξαίρεση όπως όριζε ο ΠτΚ) του άρ. 101 παρ. 3 και της ειδικής ρύθμισης για τους ενέγγυους πιστωτές.

¹⁸⁴ Ορθότερα «διώξεων», κατά τον Ψυχομάνη, ό.π., σελ.138. Άλλωστε στο άρ. 86 παρ. 1 τελ. εδ. ΚΑφ γίνεται λόγος για αναστολή «διώξεων» και όχι «καταδιώξεων».

¹⁸⁵ Το άρ. 62 παρ. 4 ΚΕΔΕ καταργήθηκε βάσει του άρ. 181 περ. στ' ΠτΚ, νυν άρ. 265 ΚΑφ.

¹⁸⁶ Βλ. Πλεύρη, ό.π., σελ. 917, Κόκκινο, Η επαπειλούμενη αδυναμία πληρωμών ως προϋπόθεση κήρυξης της πτώχευσης, 2020, σελ. 440, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, όπως και ενδ. ΤρέφΠατρ 335/2020, ΔΕΕ, τ. 12/2020.

¹⁸⁷ Βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 49 – 492 όπου η έννοια της «διώξης» πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά, περιλαμβάνοντας κάθε δικαστική και διοικητική διαδικασία παροχής έννομης προστασίας.

¹⁸⁸ Ενώ δηλαδή στην περίπτωση του άρ. 100 ΚΑφ η αναστολή επέρχεται αυτομάτως από την απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση και έως ότου περατωθεί η πτωχευτική διαδικασία (άρ. 189 επ. ΚΑφ), στην περίπτωση του άρ. 86 ΚΑφ το εν λόγω μέτρο διατάσσεται με δικαστική απόφαση και διαρκεί μέχρι την έκδοση της αποφάσεως που κηρύσσει την πτώχευση, οπότε και παύει αυτοδικαίως.

αναγκαίο για την αποτροπή οποιασδήποτε επιζήμιας για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης. Μπορεί ιδίως να διαταχθεί η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών. Από την αναστολή αυτή δεν καταλαμβάνονται, όμως, οι ενέγγυοι πιστωτές κατά ρητή -πια- διατύπωση της παρ. 2 του άρ. 86 ΚΑφ, με εξαίρεση την περίπτωση της εκποίησης της επιχείρησης του οφειλέτη εν συνόλω¹⁸⁹. Η πρόβλεψη της παρ. 2 του άρ. 86 ΚΑφ δεν υπήρχε στο προγενέστερο δίκαιο του ΠτΚ γινόταν όμως δεκτή κατ' αναλογική εφαρμογή του άρ. 26 ΠτΚ¹⁹⁰. Η μη συμπερίληψη των ενέγγυων πιστωτών στα υποκειμενικά όρια της αναστολής αποσκοπεί, κατά την αιτιολογική έκθεση του άρ. 86 ΚΑφ, τόσο στην επιτάχυνση της ρευστοποίησης όσο και στην αποτροπή της καταχρηστικής επίκλησης της προστασίας της πτωχευτικής διαδικασίας.

Συγκρίνοντας κανείς τη μεταχείριση των ενέγγυων πιστωτών αναφορικά με την αναστολή των ατομικών διώξεων κατά το άνοιγμα της πτωχευτικής διαδικασίας (βλ. άρ. 100 παρ. 1 και 101 παρ. 3 ΚΑφ) από τη μία, και κατά το στάδιο από την κατάθεση της αίτησης έως τη δημοσίευση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης από την άλλη, θα μπορούσε να επισημάνει τα εξής: η μη συμπερίληψη και των ενέγγυων πιστωτών στο υποκειμενικό πεδίο της αναστολής των ατομικών διώξεων του άρ. 86 ΚΑφ, -ίσως- παρουσιάζει συστηματική ασυνέπεια με την πρόβλεψη του άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ, η οποία προβλέπει την καταρχήν αναστολή των ατομικών διώξεων και ως προς τους ενέγγυους πιστωτές¹⁹¹. Αυτό, ίσως, να προβληματίζει αν σκεφτεί κανείς πως οι δύο διατάξεις εξυπηρετούν ίδιους σκοπούς (την προστασία της ομάδας των πιστωτών και του ίδιου του οφειλέτη). Οποιαδήποτε συνεπώς διαφοροποίηση θα θεωρούνταν συστηματικά και τελολογικά ασυνεπής. Αντίθετα, με όμοιο τρόπο αντιμετώπισε ο νομοθέτης την περίπτωση της εν συνόλω εκποίησης της επιχείρησης (βλ. άρ. 101 παρ. 3 εδ. β ΚΑφ και 86 παρ. 2 περ. β ΚΑφ).

Ωστόσο, αν αναλογιστεί κανείς ότι η αναστολή των ατομικών διώξεων ως προληπτικό μέτρο χορηγείται στην πράξη για σύντομο χρονικό διάστημα – ήτοι μέχρι την έκδοση απόφασης κήρυξης ή μη κήρυξης της πτώχευσης¹⁹² - δεν διαφαίνεται τελικά πρακτικά κάποια συστηματική ανακολουθία των δύο διατάξεων, δεδομένου ότι και με τη νέα ρύθμιση του άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ οι ενέγγυοι πιστωτές έχουν, κατ' εξαίρεση, και αυτοί ένα εύλογο χρονικό διάστημα εννέα μηνών για το οποίο δύνανται να ασκούν κανονικά τις ατομικές τους διώξεις. Άλλωστε, σημειώνεται πως στο άρ. 86 ΠτΚ είναι σαφής και η επιθυμία του νομοθέτη να περιορίσει τις περιπτώσεις καταχρηστικών αιτήσεων κήρυξης της πτώχευσης από τον οφειλέτη¹⁹³, οι οποίες ασκούνταν με μοναδικό σκοπό το «πάγωμα» των εκποιήσεων και όχι την πτώχευσή τους.

Η αναστολή των ατομικών διώξεων όλων των πτωχευτικών πιστωτών επέρχεται και στις λοιπές συλλογικές διαδικασίες του ν. 4738/2020¹⁹⁴. Συγκεκριμένα, στην «προπτωχευτική διαδικασία

¹⁸⁹ Βλ. και άρ. 101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ.

¹⁹⁰ Δεν είναι άλλωστε δυνατόν το εύρος της αναστολής των ατομικών διώξεων να είναι ευρύτερο από αυτό που επέρχεται με την απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., 2019, σελ. 169, όπως και Βλ. και *ΜονΠρΠειρ 1084/2011*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου «(...)όταν διατάσσεται δικαστικώς γενικά η αναστολή των ατομικών διώξεων, το περιεχόμενο της αρχής της απαγόρευσης ταυτίζεται με το περιεχόμενο της αναστολής που ανέκαθεν ίσχυε στο πτωχευτικό δίκαιο και καθιερώθηκε ρητά στο άρ. 25 παρ.1 ΠτΚ (...)».

¹⁹¹ Με την επιφύλαξη του εδ. α' της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ.

¹⁹² Βλ. άρ. 177 παρ. 5 εδ. α' ΚΑφ για τις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου, όπου η απόφαση εκδίδεται εντός δύο μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας της παρ. 4.

¹⁹³ Και επομένως απόρριψης τελικά της αίτησης κήρυξης της πτώχευσης.

¹⁹⁴ Η αναστολή των ατομικών διώξεων επέρχεται ως συνέπεια και στην περίπτωση θέσεως επιχείρησης υπό ασφαλιστική εκκαθάριση του ν. 4364/2016, όπου διαρκούσης αυτής αναστέλλεται κάθε αναγκαστική εκτέλεση σε

εξυγίανσης¹⁹⁵» των άρ. 31 επ. ΚΑφ προβλέπεται ότι με την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης επέρχεται αυτομάτως, μεταξύ άλλων¹⁹⁶, αναστολή όλων των μέτρων ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁹⁷ για τέσσερις μήνες κατά του οφειλέτη κατά το άρ. 50 ΚΑφ¹⁹⁸. Σκοπός των προληπτικών μέτρων και στην περίπτωση αυτή, όπου η επιχείρηση¹⁹⁹ βρίσκεται σε αδυναμία ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων της ή υφίσταται πιθανότητα αφερεγγυότητάς του (άρ. 32 παρ. 1 και 2 ΚΑφ)²⁰⁰, είναι η απρόσκοπτη συνέχιση της δραστηριότητας του οφειλέτη προκειμένου να συναφθεί ομαλά η συμφωνία εξυγίανσης με τους πιστωτές του²⁰¹. Επιπρόσθετα αναστολή των μέτρων ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης επέρχεται και στην περίπτωση υπαγωγής του οφειλέτη στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων²⁰² των άρ. 5 επ. ΚΑφ. Στο άρ. 18 ΚΑφ προβλέπεται ότι «από την υποβολή της αίτησης μέχρι την περάτωση της διαδικασίας με οποιονδήποτε τρόπο σύμφωνα με το άρ. 16 ΚΑφ, αναστέλλονται η λήψη αναγκαστικών μέτρων καθώς και η με συνέχιση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης επί απαιτήσεων, κινητών και ακινήτων κατά του οφειλέτη.(...)Η αναστολή παύει με την τυχόν κοινοποίηση προς τον οφειλέτη της απόφασης μη υποβολής πρότασης συμφωνίας αναδιάρθρωσης ή με την καθ' οιονδήποτε τρόπο απόρριψη της αίτησης». Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι αναστέλλονται ατομικές διώξεις και πλειστηριασμοί, απαγορεύονται πράξεις κατάσχεσης, εγγραφής προσημείωσης, ενεχύρου. Δεν καταλαμβάνονται από την αναστολή η άσκηση αγωγών, εκδίκαση ένδικων μέσων και βοηθημάτων, αίτηση-έκδοση διαταγής πληρωμής, επιδόσεις αποφάσεων, ακόμα και η επίδοση άνευ εντολής εκτέλεσης²⁰³.

Αναφορικά με τον ενέγγυο πιστωτή, στο εδ. β' του ιδίου άρθρου ορίζεται πως «Η αναστολή της παρούσας δεν καταλαμβάνει την διενέργεια πλειστηριασμού ο οποίος έχει προγραμματισθεί εντός τριών (3) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης από τον οφειλέτη, καθώς και

βάρος της ασφαλιστικής επιχείρησης καθώς και οι ατομικές διώξεις των δικαιούχων απαιτήσεων από ασφάλιση κατά αυτής. Κατά τη νομολογία εφαρμόζονται συμπληρωματικά και όχι αναλογικά οι διατάξεις περί πτώχευσης, βλ. ΑΠ 1218/2019, ΑΠ 1336/2019 και ΕφΑθ 326/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁹⁵ Σκοπός της οποίας είναι η ανάκαμψη της επιχείρησης το συντομότερο δυνατό υπό την αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης των πιστωτών, βλ. άρ. 31 παρ. 1 ΚΑφ.

¹⁹⁶ Βλ. άρ. 50 παρ. 1 περ. α-ε ΚΑφ.

¹⁹⁷ Και όχι γενική αναστολή των ατομικών διώξεων, όπως στο 100 παρ. 1 ΚΑφ. Έχει κριθεί, για παράδειγμα, πως όταν το δικαστήριο διατάσσει την αναστολή των πράξεων ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι την αναστολή των ατομικών διώξεων, δεν εμποδίζεται η άσκηση αναγνωριστικής ή κατανηφιστικής αγωγής κατά του οφειλέτη, βλ. ΜονΠρΑθ1546/2015, με παρατηρήσεις Χατζηϊωάννου, ΝοΒ, 2016, σελ. 576-580 όπως και Εφεντάκη Μ. ΕπΟιδ., και Περάκη, ό.π., σελ. 81, ο οποίος κάνει λόγο για μερική αναστολή.

¹⁹⁸ Παράλληλα, προληπτικά μέτρα μπορούν να χορηγηθούν και πριν την κατάθεση της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας, δυνάμει του άρ. 53 παρ. 1 ΚΑφ, κατά το στάδιο δηλαδή των διαπραγματεύσεων. Και εκεί όμως για τέσσερις μήνες, οι οποίοι άρχονται από την καθ' οιονδήποτε τρόπο χορήγησή τους (π.χ. προσωρινή διαταγή), βλ. και αιτολολ. Έκθεση άρ. 53 ΚΑφ.

¹⁹⁹ Μόνο πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα υπάγονται στις διατάξεις της εξυγίανσης, βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 32 ΚΑφ.

²⁰⁰ Χωρίς όμως να υφίσταται παύση πληρωμών.

²⁰¹ Βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 80-81.

²⁰² Πρώην ν. 4469/2017, ο οποίος έπαψε να ισχύει από 30.04.2020, χωρίς την αναμενόμενη επιτυχία, βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 48. Ο εξωδικαστικός μηχανισμός αποσκοπεί να παρέχει στους συμμετέχοντες πιστωτές λειτουργικό περιβάλλον διαμόρφωσης προτάσεων ρύθμισης των οφειλών του οφειλέτη και αποφυγής του κινδύνου αφερεγγυότητάς του, έπειτα από αίτηση του οφειλέτη ή έπειτα από δική τους πρωτοβουλία. = πιστωτικοκεντρικός και όχι οφειλετοκεντρικός χαρακτήρας της διαδικασίας, βλ. Βενιέρη, Ο θεσμός του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών κατά το ν. 4738/2020, παρουσίαση στην ΕΣΔΙ, 2021.

²⁰³ Βλ. Βενιέρη, ό.π. όπου επισημαίνει πως δεν γίνεται καμία αναφορά στο νόμο, αν και θα έπρεπε (sic.) αναφορικά με την υποχρέωση διατήρησης σταθερής της πραγματικής και νομικής κατάστασης περιουσίας οφειλέτη και της απαγόρευσης προνομιακής ικανοποίησης πιστωτών - ενώ εκκρεμεί η διαδικασία - από τον οφειλέτη σε βάρος άλλων.

οποιαδήποτε διαδικαστική ενέργεια προπαρασκευαστική της διενέργειας πλειστηριασμού από ενέγγυο πιστωτή (περιλαμβανομένης και της κατάσχεσης)». Επομένως, ο ενέγγυος πιστωτής καταλαμβάνεται μεν και αυτός από την αναστολή, πλην της περίπτωσης που έχει προβεί, πριν την κατάθεση της αίτησης του οφειλέτη, σε πράξεις προπαρασκευής της διενέργειας πλειστηριασμού, συμπεριλαμβανομένου και του σταδίου της κατάσχεσης²⁰⁴. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη κρίνεται σκόπιμη καθώς όπως επισημαίνει και η αιτιολογική έκθεση του άρ. 18 ΚΑφ, παρατηρούνταν το φαινόμενο κατάχρησης της διαδικασίας από τους οφειλέτες, οι οποίοι επιδίωκαν την υπαγωγή τους στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών μόνο και μόνο για να ανασταλούν αυτομάτως οι ατομικές διώξεις κερδίζοντας άσκοπα χρόνο σε βάρος των πιστωτών τους, οι οποίοι τις περισσότερες φορές είχαν ήδη προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση βρισκόμενοι πολύ κοντά στην ικανοποίησή τους από το εκπλειστηρίασμα.

II. Η «ταυτότητα» των ενέγγυων πιστωτών και το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της αναστολής των ατομικών διώξεων (ratione personae).

Ήδη από τις ανωτέρω αναλύσεις κατέστη σαφής η έννοια των ενέγγυων πιστωτών, ως των εχόντων εμπράγματα ασφάλεια ή ειδικό προνόμιο επί αντικειμένων της πτωχευτικής περιουσίας. Αναδείχθηκε επίσης ότι οι ενέγγυοι πιστωτές, υπό τη θέση σε ισχύ του ΚΑφ, καταλαμβάνονται, όπως και οι λοιποί πτωχευτικοί πιστωτές, από τον γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων του άρ. 100 ΚΑφ με την επιφύλαξη της πρόβλεψης των εννέα μηνών του εδ. α' της παρ. 1 του άρ. 101 ΚΑφ. Υπάρχουν ωστόσο ορισμένοι πιστωτές οι οποίοι, παρότι δεν διαθέτουν ειδικό προνόμιο ή εμπράγματα ασφάλεια κατά την έννοια του ΑΚ και του ΚΠολΔ, παρουσιάζουν χαρακτηριστικά τα οποία λειτουργικά ομοιάζουν με τους διαθέτοντες ενέχυρο ή υποθήκη πιστωτές. Πρόκειται για εκείνους τους δανειστές που διατηρούν οποιοδήποτε εμπράγματο δικαίωμα το οποίο επιτελεί εξασφαλιστική λειτουργία, όπως εξασφαλιστική μεταβίβαση κυριότητας κινητού, κυριότητα παρακρατούμενη λόγω πώλησης, κυριότητα αποκτώμενη λόγω χρηματοδοτικής μίσθωσης κοκ²⁰⁵.

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση της καταπιστευτικής, άλλως εξασφαλιστικής, μεταβίβασης κυριότητας κινητού πράγματος²⁰⁶ ο πιστούχος μεταβιβάζει την κυριότητα του πράγματος στον πιστολήπτη προς εξασφάλιση του χρέους του, συνομολογεί όμως με τον τελευταίο ότι θα διατηρήσει (ο πιστούχος) την κατοχή του πράγματος δυνάμει μιας έννομης σχέσης (μίσθωσης,

²⁰⁴ Πρώτη πράξη προπαρασκευής του πλειστηριασμού, στην περίπτωση κινητών, θεωρείται η κατάθεση από το δικαστικό επιμελητή στον υπάλληλο του πλειστηριασμού του εκτελεστού τίτλου, της έκθεσης επίδοσης της επιταγής προς εκτέλεση, της κατασχετήριας έκθεσης και τις εκθέσεις επίδοσης (της κατασχετήριας έκθεσης) στον καθ' ού η εκτέλεση και στον γραμματέα του Ειρηνοδικείου, καθώς και δημοσίευση του αποσπάσματος της κατασχετήριας έκθεσης μέχρι τη δέκατη μέρα από την κατάσχεση στην ιστοσελίδα πλειστηριασμών του ΔΔΔ του ΤΑΝ/ΕΤΑΑ (άρ. 955 παρ. 2 ΚΠολΔ). Αν αντίθετα αφορά ακίνητα, απαιτείται ανάλογη προδικασία με κατάθεση στον υπάλληλο του πλειστηριασμού από τον δικαστικό επιμελητή και της έκθεσης επίδοσης του αντιγράφου της κατασχετήριας έκθεσης στον τρίτο κύριο ή νομέα και στον υποθηκοφύλακα (ή σε όποιον τηρεί νηολόγιο ή βιβλίο αεροσκαφών), καθώς και κατάθεση του πιστοποιητικό βαρών (άρ. 995 παρ. 4 ΚΠολΔ). Αναλυτικά για την προδικασία του πλειστηριασμού επί ατομικής αναγκαστικής εκτελέσεως βλ. *Νίκα*, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, 2018, σελ 616-618, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

²⁰⁵ Βλ. *Βέλλα*, ό.π., σελ. 500.

²⁰⁶ Με την εξασφαλιστική μεταβίβαση κυριότητας του κινητού ο πιστοδότης ναι με αποκτά κυριότητα, στην εσωτερική του σχέση όμως με τον πιστούχο περιορίζεται να χρησιμοποιεί την κυριότητα μόνο για την εξασφάλιση της πίστωσης που χορήγησε με υποχρέωση αναμεταβίβασής της όταν εξοφληθεί το χρέος (η λεγόμενη «εξασφαλιστική συμφωνία»), βλ. *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 547.

παρακαταθήκης κοκ). Προβλέπεται δε η δυνατότητα δημοσίευσης (βλ. παρ. 1 περ. β' άρ. 10 ν. 2844/2000²⁰⁷) των εκποιητικών συμβάσεων επί κινητών που σκοπό έχουν την παροχή ασφάλειας²⁰⁸. Στην περίπτωση της καταπιστευτικής μεταβίβασης κυριότητας αν ο οφειλέτης δεν εξοφλήσει εμπρόθεσμα το ασφαλιζόμενο χρέος, ο δανειστής – κύριος, αφού πρώτα αποκτήσει και την κατοχή του πράγματος μέσω του δικαιώματος αποχωρισμού του άρ. 112²⁰⁹ παρ. 4 ΚΑφ, θα το εκποιήσει σε πλειστηριασμό κατ' άρ. 1237 ΑΚ, που εφαρμόζεται αναλόγως²¹⁰. Γίνεται λοιπόν αντιληπτή από τα ανωτέρω η λειτουργική συγγένεια με τον ενεχυρούχο ή ενυπόθηκο δανειστή, λόγω της υπεροχής του εξασφαλιστικού χαρακτήρα του εμπράγματος δικαιώματος²¹¹. Άλλωστε η καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας έχει από τη φύση της εξασφαλιστικό χαρακτήρα και δεν τείνει σε οριστική μεταβίβαση²¹².

Αντίστοιχη -λειτουργική- εξομοίωση με τον ενυπόθηκο/ ενεχυρούχο δανειστή παρατηρείται και στην περίπτωση πώλησης με παρακράτηση της κυριότητας, ως προς τον πωλητή (532 ΑΚ). Στην περίπτωση της 532 ΑΚ πωλητής και αγοραστής συμφωνούν ο πρώτος να παραμείνει κύριος του πωλούμενου πράγματος και ο τελευταίος κάτοχος αυτού, έως ότου αποπληρωθεί ολοσχερώς το τίμημα από τον αγοραστή (201 ΑΚ)²¹³. Και εδώ πρόκειται επί της ουσίας για σύμβαση στην οποία προέχει ο εξασφαλιστικός χαρακτήρας της απαίτησης και η ανάγκη εξασφάλισης του δανειστή από την «αφερεγγυότητα» του οφειλέτη. Κατ' άρ. 10 παρ. 1 ν. 2844/2000 μάλιστα δύναται (και) η σύμβαση αυτή να υποβληθεί σε δημοσίευση, η σκοπιμότητα της οποίας (δημοσίευσης) έγκειται στην προστασία του πωλητή σε περίπτωση εκποίησης του πράγματος από τον αγοραστή σε καλόπιστο τρίτο (βλ. άρ. 1036 ΑΚ). Ειδική μεταχείριση προβλέπεται για τους πιστωτές αυτούς στο άρ. 110 παρ. 2 ΚΑφ, όπου ορίζεται ότι «εαν πριν την κήρυξη της πτώχευσης, ο οφειλέτης είχε

²⁰⁷ Κατ' άρ. 10 παρ. 1 «Στη δημοσίευση του άρθρου 3 που γίνεται στο ίδιο βιβλίο του άρθρου αυτού μπορούν να υποβληθούν (...) και οι μεταβιβαστικές ή άλλες εκποιητικές συμβάσεις επί κινητών, που αποσκοπούν στην παροχή ασφάλειας».

²⁰⁸ Βλ. Γεωργιάδη, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 546 και 548, όπου επισημαίνει ότι κατά κρατούσα άποψη η μεταβίβαση κυριότητας κινητού για εξασφάλιση απαίτησεως εμπίπτει στην ελευθερία των συμβάσεων και δεν θεωρείται απαγορευμένη βάσει 1213 ΑΚ.

²⁰⁹ Πρόκειται για εξώπρωχεντική διαδικασία, η οποία ομοιάζει με την ανακοπή του τρίτου (936 ΚΠολΔ). Συνίσταται στην αφαίρεση από την κατοχή του οφειλέτη και του συνδίκου αντικειμένων τρίτων, οι οποίοι επικαλούνται εμπράγματο ή ενοχικό δικαίωμα, βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 327.

²¹⁰ Βλ. Γεωργιάδη, ό.π., σελ. 555 - 556, όπου επισημαίνει πως ο δανειστής δεν επιτρέπεται να το κρατήσει αντί – καταβολής, δηλαδή με συνέπεια την εξόφληση του ασφαλιζόμενου χρέους, καθότι έτσι παραβιάζεται η 1239 ΑΚ. Σημειώνεται δε ότι ο πλειστηριασμός που θα επιχειρήσει ο κύριος θα είναι εκούσιος και όχι αναγκαστικός, βλ. Μιχαλόπουλο, Η επίδραση της πτώχευσης του οφειλέτη στην καταπιστευτική εξασφάλιση δανειστή του, ΔΕΕ, 7/1997, τ. 3, σελ. 678-679 και Κοτσίρη, ό.π., σελ. 409. Βλ. όμως Περάκη, ό.π. σελ. 331 και 477 και Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 419-420 οι οποίοι υποστηρίζουν ορθότερα την εκποίησή του με αναγκαστικό πλειστηριασμό, όπως δηλαδή επί ενεχυρασμένου κινητού.

²¹¹ Έτσι Μιχαλόπουλος, Η επίδραση της πτώχευσης του οφειλέτη στην καταπιστευτική εξασφάλιση του δανειστή του, ΔΕΕ, 7/1997, τ. 3, σελ. 676-677, όπως και Περάκη, ό.π., σελ. 331. Για αυτοτελή θεσμό της καταπιστευτικής μεταβίβασης κυριότητας κάνει ορθότερα λόγο ο Γεωργιάδης, ό.π., σελ. 553, ο οποίος ομοιάζει τόσο με την κυριότητα όσο και με το ενέχυρο του ΑΚ. Επομένως αναλόγως θα τυγχάνουν κάθε φορά εφαρμογής άλλοτε οι διατάξεις για την κυριότητα και άλλοτε για το ενέχυρο, ενώ, ο Σωτηρόπουλος, Πτώχευτική Ανάκληση, 2008, σελ. 227 επισημαίνει πως τόσο η καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας όσο και το ενέχυρο συνιστούν ασφάλεια και η μόνη διαφορά τους έγκειται στον τρόπο ικανοποίησης του δανειστή. Στην καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας η εκποίηση γίνεται με εκούσιο και όχι με αναγκαστικό πλειστηριασμό. Τα ίδια θα πρέπει να γίνουν δεκτά και στην περίπτωση της καταπιστευτικής εκχώρησης, βλ. Μιχαλόπουλο, ΔΕΕ, ό.π., σελ. 679.

²¹² Βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 331, όπως και Μιχαλόπουλο, ΔΕΕ, ό.π., σελ. 679.

²¹³ Με την πλήρωση δηλαδή της αιρέσεως της ολοσχερούς αποπληρωμής του τιμήματος μεταβαίνει η παρακρατηθείσα κυριότητα στον αγοραστή αυτοδικαίως, βλ. Γεωργιάδη, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 521 επ.

αγοράσει κινητό πράγμα με επιφύλαξη κυριότητας του πωλητή και είχε παραλάβει το πράγμα, η κήρυξη της πτώχευσης δεν θίγει τα δικαιώματα του πωλητή που απορρέουν από την επιφύλαξη κυριότητας. Ο πωλητής δικαιούται να τάξει προθεσμία στον σύνδικο, προκειμένου να ασκήσει το κατά το άρθρο 104 δικαίωμα επιλογής. Εάν ο σύνδικος αρνηθεί την εκπλήρωση, ο πωλητής έχει δικαίωμα αποχωρισμού του πράγματος από την πτωχευτική περιουσία, χωρίς ανάγκη προηγούμενης υπαναχώρησης».

Κατόπιν των ανωτέρω, υποστηρίζεται²¹⁴ ότι το βασικό έννομο συμφέρον όλων των ως άνω πιστωτών ομοιάζει με αυτό τον ενεχυρούχων ή ενυπόθηκων δανειστών, δηλαδή την προνομιακή ικανοποίηση των χρηματικών αξιώσεών τους από την ρευστοποίηση των κατ' ιδίαν αντικειμένων της πτωχευτικής περιουσίας. Με άλλα λόγια, υποστηρίζεται ότι με τους ως άνω θεσμούς (καταπιστευτική μεταβίβαση, παρακράτηση κυριότητας) εξυπηρετούνται ουσιαστικά τα ίδια οικονομικά συμφέροντα όπως με τους έχοντες εμπράγματα ασφάλεια ή ειδικό προνόμιο (ενέγγυους) πιστωτές. Επομένως, είναι άδικο να μην αντιμετωπίζονται -και αυτοί οι πιστωτές- ισότιμα από το νόμο ως προς το ζήτημα της αναστολής των ατομικών διώξεων. Γιατί οι ενεχυρούχοι ή ενυπόθηκοι δανειστές (ενέγγυοι πιστωτές υπό την κλασική έννοια του ΑΚ) να δεσμεύονται από την αναστολή των ατομικών διώξεων [βλ. ιδίως στην εν συνόλω εκποίηση (101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ) όπου εκεί υφίσταται αναστολή εξαρχής] και οι λοιπές περιπτώσεις πιστωτών, οι οποίοι είναι κάτοχοι εμπραγμάτων δικαιωμάτων που επιτελούν και αυτά εξασφαλιστική λειτουργία²¹⁵, να απολαμβάνουν τα προνόμια της κυριότητας²¹⁶ δίχως τις δυσμενείς συνέπειες της αναστολής²¹⁷; Πρόκειται για αξιολογική αντινομία²¹⁸, η οποία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ερμηνεία του άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ για να μην οδηγήσει σε άνισα αποτελέσματα. Πέραν των ανωτέρω, έχει υποστηριχθεί²¹⁹ πως η άνιση αυτή μεταχείριση των δύο «κατηγοριών» πιστωτών νοθεύει και τον ελεύθερο ανταγωνισμό μεταξύ εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης και των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπου οι μεν πρώτες απολαμβάνουν τα προνόμια της κυριότητας, ενώ οι δεύτερες διατηρούν τα προνόμια της εμπράγματης ασφάλειας, γεγονός το οποίο προφανώς επηρεάζει το ύψος του επιτοκίου, ιδίως όταν η δανειοδοτούμενη επιχείρηση διαθέτει και κινητά περιουσιακά στοιχεία τα οποία χρηματοδοτούνται μέσω του θεσμού του leasing.

Όλα τα ανωτέρω έχουν, όπως τονίστηκε ήδη, θεμέλιο την παραδοχή μιας διευρυμένης, άλλως, «λειτουργικής» προσέγγισης της έννοιας της εμπράγματης ασφάλειας, όπου στην ουσία η απαίτηση που είναι εξασφαλισμένη με ενέχυρο ή υποθήκη εξομοιώνεται με οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα επιτελεί εξασφαλιστική λειτουργία επί της απαίτησης αυτής (βλ. πώληση με παρακράτηση κυριότητας, εξασφαλιστική μεταβίβαση κυριότητας κοκ). Σε όλες τις περιπτώσεις αυτές παρατηρείται σχέση πίστωσης για την χρηματοδότηση της χρήσης, κάρπωσης/ διάθεσης αντικειμένων με σκοπό την εμπράγματα εξασφάλιση χρηματικών απαιτήσεων, όπου, όταν επέλθει η υπερημερία των οφειλετών, παρέχεται το δικαίωμα στον πιστοδότη να ικανοποιηθεί από την

²¹⁴ Βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 498-499.

²¹⁵ Βλ. καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας ή παρακράτησή της. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια μη ειδικά ρυθμιζόμενη απλώς περίπτωση εμπράγματης ασφάλειας, βλ. Σωτηρόπουλο, ό.π., σελ. 227.

²¹⁶ Βλ. δικαίωμα αποχωρισμού σε περίπτωση πώλησης με παρακράτηση κυριότητας (110 παρ. 2 ΚΑφ) και καταπιστευτικής μεταβίβασης κυριότητας (112 παρ. 4 ΚΑφ).

²¹⁷ Σημειώνεται δε ότι και οι εταιρείες Leasing προσβλέπουν ατομικά στην προνομιακή ικανοποίηση των αξιώσεών τους από την ρευστοποίηση των χρηματοδοτούμενων αντικειμένων, βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 499.

²¹⁸ Έτσι Σωτηρόπουλος, ό.π., σελ. 227.

²¹⁹ Βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 499-500.

εκποίηση των εν λόγω αντικειμένων. Επομένως, και για τους σκοπούς της πτωχευτικής διαδικασίας, πρέπει στο νομικό πλαίσιο των εμπράγματων ασφαλειών να συμπεριλαμβάνονται και οι περιπτώσεις εξασφαλιστικής κυριότητας, στις οποίες πρέπει να ισχύει ομοίως ο κανόνας της αναστολής των ατομικών διώξεων. Η όμοια μεταχείριση όλων των ως άνω πιστωτών εξυπηρετεί άλλωστε και το έργο του συνδίκου, ήτοι την μεγιστοποίηση του πτωχευτικού μερίσματος. Επομένως, προτείνεται, προς αποφυγή παρανοήσεων, ένας επαναπροσδιορισμός από τον νομοθέτη του δικαίου της εμπράγματης ασφάλειας με ενοποίηση και των ως άνω μορφωμάτων.

Από την άλλη πλευρά, ισχυρός είναι και ο αντίλογος, ο οποίος υπογραμμίζει ότι η εφαρμογή όλων των ρυθμίσεων που αφορούν τους εμπραγμάτως ασφαλισμένους πιστωτές (100 και 101 παρ. 3 ΚΑφ) και σε όσους έχουν δικαίωμα με εξασφαλιστική λειτουργία επί αντικειμένων της πτωχευτικής περιουσίας, θα περιέστελλε σημαντικά την έννοια της κυριότητας (1000 ΑΚ), η οποία συνίσταται στην άμεση, απόλυτη και καθολική εξουσίαση του πράγματος, την οποία απολαμβάνουν οι ως άνω πιστωτές.

III. Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της αναστολής των ατομικών διώξεων (ratione materiae)

Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της αναστολής των ατομικών διώξεων περιλαμβάνει, όπως επισημαίνει το άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ, ιδίως, την απαγόρευση έναρξης ή συνέχισης της αναγκαστικής εκτέλεσης, την άσκηση αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών, τη συνέχιση των δικών επ' αυτών, την άσκηση ή εκδίκαση ένδικων μέσων²²⁰, την έκδοση πράξεων διοικητικής φύσεως, ή την εκτέλεσή τους σε στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης από το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς και των μέτρων διασφάλισης της οφειλής κατά το άρθρο 46 του ν. 4174/2013 (Α' 170) και των μέτρων του άρθρου 42 του ν. 4557/2018 (Α' 139) Η αναστολή των ατομικών διώξεων δεν ισχύει για δικαιώματα που δεν συνιστούν πτωχευτικές απαιτήσεις, όπως τα διαπλαστικά δικαιώματα (καταγγελία, υπαναχώρηση κοκ), το δικαίωμα επίσχεσης ή αγωγή για αναγνώριση ακυρότητας της σύμβασης, ο συμψηφισμός (111 ΚΑφ) και οι χρηματικές ποινές κατ' άρ. 947 ΚΠολΔ²²¹.

- Αναφορικά με την απαγόρευση της έναρξης ή συνέχισης της εκτέλεσης κάθε είδους²²²

Ο νομοθέτης αναφέρεται σε όλα τα μέσα αναγκαστικής εκτελέσεως²²³: την επιβολή αναγκαστικής ή συντηρητικής κατάσχεσης (707 επ. ΚΠολΔ)²²⁴, την αναγκαστική διαχείριση (1034 επ. ΚΠολΔ)

²²⁰ βλ. *ΜονΕφΑθ 2345/2017*, ΔΕΕ, 2018, σελ. 1191-1992

²²¹ Σημειώνεται επίσης ότι η προσωρινή διαταγή που απαγορεύει προσωρινά κάθε πράξη ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση πιστωτών, δεν ταυτίζεται με το περιεχόμενο της αναστολής των ατομικών διώξεων του άρ. 100 ΚΑφ, βλ. *ΜΠρΑθ 1546/2015*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²²² Βλ. *Περάκης*, ό.π., σελ. 289.

²²³ Για γενική και καθολική απαγόρευση έναρξης ή συνέχισης ατομικών διώξεων κάνει λόγο ο *Περάκης*, ό.π., σελ. 291.

²²⁴ Έτσι ενδ. *ΤρΕφΠατρ, 335/2020*, ΔΕΕ, τ. 12/2020, όπως και επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης ή εγγραφή προσημείωσης μετά την κήρυξη της πτώχευσης κατ' άρ. 724 ΚΠολΔ, με βάση διαταγή πληρωμής που έχει εκδοθεί πριν την κήρυξη της πτώχευσης, βλ. γνμδ *Καλαβρού*, Ζητήματα από την αναστολή των ατομικών διώξεων του πτωχεύσαντος οφειλέτη κατ' άρθρο 25 ΠτΚ, ΕΠολΔ, 2012, σελ. 719-720.

και την προσωπική κράτηση (1047 επ. ΚΠολΔ)²²⁵, καθώς και σε κάθε εξώδικη πράξη με την οποία αρχίζει ή συνεχίζεται η διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως. Ως «έναρξη» της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως νοείται η επίδοση αντιγράφου εξ απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση στον οφειλέτη (924 ΚΠολΔ) από δανειστή χρηματικής απαίτησης γεννηθείσας πριν την κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση, η οποία είναι εξασφαλισμένη σε αντικείμενο της πτωχευτικής περιουσίας ή του συνόλου της επιχείρησής του²²⁶. Εξ αντιδιαστολής συνάγεται πως είναι επιτρεπτές προπαρασκευαστικές πράξεις της αναγκαστικής εκτελέσεως, όπως η έκδοση διαταγής πληρωμής²²⁷ κατά του πτωχού²²⁸, η κήρυξη εκτελεστότητας αλλοδαπής απόφασης στην Ελλάδα, η έκδοση απόφασης προσωρινής κράτησης που δεν δύναται να εκτελεστεί, η περιαφή του εκτελεστηρίου τύπου (918 ΚΠολΔ²²⁹) κοκ. Τέλος, δεν καταλαμβάνονται από την αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης οι εκτελεστοί τίτλοι για την διενέργεια πράξεων με προσωποπαγή χαρακτήρα ή που καταδικάζουν τον οφειλέτη σε παράλειψη καθότι δεν έχουν τον χαρακτήρα πτωχευτικών απαιτήσεων που πρέπει να επαληθευτούν²³⁰.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι αναστολή των ατομικών διώξεων δεν σημαίνει και αναίρεση των πράξεων που επιχειρήθηκαν έως τη στιγμή κήρυξης της πτώχευσης. Οι πράξεις αυτές θα αναγεννηθούν αν για οποιονδήποτε λόγο παύσει η πτώχευση (ανάκληση – 83 ΚΑφ, παύση εργασιών της – 191 ΚΑφ) και θα συνεχιστούν από το σημείο που σταμάτησαν²³¹.

Παράλληλα, στην αναστολή των ατομικών διώξεων εμπίπτουν κατά ρητή επιταγή της νέας παρ. 3 του άρ. 100 ΚΑφ και τα ασφαλιστικά μέτρα της συντηρητικής κατάσχεσης αλλά και η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης συναινετικής ή κατ' αντιδικία²³², εκτός εάν με αυτά επιδιώκεται η αποτροπή της απομάκρυνσης ή αφαίρεσης ή μετακίνησης κινητών πραγμάτων της επιχείρησης, τεχνολογικού ή εν γένει εξοπλισμού της που ενέχει τον κίνδυνο απαξίωσης της επιχείρησης του οφειλέτη²³³. Επομένως, δεν δύναται πιστωτής να εγγράψει προσημείωση κατά τη διάρκεια της αναστολής επί αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας. Αν όμως ο προσημειούχος δανειστής είχε προβεί στην εγγραφή προσημείωσης υποθήκης προτού ληφθεί το προληπτικό μέτρο, δεν εμποδίζεται από το να τρέψει κατά τη διάρκεια της αναστολής την προσημείωση σε υποθήκη²³⁴ προκειμένου να αποκτήσει εκτελεστό τίτλο και να ικανοποιηθεί προνομιακά από το υπέγγυο

²²⁵ Όχι η αναγγελία, αλλά η εκτέλεση της απόφασης, βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 332, όπως και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 343. Αναφορικά με την αναστολή των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 344.

²²⁶ Βλ. *Βέλλα*, ό.π., σελ. 495.

²²⁷ Έτσι *Κοτσίρης*, ό.π., σελ. 333, βλ. αναλυτικότερα για την διαταγή πληρωμής κατωτέρω σελ. 32 επ.

²²⁸ Βλ. *Βέλλα*, ό.π., σελ. 496.

²²⁹ Όχι όμως και η επίδοση αντιγράφου εξ απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση, με την οποία άρχεται η διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως, βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 333, όπως και *Περάκη*, ό.π., σελ. 289 – 290.

²³⁰ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 334.

²³¹ Βλ. *Νίκα*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, τομ. 1, 2^η έκδ., 2017, σελ. 71.

²³² Για το αν η επιβολή ασφαλιστικών μέτρων ενέπιπε στην αναστολή των ατομικών διώξεων δεν ήταν σαφές στο προγενέστερο δίκαιο του ΠτΚ, βλ. ενδ. *ΜονΠρΚατ 469/2010*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, αν και κατά κρατούσα άποψη στη νομολογία ενέπιπταν και αυτά, βλ. ενδ. *ΠΠΘες 5757/2013*, *ΜονΠρΑθ 2804/2010*, *ΜονΠρΑμλ 57/2014*, αντιθ. *ΜονΠρΘες 5975/2010*, *ΜονΠρΗρ 3440/2010*, *ΜονΠρΗρ 4298/2009*, *ΜονΠρΑθ 2379/2010*, *ΜονΠρΘες 5015/2009* ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ με το σκεπτικό ότι η προσημείωση δεν αποτελεί επιθετική πράξη.

²³³ Λαμβάνοντας υπόψη και την αιτιολ. έκθεση του άρ. 100, με την πρόβλεψη αυτή φαίνεται να επιδιώκεται η διατήρηση της υπόστασης της επιχείρησης ή του κλάδου της, ώστε να καταστεί ευχερέστερη συνολική αλλά και χωριστή εκποίησή της, βλ. και *Περάκη*, ό.π., σελ. 291 όπως και (ο ίδιος) Γενική και χωριστή ρευστοποίηση στον νέο κώδικα αφερεγγυότητας, *ΕπισκΕΔ*, 4/2020, σελ. 789-790.

²³⁴ Βλ. άρ. 1277 ΑΚ και αναλυτικά κατωτέρω σελ. 40 επ.

πράγμα ως ενέγγυος πιστωτής του άρ. 101 ΚΑφ. Κατά μάλλον πειστικότερη άποψη²³⁵ άκυρη είναι τέλος και η συντηρητική κατάσχεση και η προσημείωση υποθήκης που εγγράφεται βάσει διαταγής πληρωμής (άρ. 724 ΚΠολΔ) που εκδόθηκε πριν δημοσιευτεί η απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση. Αν τυχόν εγγραφεί, η απαγγελία της ακυρότητάς της θα γίνει με την ανακοπή του άρ. 702 ΚΠολΔ.

Ειδικά για την αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής²³⁶ επικρατεί διχοστασία για τον αν εμπίπτει στο αντικειμενικό πεδίο της αναστολής²³⁷. Η νομολογία είναι κυμαινόμενη. Κατά μία άποψη αυτή δεν καταλαμβάνεται από την αναστολή²³⁸, καθώς η αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής δεν θεωρείται ατομικό καταδιωκτικό μέτρο. Δεν πρόκειται δηλαδή για πράξη επιθετική της αναγκαστικής εκτέλεσης όπως θα ήταν η τυχόν έγερση αγωγής. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται, τέτοιες πράξεις απλώς προετοιμάζουν την αναγκαστική εκτέλεση. Αυτό που απαγορεύεται, γιατί εμπίπτει ως επιθετική πράξη στην αναστολή των ατομικών διώξεων, είναι η μετέπειτα επίδοσή της κατ' άρ. 630Α ΚΠολΔ, καθώς τότε θα έχει λάβει τον εκτελεστήριο τύπο κατ' άρ. 924 εδ. 1 ΚΠολΔ²³⁹.

Κατ' άλλη όμως άποψη²⁴⁰, η αναστολή των ατομικών διώξεων καταλαμβάνει ακόμη και την αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής καθεαυτή (623 ΚΠολΔ), καθώς η επίδοσή της σε δύο διαφορετικές φάσεις (άρ. 633 παρ.2 τελ.εδ. ΚΠολΔ) είναι δυνατό να οδηγήσει στη δημιουργία δεδικασμένου ως προς την απαίτηση, με το οποίο (δεδικασμένο) καταλαμβάνονται μόνο οι δικαστικές αποφάσεις, κατόπιν άσκησης αγωγής, η οποία (αγωγή), όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, δεν επιτρέπεται μετά την κήρυξη της πτώχευσης²⁴¹. Ένα πρόσθετο επιχείρημα κατά του επιτρεπτού της αίτησης έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά τη διάρκεια της αναστολής απορρέει και από το ίδιο το άρ. 100 ΚΑφ. Εκεί ορίζεται πως κατά την περίοδο της αναστολής των ατομικών διώξεων δεν επιτρέπεται, μεταξύ άλλων, η άσκηση αναγνωριστικών αγωγών. Είναι γνωστό πως η άσκηση αναγνωριστικής αγωγής δεν οδηγεί στην κτήση εκτελεστού τίτλου. Επομένως, εκ του επιχειρήματος από το μείζον στο έλασσον, και την εικαζόμενη βούληση του νομοθέτη, συνάγεται ότι πρέπει να αναστέλλεται και η αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής, η οποία εν αντιθέσει με την αναγνωριστική αγωγή, αποτελεί εκτελεστό τίτλο (βλ. άρ. 631 εδ.α και 904 παρ.1 περ. ε'

²³⁵ βλ. παρατηρήσεις Χατζηϊωάννου επί της *ΜονΠρΑθ 1546/2015*, ΝοΒ, 2016, σελ. 580 η οποία αφορά μεν περίπτωση προληπτικών μέτρων, αναλογικά όμως ισχύει και στην περίπτωση του άρ. 100 ΚΑφ.

²³⁶ Η διαταγή πληρωμής ρυθμίζεται από τα άρ. 623 επ. ΚΠολΔ. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι θεωρείται τίτλος εκτελεστός, κατ' άρ. 904 ΚΠολΔ.

²³⁷ Ως προς το ζήτημα αυτό, βλ. μελέτη του ίδιου συγγραφέα, ό.π., *ΕπΟιΔ*, 2019.

²³⁸ Βλ. *Χατζηϊωάννου*, Η δίκη της πτώχευσης και των προληπτικών μέτρων της, 2016, σελ. 333-334, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 260, *Ρήγα*, ό.π., σελ. 289 και ενδ. από τη νομολογία *ΑΠ 294/2017*, ΝοΒ, 2017, σελ. 1859 επ., *ΕφΠειρ 132/2018*, *ΕφΘες 2230/2008*, *ΜονΠρΑθ 2454/2014*, αδημ., *ΜΠρΗρακλ 3440/2010*, *ΜονΠρΘες 958/2014*, *ΜονΠρΘες 9050/2013*, *ΜονΠρΠειρ 1084/2011*, *ΠΠρΑθ 4630/1974*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²³⁹ Βλ. *ΜονΠρΘες 958/2014*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, κατά τον *Ψυχομάνη* όμως, ό.π., σελ. 342, η επίδοση της διαταγής πληρωμής μετά την πτώχευση θα έχει ενδεχομένως την ισχύ απαγγελίας της απαίτησης του ανέγγυου πιστωτή, για επαλήθευση της στην πτωχευτική διαδικασία, βλ. και *ΜΕφΛαρ 314/2017*, ΔΕΕ, 2018, σελ. 876 επ.

²⁴⁰ Βλ. μεταξύ άλλων, *ΜΕφΑθ 2560/2018*, ΔΕΕ, 2019, σελ. 395 επ. *ΕφΘες 1467/2017*, ΕλΔνη, 2018, σελ. 1495 επ., *ΕφΛαρ, 216/2012*, *ΕφΘες 1652/2009*, *ΠΠΘες 5757/2013*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, *ΜονΠρΘες 3404/2017* με παρατηρήσεις *Παναζόπουλου*, ΕλΔνη, 2018, σελ. 205-206, *ΜονΠρΘες 26689/2013*, με παρατηρήσεις *Παμπούκη*, ΕπισκεΔ, 2014, σελ. 205-209, *ΜονΠρΑθ 2157/2013*, *2147/2013*, *2141/2013*, *2143/2013*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, *ΜονΠρΑθ 13298/2010*, Αρμ. 2012, σελ. 284 *ΜονΠρΠατρ, 3054/2010*, *ΜονΠρΘες 15240/2011*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, *ΜονΠρΠατρ 3054/2010*, ΕλΔνη, 2006, σελ. 548, *ΠΠΘες 20657/2010*, *ΜονΠρΚοζ 1778/2009*, αδημ.

²⁴¹ βλ. *ΜονΠρΘες 3404/2017*, *ΜονΠρΑθ 2147/2013*, *ΕφΛαρ 216/2012*, *ΕφΘες 1652/2009*, *ΕφΑθ 3535/2004*, *ΕφΑθ 9591/1996*, *ΠΠρΑθ 1879/2003*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΚΠολΔ)²⁴². Φυσικά, η θέση αυτή δεν ισχύει για την περίοδο «χάριτος» των εννέα μηνών για τον ενέγγυο πιστωτή, ο οποίος μπορεί στο διάστημα αυτό (παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ) να εκδώσει ακώλυτα διαταγή πληρωμής επιδιώκοντας έτσι την αναγνώριση των απαιτήσεων του μέσω της απόκτησης εκτελεστού τίτλου κατά του πτωχού²⁴³. Τέτοια ανάγκη θα υφίσταται μάλιστα αν έχει εγγραφεί υπέρ πιστωτή προσημείωση υποθήκης σε ακίνητο οφειλέτη ή τρίτου πριν την κήρυξη της πτώχευσης. Σκοπός της εκδόσεως θα είναι η απόκτηση εκτελεστού τίτλου κατά του οφειλέτη²⁴⁴ και η τροπή της προσημείωσης που σε υποθήκη (1277 ΑΚ και 1323 ΑΚ). Θα νομιμοποιείται, ωστόσο, ο σύνδικος προς άσκηση ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής²⁴⁵.

Κατά την άποψη του γραφόντος, η αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής καθεαυτή δεν θα πρέπει να εμπίπτει στην αναστολή των ατομικών διώξεων. Και αυτό γιατί ναι μεν η διαταγή πληρωμής αποτελεί τίτλο εκτελεστό με μόνη την έκδοσή της²⁴⁶, επίδοση, όμως, της διαταγής κατά τη διάρκεια αναστολής των ατομικών διώξεων δεν μπορεί να γίνει, καθότι η επίδοση, όπως ειπώθηκε, συνιστά επιθετική πράξη που καταλαμβάνεται από την αναστολή. Δεν υφίσταται, επομένως, λόγος να απαγορευθεί η απλή έκδοση διαταγής πληρωμής τη στιγμή που, όπως σημειώθηκε, δεν θα μπορεί να επιδοθεί. Ακόμη και αν υποθεθεί πως εκδίδεται και εκτελείται την ίδια μέρα, αν, στη συνέχεια, παρέλθει το δίμηνο που απαιτείται εκ του νόμου (630Α ΚΠολΔ) για την επίδοσή της, η εκτέλεση θα θεωρείται ανίσχυρη και θα ανατρέπεται ex tunc²⁴⁷ (630Α εδ. β' ΚΠολΔ). Επομένως καμία «διαταραχή» δεν θα επέλθει στην πτωχευτική περιουσία²⁴⁸ ενώ ο υπέρ ού η διαταγή πληρωμής δε φαίνεται να βρίσκεται τελικώς σε πλεονεκτικότερη θέση από τους λοιπούς πτωχευτικούς πιστωτές. Συνεπώς, δεν συντρέχει λόγος απαγόρευσης έκδοσης διαταγής πληρωμής τη στιγμή δεν θα μπορεί αυτή να επιδοθεί κατά τη διάρκεια της πτώχευσης, η οποία (επίδοση) αποτελεί προϋπόθεση του κύρους της.

Τέλος, σημειώνεται ότι η απαγόρευση αναγκαστικής εκτέλεσης αφορά όχι μόνο την πτωχευτική αλλά και την μεταπτωχευτική και εξωπτωχευτική περιουσία του πτωχού²⁴⁹. Ειδικά για τους ενέγγυους πιστωτές υπογραμμίζονται, ωστόσο, τα εξής: Ναι μεν μετά το πέρας του εννεαμήνου απαγορεύεται να ξεκινήσουν ή να συνεχίσουν²⁵⁰ ατομική αναγκαστική εκτέλεση μίας ή περισσότερων χρηματικών απαιτήσεων, δύνανται, ωστόσο, να ασκούν ένδικα μέσα και βοηθήματα για την εκτελεστότητα των εμπραγμάτων δικαιωμάτων τους επί των αντικειμένων αυτών. Παραδείγματος χάρη, ο λήπτης ενός πλασματικού ενεχύρου θα δύναται να αιτηθεί

²⁴²βλ. Χατζηϊωάννου, ό.π., σελ. 334-335

²⁴³ Βλ. ΜονΠρΑθ 2141/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁴⁴ Πρέπει όμως να αναφέρει στην αίτηση την εμπράγματα ασφάλεια (λ.χ. προσημείωση), βλ. ΕφΘες 636/2003, Νίκα, ό.π., σελ. 68, υποσημ. 9

²⁴⁵ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 342.

²⁴⁶ Αυτό προκύπτει ευκρινώς και από το άρ. 632 παρ.2 ΚΠολΔ, όπου η άσκηση της ανακοπής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διαταγής πληρωμής.

²⁴⁷βλ. ΜονΠρΘες 9050/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, βλ. και Παπαδάκη, ό.π., σελ. 138 και 162, όπου σημειώνεται ότι η διαταγή πληρωμής ελλείπει επιδόσεως εντός διμήνου χάνει αυτοδικαίως την ισχύ της.

²⁴⁸ Βλ. αντίθ. Κοτσίρη, ό.π., σελ. 333, ο οποίος επισημαίνει ότι ακριβώς λόγω της ανάγκης επιδόσεώς της για το κύρος της, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι και η έκδοση διαταγής πληρωμής εμπίπτει στην απαγόρευση, εφόσον αυτή καθορίζει την εκτελεστότητά της.

²⁴⁹ Βλ. αναλυτικά Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 343, Κοτσίρη, ό.π., σελ. 334 όπως και Γιοβαννόπουλο, ό.π., σελ. 313 επ. Παρ' όλα αυτά ο οφειλέτης δεν εμποδίζεται να ικανοποιήσει αυτοβούλως πτωχευτικό πιστωτή από την μεταπτωχευτική περιουσία.

²⁵⁰ Με την επιφύλαξη του τελ. εδ. της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ.

δικαστικά την έκδοση άδειας για την αναγκαστική εκτέλεση του περιουσιακού αντικειμένου αν δεν έχει αποκτήσει μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης εκτελεστό τίτλο (βλ άρ. 1237 ΑΚ)²⁵¹.

- Ειδικά η αναστολή των εκκρεμών δικών:

Οι εκκρεμείς δίκες αναστέλλονται ενόσω διαρκεί η πτώχευση²⁵² και οι ενάγοντες πιστωτές μόνη διέξοδο έχουν τη συμμετοχή τους στην πτωχευτική διαδικασία με αναγγελία και επαλήθευση των απαιτήσεών τους²⁵³. Αν παρά ταύτα η δίκη συνεχιστεί, κηρύσσεται αυτεπαγγέλτως απαράδεκτη η συζήτηση²⁵⁴. Η μόνη περίπτωση που η δίκη δύναται να συνεχιστεί μεν, από το σύνδικο δε, ως μη δικαιούχο ή υπόχρεο διάδικο, είναι αν αυτή διεξάγεται με διάδικο ενέγγυο πιστωτή που έχει εμπράγματη ασφάλεια επί αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας, λαμβάνοντας υπόψη και το άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ²⁵⁵. Για παράδειγμα δεν μπορεί να συνεχιστεί η συζήτηση επί δίκης ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής όταν αυτή λαμβάνει χώρα μετά την κήρυξη της πτώχευσης του ανακόπτοντος²⁵⁶. Μόνη περίπτωση που θα μπορούσε να συζητηθεί η δίκη αυτή θα ήταν ο καθ' ού η ανακοπή πιστωτής να ήταν ενυπόθηκος ή προσημειούχος δανειστής, ο οποίος σημειωτέον δεν θα καταλαμβάνόταν από την αναστολή των ατομικών διώξεων κατά τα οριζόμενα στο άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ. Και υπό την αντίστροφη όψη: Στην περίπτωση που ενέγγυος πιστωτής επιδίδει διαταγή πληρωμής με επιταγή προς πληρωμή και επισπεύδει αναγκαστική εκτέλεση στο υπέγγυο πράγμα, ο σύνδικος θα νομιμοποιείται, μετά την πτώχευση του αιτούντος σε άσκηση ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής (632 ΚΠολΔ)²⁵⁷.

- Η άσκηση αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών και λοιπών αγωγών ή ενδίκων μέσων:

Απαγορεύεται η έγερση αναγνωριστικών²⁵⁸ ή καταψηφιστικών αγωγών κατά του οφειλέτη προς ικανοποίηση χρηματικής απαίτησης²⁵⁹. Αντίθετα, επιτρέπονται αγωγές με αντικείμενο την

²⁵¹ Βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 496.

²⁵² Δεν χάνουν όμως την ισχύ τους, βλ. Κοτσιρή, ό.π., σελ. 330.

²⁵³ Ακόμα και αν έχουν βεβαιωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, βλ. Κοτσιρή, ό.π., σελ. 334. Επέρχεται, δε, βίαιη διακοπή της δίκης κατ' άρ. 286 περ. γ' ΚΠολΔ και πρέπει να λάβει χώρα γνωστοποίηση του λόγου της διακοπής προς τον αντίδικο με τους τρόπους του άρ. 287 ΚΠολΔ, βλ. ΜΠρΡοδ 90/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αν δεν γνωστοποιηθεί ή δεν γνωστοποιηθεί παραδεκτά με τους τρόπους που αναφέρονται στο άρ. 287 ΚΠολΔ δεν επέρχεται η βίαιη διακοπή της δίκης και αυτή συνεχίζεται με διάδικο τον πτωχό.

²⁵⁴ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 342 όπως και ΜΠρΡοδ 203/2015, ΠΠρΘες 11276/2014, ΕφΛαρ 311/2014, ΠΠρΑθ 3034/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου επισημαίνουν ότι οι διαδικαστικές πράξεις που έγιναν πριν την κήρυξη της πτώχευσης διατηρούν την ισχύ τους και μπορούν να συνεχιστούν με κλήση των ενδιαφερομένων όταν πάψει το κώλυμα από την αναστολή των ατομικών διώξεων.

²⁵⁵ Βλ. Πλεύρη, ό.π., σελ. 921, όπως και ΜΕφΑθ 5525/2018, ΔΕΕ, 3-4/2020, ΕφΘες 2687/2009, ΜΠρΠατρ 719/2019 και 150/2020 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου επισημαίνουν κατά λέξη ότι «ο σύνδικος της πτώχευσης νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά ως μη δικαιούχος διάδικο, μόνο για τις δίκες που δεν καταλαμβάνονται από την αναστολή των ατομικών διώξεων, όμως σε δίκες με ενέγγυους ή ομαδικούς πιστωτές». Ως ενέγγυος πιστωτής θεωρείται και ο προσημειούχος.

²⁵⁶ Βλ. ΜΠρΠατρ 719/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁵⁷ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 342, Περάκη, ό.π., σελ. 294, όχι όμως αν είναι ανέγγυος, έτσι ΜΠρΡοδ 203/2015, ΜΠρΠατρ 719/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ βλ. και ΕφΛαρ 311/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, η οποία ορίζει ότι ο ανέγγυος πιστωτής δεν μπορεί να ασκήσει έφεση κατά απορριφθείσας ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής ενόσω έχει κηρυχθεί στο μεταξύ η πτώχευση του οφειλέτη, γιατί στην έννοια των ατομικών διώξεων περιλαμβάνεται και η δίκη για τη διάγνωση της εγκυρότητας της διαταγής πληρωμής.

²⁵⁸ Π.χ. αναγνωριστική αγωγή για την ικανοποίηση χρηματικής απαίτησης που πηγάζει από ενοχική σχέση (π.χ. πώληση) υφιστάμενη και ληξιπρόθεσμη κατά την κήρυξη της πτώχευσης, βλ. ΠΠρΘες 16514/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁵⁹ Συμπεριλαμβάνεται και η αγωγή από αδικοπραξία, βλ. ΠΠρΑθ 16514/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

αναγνώριση ακυρότητας σύμβασης ή διεκδίκησης πράγματος²⁶⁰. Επίσης, οι πτωχευτικοί πιστωτές δεν μπορούν να ασκήσουν ένδικα μέσα κατά απόφασης που εκδόθηκε πριν την κήρυξη της πτώχευσης σε δίκη μαζί με τον οφειλέτη²⁶¹. Αντίστοιχα ούτε ο σύνδικος μπορεί να ασκήσει ένδικα μέσα υπέρ του οφειλέτη εναντίον μιας δυσμενούς για αυτόν αποφάσεως που εκδόθηκε πριν ή μετά την κήρυξη της πτώχευσης επί αγωγής ενός κοινού πτωχευτικού πιστωτή²⁶². Και αυτό γιατί ελλοχεύει ο κίνδυνος να επανεξεταστεί η απαίτηση, η οποία πρέπει στο μεταξύ να υποβληθεί στη διαδικασία επαλήθευσης²⁶³. Τέλος, ο σύνδικος δεν μπορεί ούτε να διενεργήσει διαδικαστικές πράξεις που προωθούν τις ατομικές δίκες, όπως π.χ. κλήση για συζήτηση²⁶⁴. Αν παρ' όλα αυτά ασκηθεί αγωγή ή έφεση κατά τη διάρκεια της αναστολής των ατομικών διώξεων, ήτοι μετά την κήρυξη της πτώχευσης, αυτή απορρίπτεται αυτεπαγγέλτως ως απαράδεκτη²⁶⁵. Αν όμως ασκηθεί αγωγή (όπως και έφεση) πριν από την κήρυξη της πτώχευσης (οπότε αυτή θα είναι παραδεκτή) και συζητείται μετά την κήρυξη της πτώχευσης (και δεν έχει παύσει η αναστολή των ατομικών διώξεων), τότε η αγωγή ή η έφεση δεν απορρίπτεται αλλά κηρύσσεται απαράδεκτη η συζήτηση²⁶⁶.

Ζήτημα έχει τεθεί αν η αγωγή διαρρήξεως καταδολιευτικής δικαιοπραξίας περιλαμβάνεται στην αναστολή των ατομικών διώξεων. Η απάντηση, υπό την ισχύ του ΠτΚ, ήταν θετική. Στην απαγόρευση αναστολής των ατομικών διώξεων ενέπιπτε και η αγωγή διάρρηξης καταδολιευτικής δικαιοπραξίας, καθότι, ακόμη και αν η αγωγή διαρρήξεως στρεφόταν μόνο κατά του τρίτου, η κατάσχεση – από τον πιστωτή που πέτυχε τη διάρρηξη – θα γινόταν εις χείρας του οφειλέτη²⁶⁷. Υπό τον ΠτΚ, γινόταν δε δεκτό²⁶⁸ ότι μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη δεν χωρούσε εφαρμογή των άρ. 939 επ. ΑΚ, αλλά μόνο των άρ. 44 επ. ΠτΚ περί πτωχευτικής ανάκλησης²⁶⁹. Αν, ωστόσο, κατά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη η αγωγή διαρρήξεως ήταν εκκρεμής από δανειστή του μετέπειτα πτωχού, τότε αυτή συνεχιζόταν από το σύνδικο, ο οποίος ενεργούσε υπέρ της ομάδας των πιστωτών²⁷⁰. Όμως, στην περίπτωση αυτή, το αποτέλεσμα της διάρρηξης θα ωφελούσε, κατά παρέκκλιση της 943 εδ. β' ΑΚ, όλους τους πιστωτές και όχι μόνον εκείνο που πέτυχε τη διάρρηξη²⁷¹.

²⁶⁰ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 330.

²⁶¹ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 330.

²⁶² Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 342, *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 33, *Πλέρη*, ό.π., σελ. 921, όπως και *ΠΠρΘες 2681/2013*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶³ Βλ. *ΜΕφαθ 5525/2015*, ΔΕΕ, τ. 3-4/2020, *Εφαθ 3446/2013*, *Εφαθ 233/2015*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶⁴ Βλ. *Πλέρη*, ό.π., σελ. 921.

²⁶⁵ Βλ. *ΜΕφαθ 5525/3018*, ό.π.

²⁶⁶ Βλ. ή εν γένει οι μετά την πτώχευση διαδικαστικές πράξεις, όπως η κλήση προς συζήτηση της υπόθεσης κοκ, βλ *ad hoc ΜΕφαθ 5525/2018*, ό.π., όπως και *ΠΠρΘες 16514/2017*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²⁶⁷ Βλ. *Πλέρη*, ό.π., σελ. 918 όπως και *ΠΠρΗρακλ 98/2016*, ΔΕΕ, 2017, σελ. 73 επ., *ΠΠρΘες 16514/2017*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ όπου σημειώνει ότι «λόγω της αναστολής των ατομικών διώξεων, η αγωγή διάρρηξης λόγω του αποκαταστατικού της χαρακτήρα και του γεγονότος ότι επιτρέπει στον πιστωτή που πέτυχε τη διάρρηξη να κατάσχει και να εκτελέσει στην περιουσία του οφειλέτη το αντικείμενο της απαλλοτρίωσης δεν θα μπορεί να συνεχιστεί από τον πτωχευτικό πιστωτή».

²⁶⁸ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 346.

²⁶⁹ Εκτός αν οι πράξεις είχαν γίνει πριν την ύποπτη περίοδο και με την επιφύλαξη του άρ. 44 ΠτΚ, όπου τότε μπορούσε να ασκηθεί η παλαιανή αγωγή του άρ. 939 ΑΚ αντί της ανακλητικής αγωγής, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 346.

²⁷⁰ Βλ. *Α. Πλέρη*, ό.π., σελ. 918. Θα πρέπει δε να γίνει δεκτό, ότι αφ' ής στιγμής λάβει δράση ο σύνδικος, η δίκη μετατρέπεται σε δίκη πτωχευτικής ανακλήσεως, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 347.

²⁷¹ Βλ. *Ορφανίδη*, ΕΕΔ, ό.π., σελ. 209, *Περάκη*, ό.π., σελ. 346, όπως και *ΜΠρΘες 4012/2014* και *ΠΠρΚω 11/2018*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ όπου σημειώνεται ότι η διάταξη του άρ. 943 παρ. 1 εδ. β ΑΚ δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση πτώχευσης του οφειλέτη, ο οποίος μεταβίβασε πριν από την ύποπτη περίοδο το πράγμα σε τρίτον δολίως προς βλάβη των πιστωτών του.

Τα περί πτωχευτικής ανάκλησης εξακολουθούν να ισχύουν και στον ΚΑφ (άρ. 116 επ.) με τη διαφορά όμως ότι το δικαίωμα άσκησης της αγωγής διάρρηξης (παυλιανής αγωγής) έχει πλέον και²⁷² κάθε πιστωτής του πτωχού ξεχωριστά (άρ. 119 παρ. 2 ΚΑφ). Τα αποτελέσματά της βέβαια θα ενεργήσουν όχι μόνον υπέρ του πιστωτή αυτού αλλά και υπέρ της ομάδας των πιστωτών²⁷³. Η νέα αυτή διάταξη δημιουργεί, ωστόσο, σημαντικό πρόβλημα γιατί ενδέχεται για την ίδια πράξη να ασκηθούν δύο αγωγές, μία από τον πιστωτή με βάση την 939 ΑΚ και μια από τον σύνδικο δυνάμει του άρ. 119 παρ. 1 ΚΑφ. Οι δύο παράλληλες αγωγές κινδυνεύουν να παραβλάψουν την αποτελεσματικότητα της πτωχευτικής ανάκλησης καθότι αν ευδοκιμήσει η αγωγή διάρρηξης του πτωχευτικού πιστωτή αυτή θα παράγει αποτελέσματα κατ' άρ. 943 εδ. ΑΚ και 936 παρ. 3 ΚΠολΔ μόνο ως προς αυτόν και όχι υπέρ της ομάδας των πιστωτών²⁷⁴. Υποστηρίζεται²⁷⁵ όμως ότι θα πρέπει λόγω συστηματικής ερμηνείας του άρ. 119 παρ. 2 ΚΑφ η μεταβίβαση που διεργάγη από πτωχευτικό πιστωτή ατομικά να θεωρείται και πάλι υπέγγυα υπέρ της ομάδας των πιστωτών και το περιουσιακό στοιχείο να προστεθεί ξανά στην πτωχευτική περιουσία²⁷⁶, με το σκεπτικό ότι σε διαφορετική περίπτωση θα παραβιάζονταν τόσο η αρχή της καθολικότητας όσο και η αναστολή των ατομικών διώξεων που θεσπίζει ο ΚΑφ.

IV. Εξαιρέσεις από την αναστολή των ατομικών διώξεων - ειδικά οι περιπτώσεις των άρ. 100 παρ. 2 και 111 ΚΑφ.

Ο ΚΑφ στην παρ. 2 του άρ. 100²⁷⁷ εισάγει μια καινούρια πρόβλεψη για την μεταχείριση του κατασχόντος δανειστή στις περιπτώσεις που λαμβάνει χώρα κατάσχεση εις χείρας τρίτου²⁷⁸ (982 επ. ΚΠολΔ) πριν από την κήρυξη της πτώχευσης. Προβλέπεται λοιπόν ότι δεν επηρεάζονται τα μελλοντικά δικαιώματα του κατασχόντος επί μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη κατά του τρίτου που εκχωρήθηκαν ex lege στον κατασχόντα²⁷⁹ αλλά δεν έχουν ακόμα γεννηθεί. Το νόημα της διάταξης αυτής είναι ότι ο κατασχών εις χείρας τρίτου των μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη κατά αυτού δεν θα καταλαμβάνεται από την αναστολή των ατομικών διώξεων, αν η κατάσχεση προηγήθηκε της κήρυξης της πτώχευσης. Συνεπώς ο τρίτος θα συνεχίζει να καταβάλλει στον κατασχόντα και όχι στον σύνδικο²⁸⁰. Η διάταξη αυτή αλληλοσυμπληρώνεται με το άρ. 210

²⁷² Ως προς το ζήτημα του αν νομιμοποιείται και ο σύνδικος προς άσκηση της παυλιανής αγωγής βλ. αναλυτικά *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 426-427.

²⁷³ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 426.

²⁷⁴ Κατά τον *Περάκη*, ό.π., σελ. 347, στην περίπτωση αυτή θα πρέπει ο σύνδικος να ασκήσει κύρια παρέμβαση στην ατομική αγωγή του πιστωτή με αίτημα το περιουσιακό στοιχείο να θεωρηθεί υπέγγυο της πτωχευτικής περιουσίας.

²⁷⁵ Βλ. *Περάκη*, αναλυτικά επί του προβληματισμού, ό.π., σελ. 347.

²⁷⁶ Έτσι *Περάκης*, ό.π., σελ. 363.

²⁷⁷ Κατ' άρ. 100 παρ. 2 ΚΑφ «*Σε περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας τρίτου πριν από την κήρυξη της πτώχευσης, η πτώχευση δεν επηρεάζει τα δικαιώματα του κατασχόντος επί μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη που εκχωρήθηκαν αναγκαστικά με την κατάσχεση, αλλά δεν έχουν ακόμα γεννηθεί*».

²⁷⁸ Η κατάσχεση στα χέρια τρίτου γίνεται με επίδοση κατασχετηρίου στον τρίτο και σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται (983 παρ. 1 ΚΠολΔ). Εν συνεχεία, ο τρίτος οφείλει να δηλώσει μέσα σε οχτώ μέρες αν υφίσταται η απαίτηση που κατασχέθηκε (985 παρ. 1 ΚΠολΔ), ενώ η παράλειψη δήλωσης λογίζεται ως αρνητική (985 παρ. 3 εδ. α' ΚΠολΔ) επί της οποίας ο κατασχών μπορεί να ασκήσει ανακοπή (986 ΚΠολΔ).

²⁷⁹ Επί καταφατικής δηλώσεως του τρίτου (988 παρ. 1 ΚΠολΔ) και επί τελεσίδικης απόφασης που δέχεται την ανακοπή κατά της δήλωσης του τρίτου (986 ΚΠολΔ) επέρχεται ex lege αναγκαστική εκχώρηση της αναφερόμενης στο κατασχετήριο απαίτησης καθώς και οι καθυστερούμενοι μέχρι τον χρόνο της κατάσχεσης τόκοι, βλ. αναλυτικά *Νίκα*, *Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας*, 2018, σελ. 824-825, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

²⁸⁰ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 291., όπου κατά τον ίδιο η διάταξη της παρ. 100 παρ. 2 ΚΑφ συμπληρώνεται με το άρ. 210 παρ. 1 ΚΑφ.

παρ. 1 ΚΑφ²⁸¹ το οποίο διαφυλάσσει τα δικαιώματα του εκδοχέα μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη που του εκχωρήθηκαν πριν από την κήρυξη της πτώχευσης.

Η διάταξη αυτή παρότι διευκολύνει αρκετά τους εν λόγω πιστωτές, κατακρίνεται²⁸² από δογματικής απόψεως καθότι έρχεται σε αντίθεση με το γενικό κανόνα κατά τον οποίο για να επέλθει η εκχώρηση, άλλως μεταβίβαση, μιας μελλοντικής απαίτησης θα πρέπει ο δικαιούχος της να έχει την εξουσία διάθεσής της κατά το χρονικό σημείο γέννησης της απαίτησης. Στην περίπτωση της παρ. 2 του άρ. 100 ΚΑφ παρατηρείται συνεπώς το παράδοξο: τη στιγμή επέλευσης της ex lege εκχώρησης (βλ. συνδυασμό άρ. 983 παρ. 3, 988 παρ. 1 και 990 ΚΠολΔ) στον κατασχόντα των μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη κατά του τρίτου να μην έχει ο οφειλέτης την ικανότητα διάθεσης της απαίτησης αφού θα έχει κηρυχθεί σε πτώχευση (93 παρ. 1 ΚΑφ).

Παράλληλα, κατ' άρ. 111 παρ. 1 ΚΑφ «η κήρυξη της πτώχευσης δεν θίγει το δικαίωμα του πιστωτή να προτείνει συμψηφισμό ανταπαίτησής του προς την αντίστοιχη απαίτηση του οφειλέτη, εφόσον οι προϋποθέσεις του συμψηφισμού συντρέξαν πριν την κήρυξη της πτώχευσης. Οι απαγορεύσεις συμψηφισμού, όπου ισχύουν, εφαρμόζονται και στην πτώχευση». Ο νομοθέτης με την ως άνω ειδική πρόβλεψη ορίζει ρητά ότι παρά την κήρυξη της πτώχευσης είναι επιτρεπτός ο (μονομερής) συμψηφισμός απαίτησης του πτωχευτικού πιστωτή με ανταπαίτηση του πτωχού κατ' αυτού ακόμα και μετά την κήρυξη της πτώχευσης²⁸³, εφόσον, όμως, οι προϋποθέσεις του συμψηφισμού (απαίτησεις αντίθετες, ομοειδείς και ληξιπρόθεσμες²⁸⁴) συντρέξαν πριν την κήρυξη της πτώχευσης. Πρόκειται για εκτροπή από την αρχή της αναστολής των ατομικών διώξεων²⁸⁵ του άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ, καθότι ο συμψηφίζων πιστωτής αποκτά με τη δήλωση συμψηφισμού πλεονέκτημα έναντι των λοιπών πτωχευτικών πιστωτών που δεν έχουν ικανότητα ατομικής δράσης²⁸⁶.

V. Ειδικά οι συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας και η εκχώρηση - ενεχύραση απαιτήσεων (101 παρ. 4 ΚΑφ).

Κατ' άρ. 101 παρ. 4 ΚΑφ ορίζεται ότι οι ειδικές ρυθμίσεις του ιδίου άρθρου ως προς την αναστολή των ατομικών διώξεων για τους ενέγγυους πιστωτές δεν θίγουν: α) τις ειδικές ρυθμίσεις για την αναγκαστική εκτέλεση των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, οι οποίες ρυθμίζονται από το Ν. 3301/2004²⁸⁷, καθώς και β) το δικαίωμα είσπραξης απαιτήσεων του οφειλέτη κατά τρίτων που έχουν ενεχυριαστεί ή εκχωρηθεί νόμιμα προ της κηρύξεως της πτωχεύσεως²⁸⁸. Στο προγενέστερο δίκαιο (βλ. άρ. 26 παρ. 6 ΠτΚ) γινόταν λόγος μόνο για τις

²⁸¹ Κατ' άρ. 210 παρ. 1 ΚΑφ «Η πτώχευση δεν επηρεάζει τα δικαιώματα του εκδοχέα επί μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη που εκχωρήθηκαν πριν την κήρυξη της πτώχευσης, αλλά δεν έχουν ακόμα γεννηθεί».

²⁸² Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 341.

²⁸³ Με δήλωση προς τον σύνδικο.

²⁸⁴ βλ. άρ. 440 ΑΚ

²⁸⁵ Όπως και από την αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών, βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 392.

²⁸⁶ Βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 393.

²⁸⁷ Με τα άρ. 1-10 του οποίου ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2002/47/ΕΚ. Στην παρ. 5 του άρ. 4 του ν. 3301/2004 αναφέρεται ότι η ρευστοποίηση της χρηματοοικονομικής ασφάλειας δεν εμποδίζεται από την έναρξη ή συνέχιση διαδικασιών εκκαθάρισης ή μέτρων εξυγίανσης σε σχέση με τον ασφαλειοδότη ή ασφαλειολήπτη, βλ. και Βέλλα, ό.π. σελ. 497, υποσημ. 21.

²⁸⁸ Πρόκειται κυρίως για το factoring.

συμφωνίες χρηματοοικονομικής ασφάλειας και όχι για τις εκχωρηθείσες κατά τρίτων απαιτήσεις του οφειλέτη²⁸⁹. Ας δούμε όμως το ζήτημα αναλυτικά:

Καταρχάς, ως «χρηματοοικονομικές ασφάλειες²⁹⁰» νοούνται οι περιπτώσεις εξασφάλισης του δανειστή για απαίτηση κατά του ασφαλειοδότη, όταν αντικείμενο της παρεχόμενης από τον οφειλέτη (ή τρίτο) ασφάλειας αποτελούν είτε μετρητά κατατεθειμένα σε τραπεζικό λογαριασμό είτε χρηματοπιστωτικά μέσα (όπως κυρίως μετοχές, ομολογίες, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων κοκ) είτε πιστωτικές απαιτήσεις²⁹¹. Αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής του ν. 3301/2004 για τις χρηματοοικονομικές ασφάλειες, θα πρέπει, κατ' άρ. 1 παρ. 2, τόσο ο ασφαλειοδότης όσο και ο ασφαλειολήπτης να είναι «επαγγελματίες παίκτες» της αγοράς, ήτοι πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα, ΑΕΠΕΥ, κεντρική τράπεζα, ασφαλιστική επιχείρηση κτλ²⁹². Στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3301/2004 υπάγονται όμως και οι περιπτώσεις που ένας μόνο από τους συμβαλλομένους είναι «επαγγελματίας παίκτης» της αγοράς. Αρκεί στην τελευταία αυτή περίπτωση ο αντισυμβαλλόμενός του να είναι νομικό πρόσωπο²⁹³. Ο ασφαλειολήπτης έχει με την ως άνω συμφωνία τη δυνατότητα να ικανοποιηθεί - και δη προνομιακά - από το αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ασφάλειας με τους τρόπους που θα έχουν συμφωνηθεί από τα μέρη όταν επέλθει γεγονός το οποίο συνεπάγεται αναγκαστική εκτέλεση (βλ. άρ. 2 ν. 3301/2004²⁹⁴).

Ειδικότερα, οι δυνατότητες ικανοποίησης του ασφαλειολήπτη, εφόσον η συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας πιστοποιείται²⁹⁵ νομικά, είναι οι εξής: όταν η χρηματοοικονομική ασφάλιση συνίσταται σε μετρητά, ο συμψηφισμός των μετρητών με την ασφαλιζόμενη απαίτηση (άρ. 4 παρ. 1 περ. β' ν. 3301/2004), όταν συνίσταται σε χρηματοπιστωτικά μέσα ή πιστωτικές απαιτήσεις, η πώληση ή μεταβίβασή τους ή η κτήση της κυριότητας επί του αντικειμένου της ασφάλειας με σκοπό τον συμψηφισμό και πάλι του τιμήματος ή της αξίας τους με την ασφαλιζόμενη απαίτηση (4 παρ. 1 περ. α' και γ' ν. 3301/2004), όταν τέλος η χρηματοοικονομική ασφάλεια έχει παρασχεθεί με τη μορφή της καταπιστευτικής μεταβίβασης τίτλου, η άμεση

²⁸⁹ Κατ' άρ. 26 παρ. 6 ΠτΚ «Οι ανωτέρω διατάξεις δεν θίγουν τις ειδικές ρυθμίσεις για αναγκαστική εκτέλεση των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας».

²⁹⁰ Στα αγγλικά αποδίδεται με τον όρο financial collateral.

²⁹¹ Για τις έννοιες «μετρητά», «χρηματοπιστωτικά μέσα» και «πιστωτικές απαιτήσεις» βλ. αναλυτικά Ξενογιάννη, Σκέψεις για το ειδικό καθεστώς των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας (Ν 3301/2004) στις διαδικασίες αφερεγγυότητας (πτώχευση διαδικασία εξυγίανσης και αναγκαστική διαχείριση), ΔΕΕ, 3/2019, σελ. 339 επ.

²⁹² Ότι από την ενωσιακή νομοθεσία ορίζεται ως «χρηματοοικονομικός αντισυμβαλλόμενος», βλ. Ξενογιάννη, ό.π.

²⁹³ Βλ. άρ. 1 παρ. 2 περ. ε' ν. 3301/2004. Ο νόμος πάντως δεν διακρίνει μεταξύ μετοχικών ή μη νομικών προσώπων. Επομένως, σύμβαση χρηματοοικονομικής ασφάλειας μπορεί να συναφθε μεταξύ αφενός μεν χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ΕΠΕΥ κτλ. αφετέρου δε Ο.Ε., Ε.Ε., Α.Ε. κοκ. Από ο πεδίο εφαρμογής του ν. 3301/2004 αποκλείονται πάντως τα φυσικά πρόσωπα και οι ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα

²⁹⁴ Κατ' άρ. 2 ν. 3301/2004 ως γεγονός που συνεπάγεται αναγκαστική εκτέλεση ορίζεται: «οποιοδήποτε γεγονός αθέτησης υποχρέωσης ή παρεμφερές, κατά τη συμφωνία των συμβαλλόμενων μερών, γεγονός με την επέλευση του οποίου, βάσει των όρων της συμφωνίας παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας ή κατ' εφαρμογή νομοθετικής διάταξης, ο ασφαλειολήπτης δικαιούται να εκποιήσει ή να αποκτήσει την κυριότητα της ασφάλειας ή λόγω του οποίου τίθεται σε ισχύ η ρήτρα συμψηφισμού».

²⁹⁵ Ο νόμος προφανώς εννοεί «αποδεικνύεται». Από το συνδυασμό των άρ. 1 παρ.5 και 3 παρ. 1 ν. 3301/2003 προκύπτει ότι δεν απαιτείται η τήρηση συγκεκριμένου συστατικού τύπου για την έγκυρη σύσταση εμπράγματης χρηματοοικονομικής ασφάλειας υπό οποιαδήποτε μορφή. Σε κάθε περίπτωση ο τύπος είναι αποδεικτικός και όχι συστατικός.

ικανοποίηση από το αντικείμενο της ασφάλειας που του έχει μεταβιβαστεί καταπιστευτικά (άρ. 6 ν. 3301/2004)²⁹⁶.

Στις περισσότερες συμφωνίες χρηματοοικονομικής ασφάλειας ορίζεται ως γεγονός που συνεπάγεται αναγκαστική εκτέλεση η κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση ή η υπαγωγή του γενικά σε καθεστώς αφερεγγυότητας²⁹⁷. Επομένως ο ασφαλειολήπτης θα δύναται στις περιπτώσεις αυτές να προβαίνει σε εκποίηση του αντικειμένου της ασφάλειας ή στην απόκτηση κυριότητας επί αυτού είτε να συμψηφίσει την αξία του με την ασφαλιζόμενη απαίτηση, ικανοποιούμενος προνομιακά κατά τον ν. 3301/2004. Όσον αφορά ειδικά τη δυνατότητα του ασφαλειολήπτη να προβαίνει σε συμψηφισμό απαιτήσεων από χρηματοοικονομική ασφάλεια, το άρθρ. 111 παρ. 3 ΚΑφ υπογραμμίζει ότι παρά την κήρυξη της πτώχευσης, ο συμψηφισμός θα γίνεται με βάση το ειδικό καθεστώς του ν. 3301/2004²⁹⁸.

Το ζήτημα που ανακύπτει εν προκειμένω είναι αν ο ασφαλειολήπτης εντάσσεται ή όχι στον κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων από την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη (άρ. 100 ΚΑφ). Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι στον νέο ΚΑφ στον κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων εντάσσεται και ο ενέγγυος πιστωτής, με την εξαίρεση του εννεαμήνου του άρθρ. 101 παρ. 3 εδ. α ΚΑφ, θα μπορούσε να ειπωθεί πως, δεδομένου ότι και οι κάτοχοι χρηματοοικονομικής ασφάλειας θεωρούνται ενέγγυοι πιστωτές, εντάσσονται και αυτοί στον κανόνα της αναστολής. Όμως το άρθρ. 101 παρ. 4 ρητά τους εξαιρεί από τις διατάξεις των παρ. 1 έως 3 του άρθρ. 101 ΚΑφ. Επομένως, ο ασφαλειολήπτης δύναται να χρησιμοποιήσει ακώλυτα όλα τα συμφωνηθέντα προνόμια (πώληση του αντικειμένου, συμψηφισμός του τιμήματος με την ασφαλιζόμενη απαίτηση κοκ), συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης στο αντικείμενο της ασφάλειας καθ' όλη τη διάρκεια της πτώχευσης χωρίς την δέσμευση του εννεαμήνου. Το αυτό επιρρωνύεται και από τον ίδιο το ν. 3301/2004 και δη την παρ. 5 του άρθρ. 4²⁹⁹, όπου ορίζεται ρητά ότι «η ρευστοποίηση της χρηματοοικονομικής ασφάλειας σύμφωνα με τους όρους της δεν εμποδίζεται από την τυχόν έναρξη ή τη συνέχιση διαδικασιών εκκαθάρισης ή μέτρων εξυγίανσης σε σχέση με τον ασφαλειοδότη ή τον ασφαλειολήπτη»³⁰⁰. Την ίδια δυνατότητα ακώλυτης ικανοποίησης θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι έχει ο ασφαλειολήπτης και στην περίπτωση που έχει αποφασιστεί η εκποίηση της επιχείρησης εν συνόλω δυνάμει των άρθρ. 158 επ. ΚΑφ³⁰¹.

Ίδια ρύθμιση με τους κατόχους χρηματοοικονομικής ασφάλειας προβλέπεται τέλος και για ενεχυριασμένες ή εκχωρημένες απαιτήσεις του οφειλέτη κατά τρίτων που έχουν πραγματοποιηθεί πριν την κήρυξη της πτώχευσης. Ούτως ή άλλως, όμως, όσες εκχωρήσεις ή ενεχυριάσεις απαιτήσεων έλαβαν χώρα πριν την κήρυξη της πτώχευσης από τον οφειλέτη σε πιστωτές του, και αναγγέλθηκαν στον οφειλέτη, παράγουν πλήρως τα αποτελέσματά τους και συνεπώς εισπράττονται κανονικά από τον εκδοχέα ή ενεχυρούχο δανειστή κατά τα ισχύοντα επί ΑΚ (455

²⁹⁶ Βλ. αναλυτικά *Ξενογιάννη*, ό.π., σελ. 339 επ. όπως και *Ψυχομάνη*, *Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου*, ό.π., σελ. 134.

²⁹⁷ Πέρα από γεγονός αθέτησης της συμβατικής σχέσης, βλ. *Ξενογιάννη*, ό.π., 339 επ.

²⁹⁸ Και όχι τις προβλέψεις της παρ. του άρθρ. 111 ΚΑφ, ήτοι οι προϋποθέσεις του συμψηφισμού να είχαν γεννηθεί πριν την κήρυξη της πτώχευσης.

²⁹⁹ Και από τον ίδιο το σκοπό του ν. 3301/2004, βλ. *Ξενογιάννη*, ό.π., σελ. 339 επ.

³⁰⁰ Για καθεστώς «απόλυτης ασυλίας» από τις συνέπειες της πτώχευσης, όπως και στις λοιπές διαδικασίες αφερεγγυότητας κάνει λόγο ο *Ξενογιάννης*, ό.π.,

³⁰¹ Δεν θα ισχύει δηλαδή η πρόβλεψη του εδ. β' της παρ. 3 του άρθρ. 101 ΚΑφ για την περίπτωση αυτή, λόγω του ειδικού νομοθετικού πλαισίου του ν. 3301/2004, έτσι *Ξενογιάννης*, ό.π., σελ. 339 επ.

επ. και 1248 επ.)³⁰². Επομένως, η «φαινομενικά³⁰³» ειδική αυτή ρύθμιση που προσετέθη στον ΚΑφ θέλει στην ουσία απλώς να καταδείξει ότι ως προς τους ως άνω πιστωτές δεν εφαρμόζονται οι περιορισμοί του εδ. α' της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ (του εννεαμήνου) αναφορικά με τα δικαιώματά προς είσπραξη των απαιτήσεων τους από τον τρίτο – οφειλέτη³⁰⁴.

VI. Ειδικά η μεταχείριση του προσημειούχου πιστωτή.

Ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα που έχει απασχολήσει θεωρία και νομολογία είναι αν οι προσημειούχοι δανειστές τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης και υφίστανται τις ίδιες συνέπειες στην πτώχευση με τους ενέγγυους πιστωτές. Κατά τον ΠτΚ απασχολούσε ιδίως το ζήτημα του αν οι προσημειούχοι δανειστές εξαιρούνταν της αναστολής των ατομικών διώξεων (26 ΠτΚ). Αντίστοιχα υπό τον νέο ΚΑφ το ερώτημα που τίθεται είναι αν οι προβλέψεις του άρ. 101 ΚΑφ εφαρμόζονται και στους προσημειούχους πιστωτές. Η απάντηση επί των ανωτέρω είναι καταφατική.

Καταρχάς, η προσημείωση υποθήκης συνιστά (άρ. 706 ΚΠολΔ) γνήσιο ασφαλιστικό μέτρο. Επιπλέον, από τις διατάξεις των άρ. 1276, 1277, 1278 ΑΚ και 29 παρ. 2 ΕισΝΚΠολΔ καθίσταται σαφές πως η προσημείωση αποτελεί εμπράγματο δικαίωμα υποθήκης^{305 306} υπό διπλή αναβλητική αίρεση, ήτοι την τελεσιδική επιδίκαση τη ασφαλιζόμενης απαίτησης και την τροπή της σε υποθήκη σε προθεσμία ενενήντα (90) ημερών από την τελεσιδικία της αποφάσεως (1323 αρ. 2 ΑΚ). Μέχρι την πλήρωση της διπλής αυτής αιρέσεως ο δανειστής έχει δικαίωμα προσδοκίας υποθήκης, το οποίο έχει παρεπόμενο και παρακολουθηματικό χαρακτήρα. Τίτλος για εγγραφή υποθήκης, εν αντιθέσει με την υποθήκη, είναι μόνο ο δικαστικός (1274 ΑΚ) και δη απόφαση ασφαλιστικών μέτρων (706 ΚΠολΔ), η οποία θα παράσχει προσωρινή δικαστική προστασία, μέχρις ότου εκδοθεί απόφαση επί της κύριας δίκης (695 ΚΠολΔ)³⁰⁷. Από το χρονικό σημείο της τροπής της θα πρόκειται για κανονική υποθήκη, η οποία και θα ισχύει αναδρομικά από την ημερομηνία εγγραφής της προσημειώσεως³⁰⁸ με αντίστοιχη προτεραιότητα στην υποθηκική τάξη³⁰⁹. Τίτλος, ωστόσο, για την εγγραφή προσημειώσεως, μπορεί να αποτελέσει και η διαταγή πληρωμής ή η οριστική δικαστική απόφαση (724 ΚΠολΔ). Όπως επισημαίνεται από τη θεωρία η προσημείωση επιτελεί ρόλο διπλά εξασφαλιστικό: από τη μία ως προσδοκία κτήσεως υποθήκης ασφαλίζει ορισμένη απαίτηση του ουσιαστικού δικαίου και από την άλλη εξασφαλίζει και το προς αναγκαστική εκτέλεση δικαίωμα του δανειστή είτε να εκποιήσει το βαρυνόμενο πράγμα, είτε να

³⁰² Βλ. άρ. 93 παρ. 1 ΚΑφ καθώς και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 358.

³⁰³ Κατά τον *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 358.

³⁰⁴ Βλ. *Ψυχομάνη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 358.

³⁰⁵ Παρότι δεν συγκαταλέγεται ρητά στα εμπράγματα δικαιώματα του άρ. 973 ΑΚ. Ωστόσο, το άρ. 1276 ΑΚ εξομοιώνει κατά τον τύπο εγγραφής την προσημείωση με την υποθήκη. Κατά την *Απαλαγάκη*, η προσημείωση κινείται στο μεταίχμιο του ουσιαστικού προς το δικονομικό δίκαιο, βλ. Προσημείωση Υποθήκης – Η δικονομική της θεώρηση, 2005, σελ. 6, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.

³⁰⁶ Για «προσωρινή» υποθήκη κάνει λόγο η *Απαλαγάκη*, ό.π., σελ. 11.

³⁰⁷ Βλ. *Σπυριδάκη*, Η Προσημείωση Υποθήκης, 2003, σελ. 5 και *Απαλαγάκη*, Προσημείωση Υποθήκης – Η δικονομική της μεταχείριση, 2005, σελ. 13. Η προσημείωση μπορεί να εγγραφεί - και να αρθεί - συναινετικά (άρ. 683 παρ.3 ΚΠολΔ), το οποίο είναι αρκετά συνηθισμένο στην πράξη και ιδίως στις συμβάσεις δανειοδότησης τράπεζας -πελάτη.

³⁰⁸ Και όχι από την ημέρα τροπής της σε υποθήκη.

³⁰⁹ Βλ. *Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιο Εμπραγμάτου Δικαίου, ό.π., σελ. 755, *Κατρά*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, 2017, σελ. 783, *Χαμηλοθώρη*, Ασφαλιστικά μέτρα μετά το ν.4335/2015, 2016, σελ. 125, *Απαλαγάκη*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, ερμηνεία κατ' άρθρο, 2016, σελ. 1920-1921.

αναγγελθεί κατά τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως και να ικανοποιηθεί προνομιακά³¹⁰
311.

Κατ' άρ. 41 ΕισΝΚΠολΔ, οι σχετικές με την υποθήκη διατάξεις, εφαρμόζονται αναλογικά και στην προσημείωση, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά³¹². Εκ της διατάξεως αυτής γίνεται αντιληπτό πως προσημείωση και υποθήκη - τουλάχιστον εξ απόψεως δικονομικού δικαίου – καταρχήν ταυτίζονται. Η ισότιμη - λειτουργική - δικονομική μεταχείριση των δύο αυτών θεσμών φαίνεται ακόμη ευκρινώς τόσο από το άρ. 997 παρ. 3 ΚΠολΔ όσο και από το άρ. 1005 παρ.3 ΚΠολΔ. Η μόνη διαφοροποίηση της προσημείωσης από την υποθήκη είναι η τυχαία κατάταξη της απαιτήσεως από την οριστική κατάταξη που εξασφαλίζεται με υποθήκη (1007 παρ.1 ΚΠολΔ και 978 ΚΠολΔ). Το «τυχαίο» της κατατάξεως σημαίνει πως η απαίτηση κατατάσσεται στην τάξη που θα κατατασσόταν αν ήταν οπλισμένη με υποθήκη³¹³. Προτού δηλαδή εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση επί της απαιτήσεως, ο προσημειούχος δανειστής δεν δύναται να ικανοποιηθεί προνομιακά. Αντίθετα, ο ενυπόθηκος κατατάσσεται εξ αρχής οριστικά στο πίνακα που συντάσσει ο υπάλληλος του πλειστηριασμού³¹⁴.

Ζήτημα το οποίο απασχόλησε τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία, αποτέλεσε αν τη δυνατότητα ασκήσεως της εμπράγματης υποθηκικής αγωγής έχει και ο προσημειούχος δανειστής, κατ' αναλογία με τον ενυπόθηκο (1291 ΑΚ). Το ζήτημα έλυσε η ΟΛΑΠ 14/2006³¹⁵, απόφαση σταθμός για τη νομική επιστήμη, όπου, εξετάζοντας την αναλογική εφαρμογή του άρ. 1291 ΑΚ και στον προσημειούχο δανειστή, διατύπωσε ρητά την άποψη πως και ο προσημειούχος δανειστής μπορεί να προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση με κατάσχεση στο προσημειωμένο ακίνητο (να ασκήσει δηλαδή την εμπράγματη υποθηκική αγωγή), ακόμα και πριν την τελεσίδικη επιδίκαση της ασφαλιζόμενης απαίτησης, κατ' αναλογία με τον ενυπόθηκο δανειστή³¹⁶. Και αυτό γιατί η προσημείωση, όπως είπε η ολομέλεια, δεν είναι τίποτα άλλο παρά υποθήκη υπό αίρεση, η πλήρωση της οποίας επέρχεται, με αναδρομικά αποτελέσματα από την ημέρα εγγραφής της προσημείωσης, με την τελεσίδικη επιδίκαση της απαίτησης (1277 εδ. β ΑΚ). Τόνισε δε πως η μόνη και αποκλειστική ουσιαστική διαφορά μεταξύ προσημείωσης και υποθήκης είναι ο τρόπος που οι αντίστοιχοι δανειστές της κατατάσσονται, ήτοι τυχαία και οριστικά αντίστοιχα (978 ΚΠολΔ). Η λειτουργική εξομίωση προσημείωσης και υποθήκης διαφαίνεται και από το άρ. 41

³¹⁰ Βλ. *Απαλαγάκη*, Η προσημείωση Υποθήκης, η δικονομική της μεταχείριση, 2005, σελ. 13-16, η οποία τονίζει πως «στην περίπτωση της προσημείωσης η ασφαλιστέα αξίωση δεν εξαντλείται στην έννομη σχέση του ουσιαστικού δικαίου, αλλά εμπεριέχει αυτή καθαυτή την αξίωση προς επίσπευση αναγκαστικής εκτελέσεως στο βαρυνόμενο ακίνητο»

³¹¹ Να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι ο προσημειούχος δανειστής στον πλειστηριασμό επί ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης προστατεύεται με την αναγγελία της απαίτησής του και όχι με την ανακοπή του τρίτου (936 ΚΠολΔ). Λόγος ανακοπής του τρίτου δεν μπορεί να αποτελέσει το δικαίωμα της προσημείωσης επί του ακινήτου που ανήκει σε εκείνον που παραχώρησε την εμπράγματη ασφάλεια διότι η προσημείωση δεν παρακωλύει τη διάθεση του πράγματος, βλ. *Δεληκωστόπουλο Ι.*, Αδυναμία τροπής της προσημείωσης σε υποθήκη. Επί διάσπασης της ενοχικής από την εμπράγματη ευθύνη και επί δικαστικού συμβιβασμού στην αλλοδαπή, ΕΠολΔ, 2018, σελ. 517

³¹² Βλ. *Κεραμεύς, Κονδύλης, Νίκας*, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2000, σελ. 2070-2071

³¹³ Βλ. *Γέσιου – Φαλσιή*, Η δικονομική έννομη τάξη, τόμ. 4, 2009, σελ. 492-493 και *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 745.

³¹⁴ Βλ. *Χαμηλοθωρη*, ό.π., σελ. 126-127 όπως και *Δεληκωστόπουλο*, Αδυναμία τροπής της προσημείωσης σε υποθήκη: επί διάσπασης της ενοχικής από την εμπράγματη ευθύνη και επί δικαστικού συμβιβασμού στην αλλοδαπή, ΕΠολΔ 5/2018, σελ. 518 και από πρόσφατη νομολογία *ΜΠρΘες 571/2020* και *ΜΠρΘες 2544/2020*, αδημ.

³¹⁵ Σημειωτέον ότι παρά την απόφαση της Ολομέλειας, δεν έλλειψαν μεταγενέστερες αντίθετες αποφάσεις, βλ. ενδ. *ΕφΑθ 1882/2007*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³¹⁶ Βλ. *Νίκα*. Δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως, τομ.2, 2018, σελ. 278-279

ΕισΝΚΠολΔ όπου ορίζεται ότι *οι σχετικές με την υποθήκη διατάξεις του ΚΠολΔ εφαρμόζονται και στην προσημείωση εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά*³¹⁷.

Κατά τη γνώμη του γραφόντος, στην ως άνω διαπίστωση της Ολομέλειας οδηγείται κανείς και από το συνδυασμό των άρθρων 1278, 1279 ΑΚ, 1007 παρ.1 και 978 ΚΠολΔ³¹⁸. Ειδικότερα, κατά το άρ. 1278 ΑΚ ορίζεται ότι *«η τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη δεν εμποδίζεται από το ότι το ακίνητο περιήλθε στην κυριότητα άλλου»*. Αφού λοιπόν η προσημείωση ακολουθεί το βαρυνόμενο ακίνητο όπου και αν αυτό μεταβιβασθεί, είναι αυταπόδεικτο πως ο τρίτος δεν δικαιούται να αρνηθεί την πίστευση αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του από τον προσημειούχο δανειστή³¹⁹. Η πίστευση αναγκαστικής εκτέλεσης επί του προσημειωμένου ακινήτου είναι - και πρέπει να είναι - η απόρροια του παρακολουθηματικού της χαρακτήρα³²⁰. Ειδάλλως, ποιος ο λόγος να υφίσταται η δύναμη της παρακολουθήσεως του άρ. 1278; Κατά τη γνώμη μου, αυτός είναι και ο πραγματικός σκοπός της παρακολουθήσεως, η δυνατότητα δηλαδή να επισπεύδει κανείς και αναγκαστική εκτέλεση³²¹. Επομένως, εφόσον και οι προσημειούχοι δανειστές εξομοιώνονται λειτουργικά με τους λοιπούς ενέγγυους (ενυπόθηκους, ενεχυρούχους) πιστωτές δέον να εξεταστεί η συμπερίληψη στο πεδίο εφαρμογής του άρ. 101 ΚΑφ και των προσημειούχων πιστωτών.

Έχουν διατυπωθεί και οι δύο απόψεις. Κατά μία άποψη³²², στις προβλέψεις της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ εντάσσονται μόνο οι ενέγγυοι πιστωτές (στην έννοια των οποίων, κατά την αυτή άποψη, δεν συγκαταλέγονται και οι προσημειούχοι), καθότι οι προσημειούχοι πιστωτές έχουν απλώς δικαίωμα προσδοκίας προς απόκτηση υποθήκης³²³. Κατά την αντίθετη, ωστόσο - και μάλλον κρατούσα - άποψη³²⁴, οι προβλέψεις της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ καταλαμβάνουν και τους προσημειούχους πιστωτές, οι οποίοι ενέγραψαν προσημείωση σε ακίνητο του οφειλέτη πριν την κήρυξη της πτώχευσης και πριν την ύποπτη περίοδο³²⁵. Ο προσημειούχος πιστωτής δύναται, επομένως, για διάστημα εννέα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη, και με την προϋπόθεση ότι έχει εγγραφεί η προσημείωση πριν την κήρυξη της πτώχευσης, να ασκήσει την εμπράγματη υποθηκική αγωγή κατά του οφειλέτη, στρεφόμενος κατά του συνδίκου, προκειμένου να ικανοποιηθεί από το υπέγγυο, όπως ακριβώς και οι ενυπόθηκοι δανειστές, και συνεπώς να

³¹⁷ Όπως και τα άρ. 997 παρ. 3, 999 παρ. 1 και 3, 078 και 1005 παρ. 3 ΚΠολΔ. Κατά την *Απαλαγάκη*, ό.π., σελ. 75, η ισοτιμία προσημείωσης και υποθήκης στην αναγκαστική εκτέλεση είναι νομοθετικά ηθελημένη.

³¹⁸ Κατά την *Απαλαγάκη*, ό.π., σελ. 81, οι ρυθμίσεις των άρ. 1278, 1279 ΑΚ λειτουργούν παραπληρωματικά σε σχέση με τις διατάξεις των άρ. 1007 παρ.1 και 978 ΚΠολΔ.

³¹⁹ Βλ. *Απαλαγάκη*, ό.π., σελ. 81

³²⁰ Βλ. *Δεληκωστόπουλο Ι.*, ό.π., σελ. 517.

³²¹ Βλ. αναλυτικά σχολιασμό των *Μακρίδου/ Απαλαγάκη/ Διαμαντόπουλου* επί της ΟΛΑΠ 14/2006, Πολιτική Δικονομία, θεωρία – νομολογία – υποδείγματα, 2^η έκδ. 2018, σελ. 405-406, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

³²² Βλ. *Δραγατσίκη*, Εξαίρεση των προσημειούχων δανειστών από την αναστολή των ατομικών διώξεων κατά πτωχέυσαντος οφειλέτη, Αρμ., 2004, σελ. 1779, όπως και *ΜονΠρΘεσσ 1748/2010*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³²³ Βλ. *ΜονΠρΘεσσ 1748/2010*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου *«(…)η αναγκαστική εκτέλεση που άρχισε πριν από την πτώχευση του οφειλέτη, δεν μπορεί να επισπευθεί μετά την κήρυξη της πτώχευσης προς ικανοποίηση απαιτήσεως η οποία δεν ασφαρίζεται με υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο, άρα ούτε προς ικανοποίηση απαιτήσεως ασφαλιζόμενης με προσημείωση υποθήκης»*. Έτσι και οι *ΕφΘεσσ 176/2009*, ΔΕΕ 2009, σελ. 697-698 και *ΜονΠρΘεσσ 3477/2007*, Αρμ. 2007, σελ. 1953-1954.

³²⁴ Βλ. *Νίκα*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, ό.π., σελ. 68 επ. και υποσημ. 9 του ιδίου, *Κοτσίρη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 352, *Δεληκωστόπουλο*, ΕΠολΔ, ό.π., σελ. 519 και *Απαλαγάκη*, ό.π., σελ. 93 επ, καθώς και *ΜονΠρΑθ 3404/2017*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, *ΠολΠρΠατρ 787/2017*, Αρμ. 2010, σελ. 520, *ΑΠ 1214/2014*, *ΑΠ 521/2002*, ΔΕΕ 2002, σελ. 1257, *ΑΠ 1677/2001*, ΕλλΔνη 2004, σελ. 172. Στο ίδιο πνεύμα και *ΕφΘεσσ 586/2009*, *ΠολΠρΘεσσ 20167/2010*, Αρμ. 2010, σελ. 1695, *ΜονΠρΡοδ 90/2015*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³²⁵ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 352, *Γιοβαννόπουλο*, ό.π., σελ. 313, 314, 315, και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 356, εκτός αν είναι τράπεζα, βλ. κατωτέρω σελ. 56 επ.

αποφύγει την διαδικασία της επαλήθευσης. Δύναται ακόμη να αιτείται ακώλυτα την έκδοση διαταγής πληρωμής³²⁶ προς τον σκοπό της τροπής σε υποθήκη της υφισταμένης μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης προσημειώσεως υποθήκης. Δεν δύναται όμως να εγγράψει προσημείωση υποθήκης μετά την κήρυξη της πτώχευσης ή να προβεί σε συντηρητική κατάσχεση δυνάμει διαταγής πληρωμής που εκδόθηκε πριν την κήρυξη της πτώχευσης³²⁷ (724 ΚΠολΔ) γιατί αλλιώς θα αποκτούσε παρανόμως πλεονέκτημα σε βάρος της ομάδας των πιστωτών³²⁸.

Αντίθετα, ο προσημειούχος πιστωτής ο οποίος έχει ασκήσει την εμπράγματη αγωγή του εντός εννέα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης, δύναται οποτεδήποτε (μετά την κήρυξη της πτώχευσης) να επιδιώξει την απόκτηση τίτλου εκτελεστού κατά του οφειλέτη μέσω του συνδίκου ή να προβεί στην τροπή³²⁹ ³³⁰ της προσημείωσης σε υποθήκη³³¹ (1323 περ. β' ΑΚ). Η επιδίωξη του προσημειούχου πιστωτή για απόκτηση τίτλου εκτελεστού στην περίπτωση αυτή, δεν κατευθύνεται άμεσα στην ικανοποίηση πτωχευτικής απαιτήσεως, αλλά στην πλήρωση της πρώτης εκ των δύο αναβλητικών αιρέσεων από τις οποίες εξαρτάται η τροπή της προσημειώσεως σε υποθήκη. Πρόκειται συνεπώς για άσκηση δικαιώματος προς πλήρωση αίρεσης³³² και όχι για ικανοποίηση απαίτησης³³³. Τέλος, σημειώνεται ότι ο προσημειούχος δανειστής μπορεί και πριν ακόμη από την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη να αναγγείλει την απαίτησή του και να καταταγεί σε πλειστηριασμό που διενεργείται, μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη, από άλλον ενέγγυο πιστωτή³³⁴.

Ένα ζήτημα το οποίο έχει απασχολήσει τη θεωρία είναι αν ο προσημειούχος δύναται, σε περίπτωση μη σύμπτωσης στο ίδιο πρόσωπο ενοχικού και υποθηκικού οφειλέτη, να αποκτήσει εκτελεστό τίτλο³³⁵ κατά του ενοχικού οφειλέτη μετά την κήρυξή του τελευταίου σε πτώχευση, δια

³²⁶ Βλ. *Εφαρ* 585/2010, *ΕφΘεσ* 1652/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, πρέπει όμως να αποδεικνύει στην αίτησή του ότι είναι ενέγγυος για τη νομιμοποίησή του, αλλιώς δεν εκδίδεται ή αν εκδοθεί ακυρώνεται κατόπιν ανακοπής του 632 ΚΠολΔ, έτσι *ΕφΘε* 636/2003, με αντίθετες παρατηρήσεις *Γιοβαννόπουλου*, ό.π., σελ. 131 επ. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι η τροπή θα επέλθει από τη στιγμή που η διαταγή πληρωμής θα αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, είτε από την τελεσίδικη απόρριψη της ασκηθείσας ανακοπής, είτε μετά από την άπρακτη παρέλευση τόσο της κατ' άρ. 632 παρ. 1 ΚΠολΔ 15ήμερης προθεσμίας, όσο και της νέας 15ήμερης προθεσμίας του άρ. 633 παρ. 2 ΚΠολΔ, βλ. άρ. 29 *ΕισΝΚΠολΔ* και *Κατρά*, ό.π., σελ. 939.

³²⁷ Όχι πάντως εντός της ύποπτης περιόδου, όπου υποχρεωτικά ανακαλείται, βλ. κατωτέρω σελ. 54 επ.

³²⁸ Βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 336, όπως και γνυδ *Καλαβρού*, *Ζητήματα από την αναστολή των ατομικών διώξεων του πτωχέυσαντος οφειλέτη* κατ' άρθρο 25 ΠτΚ, *ΕΠολΔ*, 2012, σελ. 719-720

³²⁹ Απολύτως κρατούσα άποψη, καθότι δεν έχουμε να κάνουμε με πράξη εκτέλεσης αλλά με προνομιακή ικανοποίηση του προσημειούχου, όπως και για τον ενυπόθηκο δανειστή, βλ. *Π. Γέσιου – Φαλσή*, *Η δικονομική έννομη τάξη*, ό.π., σελ. 798, *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 352, *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 356, *Σπυριδάκη*, ό.π. σελ. 193. *Δελικωστόπουλο* *Ι*, ό.π., σελ. 519 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 291. Με την τροπή λογίζεται ως υποθήκη από την ημέρα της εγγραφής της προσημείωσης (1277 εδ. β' ΑΚ), όπως και *Εφαθ* 2241/2012, *ΧρηΔικ*, 2012, σελ. 420. Σημειώνεται δε ότι αν ο προσημειούχος δεν τρέψει την προσημείωση σε υποθήκη εντός 90 ημερών από την τελεσίδικη επιδίκαση της απαίτησης, χάνει το προνόμιο και κατατάσσεται ως εγγειόγραφος πιστωτής στην εκκρεμούσα ή μετέπειτα κηρυχθείσα πτώχευση, βλ. *Εφαθ* 499/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³³⁰ Αντίστοιχα στην περίπτωση της ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης η τροπή της προσημείωσης που έγινε μετά την εγγραφή της κατάσχεσης δεν αντιτάσσεται έναντι του κατασχόντος και των αναγγεληθέντων δανειστών (997 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ), βλ. *Κατρά*, *Αγωγές και ενστάσεις εμπραγμάτου δικαίου αστικού κώδικα*, 2021, σελ. 935, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

³³¹ Εξακολουθεί δε να είναι τοκοφόρα, εφόσον το κεφάλαιο της απαίτησης εγγράφεται ως τοκοφόρο, κατ' άρ. 1289 ΑΚ, βλ. όμως παλαιό άρ. 155 παρ. 1 περ. β' ΠτΚ, όπου τοκοφόρο θεωρούνταν κατ' ανώτατο όριο το κεφάλαιο των δύο τελευταίων ετών πριν την κήρυξη της πτώχευσης.

³³² Που δεν εντάσσεται στην αναστολή των ατομικών διώξεων, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 356.

³³³ βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 356-357, όπως και *Γιοβαννόπουλο*, ό.π., σελ. 313 επ.

³³⁴ Βλ. *Γιοβαννόπουλο*, ό.π., σελ. 313 επ.

³³⁵ τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή έκδοση διαταγής πληρωμής.

του συνδίκου, έτσι ώστε να μπορέσει στη συνέχεια να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση κατά του τρίτου κυρίου του προσημειωμένου ακινήτου. Ως γνωστόν δικαίωμα εγγραφής προσημείωσης υποθήκης (όπως και υποθήκης) μπορεί να παρασχεθεί και από τρίτο κύριο σε βάρος ακινήτου του (1265 εδ.α' ΑΚ) για την πληρωμή αλλότριου χρέους, του ενοχικού δηλαδή οφειλέτη. Στην περίπτωση αυτή, ο τρίτος³³⁶ υπόκειται στην εμπράγματη εκτέλεση σε βάρος του ακινήτου του, για την πληρωμή του χρέους του (ενοχικού) οφειλέτη προς το δανειστή (1294 ΑΚ). Η ευθύνη του επομένως εξαντλείται αποκλειστικά στο προσημειωμένο ακίνητό του. Ο προσημειούχος δανειστής όμως, για να μπορέσει να προβεί σε εκτέλεση επί του ως άνω ακινήτου πρέπει να διαθέτει εκτελεστό τίτλο (τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή διαταγή πληρωμής) κατά του ενοχικού οφειλέτη. Τέθηκε λοιπόν το ερώτημα αν ο προσημειούχος πιστωτής με εμπράγματα ασφάλεια σε ακίνητο τρίτου (και όχι του ενοχικού του οφειλέτη) δύναται, μετά την πτώχευση του ενοχικού του οφειλέτη, να επιδιώξει την απόκτηση εκτελεστού τίτλου κατά του ενοχικού οφειλέτη, δια του συνδίκου, ώστε να μπορέσει στη συνέχεια να στραφεί κατά του τρίτου κυρίου του προσημειωμένου ακινήτου.

Στο άρ. 993 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ ορίζεται ότι ο προσημειούχος δανειστής, στις περιπτώσεις που ενοχικός και υποθηκικός οφειλέτης είναι διαφορετικά πρόσωπα, έχει δικαίωμα επιλογής κατά ποιου θα απευθύνει την αναγκαστική εκτέλεση. Αναλόγως το πρόσωπο στο οποίο θα απευθυνθεί η επιταγή προς πληρωμή αυτό θα καταστεί και καθ' ού η εκτέλεση οφειλέτης³³⁷. Οι κοινοποιήσεις που προβλέπονται κατ' άρ. 993 παρ. 1 εδ. β και 995 παρ. 3 εδ. α ΚΠολΔ και στους δύο οφειλέτες³³⁸ δεν μεταβάλλουν την ιδιότητα του καθ' ού η εκτέλεση, αλλά αποτελούν απλώς προϋπόθεση της έγκυρης έναρξης της εκτέλεσης³³⁹. Επομένως, έχει υποστηριχθεί³⁴⁰ ότι η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του πτωχού μετά την κήρυξη της πτώχευσής του και η απλή κοινοποίηση προς τον ενοχικό οφειλέτη επιταγής προς πληρωμή (924 ΚΠολΔ), η οποία είναι απαραίτητη για την επίσπευση εκτέλεσης κατά του υποθηκικού οφειλέτη, δεν καθιστά τον πτωχό – ενοχικό οφειλέτη καθ' ού η εκτέλεση, αλλά μόνο τον τρίτο που παραχώρησε προσημείωση στο ακίνητό του. Επομένως, εγκύρως μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του ενοχικού οφειλέτη – πτωχού στην περίπτωση αυτή και δεν παραβιάζεται η αρχή της αναστολής των ατομικών διώξεων.

Η ανωτέρω θέση ενισχύεται εξ αντιδιαστολής και από την ratio του άρ. 100 ΚΑφ. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η αποφυγή του κατακερματισμού της πτωχευτικής περιουσίας και η σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών, χωρίς να αποκτά κάποιος πλεονέκτημα από κάποιον άλλον άνευ λόγου και αιτίας. Όμως, στην περίπτωση που εξετάζεται εδώ, το ακίνητο του τρίτου δεν

³³⁶ Ο τρίτος δηλαδή δεν ευθύνεται ο ίδιος και ενοχικά έναντι του δανειστή. Είναι δε «τρίτος» ακριβώς γιατί δεν έχει εγγυηθεί ούτε αναδεχθεί αλλότριο χρέος, απλώς υπόκειται στην εμπράγματη αγωγή του προσημειούχου δανειστή, βλ. *Δελικωστόπουλο Ι.*, ό.π., σελ. 520-521.

³³⁷ Πάντως ανεξαρτήτως του ποιος θα αποκτήσει την ιδιότητα του καθ' ού η εκτέλεση, ο δανειστής οφείλει να κοινοποιεί την επιταγή προς πληρωμή και αντίγραφο της κατασχετήριας έκθεσης και στους δύο οφειλέτες, βλ. άρ. 993 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ, 1295 εδ. β' ΑΚ και 995 παρ. 3 εδ. α' ΚΠολΔ., βλ. και *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 420-421.

³³⁸ Ο ΚΠολΔ αναφέρεται σε κοινοποίηση της επιταγής σε «*τρίτο κύριο ή νομέα*», υπονοώντας τόσο τον ενυπόθηκο οφειλέτη (τρίτος κύριος) όσο και κάθε τρίτο, ο οποίος νέμεται με νόμιμο τίτλο (και μάλιστα μεταγεγραμμένο, 1033 και 1034 παρ. 2 ΑΚ) το ενυπόθηκο.

³³⁹ Πρόκειται μάλιστα για ακυρότητα που απαγγέλλεται ανεξαρτήτως δικονομικής βλάβης (159 περ. 1 ΚΠολΔ). Οι κοινοποιήσεις παρότι ο ΚΠολΔ αναφέρεται στους ενυπόθηκους, ισχύουν αναλογικά και για τους προσημειούχους, με αναλογία των άρ. 1274 και 1279 ΑΚ, βλ. και *Καλαβρό*, ό.π., σελ. 720.

³⁴⁰ Βλ. *Καλαβρό*, ό.π., σελ. 720-721.

εντάσσεται καν στην πτωχευτική περιουσία για να αποφευχθεί ο όποιος κατακερματισμός της, ενώ ο διαθέτων προσημείωση σε ακίνητο τρίτου προσώπου θεωρείται ανέγγυος ως προς την διαδικασία της πτώχευσης. Επομένως, η επιβαλλόμενη εκ του νόμου, και δη επί ποινή ακυρότητας, κοινοποίηση στον πτωχό της διαδικασίας εκτελέσεως που επισπεύδει ο προσημειούχος σε βάρος τρίτου δεν θα πρέπει να θεωρείται απαγορευμένη ατομική διώξη σε βάρος του πτωχού- ενοχικού οφειλέτη.

VII. Η χρονική ισχύς της αναστολής των ατομικών διώξεων.

Η αναστολή των ατομικών διώξεων ισχύει αυτοδικαίως από τη στιγμή που δημοσιεύεται στο ακροατήριο η απόφαση κήρυξης της πτώχευσης του οφειλέτη μέχρι την εξαφάνισή της λόγω άσκησης ενδίκου μέσου (83, 131 ΚΑΦ), την ανάκλησή της με συναίνεση των πιστωτών (83 ΚΑΦ) ή την περάτωσή της με οποιονδήποτε από τους τρόπους του άρ. 189 ΚΑΦ³⁴¹ (εξόφληση όλων των πιστωτών κατά κεφάλαιο και τόκους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης, λόγω εκποίησης όλων των περιουσιακών στοιχείων και διανομής του προϊόντος στους πιστωτές) ή με την παύση των εργασιών της πτώχευσης με δικαστική απόφαση κατ' άρ. 191 παρ. 1 -2 ΚΑΦ³⁴² ή λόγω παρόδου της πενταετίας από την κήρυξή της (191 παρ. 3 ΚΑΦ)³⁴³. Όταν επέλθει το γεγονός της λήξης, οι ανασταλείσες διαδικασίες συνεχίζονται από το σημείο που ήταν κατά τη στιγμή της κήρυξης της πτώχευσης³⁴⁴. Στην περίπτωση που η αναστολή των ατομικών διώξεων διατάσσεται ως προληπτικό μέτρο (86 ΚΑΦ), κατά τη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου³⁴⁵, τότε αυτή θα ισχύει μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης επί της αίτησης κήρυξης της πτώχευσης του οφειλέτη. Δεν είναι, δε, λίγες οι φορές που η αίτηση κήρυξης της πτώχευσης ασκείται καταχρηστικά από τον οφειλέτη με μοναδικό σκοπό την αναστολή των ατομικών διώξεων μέσω χορήγησης προληπτικών μέτρων του άρ. 86 ΚΑΦ. Γι' αυτό και το Δικαστήριο θα πρέπει κάθε φορά που θα χορηγεί την αναστολή των ατομικών διώξεων ως προληπτικό μέτρο να πιθανολογεί τη βασιμότητά της³⁴⁶.

Στην περίπτωση των ενέγγυων πιστωτών η αναστολή των ατομικών διώξεων άρχεται με το πέρας των εννέα μηνών του άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑΦ και λήγει με οποιονδήποτε από τους ανωτέρω περιγραφόμενους τρόπους (περάτωση της πτώχευσης, παύση των εργασιών της κτλ). Ειδικά, όμως για την περίπτωση που αποφασίζεται η εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη ή των

³⁴¹ Κατ' άρ. 189 ΚΑΦ «Η πτώχευση περατώνεται με την εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού της και τη διανομή του προϊόντος των εκποιήσεων στους πιστωτές, με την παύση των εργασιών της λόγω της έλλειψης ενεργητικού σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 191 ή λόγω παρέλευσης του οριζόμενου χρόνου σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 191 ή λόγω της εξόφλησης όλων των πτωχευτικών πιστωτών κατά το κεφάλαιο και τους τόκους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης.

³⁴² Κατ' άρ. 192 παρ. 1 και 2 «Αν οι εργασίες της πτώχευσης δεν μπορούν να εξακολουθήσουν, λόγω έλλειψης των αναγκαίων χρημάτων ή ευχερώς ρευστοποιήσιμης περιουσίας, το πτωχευτικό δικαστήριο, μετά από έκθεση του εισηγητή και αφού ακούσει τον σύνδικο, μπορεί, κατόπιν αίτησης του οφειλέτη, του πιστωτή ή του συνδίκου ή και αυτεπαγγέλτως, να κηρύξει την παύση των εργασιών της πτώχευσης. 2. Στην περίπτωση της παρ. 1 περατώνεται η πτώχευση, αίρεται η πτωχευτική απαλλοτρίωση και ο οφειλέτης αναλαμβάνει τη διοίκηση της περιουσίας του. Οι πιστωτές αναλαμβάνουν τα ατομικά καταδικαστικά μέτρα, εκτός αν ο οφειλέτης έχει απαλλαγεί σύμφωνα με το άρθρο 192, παύει δε το λειτουργήμα του συνδίκου και αυτό του εισηγητή. Τα αποτελέσματα αυτά επέρχονται μετά πάροδο μηνός από τη δημοσιοποίηση της απόφασης της παρ. 1».

³⁴³ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 345 και Κοτσίρη, ό.π., σελ. 335. Κατά τον ΠτΚ η αναστολή των ατομικών διώξεων περατώνεται και με την τελεσιδικία της επικύρωσης του σχεδίου αναδιοργάνωσης.

³⁴⁴ Βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 296 και 510.

³⁴⁵ Και όχι αυτεπαγγέλτως, καθότι είναι πολύ πιθανό μια αίτηση κήρυξης της πτώχευσης να ασκείται καταχρηστικά από τον οφειλέτη προς αποφυγή πληρωμής των οφειλών του.

³⁴⁶ Αυτό που θα πιθανολογηθεί θα είναι το δικαίωμα δικαστικής διάπλασης, ήτοι η κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση.

επιμέρους λειτουργικών συνόλων αυτής, (βλ. 101 παρ. 3 εδ. γ' ΚΑφ), οι ατομικές διώξεις άρχονται από την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη και διαρκούν μέχρι πέρας της διαδικασίας εκποίησης κατ' άρ. 159 παρ. 1 (έγκριση της συναλλαγής και καταβολή του εκπλειστηριάσματος) και 2 (λήξη λόγω μη υποβολής προσφορών) ή 161 παρ. 1 ΚΑφ (πέρας 18 μηνών χωρίς την ύπαρξη πλειοδοτικής διαδικασίας)³⁴⁷. Στην περίπτωση δε που η αναστολή των ατομικών διώξεων διατάσσεται ως προληπτικό μέτρο, αυτή δεν καταλαμβάνει τους ενέγγυους πιστωτές, πλην της περίπτωσης της εν συνόλω εκποίησης της επιχείρησης (86 παρ. 2 ΚΑφ). Στην τελευταία περίπτωση αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις μέχρι την δημοσίευση της απόφασης επί της αίτησης για κήρυξη της πτώχευσης.

Με την περάτωση της πτώχευσης οι πτωχευτικοί πιστωτές ανακτούν τις ατομικές τους διώξεις, τις οποίες ασκούν και σε βάρος της μεταπτωχευτικής περιουσίας (αν και μετά την περάτωση της πτώχευσης επέρχεται σύγχυσή της με την πτωχευτική³⁴⁸), υπό την προϋπόθεση όμως ότι δεν έχει απαλλαγεί ο καλόπιστος οφειλέτης – φυσικό πρόσωπο κατ' άρ. 192 επ. ΚΑφ³⁴⁹. Βέβαια πρακτικά η δυνατότητα αυτή δεν θα υφίσταται για τους ενέγγυους πιστωτές στην περίπτωση που η πτώχευση περατούται λόγω ολοκλήρωσης της διαδικασίας εκποίησης και διανομής του προϊόντος στους πιστωτές, δεδομένου ότι με τη δημοσίευση της πράξης εξόφλησης (160 παρ. 2 και 3 ΚΑφ), που συντάσσεται από το σύνδικο, επέρχεται απόσβεση των εμπραγμάτων δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών κατ' άρ. 1005 ΚΠολΔ. Τέλος, σε περίπτωση που ο πλειοδοτικός διαγωνισμός αφορά το σύνολο του ενεργητικού της επιχείρησης και δεν κατατέθηκε καμία προσφορά ή δεν κατατέθηκε καμία προσφορά για τα λειτουργικά σύνολα και τα κατ' ιδίαν περιουσιακά της στοιχεία ή οι κατατεθείσες προσφορές δεν έγιναν δεκτές στο σύνολό τους, λαμβάνει αρχικά δράση ο σύνδικος προβαίνοντας σε κατ' ιδίαν εκποιήσεις και αν δεν ρευστοποιηθεί ούτε και τότε η υπέγλυα περιουσία, δημοσιοποιείται η παύση των εργασιών της πτώχευσης και οι πτωχευτικοί πιστωτές ανακτούν από την στιγμή αυτή τα ατομικά καταδιωκτικά τους μέτρα³⁵⁰.

VIII. Συνέπειες παραβίασης της αρχής της αναστολής των ατομικών διώξεων.

Όπως ορίζεται στο άρ. 100 παρ. 4 εδ. α' ΚΑφ ατομικές διώξεις που ασκούνται κατά παράβαση των παρ. 1 έως 3 είναι απολύτως άκυρες. Με την έννομη συνέπεια της «ακυρότητας» δεν

³⁴⁷ Κατ' άρ. 101 παρ. 3 εδ. β και γ ΚΑφ «Κατ' εξαίρεση, αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των ενέγγυων πιστωτών στην περίπτωση που στην απόφαση του άρθρου 81 προβλέπεται η εκποίηση του ενεργητικού της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου ή των επιμέρους λειτουργικών συνόλων αυτής και το περιουσιακό στοιχείο επί του οποίου έχει παραχωρηθεί ασφάλεια αποτελεί μέρος του υπό εκποίηση περιουσιακού συνόλου. Στην τελευταία περίπτωση, εφόσον η διαδικασία εκποίησης του ενεργητικού της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου ή των επιμέρους λειτουργικών συνόλων αυτής περατωθεί για τους λόγους που προβλέπονται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 159 ή στην παρ. 1 του άρθρου 161, οι ενέγγυοι πιστωτές ανακτούν τις ατομικές τους διώξεις για διάστημα εννέα (9) μηνών από την κατά τα ως άνω περάτωση της διαδικασίας, με την παρέλευση των οποίων η αναστολή διώξεων επεκτείνεται και στις ατομικές διώξεις αυτών».

³⁴⁸ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 234, όπως και άρ. 191 παρ. 2 όπου ορίζεται ότι «Στην περίπτωση της παρ. 1 περατώνεται η πτώχευση, αίρεται η πτωχευτική απαλλοτρίωση και ο οφειλέτης αναλαμβάνει τη διοίκηση της περιουσίας του. Οι πιστωτές αναλαμβάνουν τα ατομικά καταδιωκτικά μέτρα, εκτός αν ο οφειλέτης έχει απαλλαγεί σύμφωνα με το άρθρο 192, παύει δε το λειτούργημα του συνδίκου και αυτό του εισηγητή. Τα αποτελέσματα αυτά επέρχονται μετά πάροδο μηνός από τη δημοσιοποίηση της απόφασης της παρ. 1».

³⁴⁹ Δεν απαλλάσσονται οι οφειλές που δημιουργήθηκαν από τον οφειλέτη μετά την υποβολή της αίτησης πτώχευσης και οι οφειλές που προξένησε με δόλο ή βαριά αμέλεια προκαλώντας θάνατο ή σωματική βλάβη ή οφειλές του ν. 3557/2018 (νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα) ή οφειλές διατροφής συζύγου ή τέκνων (βλ. άρ. 194 ΚΑφ).

³⁵⁰ Βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 505 και άρ. 191 παρ. 2 ΚΑφ.

ακριβολογεί εδώ ο νομοθέτης γιατί δεν αναφέρεται σε δικαιοπραξίες ή διοικητικές πράξεις³⁵¹. Με την συνέπεια της ακυρότητας επιχειρεί απλώς να καταδείξει το ανίσχυρο, άλλως ανύπαρκτο της πράξης. Γίνεται μάλιστα λόγος για απόλυτη³⁵² ακυρότητα, λόγω του ότι η αναστολή των ατομικών διώξεων ως έννοια έχει ταχθεί για να προασπίσει τα συμφέροντα όχι μόνο του πτωχού αλλά του συνόλου των πιστωτών καθότι δέσμευση περιουσιακού στοιχείου του οφειλέτη υπέρ μεμονωμένου πιστωτή θα ματαίωνε τους σκοπούς της συλλογικής διαδικασίας³⁵³. Την ακυρότητα αυτή λαμβάνει υπόψη το Δικαστήριο αυτεπάγγελτα κατ' άρ. 159 παρ. 1 ΚΠολΔ³⁵⁴, ισχύει έναντι πάντων και προβάλλεται από όποιον έχει έννομο συμφέρον³⁵⁵. Ως εκ τούτου δικαστικές αποφάσεις που παραλείπουν να απαγγείλουν την ακυρότητα θα υπόκεινται στον αναιρετικό έλεγχο του ΑΠ (559 παρ. 1 περ. 14 ΚΠολΔ)³⁵⁶, αφού οι σχετικές περί αναστολής ατομικών διώξεων διατάξεις αποτελούν κανόνες δημόσιας τάξης

Κατ' άλλη άποψη³⁵⁷, οι ατομικές διώξεις επειδή αφορούν κυρίως πράξεις με δικονομικό/ διαδικαστικό χαρακτήρα πρέπει ορθότερα να θεωρούνται όχι άκυρες, αλλά απαράδεκτες, καθότι ασκούνται στο πλαίσιο ασύμβατης για αυτές διαδικασίας. Ως γνωστόν μετά την κήρυξη της πτώχευσης τίθεται σε εφαρμογή η ειδική δικονομική διαδικασία του ΚΑφ και οι πιστωτές προστατεύονται αποκλειστικά από τις διατάξεις του ΚΑφ.

Την αναστολή των³⁵⁸ ατομικών διώξεων ως αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης φαίνεται να δέχεται χαρακτηριστικά η *ΕφΘες 636/2003*³⁵⁹. Στην περίπτωση αυτή ενέγγυος πιστωτής πέτυχε την έκδοση διαταγής πληρωμής μετά την κήρυξη σε πτώχευση του οφειλέτη του, χωρίς, όπως θα έπρεπε, να επικαλεστεί την ιδιότητά του αυτή στο δικόγραφο της αίτησης. Και ο πρωτοβάθμιος Δικαστής αντίστοιχα εξέδωσε την ως άνω διαταγή πληρωμής χωρίς να εξετάσει την κατάληψη ή μη του αιτούντος από την αναστολή των ατομικών διώξεων ως αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση έκδοσής της³⁶⁰. Το γεγονός αυτό επικαλέστηκε ως λόγο ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής ο σύνδικος του πτωχού πετυχαίνοντας την ακύρωσή της. Όπως επεσήμανε χαρακτηριστικά το Εφετείο, για το κύρος έκδοσης της διαταγής πληρωμής έπρεπε να εξεταστεί από το Δικαστήριο αν ο αιτών είχε ή όχι την ιδιότητα του ενέγγυου πιστωτή ως διαδικαστική προϋπόθεση έκδοσης της διαταγής πληρωμής. Πάντως οι παραπάνω διατυπωθείσες απόψεις παρουσιάζουν θεωρητικό μόνο ενδιαφέρον και όποια και αν υιοθετήσει κανείς θα καταλήξει στο ίδιο αποτέλεσμα, ήτοι το ανίσχυρο των ως άνω διαδικαστικών πράξεων.

³⁵¹ Για τις διοικητικές πράξεις ισχύει μάλιστα και το τεκμήριο νομιμότητας, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 346.

³⁵² Και όχι σχετική.

³⁵³ Αποτελεί, δε, έκφανση της αρχής *par conditio creditorum*.

³⁵⁴ Βλ. *Βέλλα*, ό.π., σελ. 509.

³⁵⁵ Βλ. *Πλεύρη*, ό.π., σελ. 902.

³⁵⁶ Βλ. *Πλεύρη*, ό.π., σελ. 921-922. Μπορεί να προβληθεί μάλιστα και το πρώτον στον Άρειο Πάγο ως θεσμός δημόσιας τάξης κατ' άρ. 562 παρ. 2 περ. γ ΚΠολΔ, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 346.

³⁵⁷ Βλ. *Γιοβαννόπουλο*, ό.π., σελ. 313 επ.

³⁵⁸ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 347.

³⁵⁹ Δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου χαρακτηριστικά αναφέρει ότι για την αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής πρέπει να «(...) προκύπτουν το οφειλόμενο ποσό, το ύψος της σχετικής αξιώσεως, το ληξιπρόθεσμο αυτής και η αιτία της οφειλής, καθώς και τα πρόσωπα του δικαιούχου και του οφειλέτη. Όταν όμως με την ένδικη αίτηση διώκεται η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του πτωχεύσαντος οφειλέτη, ο αιτών, εκτός από την επίκληση των παραπάνω, πρέπει να εκθέτει στην αίτηση, για το νόμιμο και ορισμένο αυτής, και ότι είναι πιστωτής του πτωχεύσαντος ασφαλισμένος με υποθήκη, ενέχυρο ή ειδικό προνόμιο, για τη νομιμοποίησή του».

³⁶⁰ Βλ. *Γιοβαννόπουλο*, ό.π.

Καταληκτικά σημειώνονται τα εξής: Κατά πάγια θέση θεωρίας και νομολογίας, κύρια συνέπεια της παράβασης της αναστολής των ατομικών διώξεων είναι το απαράδεκτο των διαδικαστικών πράξεων (κατάθεση, συζήτηση αγωγών, ένδικων μέσων, διενέργεια πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης κοκ) μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη³⁶¹. Το απαράδεκτο λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο, ακόμα και το πρώτον ενώπιον του ΑΠ³⁶², ενώ δεν ενδιαφέρει η γνώση του πιστωτή, που επιχειρεί την ατομική δίωξη, της πτώχευσης του οφειλέτη³⁶³. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι στις περιπτώσεις που το υπέγγυο πράγμα έχει εκποιηθεί από ενέγγυο πιστωτή παρά το νόμο, ο αποκτών θα υποχρεούται να το αποδώσει στο σύνδικο κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού (άρ. 904 επ. ΑΚ) ενώ δεν αποκλείεται και περαιτέρω αποζημίωσή του συνδίκου από τον ασφαλειολήπτη ή τον τρίτο αποκτώντα κατά τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες (άρ. 914 επ. ΑΚ) αν έχει επέλθει μείωση στην αξία της πτωχευτικής περιουσίας³⁶⁴.

ΙΧ. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών και η εκποίηση της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου.

Επισημάνθηκε πολλάκις ότι με την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη παρέχεται μια «περίοδος χάριτος» εννέα μηνών στους ενέγγυους πιστωτές προκειμένου να αποφασίσουν αν θα επισπεύσουν ατομική αναγκαστική εκτέλεση επί του υπεγγύου αντικειμένου ή όχι (101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ). Με άλλα λόγια, μετατίθεται η αναστολή των ατομικών διώξεων σε ένα μεταγενέστερο χρονικό σημείο, ήτοι μετά τους εννέα μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης. Στην περίπτωση όμως που το πτωχευτικό Δικαστήριο κατ' άρ. 81 παρ. 1 εδ. β' ΚΑφ διατάξει την εκποίηση του ενεργητικού της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου³⁶⁵ ³⁶⁶ ή των επιμέρους λειτουργικών συνόλων αυτής και το υπέγγυο πράγμα ανήκει στα λειτουργικά σύνολα της επιχείρησης, η αναστολή των ατομικών διώξεων καταλαμβάνει εξ αρχής τους ενέγγυους πιστωτές (101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ). Στην περίπτωση αυτή το εννεάμηνο για την επιχείρηση ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης (κατάσχεση και πλειστηριασμός³⁶⁷) θα ξεκινά μετά την αποτυχημένη συνολική εκποίηση κατ' άρ. 159 ΚΑφ ή το πέρας δεκαοχτώ μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης χωρίς να εκκρεμεί πλειοδοτικός διαγωνισμός κατ' άρ. 161 παρ. 1 ΚΑφ³⁶⁸.

Προκειμένου να ισχύσει η εξ αρχής αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών στην περίπτωση της εν εκποίησης των επιμέρους λειτουργικών συνόλων της επιχείρησης θα

³⁶¹ Βλ., μεταξύ άλλων, ΑΠ 1414/2014, ΕφΑθ 499/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟ, ΜΕφΘες 7/2019, ΔΕΕ, 7/2020, σελ. 839, ΜΕφΑθ 5525/2018, ΔΕΕ 3-4/2020, σελ. 391 και ΤρΕφΠατρ 225/2020, ΔΕΕ, 12/2020, σελ. 1451. ΕφΑθ 12214/1995, ΔΕΕ, 1996, σελ. 164, ΕφΠειρ, 907/1005, ΕΕμπΔ, 1996, σελ. 679.

³⁶² Βλ. Κοτσίρη, ό.π. σελ. 337 όπως και Πλεύρη, ό.π., σελ. 921.

³⁶³ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 346 όπως και Κοτσίρη, ό.π., σελ. 336, υποσημ. 80 του ιδίου.

³⁶⁴ Βλ. Βέλλα, ό.π., σελ. 509.

³⁶⁵ «Κατόπιν αίτησης από πιστωτή ή πιστωτές του οφειλέτη που εκπροσωπούν το τριάντα τοις εκατό (30%) τουλάχιστον του συνόλου των απαιτήσεων σε βάρος του οφειλέτη, στους οποίους περιλαμβάνονται ενέγγυοι πιστωτές που εκπροσωπούν τουλάχιστον το είκοσι τοις εκατό (20%) τουλάχιστον των ενέγγυων, και εφόσον πρόκειται για επιχείρηση και δεν είναι πτώχευση μικρού αντικειμένου», βλ. αναλυτικά άρ. 79 παρ. 1 εδ. β' και γ' ΚΑφ.

³⁶⁶ Πιθανολογώντας την «ανάκτηση» των πιστωτών, εννοώντας ορθότερα το βαθμό ικανοποίησης ή το μέρισμα των πιστωτών.

³⁶⁷ Αντίθετα, συνεχίζονται ανεμπόδιστα οι ενέργειες προς απόκτηση εκτελεστού τίτλου ή επίδοσή του στο σύνδικο προς γνώση του, έτσι Ψυχομάνης, ό.π., σελ. 352.

³⁶⁸ Βλ. άρ. 103 παρ. 1 εδ. γ' ΚΑφ.

πρέπει να εκτιμάται κάθε φορά αν το υπέγγυο πράγμα αποτελεί μέρος του υπό εκποίηση (λειτουργικού) συνόλου. Κριτήρια για την διαπίστωση αυτή θα αποτελούν: α) η αναγκαιότητα του υπέγγυου αντικειμένου για τη λειτουργία της επιχείρησης³⁶⁹, όπως μηχανές σε εργοστάσιο, γραφεία, μηχανολογικός εξοπλισμός, οχήματα, άυλα αγαθά: σήμα, δίπλωμα ευρεσιτεχνίας κ.ο.κ.³⁷⁰ β) η αξία του, η οποία πρέπει να είναι τόση ώστε να δικαιολογεί την ένταξή του στην αναστολή του εδ. β' της παρ. 3 του άρ. 101 ΚΑφ³⁷¹ και γ) η άμεση σύνδεσή του³⁷² με το αντικείμενο εκμετάλλευσης της επιχείρησης. Για παράδειγμα, μια υποθήκη αχρησιμοποίητων αποθηκών ή ένα ακίνητο που εκμισθώνεται από τον οφειλέτη χωρίς να σχετίζεται με την εμπορία του θα μπορούσε να λεχθεί πως δεν έχουν άμεση συνάφεια με τη λειτουργικότητα μιας επιχείρησης³⁷³. Μάλιστα, επί των στοιχείων αυτών, που δεν εντάσσονται σε κάποιο λειτουργικό σύνολο, ο νόμος προβλέπει πως μπορούν να εκποιηθούν με την διαδικασία της κατ' ιδίαν εκποίησης των άρ. 162 επ. ΚΑφ, παράλληλα με την (δρομολογούμενη) εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου ή κατά λειτουργικά σύνολα³⁷⁴. Γνωρίζοντας, επομένως, ο σύνδικος κάθε φορά ποια υπέγγυα περιουσιακά στοιχεία εντάσσονται σε λειτουργικά σύνολα και ποια όχι θα μπορεί να ανακόψει τυχόν επισπευδόμενη ατομική αναγκαστική εκτέλεση εμπραγμάτως δανειστών επί των περιουσιακών στοιχείων αυτών³⁷⁵.

Η ratio της ρύθμισης αυτής είναι η διαφύλαξη της υπόστασης της επιχείρησης και η αποτελεσματικότερη εκποίησή της. Άλλωστε η κατ' ιδίαν εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων θα υπονόμει την άυλη υπεραξία της επιχείρησης³⁷⁶. Δεν πρέπει επίσης να λησμονάται ότι τυχόν εκποίηση κάποιου σημαντικού λειτουργικού περιουσιακού στοιχείου της επιχείρησης θα υπονόμει την προσπάθεια του συνδίκου για αποτελεσματική «διατήρηση/ συντήρηση» της λειτουργίας της επιχείρησης, εφόσον αυτό είναι εφικτό και ενδεδειγμένο³⁷⁷. Η διατήρηση της επιχείρησης σε λειτουργία μέχρι την ολοκλήρωση της εν συνόλω εκποίησης θα την καθιστούσε

³⁶⁹ Η επιχείρηση καθεαυτή ως έννοια αποτελεί οικονομική ενότητα που αποτελείται από πελατεία, πάγια περιουσιακά στοιχεία, άυλη υπεραξία, αναλώσιμα, άδειες, πηγές προμηθειών σήματα κ.ο.κ, βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 347.

³⁷⁰ Βλ. *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 348, όπως και *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 92, ο οποίος ορίζει το λειτουργικό σύνολο ως κλάδο της επιχείρησης που συγκροτεί σε λειτουργικό, οικονομικό και οργανωτικό επίπεδο μια αυτοτελή εκμετάλλευση σε ένα συγκεκριμένο παραγωγικό τομέα.

³⁷¹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 293.

³⁷² Κατά την αντίληψη των συναλλαγών και τη χωρική συνάφεια του αντικειμένου με την επιχείρηση.

³⁷³ Βλ. *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 105-106

³⁷⁴ Έτσι *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 105, βλ. και *Κουλουριάνο*, Η εκποίηση του ενεργητικού στη νέα πτωχευτική διαδικασία (άρ. 158 επ. ν. 4738/2020), ΕΕμπΔ, 2/2021, σελ. 293, όπου επισημαίνει ότι παρότι σε πολλά σημεία του νόμου γίνεται αναφορά στην εκποίηση του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή επιμέρους λειτουργικών συνόλων της, ο νόμος στο άρ. 158 παρ. 4 εδ. β ΚΑφ παρέχει τη δυνατότητα ρευστοποίησης με την ίδια διαδικασία και επιμέρους περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν εντάσσονται σε κάποιο από τα εκποιούμενα λειτουργικά σύνολα.

³⁷⁵ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 293.

³⁷⁶ Βλ. *Κουλουριάνο*, Η εκποίηση του ενεργητικού στη νέα πτωχευτική διαδικασία (άρ. 158 επ. ν. 4738/2020), ΕΕμπΔ, 2/2021, σελ. 290

³⁷⁷ Η δυνατότητα «συνέχισης» της λειτουργίας της επιχείρησης μετά την πτώχευση του οφειλέτη στην περίπτωση της εν συνόλω εκποίησης διαφαίνεται στις εξής διατάξεις: α) στο άρ. 158 παρ. 3 ΚΑφ, όπου προβλέπεται ότι «ο σύνδικος, προκειμένου να διατηρήσει τη λειτουργία της επιχείρησης και να καλύψει δαπάνες και έξοδα της εκκαθάρισης, συμπεριλαμβανομένων και των αμοιβών του, μπορεί να λάβει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εκποίησης χρηματοδοτήσεις ή εισφορές αγαθών ή υπηρεσιών, οι οποίες αποτελούν ομαδικό πίστωμα», στο άρ. 133 παρ. 3 ΚΑφ, όπου προβλέπεται ότι ο Εισηγητής παρέχει στο σύνδικο την άδεια εμπορίας και στο άρ. 101 παρ. 3 που προβλέπεται η αναστολή των ατομικών δώξεων και για τους ενέγγυους πιστωτές σε επαρκή βαθμό, ώστε να αποφευχθεί η πρόωρη διάσπαση της επιχείρησης, βλ. *Περάκη*, Η γενική και χωριστή ρευστοποίηση στον νέο κώδικα αφερεγγυότητας, ΕπισκΕΔ 4/2020, σελ. 788 επ., όπως και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 503-504, ο οποίος επισημαίνει ότι η δυνατότητα «προσωρινής» συνέχισης της επιχείρησης του οφειλέτη δεν προβλέπεται ευθέως, αλλά υπονοείται δυνάμει των ως άνω διατάξεων στον νέο ΚΑφ.

ιδιαίτερα «ελκυστική» για έναν επενδυτή, ο οποίος θα παραλάβει ένα λειτουργούν, οργανωμένο και λειτουργικό, μη απαξιωμένο οικονομικά, ενεργητικό. Τέλος, σημειώνεται πως και επί λήψης προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο αίτησης πτώχευσης με αίτημα την εν συνόλω εκποίηση ή την εκποίηση των λειτουργικών συνόλων της επιχείρησης, η αναστολή των ατομικών διώξεων καταλαμβάνει τους ενέγγυους πιστωτές (άρ. 86 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ). Πρόκειται για ρύθμιση η οποία προστέθηκε με τον ΚΑφ σε εναρμόνιση με το άρ. 101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ³⁷⁸.

Η αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών με εξασφαλίσεις επί περιουσιακών στοιχείων που είχαν άμεση σχέση με την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας εντασσόμενα σε τουλάχιστον ένα λειτουργικό σύνολο της επιχείρησης, προβλεπόταν και υπό την ισχύ του ΠτΚ (άρ. 26 παρ. 3). Συγκεκριμένα, προβλεπόταν ότι οι ενέγγυοι πιστωτές καταλαμβάνονταν από την αναστολή των ατομικών διώξεων μέχρι την έγκριση ενός σχεδίου αναδιοργάνωσης, κατά τα άρ. 107 επ. ΠτΚ, άλλως μέχρι την απόφαση της συνέλευσης των πιστωτών περί εξακολούθησης των εργασιών της πτώχευσης και πάντως, στην τελευταία περίπτωση, όχι πέραν των δέκα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης³⁷⁹. Αν βέβαια αποφαιζόταν τελικά η εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου, ο χρονικός περιορισμός των δέκα μηνών δεν ίσχυε³⁸⁰. Και υπό την ισχύ του ΠτΚ η ratio της διάταξης αυτής ήταν ακριβώς η ίδια, ήτοι η αποτροπή διάσπασης της επιχείρησης του οφειλέτη ως λειτουργικής μονάδας μέσω ατομικών διώξεων ενέγγυων πιστωτών επί περιουσιακών στοιχείων απαραίτητων για τη λειτουργία της επιχείρησης του οφειλέτη. Η αποτροπή διάσπασης της επιχείρησης υπό τον ΠτΚ ήταν σημαντική και για έναν ακόμη λόγο: την πιθανή ένταξη της επιχείρησης σε σχέδιο αναδιοργάνωσης (107 επ. ΚΑφ)³⁸¹.

Επανερχόμενοι στις ρυθμίσεις του νέου ΚΑφ, η αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών στην περίπτωση της εκποίησης της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου, παύει στις περιπτώσεις περάτωσης της πτώχευσης κατά τις διατάξεις των άρ. 159 παρ. 1 και 2 και 161 παρ. 1 ΚΑφ και από το σημείο αυτό οι ενέγγυοι πιστωτές ανακτούν τις ατομικές τους διώξεις για διάστημα εννέα μηνών (101 παρ. 3 εδ. γ' ΚΑφ). Στην περίπτωση του άρ. 161 ΚΑφ, ο εντοπισμός του χρονικού σημείου έναρξης των εννέα μηνών ανευρίσκεται ευχερώς, ήτοι με το πέρας δεκαοχτώ (18) μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης χωρίς να εκκρεμεί πλειοδοτική διαδικασία και χωρίς να έχει αποφασιστεί από τη Συνέλευση των Πιστωτών η παράταση ή η διενέργεια νέων διαγωνισμών (161 παρ. 2 ΚΑφ, 158 επ. ΚΑφ). Αντίθετα, αβεβαιότητα έχει δημιουργηθεί ως προς τον ακριβή προσδιορισμό της έναρξης της προθεσμίας αυτής στην περίπτωση του άρ. 159 ΚΑφ, όπου περιγράφονται οι περιπτώσεις μη ευόδωσης του πλειοδοτικού διαγωνισμού λόγω μη

³⁷⁸ Όπως επισημαίνονταν άλλωστε και κατά την ισχύ του ΠτΚ δεν μπορεί το δικαστήριο να διατάσσει προληπτικά μέτρα μεγαλύτερης εκτάσεως από εκείνα των συνεπειών της ίδιας της κήρυξης της πτώχευσης, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 237.

³⁷⁹ Κατ' άρ. 26 παρ. 3 εδ. α' ΠτΚ οριζόταν ότι «Από την έκδοση της απόφασης που κηρύσσει την πτώχευση, μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης των ενέγγυων πιστωτών επί περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, τα οποία συνδέονται λειτουργικά και άμεσα με την επιχειρηματική δραστηριότητά του ή με παραγωγική μονάδα ή εκμετάλλευση του οφειλέτη, αναστέλλονται μέχρι την έγκριση του κατά τα άρθρα 107 επ. σχεδίου αναδιοργάνωσης, άλλως μέχρι την κατά το άρθρο 84 απόφαση της συνέλευσης των πιστωτών ως προς τον τρόπο εξακολούθησης των εργασιών της πτώχευσης. Σε κάθε περίπτωση, η αναστολή δεν επεκτείνεται πέραν των δέκα (10) μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης, με την παρέλευση των οποίων η αναστολή αίρεται αυτοδικαίως».

³⁸⁰ Βλ. άρ. 26 παρ. 5 ΠτΚ. Αντίστοιχα σήμερα, επειδή η εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου αποσαφηνίζεται ήδη από την δημοσίευση της απόφασης κήρυξης της πτώχευσης (κατόπιν αιτήματος), η αναστολή των ατομικών διώξεων καταλαμβάνει εξ αρχής και χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό τους ενέγγυους πιστωτές, βλ. άρ. 101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ.

³⁸¹ Βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 26 ΠτΚ, όπως και *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 347.

έγκρισης της συναλλαγής από το Συνέλευση (παρ. 1) και μη κατατεθεισών/ μη δεκτών προσφορών (παρ. 2).

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση του άρ. 159 ΚΑφ, δεν δύναται να υπολογιστεί με ακρίβεια το ακριβές χρονικό διάστημα έναρξης του εννεαμήνου λόγω της ευχέρειας της συνέλευσης των πιστωτών να αποφασίζει τη διενέργεια νέου διαγωνισμού εντός της (αρκετά μεγάλης) δεκαοχτάμηνης προθεσμίας του άρ. 161 παρ. 1 ΚΑφ³⁸². Παρότι, δηλαδή, στο άρ. 159 παρ. 2 ΚΑφ ορίζεται ότι η διαδικασία της εν συνόλω εκποίησης λήγει αν δεν κατατεθεί καμία προσφορά για τα λειτουργικά σύνολα ή οι κατατεθείσες προσφορές δεν έγιναν δεκτές στο σύνολό τους, η επιφύλαξη του νόμου επί της δυνατότητας της συνέλευσης των πιστωτών να αποφασίζει τη διενέργεια επαναληπτικού διαγωνισμού εντός δεκαοχτώ μηνών από την περάτωση της πτώχευσης (ή και περισσότερο αν δοθεί παράταση δύναμει της παρ. 2 του άρ. 161 ΚΑφ) δημιουργεί αβεβαιότητα ως προς τον υπολογισμό του ακριβούς χρονικού σημείου από το οποίο άρχεται η εννεάμηνη προθεσμία ενάσκησης των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών³⁸³. Μάλιστα είναι πολύ πιθανό από την αποτυχία του πλειοδοτικού διαγωνισμού μέχρι το πέρας του δεκαοχταμήνου να μεσολαβεί αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Γι' αυτό έχει υποστηριχθεί³⁸⁴, άποψη που με βρίσκει σύμφωνο, πως η διαδικασία πρέπει να θεωρείται περατωθείσα ήδη κατά το χρόνο που απέβη άκαρπος ο πλειοδοτικός διαγωνισμός και συνεπώς από το αυτό χρονικό σημείο θα πρέπει να ξεκινά το εννεάμηνο της ανάκτησης των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών. Με άλλα λόγια, δεν θα πρέπει ο σύνδικος και οι ενέγγυοι πιστωτές να αναμένουν την πάροδο του δεκαοχταμήνου εντός του οποίου η συνέλευση των πιστωτών δύναται να αποφασίσει είτε τη διενέργεια νέου διαγωνισμού είτε την παράταση της διαδικασίας, ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο σύνδικος θα πρέπει να ζητήσει πρώτα από τον Εισηγητή τη σύγκληση της συνέλευσης των πιστωτών προκειμένου να αποφασίσει αν θα διενεργηθεί ή όχι επαναληπτικός διαγωνισμός εντός των 18 μηνών της παρ. 1 του άρ. 61 ΚΑφ³⁸⁵. Τίθεται, ωστόσο, το ζήτημα του κύρους των πράξεων εκποίησης τις οποίες προέβησαν οι ενέγγυοι πιστωτές αν τελικά η Συνέλευση των Πιστωτών λάβει στο μεταξύ απόφαση (εντός όμως του 18μήνου) διενέργειας νέου πλειοδοτικού διαγωνισμού. Στην αδόκητη αυτή περίπτωση, δεν υπάρχει άλλος «δρόμος» από το να θεωρηθεί η πτωχευτική διαδικασία ως μηδέποτε περατωθείσα και συνεπώς οι πράξεις εκτέλεσης των ενέγγυων πιστωτών επί περιουσιακών στοιχείων των επιμέρους λειτουργικών συνόλων να θεωρηθούν απόλυτα άκυρες

³⁸² Κατ' άρ. 159 παρ. 1 ΚΑφ «Σε περίπτωση που ο διαγωνισμός αφορά το σύνολο του ενεργητικού της επιχείρησης και δεν κατατέθηκε καμία προσφορά ή δεν κατατέθηκε καμία προσφορά για τα λειτουργικά σύνολα και τα κατ' ιδίαν περιουσιακά της στοιχεία ή οι κατατεθείσες προσφορές δεν έγιναν δεκτές στο σύνολό τους, η διαδικασία εκποίησης του παρόντος λήγει και ο σύνδικος προχωρά σε εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη σύμφωνα με τη διαδικασία του Κεφαλαίου Γ' του παρόντος Μέρους, εκτός αν η συνέλευση των πιστωτών αποφασίσει τη διενέργεια νέου διαγωνισμού εντός της προθεσμίας της παρ. 1 του άρθρου 161».

³⁸³ Όπως και μετάπτωσης στην κατ' ιδίαν εκποίηση των άρ. 162 επ. ΚΑφ, βλ. αναλυτικά επί της προβληματικής αυτής Κουλουριάνο, ό.π., σελ. 307-310.

³⁸⁴ Βλ. Κουλουριάνο, ό.π., σελ. 308-310.

³⁸⁵ Κατ' άρ. 159 παρ. 2 εδ. α' και γ' ΚΑφ «Η συνέλευση των πιστωτών συγκαλείται από τον εισηγητή, όπου προβλέπεται ειδικά στον παρόντα νόμο (...) Τη σύγκληση της συνέλευσης μπορεί να αιτηθεί οποιοσδήποτε πιστωτής ορίζοντας και τα προς απόφαση θέματα, οπότε συγκαλείται αμελλητί από τον εισηγητή». Όμως στο άρ. 159 παρ. 1 ορίζεται ότι η Συνέλευση συγκαλείται μετά από πρόσκληση του συνδίκου, μάλλον όμως εννοούμενη ως πρόταση στον Εισηγητή από το σύνδικο για σύγκλησή της, βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 487. Αν και ο νόμος δεν το προβλέπει ρητά, κατά τον Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 487, γίνεται δεκτό ότι ο σύνδικος για τις ανάγκες της πτώχευσης μπορεί οποτεδήποτε κρίνει αναγκαίο να ζητεί από τον Εισηγητή τη σύγκληση της Συνέλευσης.

(άρ. 100 παρ. 4 εδ. α' ΚΑφ) λόγω παράβασης της κατ' άρ. 101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ αναστολής των ατομικών διώξεων³⁸⁶.

§6. Λοιπές αλλοιώσεις των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών.

I. Η παύση της τοκογονίας (99 ΚΑφ)

Κατ' άρ. 99 εδ. α' ΚΑφ «από την κήρυξη της πτώχευσης³⁸⁷ οι απαιτήσεις των πιστωτών παύουν να παράγουν νόμιμους³⁸⁸ ή συμβατικούς τόκους και προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής. Η παύση της τοκογονίας δεν ισχύει για τους συνοφειλέτες και τους εγγυητές». Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η σταθεροποίηση του παθητικού ώστε να καταστεί πρακτικά ευκολότερη η εκκαθάριση και ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας³⁸⁹. Δεν σημαίνει όμως ότι ενόσω διαρκεί η πτώχευση οι τόκοι δεν υπολογίζονται και δεν οφείλονται. Αυτό που διαφοροποιείται είναι ο χρόνος της αναζήτησής τους, ο οποίος μετατίθεται για μετά την περάτωσή της πτώχευσης, όπου οι πιστωτές ανακτούν τις ατομικές τους διώξεις (191 παρ. 2 εδ. β' ΚΑφ)³⁹⁰, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι δεν έχει απαλλαγεί ο οφειλέτης από τα υπόλοιπα των οφειλών του³⁹¹ (άρ. 192 επ. ΚΑφ).

Η παύση της τοκογονίας καταλαμβάνει όλους τους πτωχευτικούς πιστωτές – και τους ενέγγυους – κατά τα οριζόμενα στο άρ. 99 ΚΑφ³⁹². Υπό την ισχύ, όμως, του ΠτΚ από την παύση της τοκογονίας εξαιρούνταν (και) οι ενέγγυοι πιστωτές³⁹³ (βλ. 24 παρ. 1 ΠτΚ³⁹⁴). Η συμπερίληψη και των ενέγγυων πιστωτών στη ρύθμιση του άρ. 99 ΚΑφ δικαιολογείται κατά την αιτιολογική έκθεση λόγω της ταχείας ολοκλήρωσης της πτώχευσης που ευαγγελίζεται ο νέος ΚΑφ. Πράγματι, η συμπερίληψη και των ενέγγυων πιστωτών από τη συνέπεια του άρ. 99 ΚΑφ ενδέχεται να οδηγήσει εμμέσως στην επιτάχυνση της πτωχευτικής διαδικασίας ως εξής: Λόγω της παύσης της τοκογονίας όλων των πτωχευτικών απαιτήσεων δεν θα αναμένεται να διαπιστωθούν πια σοβαρά σφάλματα αναφορικά με το πραγματικό ύψος των απαιτήσεων κατά την επαλήθευση³⁹⁵. Αναμένεται δηλαδή να απλοποιηθεί κατά μεγάλο βαθμό η διαδικασία διαπίστωσης του παθητικού, καθόσον θα μειωθεί σημαντικά ο κίνδυνος να εμφιλοχωρήσουν σοβαρά σφάλματα όσον αφορά στο ύψος των απαιτήσεων³⁹⁶. Τέλος, η παύση της τοκογονίας ως προς όλους τους πιστωτές, θα μειώσει αισθητά

³⁸⁶ Βλ. Κουλουριάνο, ό.π., σελ. 309.

³⁸⁷ Και μέχρι την παύση της. Η ρύθμιση αναφέρεται στους τόκους μετά την κήρυξη της πτώχευσης και όχι σε αυτούς που γεννήθηκαν πριν την κήρυξή της, οι οποίοι προσαυξάνουν το κεφάλαιο και αποτελούν, μαζί με αυτό, πτωχευτική απαίτηση, βλ. Κοτσίρη, ό.π., σελ. 341 και Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 348. Κατά τον Περάκη, ό.π., σελ. 298, αποτελεί και εκδήλωση της γενικότερης αρχής στο πτωχευτικό δίκαιο ότι τα δικαιώματα των πιστωτών πρέπει να καθορίζονται από τη κατάσταση που βρίσκονται την στιγμή κήρυξης της πτώχευσης.

³⁸⁸ Όπως τόκους υπερημερίας.

³⁸⁹ Βλ. Κοτσίρη, ό.π., σελ. 341.

³⁹⁰ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 349, όπως και Περάκη, ό.π., σελ. 299.

³⁹¹ Και υπό την προϋπόθεση ότι η πτώχευση δεν έχει περατωθεί λόγω αυτόβουλης εξόφλησης από τον πτωχό (από την μεταπτωχευτική περιουσία του) όλων των πτωχευτικών πιστωτών κατά κεφάλαιο και τους τόκους που είχαν γεννηθεί μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης και όχι μετά από αυτήν, τους οποίους και δεν χρειάζεται να εξοφλήσει (βλ. περ. δ της παρ. 1 του άρ. 189 ΚΑφ).

³⁹² Από αυτή εξαιρούνται μόνο οι εγγυητές και οι συνοφειλέτες του πτωχού (άρ. 99 παρ. 1 εδ. β ΚΑφ).

³⁹³ Βλ. Εφαθ 488/2020, ΔΕΕ, 2020, σελ. 706 επ.

³⁹⁴ Κατ' άρ. 24 παρ. 1 εδ. α' ΠτΚ οριζόταν ότι «Από την κήρυξη της πτώχευσης οι απαιτήσεις των πιστωτών που δεν είναι εξασφαλισμένες με ειδικό προνόμιο ή εμπράγματο δικαίωμα παύουν να παράγουν νόμιμους ή συμβατικούς τόκους».

³⁹⁵ Η οποία διενεργείται από το σύνδικο με την εποπτεία του Εισηγητή, βλ. άρ. 155 ΚΑφ.

³⁹⁶ Βλ. Κουλουριάνο, Η εκποίηση του ενεργητικού στη νέα πτωχευτική διαδικασία (158 επ. ν. 4738/2020), ΕΕμπΔ, 2/2021, σελ. 306.

τον κίνδυνο επηρεασμού του αποτελέσματος της ψηφοφορίας στη συνέλευση των πιστωτών, καθότι για το σχηματισμό νόμιμης απαρτίας και πλειοψηφίας στη λήψη αποφάσεων, θα λαμβάνεται υπόψη το πραγματικό ύψος των απαιτήσεων των πιστωτών³⁹⁷.

II. Η εξαίρεση από την πλασματική λήξη των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων.

Μια άλλη σημαντική συνέπεια για τους πτωχευτικούς πιστωτές είναι ότι κατά την κήρυξη της πτώχευσης όλες οι μη ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις τις οποίες είχαν κατά του πτωχού θεωρείται ότι έληξαν (άρ. 98 παρ. 1 ΚΑφ³⁹⁸). Εισάγεται επομένως ένα «πλάσμα νόμου³⁹⁹» το οποίο σκοπό έχει την ταχεία εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας⁴⁰⁰. Διευκολύνεται δε το έργο του συνδίκου, ο οποίος είναι σε θέση να γνωρίζει ήδη κατά τον κρίσιμο χρόνο κήρυξης της πτώχευσης το σύνολο του παθητικού του οφειλέτη⁴⁰¹. Από το πεδίο εφαρμογής των *μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων* καταλαμβάνονται όλες οι απαιτήσεις που λήγουν σε μεταγενέστερο της κήρυξης της πτώχευσης χρόνο συμβατικά (π.χ. καταγγελία μιας σύμβασης δανείου) ή εκ του νόμου (π.χ. θάνατος κάποιου προσώπου) και δεν καταλαμβάνονται απαιτήσεις με προθεσμία γέννησης (210 ΑΚ) ή υπό (αναβλητική) αίρεση, οι οποίες υπόκειται μεν στην εξέλεξη των πιστώσεων, κατατάσσονται όμως υπό προθεσμία ή τυχαίως⁴⁰², υπό τον όρο δηλαδή πλήρωσης της αιρέσεως⁴⁰³. Τέλος, ο κανόνας του πλασματικού ληξιπροθέσμου ισχύει μέχρι το πέρας της πτώχευσης από όπου οι πιστωτές ανακτούν τις ατομικές τους διώξεις τις οποίες μπορούν να ασκήσουν κατά την πραγματική λήξη της απαιτήσής τους⁴⁰⁴.

Ο ΚΑφ εξαιρεί όμως από τον κανόνα του πλασματικού ληξιπροθέσμου τις απαιτήσεις των ενέγγυων πιστωτών⁴⁰⁵, ως προς την εμπράγματη αγωγή τους⁴⁰⁶. Στην περίπτωση αυτή, κατά το άρ. 98 παρ. 3 ΚΑφ⁴⁰⁷, οι απαιτήσεις τους καθίστανται απαιτητές κατά την πραγματική λήξη τους. Συνεπώς, οι ενέγγυοι πιστωτές μπορούν να ασκήσουν τις ατομικές τους διώξεις επισπεύδοντας

³⁹⁷ Βλ. άρ. 154 παρ. 2 ΚΑφ.

³⁹⁸ Κατ' άρ. 98 παρ. 1 ΚΑφ ορίζεται ότι «οι κατά την κήρυξη της πτώχευσης μη ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις κατά του οφειλέτη, πλην εκείνων των ενέγγυων πιστωτών, θεωρούνται ότι έληξαν».

³⁹⁹ Έτσι αιτιολ. έκθεση άρθρου 23 ΠτΚ.

⁴⁰⁰ Και δεν λογίζεται ως συνέπεια της έλλειψης εμπιστοσύνης των πιστωτών με την πτώχευσή του οφειλέτη, βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 338, όπως και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 347.

⁴⁰¹ Όπως με την πτωχευτική απαλλοτριώση «παγώνει» το ενεργητικό της πτώχευσης, έτσι και με το άρ. 98 ΚΑφ «παγώνει» το παθητικό.

⁴⁰² Βλ. άρ. 97 παρ. 2 ΚΑφ όπου «Απαιτήσεις υπό αναβλητική αίρεση κατατάσσονται στον κατά το άρθρο 167 πίνακα διανομής τυχαία, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 978 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας».

⁴⁰³ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 347 όπως και *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 338.

⁴⁰⁴ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 298. Σημειώνεται επίσης ότι κατ' άρ. 98 παρ. 2 ΚΑφ οι μη ληξιπρόθεσμες άτοκες απαιτήσεις μειώνονται κατά το ποσό του νόμιμου τόκου που αντιστοιχεί στο διάστημα από την κήρυξη της πτώχευσης μέχρι την πραγματική λήξη τους, βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 98 ΚΑφ.

⁴⁰⁵ Όπως και για τις απαιτήσεις κατά εγγυητών και συνοφειλετών του πτωχού, βλ. άρ. 102 παρ. 1 ΚΑφ, με εξαίρεση τις περιπτώσεις πτώχευσης του πληρωτή συναλλαγματικής ή του εκδότη συναλλαγματικής μη αποδέξιμης ή του εκδότη γραμματίου σε διαταγή, όπου επέρχεται πλασματική λήξη της συναλλαγματικής έναντι του οφειλέτη και ο κομιστής έχει τη δυνατότητα να ασκήσει αναγωγή πριν τη λήξη της συναλλαγματικής κατά όλων των εξ αναγωγής υπόχρεων, βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 339 και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 347. Τέλος, άλλη περίπτωση η οποία δεν καταλαμβάνεται από τη συνέπεια του πλασματικού ληξιπροθέσμου είναι η περίπτωση του νόμιμου συμψηφισμού (111 ΚΑφ), εφόσον οι προϋποθέσεις του συνέτρεξαν πριν την κήρυξη της πτώχευσης.

⁴⁰⁶ Αν και δεν επισημαίνεται ρητά στο άρ. 98 ΚΑφ η αναφορά στην «εμπράγματη αγωγή», προκύπτει ερμηνευτικά από το άρ. 101 ΚΑφ.

⁴⁰⁷ Κατ' άρ. 98 παρ. 3 ΚΑφ 3. «Οι απαιτήσεις των ενέγγυων πιστωτών καθίστανται απαιτητές κατά την πραγματική λήξη τους».

αναγκαστική εκτέλεση επί του βεβαρυσμένου αντικειμένου μόνο κατά την πραγματική, κατά το κοινό δίκαιο, λήξη της απαίτησης. Πρόκειται για ρύθμιση δικαιολογημένη λόγω και της ειδικής μεταχείρισης με την οποία καταλαμβάνεται η εμπράγματη αξίωση σε όλη την πτωχευτική διαδικασία⁴⁰⁸. Σημειώνεται δε ότι αν ο ενέγγυος πιστωτής επιλέξει να ασκήσει την ενοχική αγωγή, συμμετέχοντας δηλαδή στη διαδικασία της εξέλεξης των πιστώσεων εντός πτώχευσης, θα υπόκειται στον κανόνα του πλασματικού ληξιπρόθεσμου⁴⁰⁹.

III. Η εγγραφή υποθήκης υπέρ της ομάδας των πιστωτών.

Όπως επισημάνθηκε σε προγενέστερο σημείο της παρούσας μελέτης, από την κήρυξη της πτώχευσης ο σύνδικος εγγράφει «ατελώς⁴¹⁰» υπέρ της ομάδας των πιστωτών υποθήκης επί όλων των ακινήτων της πτωχευτικής περιουσίας για το «εικαζόμενο συνολικό ύψος των προς ασφάλεια πιστώσεων». Έχει υποστηριχθεί⁴¹¹ ότι η χρησιμότητα των υποθηκών αυτών εμφανίζεται μετά την περάτωση της πτώχευσης λόγω του προβαδίσματος που θα έχουν οι πτωχευτικοί πιστωτές έναντι των μεταπτωχευτικών για τις μη ικανοποιούμενες μέσω της πτώχευσης απαιτήσεις τους. Αντίθετα, οι ως άνω υποθήκες δεν προσφέρουν κατά τη διάρκεια της πτώχευσης κάποιο όφελος υπέρ των πτωχευτικών πιστωτών και (αντιστρόφως) έναντι άλλων πιστωτών. Και αυτό γιατί οι μεν ομαδικοί πιστωτές προηγούνται των πτωχευτικών πιστωτών κατά τη διανομή του προϊόντος της εκκαθάρισης (βλ. άρ. 167 ΚΑφ), οι δε μεταπτωχευτικοί πιστωτές δεν δύνανται, εκκρεμούσης της πτωχεύσεως, να ικανοποιηθούν από την πτωχευτική περιουσία.

Η μόνη περίπτωση που θα μπορούσαν πρακτικά να φανούν χρήσιμες οι ως άνω υποθήκες κατά τη διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας, είναι η περίπτωση που ενέγγυος πιστωτής επισπεύδει αναγκαστική εκτέλεση επί του υπεγγύου εκτός πτώχευσης (101 παρ. 3 εδ. α ΚΑφ)⁴¹². Και αυτό γιατί στην περίπτωση αυτή δεν θα προαφαιρθούν τα έξοδα κάλυψης των ομαδικών πιστωμάτων^{413 414} (167 ΚΑφ). Εφόσον λοιπόν στην περίπτωση αυτή δεν θα ικανοποιηθούν προνομιακά οι ομαδικοί πιστωτές, η υποθήκη υπέρ της ομάδας των πιστωτών μπορεί πράγματι να εξασφαλίσει προνόμιο έναντι των ομαδικών πιστωτών.

⁴⁰⁸ Βλ. Εφαθ 8958/1978, ΕΕμπΔ, λ' 627.

⁴⁰⁹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 297.

⁴¹⁰ Καταβάλλεται ωστόσο η αμοιβή του υποθηκοφύλακα, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 299, υποσημ. 299 και Εφαγ 31/2012, ΕΕμπΔ, 2012, σελ. 128 επ.

⁴¹¹ Αν και αμφισβητείται αν θα υπάρξει πράγματι τέτοιο προβάδισμα, ενόψει της, μετά την περάτωση της πτώχευσης, σύγχυσης της πτωχευτικής και μεταπτωχευτικής περιουσίας. Χάνεται επομένως το υποκείμενο της υποθήκης, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 299 και *Ταμιωλάκη*, ό.π., σελ. 231. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι σκοπός της ως άνω υποθήκης είναι μόνο η εξασφάλιση μεγαλύτερης δημοσιότητας της πτώχευσης και της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης (άρ. 93 ΚΑφ). Ωστόσο, η δημοσιότητα αυτή επιτυγχάνεται με τη ρύθμιση του άρ. 85 παρ. 1 ΚΑφ σύμφωνα με την οποία η απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση καταχωρείται στο υποθηκοφυλακείο ή στο κτηματολογικό γραφείο στο οποίο έχουν καταχωρηθεί εμπράγματα δικαιώματα του οφειλέτη επί ακινήτων. Εκτός αυτού, όμως, δεν είναι ποτέ δυνατόν κύριος σκοπός της σύστασης μιας υποθήκης να είναι η πραγμάτωση μεγαλύτερης δημοσιότητας της πτώχευσης, βλ. *Ταμιωλάκη*, ό.π., σελ. 231-232.

⁴¹² Βλ. *Ταμιωλάκη*, ό.π., σελ. 231-232.

⁴¹³ Πέραν των λοιπών διαδικαστικών εξόδων εκτέλεσης.

⁴¹⁴ Όπως θα αναδειχθεί και στο β' μέρος της παρούσας, στην περίπτωση αυτή ο επισπεύδων και οι λοιποί δανειστές κατατάσσονται στον πίνακα που συντάσσεται από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού – συμβολαιογράφο, με ευθεία εφαρμογή των διατάξεων των άρ. 975 επ. ΚΠολΔ και όχι των άρθρων 157 επ. ΚΑφ, πράγμα που σημαίνει πως δεν προαφαιρούνται τα ομαδικά πιστώματα.

§7. Η εμπράγματη ασφάλεια στην ύποπτη περίοδο.

Ως ύποπτη περίοδος στο Πτωχευτικό Δίκαιο ορίζεται το χρονικό διάστημα μεταξύ της παύσης πληρωμών έως την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη (116 ΚΑφ). Η ημέρα της παύσης πληρωμών ορίζεται στην απόφαση του Πτωχευτικού Δικαστηρίου που κηρύσσει την πτώχευση (81 παρ. 2 εδ. β ΚΑφ)⁴¹⁵. Εντός της ύποπτης αυτής περιόδου, στην οποία ο οφειλέτης βρίσκεται σε οικονομική στενότητα, ο νομοθέτης βλέπει με καχυποψία διάφορες «πράξεις⁴¹⁶» στις οποίες προβαίνει ο πτωχός προς βλάβη των πιστωτών του. Γι' αυτό και παρέχει στο σύνδικο, μέσω του θεσμού της πτωχευτικής ανάκλησης (άρ. 116 επ. ΚΑφ), τη δυνατότητα ανάκτησης των περιουσιακών στοιχείων τα οποία εξήλθαν της πτωχευτικής περιουσίας με τρόπο δόλιο και επιζήμιο για την ομάδα των πιστωτών⁴¹⁷. Μια από τις πράξεις, οι οποίες ανακαλούνται και μάλιστα υποχρεωτικά από το σύνδικο (πράξεις υποχρεωτικής ανάκλησης του άρ. 117 ΚΑφ) είναι η επιλεκτική εξασφάλιση ενός πιστωτή όχι μόνο εντός της ύποπτης περιόδου αλλά και εντός ενός εξαμήνου πριν από αυτήν⁴¹⁸.

Συγκεκριμένα, κατ' άρ. 117 περ. δ' ΚΑφ ανακαλείται υποχρεωτικά με την επιφύλαξη του νομοθετικού διατάγματος της 17ης.7/13ης.8.1923, η σύσταση εμπράγματης ασφάλειας, συμπεριλαμβανόμενης και της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης ή παροχή άλλων ασφαλειών ενοχικής φύσεως για προϋπάρχουσες υποχρεώσεις, για την εξασφάλιση των οποίων ο οφειλέτης δεν είχε αναλάβει αντίστοιχη υποχρέωση ή για την εξασφάλιση νέων υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν από τον οφειλέτη σε αντικατάσταση εκείνων που προϋπήρχαν. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ανακαλείται κάθε εμπράγματη ασφάλεια (και η υποθήκη εκ του νόμου πλέον⁴¹⁹) που συσταίνεται μέσα στην ύποπτη περίοδο ή έξι μήνες πριν από αυτήν, προς εξασφάλιση προϋπάρχουσας⁴²⁰ απαίτησης, για την οποία ο οφειλέτης δεν είχε αναλάβει υποχρέωση παροχής εμπράγματης ασφάλειας κατά την δημιουργία του χρέους. Κρίσιμος χρόνος για να διαπιστωθεί αν αυτή έχει συσταθεί εντός της ύποπτης περιόδου είναι για την υποθήκη ή προσημείωση ο χρόνος δημοσίευσης της σύστασης (1260 ΑΚ) και όχι ο χρόνος απόκτησης του τίτλου⁴²¹ και για το ενέχυρο ο χρόνος παράδοσης (1211 ΑΚ)⁴²². Ο νόμος βλέπει με καχυποψία την περίπτωση πιστωτές να ζητούν την εξασφάλισή τους σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο της δημιουργίας της απαίτησης. Στις περιπτώσεις αυτές το πιθανότερο «σενάριο» θα είναι οι πιστωτές να έχουν πληροφορηθεί τη δυσμενή οικονομική κατάσταση του οφειλέτη και να απειλούν την διακοπή της πίστωσης αν δεν τους παρασχεθεί ασφάλεια, γεγονός το οποίο και αποδοκιμάζει ο νομοθέτης⁴²³.

⁴¹⁵ Ισχύουν δε και τα τεκμήρια που θέτει ο νόμος στο άρ. 81 παρ.2 εδ. β' ΚΑφ.

⁴¹⁶ Για την έννοια της «πράξης» εντός της ύποπτης περιόδου, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 342 – 343.

⁴¹⁷ Για τις διαφορές του θεσμού της πτωχευτικής ανάκλησης με την «παυλιανή» αγωγή του άρ. 939 ΑΚ βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 339.

⁴¹⁸ Κατ' άρ. 116 ΚΑφ «*Πράξεις του οφειλέτη που διενεργήθηκαν εντός του χρονικού διαστήματος από την παύση των πληρωμών μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης, ήτοι στην ύποπτη περίοδο, ή, στην περίπτωση του άρθρου 117, εντός του προηγούμενου από την ύποπτη περίοδο εξαμήνου και μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης (...) ανακαλούνται*».

⁴¹⁹ Σε αντίθεση με το προγενέστερο άρ. 537 ΕΝ, που ανακαλούνταν μόνο ο τίτλος προς εγγραφή υποθήκης, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 355 και *Ψυχομάνη*, ό.π. σελ. 441.

⁴²⁰ Με τον όρο «προϋπάρχουσα» νοείται η οφειλή η οποία υπήρχε κατά το χρόνο σύστασης της ασφάλειας χωρίς να ενδιαφέρει αν γεννήθηκε πριν την ύποπτη περίοδο ή έξι μήνες πριν από αυτήν, έτσι *Ψυχομάνης*, ό.π., σελ. 441.

⁴²¹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 355 και *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 455, αντίθ. όμως ο *Σωτηρόπουλος*, ό.π., σελ. 225, ο οποίος τάσσεται υπέρ του χρόνου κτήσης του τίτλου.

⁴²² Για το πλασματικό ενέχυρο κρίσιμος χρόνος είναι ο χρόνος δημοσίευσης βάσει ν. 2844/2000.

⁴²³ Έτσι *Σωτηρόπουλος*, Πτωχευτική Ανάκληση, 2009, σελ. 222, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη. Μάλιστα, η χορήγηση ασφάλειας για μεταγενέστερη οφειλή ενέχει και το στοιχείο της ελευθεριότητας.

Ratio της ρύθμισης αυτής⁴²⁴ είναι επομένως η αποφυγή επιβαρύνσεων της πτωχευτικής περιουσίας μέσω μεταγενέστερων από τη δημιουργία του χρέους εμπραγμάτων ασφαλειών, κάτι το οποίο έρχεται και σε αντίθεση και με την αρχή της ισότητας των πιστωτών που διέπει το πτωχευτικό δίκαιο⁴²⁵. Παράλληλα, ο νόμος επεκτείνει το ανακλητό και στη σύσταση ασφαλειών υπέρ νέων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει ο οφειλέτης σε αντικατάσταση των προϋπαρχουσών (λ.χ. ανανέωση 436 ΑΚ, υπόσχεση χάριν καταβολής). Σκοπός και αυτής της πρόβλεψης είναι η αποφυγή καταστρατηγήσεων μέσω υπόσχεσης χάριν καταβολής ή ανανέωσης της οφειλής με παράλληλη εξασφάλισή της, αφού στην ουσία και στην περίπτωση αυτή θα ασφαρίζεται προϋπάρχον χρέος⁴²⁶. Εξ αντιδιαστολής προκύπτει ότι δεν ανακαλείται ασφάλεια που συσταίνεται υπέρ σύγχρονης [λ.χ. ένα δάνειο το οποίο έλαβε ο πτωχός έναντι (συνήθως) παροχής προσημείωσης επί ακινήτου του]⁴²⁷ ή μέλλουσας απαίτησης (λ.χ. η διατροφή προς τη σύζυγο που βρίσκεται σε διάσταση⁴²⁸)

Ως προς το υποκειμενικό πεδίο των ασφαλειών οι οποίες υπόκεινται σε ανάκληση σημειώνονται τα εξής: Κατ' άρ. 119 παρ. 1 ΚΑφ ρητά γίνεται αναφορά και στην προσημείωση υποθήκης. Κρίσιμος χρόνος για την ανάκλησή της είναι και για αυτήν ο χρόνος δημοσίευσής της στο βιβλίο υποθηκών⁴²⁹. Εάν επομένως η άδεια εγγραφής της προσημείωσης από το Δικαστήριο εκδόθηκε πριν την ύποπτη περίοδο και εγγράφηκε στα δημόσια βιβλία κατά την ύποπτη περίοδο ανακαλείται υποχρεωτικά⁴³⁰. Ο χρόνος, τέλος, τροπής της σε υποθήκη δεν ενδιαφέρει, καθόσον, κατ' άρ. 1277 ΑΚ, από την τροπή της η υποθήκη θεωρείται εγγεγραμμένη στα βιβλία υποθηκών από την ημέρα εγγραφής της προσημείωσης⁴³¹.

Διχογνωμία επικρατεί ως προς το αν στην έννοια των εμπράγματων ασφαλειών που ανακαλούνται περιλαμβάνονται και η καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας κινητού και η καταπιστευτική εκχώρηση απαίτησης που γίνονται κατά την ύποπτη περίοδο προς εξασφάλιση προγενέστερης οφειλής του πτωχού. Παρ' ότι η νομολογία δεν φαίνεται να εξομοιώνει τον δανειστή – κύριο πράγματος/ δικαιούχο της απαίτησης με ενέγγυο πιστωτή, το οποίο όμως έχει να κάνει με τον τρόπο ικανοποίησής τους και όχι με την ουσιαστική λειτουργία της καταπιστευτικής μεταβίβασης/ εκχώρησης ως μορφή εμπράγματης ασφάλειας⁴³², υποστηρίζεται⁴³³ ότι είναι ορθότερο να θεωρούνται ως ειδικές μορφές εμπράγματης ασφάλειας και να εφαρμοστεί ως προς αυτές, κατ' αναλογία, η διάταξη του άρ. 117 ΚΑφ αναφορικά με την ακυρότητα των εξασφαλιστικών

⁴²⁴ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 355 και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 441.

⁴²⁵ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 453.

⁴²⁶ Δεν απαγορεύεται όμως η αντικατάσταση ασφάλειας εντός της ύποπτης περιόδου, π.χ. αντικατάσταση του ενεχύρου επί ενός κινητού με ενέχυρο επί ενός άλλου κινητού, εκτός αν το αντικείμενο του ενεχύρου είναι μεγαλύτερης αξίας, βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 224 και 225.

⁴²⁷ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 355 και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 441. Ουδέν μεμπτό υπάρχει στην περίπτωση αυτή επισημαίνει ο *Σωτηρόπουλος*, ό.π., σελ. 222 και 223.

⁴²⁸ Βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 454.

⁴²⁹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 355, αντιθ. ο *Κοτσίρης*, ό.π., σελ. 456, όπου υποστηρίζει πως κρίσιμος είναι ο χρόνος της άδειας του δικαστηρίου και όχι το γεγονός της εγγραφής της στα βιβλία υποθηκών μέσα στην ύποπτη περίοδο.

⁴³⁰ Βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 226.

⁴³¹ Αρκεί φυσικά η προσημείωση να εγγράφηκε πριν την ύποπτη περίοδο, βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 226 και *Ψυχομάνη*, ό.π. σελ. 440-441.

⁴³² ΑΠ 1307/1994 και ΑΠ 108/1997, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴³³ Βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 227, *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 447 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 355 και *Μιχαλόπουλο*, ΔΕΕ, ό.π., σελ. 678, όπως και ΑΠ 1307/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, η οποία επεσήμανε ότι η καταπιστευτική μεταβίβαση κυριότητας αποτελεί μη ρυθμιζόμενο από το νόμο αλλά επιτρεπόμενο ισχυρό και έγκυρο τρόπο εμπράγματης ασφάλειας που καλύπτει η ανάγκη των συναλλαγών.

μεταβιβάσεων – εκχωρήσεων που γίνονται προς εξασφάλιση προγενέστερης οφειλής⁴³⁴. Σε διαφορετική περίπτωση, θα εμφανιζόταν το συστηματικά ανορθόδοξο αποτέλεσμα, ήτοι να ανακαλούνται το ενέχυρο, η υποθήκη ή η προσημείωση και όχι οι ισχυρότερες επί εννόμων συνεπειών εξασφαλιστικές μεταβιβάσεις – εκχωρήσεις⁴³⁵. Αυτό δηλαδή που υποστηρίζεται είναι ότι αφού τόσο η εξασφαλιστική μεταβίβαση κυριότητας όσο και η καταπιστευτική εκχώρηση απαίτησης ενέχουν σκοπούς εξασφαλιστικούς της απαίτησης των δανειστών του πτωχού θα πρέπει να ανακαλούνται (με τη συνδρομή των όρων του άρ. 117 ΚΑφ) ως απαγορευμένες κατά την ύποπτη περίοδο χορηγηθείσες εμπράγματα ασφάλειες. Σε διαφορετική περίπτωση θα «άνοιγε» ο δρόμος και για ετεροχρονισμένες καταχρηστικές πρακτικές των δανειστών σε βάρος της ομάδας των πιστωτών. Τέλος, υπέρ της θέσης αυτής συνηγορεί και η ευρύτερη διατύπωση της διάταξης του άρ. 117 ΚΑφ οι οποία κάνει λόγο πλέον για σύσταση, αδιάκριτα, κάθε είδους εμπράγματης ασφάλειας⁴³⁶.

Ζήτημα τίθεται ως προς την εμπράγματη ασφάλεια που παρέχεται από τον οφειλέτη για την εξασφάλιση ανοιχτού αλληλόχρεου λογαριασμού. Κατά μια άποψη⁴³⁷, στην περίπτωση αυτή δεν ανακαλείται η εμπράγματη ασφάλεια, καθότι, λόγω του αδιαιρέτου του αλληλόχρεου λογαριασμού, δεν υπάρχει οφειλή προς εξασφάλιση πριν το οριστικό κλείσιμο αυτού. Επομένως, με την παραδοχή αυτή η εμπράγματη ασφάλεια επί αλληλοχρέου λογαριασμού θα εξασφαλίζει πάντα το μελλοντικό -τυχόν- χρεωστικό υπόλοιπο⁴³⁸. Κατ' άλλη άποψη όμως και μάλλον ορθότερη⁴³⁹ η εμπράγματη ασφάλεια διασπάται και υπόκειται σε υποχρεωτική ανάκληση στο βαθμό που εξασφαλίζει προγενέστερα του οριστικού κλεισίματος χρεωστικά κονδύλια, ενώ δεν ανακαλείται αν και εφόσον αφορά σε σύγχρονες ή μέλλουσες πιστώσεις⁴⁴⁰.

Από τις διατάξεις του άρ. 117 ΚΑφ δεν καταλαμβάνονται, από την άλλη, οι ειδικές διατάξεις του ν.δ. 17/7/1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών»⁴⁴¹. Πρόκειται για τις διατάξεις περί υποθήκης των άρ. 48-67. Ειδικότερα, δεν ανακαλούνται υποθήκες που συνίστανται εντός της ύποπτης περιόδου υπέρ τραπεζών έστω και αν η υποθήκη αυτή ασφαλίσει προϋπάρχουσα οφειλή (άρ. 52 ν.δ. 17/7/1923⁴⁴²). Δεν ανακαλούνται επίσης και ενέχυρα για εξασφάλιση προγενέστερων απαιτήσεων από δάνεια με απλό ή ανοιχτό αλληλόχρεο λογαριασμό⁴⁴³. Παράλληλα, οι τράπεζες

⁴³⁴ Βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 227.

⁴³⁵ Για αξιολογική αντινομία κάνει λόγο ο *Σωτηρόπουλος*, ό.π., σελ. 227, βλ. και αντίστοιχη προβληματική επί της αναστολής των ατομικών διώξεων σελ. 33 επ. της παρούσας μελέτης.

⁴³⁶ Και όχι μόνο ενέχυρου ή υποθήκης όπως όριζε η διάταξη στο παρελθόν (537 ΕμπΝ), Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 442 και *Μιχαλόπουλο*, ΔΕΕ, ό.π., σελ. 680.

⁴³⁷ Βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 224-225.

⁴³⁸ Όπως είναι γνωστό ο αλληλόχρεος λογαριασμός βρίσκεται σε μια διαρκή κίνηση μέχρι το οριστικό κλείσιμο του οπότε η τυχόν προηγηθείσα ασφάλεια σκοπεύσει πάντα να ασφαλίσει το μελλοντικό χρεωστικό κονδύλι, βλ. *Σωτηρόπουλο*, ό.π., σελ. 224.

⁴³⁹ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 442-443, *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 441-442 και απόφαση του Γαλλικού Ακυρωτικού Cass. Comm. 9.10.1972 (Credit du Nord contre Amamou) J.C.P. 73 IV., επί της απόφασης αυτής βλ. *Κοτσίρη*, ό.π., σελ. 455 και υποσημ. 87 του ιδίου.

⁴⁴⁰ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 442 και *Σωτηρόπουλο*, ό.π. σελ. 225.

⁴⁴¹ Προϋποθέσεις εφαρμογής του ν.δ. 17.07.1923 είναι: η ασφάλεια να συνιστά αποκλειστικά ενέχυρο ή υποθήκη, ο δανειστής να είναι ανώνυμη εταιρεία που έχει αποκτήσει άδεια εφαρμογής του ν.δ 1923 και η ασφαλιζόμενη απαίτηση να είναι προγενέστερη της σύστασης της εμπράγματης ασφάλειας.

⁴⁴² Κατ' άρθρο 52 περ. β' ν.δ. 17.07.1923 «το κύρος της υποθήκης δεν θίγεται εκ της μετά την ημέραν της εγγραφής αυτής κηρύξεως της πτωχεύσεως του οφειλέτου». Το άρ. 52 ν.δ. 1923 πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά και να υπάγεται κάθε υποθήκη η οποία συσταίνεται κατά την ύποπτη περίοδο ανεξάρτητα από το χρόνο γέννησης της ασφαλιζόμενης απαίτησης, έτσι *Γεωργιάδης*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, ό.π., σελ. 474-475.

⁴⁴³ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 442.

μπορούν να τρέψουν την προσημείωση σε υποθήκη, οποτεδήποτε, ακόμα και αν η προσημείωση έχει εγγραφεί εντός της ύποπτης περιόδου (άρ. 2 ν. 4001/1959⁴⁴⁴)⁴⁴⁵.

Αναφορικά με τις έννομες συνέπειες επί ανάκλησης των εμπραγμάτων ασφαλειών δεν κάνει λόγο ο νόμος. Ωστόσο, δυνάμει της γενικότερης διάταξης του άρ. 124 ΚΑφ, συνάγεται ότι ο ενυπόθηκος ή ενεχυρούχος δανειστής οφείλει αντίστοιχα να συγκαταθέσει στην εξάλειψη της υποθήκης/ προσημείωσης (1325, 1330 ΑΚ) ή στην επιστροφή του ενεχυρασμένου κινητού στο σύνδικο αν πρόκειται για πλασματικό ενέχυρο και να συμμετάσχει συνεπώς στην πτώχευση ως εγχειρόγραφος πιστωτής⁴⁴⁶. Ζήτημα τίθεται όμως ως προς την επίδραση της ανακληθείσας υποθήκης σε σχέση με άλλες εγκύτως υφιστάμενες υποθήκες. Αν και δεν υπάρχει ρητή νομοθετική διάταξη κατά κρατούσα – μάλλον - άποψη⁴⁴⁷ γίνεται δεκτό, κατά τελολογική ερμηνεία του άρ. 117 ΚΑφ, ότι υποκαθίσταται η ομάδα των πιστωτών στα δικαιώματα του δανειστή της ανακαλούμενης υποθήκης, άποψη η οποία δικαιολογείται και λόγω της ενοχικής ενέργειας της ανάκλησης ως προς την ομάδα των πιστωτών (άρ. 124 παρ. 1 ΚΑφ). Άλλωστε, τυχόν υποκατάσταση άλλων ενυπόθηκων δανειστών θα σήμαινε και παραβίαση της αρχής της ισότητας των πιστωτών και βλάβη της ομάδας των πιστωτών.

ΜΕΡΟΣ Β' - Η ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΕΓΓΥΟΥ ΠΙΣΤΩΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

§1. Εισαγωγικά: Η εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας στο νέο Δίκαιο Αφερεγγυότητας.

I. Οι δύο τρόποι ρευστοποίησης στον νέο Κώδικα Αφερεγγυότητας.

Όπως έχει ήδη λεχθεί μοναδικός σκοπός της πτώχευσης, κατά τον Ν. 4738/2020, είναι η ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας⁴⁴⁸ (75 ΚΑφ). Σε αντίθεση δηλαδή με τον ΠτΚ, απουσιάζει οποιαδήποτε προσπάθεια διάσωσης της επιχείρησης με σχέδιο αναδιοργάνωσης ή με διατήρηση της επιχείρησης⁴⁴⁹. Ο σκοπός της πτώχευσης είναι με άλλα λόγια αμιγώς εκκαθαριστικός. Αναφορικά με το χρόνο εκποίησης της πτωχευτικής περιουσίας σημειώνονται τα εξής: Κατά το προγενέστερο δίκαιο του ΠτΚ η ρευστοποίηση της περιουσίας του οφειλέτη

⁴⁴⁴ Αρκεί να έχει εγγραφεί πριν τη δημοσίευση της απόφασης που κήρυξε την πτώχευση, βλ. Γέσιου – Φλατσή, Η δικονομική έννομη τάξη, ό.π., σελ. 796. Κατ' άρ. 2 ν. 4001/1959 «Επιφυλασσομένης της περιπτώσεως του άρθρου 52 παρ. β' του Ν.Δ. της 17.7.1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών", το κύρος των υπέρ του Ο.Χ.Ο.Α. ή Τραπεζής εφεξής εγγραφομένων και δυνάμει οιοδήποτε τίτλου υποθηκών, ως και των υπέρ αυτών εγγραφομένων προσημειώσεων και συνιστωμένων ενεχύρων, δεν θίγεται εκ της μετά την ημέραν της εγγραφής ή μετά την σύστασιν του ενεχύρου κηρύξεως της πτωχεύσεως του οφειλέτου».

⁴⁴⁵ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 442.

⁴⁴⁶ Βλ. Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 443 και Κοτσίρη, ό.π., σελ. 457.

⁴⁴⁷ Βλ. Κοτσίρη, ό.π., σελ. 457-458 και Ψυχομάνη, ό.π., σελ. 443.

⁴⁴⁸ Βλ. Περάκη, Γενική και Χωριστή Ρευστοποίηση στον νέο Κώδικα Αφερεγγυότητας, ΕπισκΕΔ 4/2020, σελ. 780.

⁴⁴⁹ Βλ. άρ. 1 ΠτΚ όπου γινόταν λόγος για συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του πτωχού «ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με τη διατήρηση της επιχείρησής του», όπως Μιχαλόπουλο, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 22-23 και Αλ. Ρόκα, Η εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου στην νέα πτωχευτική διαδικασία, ΕπισκΕΔ, 2021, σ. 795 και 800.

επέρχονταν κατά το στάδιο της «ένωσης των πιστωτών⁴⁵⁰», μετά δηλαδή το πέρας της εξέλεξης των πιστώσεων με αναγγελία και επαλήθευσή τους (άρ. 89 επ. ΠτΚ). Με τον ν. 4738/2020 η κατάσταση μεταρρυθμίζεται άρδην. Το στάδιο της «ένωσης των πιστωτών» καταργείται και για την εκκίνηση της διαδικασίας ρευστοποίησης δεν είναι απαραίτητο το πέρας της εξέλεξης των πιστώσεων⁴⁵¹. Κατ' άρ. 157 ΚΑφ, ο σύνδικος οφείλει να αρχίσει «αμελλητί» τη ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας μετά την ολοκλήρωση της απογραφής⁴⁵² (141 ΚΑφ). Όπως υπογραμμίζει και η αιτιολογική έκθεση του άρ. 157 ΚΑφ, με τον νέο ΚΑφ *αποσυνδέεται η ρευστοποίηση της πτωχευτικής περιουσίας από την εξέλεξη των πιστώσεων*⁴⁵³. Πρακτικά δηλαδή ο σύνδικος δύναται πλέον να ξεκινήσει τη ρευστοποίηση εκκρεμούσης της διαδικασίας αναγγελίας και επαλήθευσης των απαιτήσεων στην πτώχευση, ενώ υπό την ισχύ του ΠτΚ η ρευστοποίηση ήρχετο μετά το πέρας των επαληθεύσεων (άρ. 84 ΠτΚ). Ρευστοποίηση δεν σημαίνει βέβαια και άμεση διανομή, καθότι για την τελευταία θα απαιτείται ένας κατάλογος επαληθευθέντων πιστωμάτων (156 παρ. 1 ΚΑφ)⁴⁵⁴. Οι νέες αυτές ρυθμίσεις προσβλέπουν στην ταχύτητα και κατ' επέκταση στην εξοικονόμηση δαπανών. Οι καθυστερήσεις που παρατηρούνταν κατά το προηγούμενο δίκαιο σχετικά με την εκποίηση της πτωχευτικής περιουσίας και η, συνεπεία αυτής, απαξίωση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης (φθορές, κλοπές, ανάγκη για φύλαξη με συνεπαγόμενο κόστος), κινητοποίησαν το σύγχρονο νομοθέτη, ο οποίος μετέθεσε την έναρξη εκποίησης της πτωχευτικής περιουσίας ήδη με την έναρξη της πτωχευτικής διαδικασίας και δη το πέρας της απογραφής (άρ. 141 ΠτΚ).

Ειδικότερα, κατά τον ΚΑφ δύο είναι οι τρόποι ρευστοποίησης της πτωχευτικής περιουσίας όταν ο πτωχός είναι φορέας επιχείρησης⁴⁵⁵: η «εν συνόλω εκποίηση» ή/και η «κατ' ιδίαν εκποίηση» των περιουσιακών του στοιχείων. Και οι δύο τρόποι εκποίησης ορίζονται από το Πτωχευτικό Δικαστήριο ήδη κατά την κήρυξη της πτώχευσης (άρ. 81 ΚΑφ), η οποία και αποσαφηνίζει ποια μέθοδος εκποίησης θα ακολουθηθεί.

Αναφορικά με την εν συνόλω εκποίηση⁴⁵⁶ ή την εκποίηση των επιμέρους λειτουργικών συνόλων⁴⁵⁷ αυτής, η οποία ομοιάζει σημαντικά με την «παραπτωχευτική» διαδικασία ειδικής

⁴⁵⁰ Βλ. άρ. 132 επ. ΠτΚ 1. «1. Μετά την ολοκλήρωση της εξέλεξης των πιστώσεων και εφόσον δεν επιτεύχθηκε η αποδοχή ή η επικύρωση σχεδίου αναδιοργάνωσης της επιχείρησης του οφειλέτη ή αυτή ακυρώθηκε για οποιονδήποτε λόγο, η πτώχευση βρίσκεται στο στάδιο της ένωσης των πιστωτών.

2. Κατά το στάδιο αυτό ο σύνδικος προβαίνει στη ρευστοποίηση του ενεργητικού της περιουσίας του οφειλέτη και στη διανομή του προϊόντος αυτής στους πιστωτές είτε με την εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου είτε με την εκποίηση των επί μέρους στοιχείων αυτής, καθενός χωριστά ή ομαδικά, σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις».

⁴⁵¹ Υπό τον νέο ΚΑφ, παράλληλα με την ρευστοποίηση «τρέχουν» οι λοιπές εργασίες της πτώχευσης, όπως εξέλεξη των πιστώσεων (152 επ. ΚΑφ), άσκηση ανακλητικών αγωγών (116 επ. ΚΑφ), είσπραξη απαιτήσεων (144 ΚΑφ), βλ. *Αλ. Ρόκα*, ό.π., σελ. 799.

⁴⁵² Σημειώνεται δε ότι δύναται, κατ' άρ. 87 παρ. 2 ΚΑφ, η απογραφή να ολοκληρωθεί ακόμη και μέσα σε μία μέρα οπότε, στην περίπτωση αυτή, η ρευστοποίηση ξεκινά από τη μεθεπόμενη μέρα κήρυξης της πτώχευσης, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 458.

⁴⁵³ Την οποία μάλιστα χαρακτηρίζει ως μια «από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις του νόμου».

⁴⁵⁴ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 527.

⁴⁵⁵ Εκτός αν πρόκειται για πτώχευση μικρού αντικειμένου (άρ. 173-188 ΚΑφ), όπου μοναδικός τρόπος εκποίησης είναι η «κατ' ιδίαν» (162 επ. ΚΑφ), καθότι η εν συνόλω εκποίηση αφορά επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους, βλ. *Αλ. Ρόκας*, ό.π., σελ. 798. Ο νόμος ωστόσο φαίνεται να αγνοεί ότι στην Ελλάδα το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων είναι «πολύ μικρές», όπως η έννοια (της πολύ μικρής οντότητας) ορίζεται στο άρ. 172 ΚΑφ, έτσι *Περάκης*, *ΕπισκεΔ*, ό.π., σελ. 790.

⁴⁵⁶ Σκοπός της οποίας είναι η διατήρηση της επιχείρησης ως ενότητας, βλ. και άρ. 75 ΚΑφ, έτσι *Αλ. Ρόκα*, ό.π., σελ. 796.

⁴⁵⁷ Για την έννοια των λειτουργικών συνόλων, ως «κλάδους» της επιχείρησης, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 466.

διαχείρισης του ν. 4307/2014 (νόμος «Δένδια»)⁴⁵⁸ σημειώνονται τα εξής⁴⁵⁹: Αυτή διατάσσεται από το Πτωχευτικό Δικαστήριο (άρ. 79 ΚΑφ) κατόπιν αιτήματος⁴⁶⁰ των πιστωτών (και όχι του οφειλέτη⁴⁶¹) με 30% του συνόλου των απαιτήσεων, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι ενέγγυοι πιστωτές με 20 % των οικείων απαιτήσεων⁴⁶². Το Δικαστήριο διατάσσει την εν συνόλω εκποίηση όταν διαπιστώσει ότι οι αιτούντες κατέχουν τα αναγκαία κατά το νόμο ποσοστά και πιθανολογεί ότι η θέση των πιστωτών⁴⁶³ θα βελτιωθεί σε σχέση με την πτώχευση⁴⁶⁴. Όσον αφορά στη διαδικασία της εν συνόλω εκποίησης σημειώνονται συνοπτικά τα εξής: Διενεργείται δημόσιος πλειοδοτικός διαγωνισμός (158 παρ. 4 εδ. α' ΚΑφ) από τον σύνδικο και εκποιείται αποκλειστικά ενεργητικό⁴⁶⁵. Ειδικά για την επιλογή της εν συνόλω ή κατά λειτουργικά σύνολα εκποίησης αποφασίζει η συνέλευση των πιστωτών⁴⁶⁶ (158 παρ. 4 τελ. εδ. ΚΑφ)⁴⁶⁷. Γίνεται απογραφή (141 ΚΑφ), συντάσσεται υπόμνημα προσφοράς⁴⁶⁸ (158 παρ. 2 ΚΑφ) και δεν ορίζεται τιμή πρώτης προσφοράς (158 παρ. 5 ΚΑφ), δημοσιεύεται πρόσκληση διενέργειας δημόσιου πλειστηριασμού τον οποίο διενεργεί συμβολαιογράφος (158 παρ. 5 ΚΑφ), γίνεται χρήσης της πλατφόρμας e-auction (158 παρ. 5 ΚΑφ), όπως και στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση, αναδεικνύεται πλειοδότης μέσω ηλεκτρονικού πλειστηριασμού, ο οποίος καταβάλλει το τίμημα τοις μετρητοίς, ενώ, σημαντική καινοτομία υπό τον ΚΑφ αποτελεί η προϋπόθεση της έγκρισης της σύναψης της

⁴⁵⁸ Βλ. αναλυτικά *Αλ. Ρόκα*, ό.π., σελ. 791-805, όπως και *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 3^η έκδοση, 2017, σελ. 91 επ..

⁴⁵⁹ Για τις φορολογικές διευκολύνσεις που παρέχει η εν συνόλω εκποίηση βλ. άρ. 170 και 171 ΚΑφ, καθώς και *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 118-120.

⁴⁶⁰ Η κατόπιν πρόσθετης παρέμβασής τους σε σχετική δίκη (βλ. άρ. 79 παρ. 1 εδ. γ' ΚΑφ), παρότι υποβάλλεται αυτοτελής αίτηση.

⁴⁶¹ Βλ. *Αλ. Ρόκα*, ό.π., σελ. 798.

⁴⁶² Σημειώνεται ότι η εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης στον ΠτΚ ήταν δυνατή στο πλαίσιο εξυγίανσης της επιχείρησης (106δ ΠτΚ), ως εξυγιαντικό μέτρο και ενδοπτωχευτικά στο πλαίσιο Σχεδίου Αναδιοργάνωσης (107 επ. ΠτΚ) και με την «αντιδημοφιλή» εκποίηση των άρ. 135-145 ΠτΚ στο πλαίσιο εκκαθαριστικής λογικής. Εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης, ως παραπτωχευτική διαδικασία, προβλεπόταν και στα άρ. 68 επ. ν. 4307/2014 περί Ειδικής Διαχείρισης, η οποία αποτέλεσε και το πρότυπο του νέου ΚΑφ, βλ. αναλυτικά για την ειδική διαχείριση *Αλ. Ρόκα*, ό.π., σελ. 791-805. Σημειώνεται δε ότι στον ΚΑφ πλην της εν συνόλω εκποίησης των 158 επ. ΚΑφ, διατηρείται η μεταβίβαση επιχείρησης στο πλαίσιο εξυγίανσης με μια σημαντικότερη όμως μεταβολή που εντοπίζεται στην δυνατότητα μεταβίβασης της επιχείρησης για λόγους εταιρικού δικαίου και άκοντος του οφειλέτη (άρ. 54 παρ. 3 ΚΑφ).

⁴⁶³ Η θέση του οφειλέτη λαμβάνεται μεν υπόψη, βαρύνουσα όμως σημασία έχει η γνώμη των πιστωτών. Απόκλιση θα απαιτεί ειδική αιτιολόγηση.

⁴⁶⁴ Πρόκειται για την γλωσσικά άστοχη «ανάκτηση» των πιστωτών (81 παρ. 1 ΚΑφ), με την οποία συγκρίνεται τι θα λάμβαναν οι πιστωτές σε σχέση με την κατ' ιδίαν εκποίηση δυνάμει ενός υποθετικού και συνεπώς αβέβαιου συλλογισμού.

⁴⁶⁵ Σε αντίθεση με μεταβιβάσεις επιχειρήσεων στο πλαίσιο διαδικασίας εξυγίανσης, όπου υπάρχει η δυνατότητα μεταβίβασης κατόπιν ειδικής συμφωνίας και παθητικού, βλ. αναλυτικά *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 109.

⁴⁶⁶ Αν και όπως επισημαίνει ο *Περάκης*, ό.π., σελ. 466 η διάταξη φαίνεται να εννοεί ότι ο σύνδικος με έγκριση της συνέλευσης αποφασίζει για τη σειρά εκποίησης των επιμέρους κλάδων ή των περιουσιακών στοιχείων και προσδιορίζει τους προς εκποίησης επιμέρους κλάδους ή λειτουργικά σύνολα, αν το πτωχευτικό δικαστήριο δεν τα καθόρισε ήδη αναλυτικά στην απόφασή του.

⁴⁶⁷ Αν, δε, είναι αδύνατη η ένταξη κάποιου περιουσιακού στοιχείου σε λειτουργικό σύνολο (π.χ. ένα ακίνητο που ο έμπορος – φυσικό πρόσωπο εκμισθώνει χωρίς να έχει σχέση με την άσκηση εμπορίας του ή το ιδιωτικό αυτοκίνητο του οφειλέτη ή η συλλογή γραμματοσήμων), διενεργείται κατ' ιδίαν εκποίηση ως προς αυτό, βλ. *Λαζαρίδη*, σελ. 104-105. Κατά τον *Περάκη*, ό.π., σελ. 189, 190 και 459 και κατά τον ίδιο σε *ΕπισκεΔ*, ό.π., σελ. 784, στην περίπτωση αυτή θα έχουμε «μικτή» εκποίηση.

⁴⁶⁸ Στο οποίο περιλαμβάνεται και κάθε χρήσιμη πληροφορία για την εικόνα του ενεργητικού της επιχείρησης, λ.χ. συνολικές οφειλές τρίτων προς τον οφειλέτη, καταγραφή των παγίων της επιχείρησης κοκ, τις οποίες θα λάβουν υπόψη οι υποψήφιοι πλειοδότες κατά την υποβολή της προσφοράς τους, όπως και η συνέλευση των πιστωτών για την αξιολόγηση του προσφερόμενου τιμήματος, βλ. *Κουλουριάνο*, ό.π., σελ. 297-298.

σύμβασης μεταβίβασης⁴⁶⁹ από τη συνέλευση των πιστωτών⁴⁷⁰ (άρ. 159 παρ. 1 εδ. α' ΚΑφ) και όχι από το Πτωχευτικό Δικαστήριο⁴⁷¹. Η εν συνόλω εκποίηση πρέπει να περατωθεί σε σύντομο χρονικό πλαίσιο, ήτοι σε 18 μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης, με δυνατότητα παρατάσεων (βλ. άρ. 161 ΚΑφ). Τυχόν κατασχεμένα ή βεβαρημένα αντικείμενα μεταβιβάζονται ελεύθερα βαρών⁴⁷².

Η κατ' ιδίαν εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη προβλέπεται στα άρ. 162 – 166 ΚΑφ. Αυτή διατάσσεται στις περιπτώσεις που είτε δεν αποφασίστηκε από το πτωχευτικό Δικαστήριο η εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου (είτε γιατί δεν υπεβλήθη αίτημα είτε γιατί αυτή απορρίφθηκε) είτε γιατί ο πλειοδοτικός διαγωνισμός απέβη άκαρπος (159 παρ. 2 και 3), είτε γιατί η εν συνόλω εκποίηση δεν ολοκληρώθηκε εντός 18 μηνών - κατ' άρ. 161 παρ. 1 ΚΑφ - ή στο, μετά από παράταση, μεγαλύτερο χρονικό διάστημα^{473 474}. Υπενθυμίζεται, δε, ότι ο σύνδικος δεν μπορεί να δράσει για εννέα μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης τη στιγμή που υπάρχουν εμπράγματα ασφάλειες, αλλά οφείλει να αναμείνει την πρωτοβουλία των ενέγγυων πιστωτών (άρ. 101 παρ. 4 εδ. α και 162 παρ. 2 εδ. α ΚΑφ). Σημειώνεται ότι η κατ' ιδίαν εκποίηση αποτελεί την μοναδική μορφή εκποίησης όσον αφορά τις πτωχεύσεις μικρού αντικειμένου (173-188 ΚΑφ). Τα άρ. 163 και 164 ΚΑφ προβλέπουν αναλυτικά τη διαδικασία πλειστηριασμού και αναπλειστηριασμού επί κατ' ιδίαν εκποιήσεων, διατάξεις οι οποίες ομοιάζουν σε μεγάλο βαθμό με την ατομική αναγκαστική εκτέλεση του ΚΠολΔ. Συνοπτικά σημειώνονται τα εξής: διενεργείται, όπως και στην εν συνόλω εκποίηση, ανοιχτός πλειοδοτικός διαγωνισμός με ηλεκτρονικά μέσα⁴⁷⁵ με διαδοχικές και όχι ενσφράγιστες προσφορές⁴⁷⁶, ενώ ορίζεται συμβολαιογράφος ως υπάλληλος του πλειστηριασμού⁴⁷⁷. Συντάσσεται και εδώ διακήρυξη περί διενέργειας πλειστηριασμού από τον σύνδικο (περιγραφή αντικειμένου/ χρόνος, τόπος πλειστηριασμού – 163 παρ. 1 και 3), ενώ, σε αντίθεση με την εν συνόλω εκποίηση, ορίζεται τιμή πρώτης προσφοράς (163 παρ. 11). Ενόψει διεξαγωγής πλειστηριασμού, αποφεύγεται επίσης η κρίση του Εισηγητή περί το αν η εκποίηση είναι ή όχι συμφέρουσα. Εν προκειμένω, υφίσταται κατακύρωση σε πλειστηριασμό και στην ουσία οι ρυθμίσεις αντιστοιχίζονται πλήρως με αυτές του ΚΠολΔ (βλ. άρ. 166 ΚΑφ)⁴⁷⁸.

⁴⁶⁹ Η οποία επέχει θέση τελεσίδικης κατακύρωσης κατ' άρ. 1003 επ. ΚΠολΔ, ενώ η πράξη εξόφλησης θέση περίληψης κατακυρωτικής έκθεσης του άρ. 1005 ΚΠολΔ.

⁴⁷⁰ Προβληματισμούς για την ρύθμιση αυτή εκφράζουν ο *Κουλουριάνος*, ό.π., σελ. 302, καθότι δίνεται η δυνατότητα λήψης μιας τέτοιας σημαντικής απόφασης από τη συνέλευση των πιστωτών, οι απαιτήσεις των οποίων ενδέχεται να μην έχουν επαληθευτεί τη στιγμή της απόφασης. Πάντως οποιαδήποτε ανατροπή επί της επιτευχθείσας πλειονηφίας θα παράγει έννομες συνέπειες ex nunc.

⁴⁷¹ Εν αντιθέσει με τη διαδικασία ειδικής διαχείρισης (ν. 4307/2014), όπου προβλεπόταν η παρέμβαση πτωχευτικού Δικαστηρίου. Πρόκειται για σημαντική καινοτομία, η οποία, ωστόσο, εγκυμονεί κινδύνους ιδίως ως προς την καταχρηστική λήψη πλειονηφικών αποφάσεων, βλ. *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 125.

⁴⁷² Βλ. άρ. 158 παρ. 4 εδ. δ' και 160 παρ. 3 ΚΑφ.

⁴⁷³ Αναλυτικά για το πεδίο εφαρμογής βλ. άρ. 162 παρ. 1 ΚΑφ.

⁴⁷⁴ Εφαρμόζεται δε και σε εκκρεμείς πτωχεύσεις που εκκρεμεί κήρυξη της πτώχευσης (263 παρ. 2 ΚΑφ).

⁴⁷⁵ Λεπτομέρειες αναμένεται να διασαφηνιστούν με σχετική Υπουργική Απόφαση, βλ. άρ. 207 παρ. 2 ΚΑφ.

⁴⁷⁶ Ο *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 111 εκφράζει πάντως τον προβληματισμό του ως προς την μη εφαρμογή ενός ενιαίου πλαισίου διατάξεων τόσο για την εν συνόλω όσο και για την κατ' ιδίαν εκποίηση της πτωχευτικής περιουσίας, όπου για την τελευταία αφιερώνονται οι αναλυτικές προβλέψεις των άρ. 163 και 164 ΚΑφ.

⁴⁷⁷ Παρατηρείται επομένως, λόγω της διενέργειας ηλεκτρονικού πλειστηριασμού, μία, τρόπον τινά, μετάθεση εξουσιών από το σύνδικο στον υπάλληλο του πλειστηριασμού.

⁴⁷⁸ Π.χ. επί εκποίησης ακινήτου δεν συντάσσεται συμβόλαιο μεταβίβασης, αλλά έκθεση κατακύρωσης και με την εξόφληση εκδίδεται περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης. Η διάταξη, δε, της παρ. 14 του άρ. 163 ΚΑφ που κάνει λόγο για «συμβόλαιο μεταβίβασης», έρχεται σε αντίθεση με το άρ. 166 ΚΑφ, που για τα ακίνητα χορηγείται στον

II. Η Διανομή του προϊόντος εκκαθάρισης και τα προνόμια συνοπτικά

Αναφορικά με την κατάταξη και διανομή του προϊόντος ρευστοποίησης γίνεται πλέον ευθεία παραπομπή στις διατάξεις των άρ. 975-978 ΚΠολΔ προανατολισμένες βέβαια με τις ανάγκες του πτωχευτικού δικαίου (άρ. 167 παρ. 2 ΚΑφ)⁴⁷⁹. Σύγκλιση του ΠτΚ με τις διατάξεις του ΚΠολΔ είχε ξεκινήσει ήδη με τον ν. 4335/2015. Ενόψει αυτού, οι αποκλίσεις του ν. 4738/2020 με τον ΚΠολΔ είναι μικρές⁴⁸⁰. Εκ παραδρομής δεν γίνεται αναφορά στη διάταξη του άρ. 1007 ΚΠολΔ όσον αφορά τις ενυπόθηκες απαιτήσεις επί εκποίησης ακινήτων⁴⁸¹. Ο πίνακας κατάταξης⁴⁸² συντάσσεται με βάση τον πίνακα επαληθευθεισών απαιτήσεων (άρ. 156 παρ. 1 ΚΑφ), στον οποίο έχουν καταγραφεί οι απαιτήσεις που επαληθεύτηκαν από το σύνδικο, όπως και όσες έγιναν προσωρινά δεκτές από τον Πρόεδρο του Πτωχευτικού Δικαστηρίου μέχρι την εκδίκαση της ανακοπής του άρ. 153 παρ. 4 ΚΑφ⁴⁸³. Ο σύνδικος κηρύσσει εκτελεστό⁴⁸⁴ τον πίνακα κατάταξης και τον δημοσιεύει⁴⁸⁵ (167 παρ. 2 εδ. β' ΚΑφ), ενώ εξακολουθούν να προαφαιρούνται δικαστικά έξοδα, έξοδα διοίκησης και ομαδικά πιστώματα⁴⁸⁶ (167 παρ. 1 τελ. εδ. ΚΑφ), στα οποία ανήκει καταρχάς και η (προσωρινή ή οριστική) αντιμισθία του συνδίκου⁴⁸⁷. Προσωρινές διανομές⁴⁸⁸, με άδεια του Εισηγητή, εξακολουθούν να επιτρέπονται (βλ. άρ. 156 παρ. 3 και 167 παρ. 2 ΚΑφ). Σημειώνεται ότι η διανομή του εκπλειστηριάσματος (σε αντίθεση με την εκποίηση της περιουσίας του οφειλέτη η οποία αποσυνδέεται, όπως είδαμε, από την εξέλεξη των πιστώσεων), προϋποθέτει οπωσδήποτε ολοκλήρωση της εξέλεξης του παθητικού του οφειλέτη⁴⁸⁹ (157 ΚΑφ). Γι' αυτό και αρχικά κατατίθεται στον ειδικό λογαριασμό του άρ. 144 (αφού μεταφερθεί από το λογαριασμό του άρ. 163 παρ. 14 ΚΑφ) και ύστερα διανέμεται στους πιστωτές.

Η γενική σειρά κατάταξης των απαιτήσεων στην πτώχευση είναι η εξής: Προηγούνται τα ομαδικά χρέη και οι δαπάνες (167 παρ. 1 εδ. γ') και ακολουθούν οι απαιτήσεις με γενικό προνόμιο (167

υπερθεματιστή περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης, βλ. αναλυτικά *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 145-146 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 482-483.

⁴⁷⁹ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 489.

⁴⁸⁰ Για παράδειγμα, κατ' απόκλιση από τον ΚΠολΔ, εντάσσονται στην πρώτη τάξη των γενικών προνομίων οι χρηματοδοτήσεις που δίδονται στο πλαίσιο συμφωνίας εξυγίανσης ή κατά τις διαπραγματεύσεις, βλ. άρ. 167 παρ. 2 περ. α' ΚΑφ, καθώς και την αιτιολ. έκθεση του ίδιου άρθρου. Περισσότερα για το εξυγιαντικό προνόμιο βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 490-491.

⁴⁸¹ Δεν καταλείπεται όμως αμφιβολία ότι εφαρμόζεται επί διανομής και η διάταξη αυτή, ειδάλως θα βρισκόμασταν στο άτοπο να μην αποτελεί προνόμιο η υποθήκη, βλ. *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ.

⁴⁸² Άλλως «πίνακας διανομής», βλ. άρ. 144 παρ. 4, 153 παρ. 1 και 191 παρ. 4 ΚΑφ. όπως και *Κοτσιρή*, ό.π., σελ. 739.

⁴⁸³ Θα πρόκειται βέβαια για τυχαία κατάταξη στην περίπτωση αυτή, βλ. *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 156-157.

⁴⁸⁴ Η κήρυξη εκτελεστού του πίνακα δεν σημαίνει πως οι πιστωτές θα λάβουν τα ποσά στα οποία κατατάχθηκαν, (αφού αυτό προϋποθέτει τη μη άσκηση ανακοπής του άρ. 168 ΚΑφ ή την τελεσίδικη απόρριψή της) αλλά το ότι από το σημείο αυτό ξεκινάνε οι κατά το νόμο δημοσιεύσεις. Οι έννομες συνέπειες εκ της εκτελεστότητας του πίνακα διαφαίνονται στο άρ. 168 παρ. 3 εδ. α-γ ΚΑφ. βλ. *Μάζη*, ό.π., Εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, 2017, 2^η εκδ., σελ. 103-104, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα.

⁴⁸⁵ Στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Φερεγγυότητας (ΗΜΦ), βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 488.

⁴⁸⁶ Όπως εργατικές απαιτήσεις γεννημένες κατά τη διάρκεια της πτώχευσης, και γενικότερα απαιτήσεις από τη δράση του συνδίκου. Για την έννοια βλ. άρ. 96 παρ. 4 ΚΑφ. όπως και *Περάκη*, ό.π., σελ. 489-490. Κατά τον *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 320 και τον *Μάζη*, ό.π., σελ. 108 τα ομαδικά πιστώματα «προαφαιρούνται» από το εκπλειστηριάσμα πριν καν συνταχθεί ο πίνακας.

⁴⁸⁷ Αν και δεν προβλέπεται ρητά στο άρ. 167 παρ. 1 τελ. εδ. ΚΑφ, όπως στο προγενέστερο δίκαιο.

⁴⁸⁸ Πρόκειται κατ' ουσία για διαδοχικές διανομές με περισσότερους πίνακες, όπου η διόρθωση θα γίνει με τον τελευταίο πίνακα, βλ. *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 162, *Περάκη*, ό.π., σελ. 488, *Σπυριδάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008, σελ. 372 εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 538.

⁴⁸⁹ Ως τέτοιο νοείται η σύνταξη του «πίνακα επαληθευθεισών απαιτήσεων» του άρ. 156 ΚΑφ, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 487.

παρ. 2), οι ενέγγυοι πιστωτές, συμπεριλαμβανομένων και των προσημειούχων (άρ. 96 παρ. 1 στ. γ', 167 παρ. 2 και 976 ΚΠολΔ), οι ανέγγυοι πιστωτές (167 παρ. 2 και 96 παρ. 1^α ΚΑφ) και τελευταίοι οι πιστωτές τελευταίας σειράς (96 παρ. 1δ ΚΑφ). Τυχόν περίσσευμα θα αποδοθεί στον οφειλέτη.

Σημαντικές είναι οι διατάξεις των άρθρων 160 παρ. 2 εδ. β' και 167 παρ. 2 περ. β' ΚΑφ ως προς την κατάταξη των ενέγγυων πιστωτών. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, στην περίπτωση της εν συνόλω εκποίησης κατά την κατάρτιση της σύμβασης μεταβίβασης θα πρέπει να γίνεται επιμερισμός του ποσού που αντιστοιχεί από το συνολικό τίμημα σε κάθε επιμέρους στοιχείο του ενεργητικού επί του οποίου έχει συσταθεί ειδικό προνόμιο. Για παράδειγμα, αν το ακίνητο X1 βαρύνεται με πρώτη υποθήκη για απαίτηση του Ψ και το ακίνητο X2 με δεύτερη υποθήκη για την ίδια απαίτηση, τότε η ενυπόθηκη απαίτηση θα καταταγεί διαφοροποιημένα επί των δύο ακινήτων και δη επί του μέρους του τιμήματος που αντιστοιχεί στο κάθε συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο που βαρύνεται με την υποθήκη⁴⁹⁰. Ζήτημα που απασχολεί όμως είναι ο τρόπος επιμερισμού της αξίας επί κάθε αντικειμένου με ειδικό προνόμιο. Υποστηρίζεται⁴⁹¹ ότι για να μην γίνεται αυθαίρετα θα πρέπει να αξιολογείται η έκθεση απογραφής του συνδίκου, στην οποία περιγράφεται αναλυτικά η αξία καθενός υπεγγύου περιουσιακού στοιχείου (άρ. 158 παρ. 2 ΚΑφ). Έτσι θα αποφεύγονται τυχόν επισφάλειες ως προς το ύψος του ποσού που θα δικαιούται να λάβει κάθε πιστωτής στο πλαίσιο κατάταξής του στον πίνακα από την εκποίηση των υπεγγύων⁴⁹².

§2. Ειδικά ζητήματα ως προς την κατάταξη των ενέγγυων πιστωτών.

I. Η περίπτωση που το ποσό προέρχεται από την εκποίηση εντός πτώχευσης υπεγγύου επί του οποίου υπάρχει ειδικό προνόμιο.

Στην ενότητα αυτή θα εξεταστεί ο τρόπος κατάταξης του ενέγγυου πιστωτή, ο οποίος έχει αναγγείλει την απαίτησή του στην πτωχευτική διαδικασία και εκποιείται, κατόπιν επαληθεύσεως της απαίτησής του, το αντικείμενο επί του οποίου έχει το ειδικό προνόμιο. Ειδικότερα, θα εξεταστεί ο τρόπος κατάταξής του όταν συρρέει με λοιπούς προνομιούχους ή υπερ-προνομιούχους πιστωτές (977 και 977^Α ΚΠολΔ). Για την επίλυση όλων των ζητημάτων επί συγκρούσεως των προνομίων βασική διάταξη αποτελεί η παρ. 2 του άρθρου 167 ΚΑφ η οποία παραπέμπει στο άρθρο 977 ΚΠολΔ⁴⁹³.

Επί συρροής γενικώς και ειδικώς προνομιούχων:

Κατ' άρθρο 977 παρ. 1 ΚΠολΔ ορίζεται ότι επί συρροής οποιωνδήποτε από τα γενικά προνόμια του άρθρου 975 ΚΠολΔ με το άρθρο 976 περ. 3 ΚΠολΔ (απαιτήσεις από δαπάνες για την παραγωγή και

⁴⁹⁰ Βλ. *Περάκη*, ΕπισκΕΔ, ό.π., σελ. 787.

⁴⁹¹ Έτσι *Κουλουριάνος*, ό.π., σελ. 298-299. Κατά το παρελθόν ο επιμερισμός αυτός γινόταν δυνάμει του άρθρου 136 ΠτΚ, βλ. και *Μάζη*, Εκκαθάριση και Διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, 2017, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, σελ. 23 επ.

⁴⁹² Βλ. *Περάκη*, Πτωχευτικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 495.

⁴⁹³ Το εύλογο της εφαρμογής των κανόνων της αναγκαστικής εκτέλεσης του ΚΠολΔ και στην πτώχευση λόγω της ομοιότητας ως προς το λειτουργικό σκοπό των δύο διαδικασιών (ενν.: τη δίκαιη και αναλογικά ισότιμη ικανοποίηση πλειόνων δανειστών), είχε επισημάνει ήδη από το 2012 ο *Χατζηϊωάννου*, 36^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, ΕΕΔ, σελ. 130-131 και 199, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη.

συγκομιδή καρπών) προτιμώνται τα γενικά προνόμια του άρ. 975⁴⁹⁴, ενώ επί συρροής των γενικών προνομίων με τα προνόμια των περ. α και β' του άρ. 976 ΚΠολΔ, ικανοποιούνται στο 1/3 τα γενικά και στο 2/3 τα ειδικά. Για παράδειγμα, αν συρρέουν απαιτήσεις του Δημοσίου με ενυπόθηκες απαιτήσεις, το Δημόσιο θα καταταγεί στο 1/3 του εκπλειστηριάσματος και ο ενυπόθηκος στα 2/3⁴⁹⁵. Ο κανόνας αυτός ισχύει και στην περίπτωση της πτώχευσης με ορισμένες (δύο) διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα, αφού προαφαιρεθούν οι διαδικαστικές δαπάνες⁴⁹⁶ της πτώχευσης (δικαστικά έξοδα, αντιμισθία συνδίκου, ομαδικά πιστώματα, έξοδα διοίκησης πτωχευτικής περιουσίας), οι ενέγγυοι πιστωτές θα καταταγούν μεν στα 2/3 του εκπλειστηριάσματος και οι γενικώς προνομιούχοι στο 1/3, υπό την προϋπόθεση όμως ότι δε συντρέχει κάποια από τις υποπερ. αα' έως αγ' της περ. α' της παρ. 2 του άρ. 167 ΚΑφ. Για τις τελευταίες ο ΚΑφ θεσπίζει ένα υπερ-προνόμιο (1^η διαφοροποίηση)⁴⁹⁷, το λεγόμενο «εξυγιαντικό» προνόμιο (167 παρ. 2 στ. α' ΚΑφ)⁴⁹⁸, που σημαίνει πως οι απαιτήσεις αυτές προηγούνται στην σειρά ικανοποίησης των λοιπών γενικών ή/και ειδικών προνομίων. Με το «εξυγιαντικό» αυτό προνόμιο σκοπός του νομοθέτη είναι να δώσει ένα κίνητρο στους τρίτους -άλλως να τους ενθαρρύνει- να συνδράμουν τον οφειλέτη (π.χ. μέσω δανείων, σύναψη συμβάσεων εργασίας κτλ) κατά το στάδιο της εξυγίανσης ή διαπραγματεύσεων προς επίτευξη συμφωνίας εξυγίανσης, η/οι οποία/ες προφανώς δεν ευδοδόθηκε/αν⁴⁹⁹. Επομένως, όσα αναφέρθηκαν σχετικά με τα ποσοστά του 1/2 και του 2/3, θα ισχύσουν μετά την ολοσχερή ικανοποίηση των απαιτήσεων του άρ. 167 παρ. 2 στ. α' υποπερ. αα' έως αγ' ΚΑφ.

⁴⁹⁴ Πρόκειται για τα έξοδα κηδείας, ή νοσηλεία εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, οι απαιτήσεις για την παροχή τροφίμων αναγκαίων για τη συντήρηση του καθ' ού η εκτέλεση, οι απαιτήσεις από εξαρτημένη εργασία, οι απαιτήσεις των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, οι απαιτήσεις διατροφής σε περίπτωση θανάτου του υπόχρεου προς διατροφή, οι απαιτήσεις αγροτών, του Δημοσίου και των ΟΤΑ και του Συνεγγυητικού, βλ. αναλυτικά άρ. 975 ΚΠολΔ.

⁴⁹⁵ Υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι δεν τυγχάνει εφαρμογής το νεοπαγές 977Α ΚΠολΔ, για το οποίο βλ. αναλυτικά κατωτέρω σελ. 67 επ, βλ. Νίκα, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, 2018, β' έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσ/νίκη.

⁴⁹⁶ Όπως αντίστοιχα προαφαιρούνται τα έξοδα της εκτέλεσης στην περίπτωση ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατ' άρ. 975 παρ. 1 εδ. β ΚΠολΔ, αντίθ. ο Ψυχομάνης, ό.π., σελ. 540-541, ο οποίος σημειώνει πως, όπως και στην περίπτωση πλειστηριασμού υπεγγύου από ενέγγυο πιστωτή κατά τον ΚΠολΔ, έτσι και στην περίπτωση εκποίησης του υπεγγύου (επί του οποίου έχει συσταθεί ενέχυρο ή υποθήκη για απαίτηση -ενέγγυου- πιστωτή) εντός πτώχευσης οι απαιτήσεις για διαδικαστικές δαπάνες δεν προαφαιρούνται από τον πίνακα κατάταξης που συντάσσεται από το σύνδικο, αλλά κατατάσσονται μαζί με τους γενικώς προνομιούχους ή ανέγγυους πιστωτές στο 1/3 ή στο 10 % αντίστοιχα. Η άποψη αυτή δεν με βρίσκει σύμφωνο, μετά την – με τον νέο ΚΑφ - ευθεία παραπομπή στις διατάξεις του άρ. 975 ΚΠολΔ (βλ. συνδυασμό των άρ. 167 παρ. 1 εδ. γ και 167 παρ. 2 ΚΑφ). Δεν υφίσταται επομένως λόγος να μην προαφαιρούνται εντός πτώχευσης οι διαδικαστικές δαπάνες από τον πίνακα κατάταξης που συντάσσει ο σύνδικος επί ακινήτου στο οποίο υφίσταται απαίτηση με ειδικό προνόμιο. Κάτι τέτοιο θα ενίσχυε contra legem τους ενέγγυους πιστωτές.

⁴⁹⁷ Αν και η αιτιολογική έκθεση του άρ. 167 δεν τις κατονομάζει ως υπερ-προνομιούχες, αλλά προνομιούχες. Ωστόσο, η πρόβλεψη περί ολοσχερούς ικανοποίησης των απαιτήσεων των υποπερ. αα' έως αγ' της περ. α' της παρ. 2 του άρ. 167 ΚΑφ πριν την ικανοποίηση των λοιπών γενικώς και ειδικώς προνομιούχων πιστωτών οδηγεί στο αντίθετο συμπέρασμα, ότι δηλαδή πρόκειται για υπερ-προνομιούχες απαιτήσεις, έτσι Λαζαρίδης, ό.π., σελ. 163-164.

⁴⁹⁸ Γνωστό και υπό το άρ. 154 περ. α' ΠτΚ. Κατά την αιτιολογική έκθεση του άρ. 154 ΠτΚ «σκοπός του εξυγιαντικού προνομίου είναι τόσο η διασφάλιση των συμφερόντων των πιστωτών που συνδράμουν ενεργά στη διατήρηση της επιχείρησης και της αξίας της κατά τον κρίσιμο χρόνο που μεσολαβεί από την έναρξη των διαπραγματεύσεων μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας εξυγίανσης, όσο και παροχή κινήτρων στους πιστωτές που επεκτείνουν τον επιχειρηματικό τους κίνδυνο με σκοπό τη διάσωση της επιχείρησης των οφειλετών τους».

⁴⁹⁹ Σημειώνεται, ωστόσο, στο σημείο αυτό, ότι η χρηματοδότηση που λαμβάνει ο πτωχός εντός πτώχευσης (144 παρ. 2 ή 158 παρ. 3 ΚΑφ) παρέχει ευνοϊκότερη κατάταξη, καθώς αποτελεί ομαδικό πίστωμα, από ό,τι η χρηματοδότηση του άρ. 167 παρ. 2 στ. α' ΚΑφ.

Η δεύτερη διαφοροποίηση από τους κανόνες του ΚΠολΔ προκύπτει από το συνδυασμό των άρ. 160 παρ. 2⁵⁰⁰ και 167 παρ. 2 περ. β⁵⁰¹ ΚΑφ. Σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις στην περίπτωση της εν συνόλω εκποίησης της επιχείρησης⁵⁰² θα πρέπει στο συμβόλαιο μεταβίβασης να καθορίζεται από το συνολικό τίμημα, ποιο αντιστοιχεί σε κάθε υπέγγυο στοιχείο επί του οποίου υπάρχει ειδικό προνόμιο και συνεπώς να σχηματίζεται ξεχωριστός πίνακας κατάταξης επί αυτών των περιουσιακών στοιχείων. Και αυτό γιατί και στην εν συνόλω εκποίηση δημιουργείται πίνακας κατάταξης για κάθε επιμέρους στοιχείο της περιουσίας του πτωχού (βλ. άρ. 167 παρ. 2 περ. β' ΚΑφ). Ζήτημα ανακύπτει ωστόσο αναφορικά με τον τρόπο υπολογισμού της αντικειμενικής αξίας του κάθε επιμέρους ακινήτου. Ο νόμος δεν το καθορίζει, όπως δεν καθορίζει και από ποιόν⁵⁰³ θα γίνεται ο επιμερισμός αυτός.

Σημειώνονται ακόμα τα εξής: Αν κατ' άρ. 977 παρ. 2 εδ. α' ΚΠολΔ στις τάξεις των γενικών ή ειδικών προνομίων υπάρχουν περισσότεροι δανειστές, η σειρά ικανοποίησής τους καθορίζεται με τη σειρά απαρίθμησης των προνομίων στα άρ. 975 και 976 ΚΠολΔ⁵⁰⁴, ενώ αν υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις που ανήκουν στην ίδια σειρά (π.χ. περισσότερες απαιτήσεις εργαζομένων – 975 αρ. 3 ΚΠολΔ), επέρχεται σύμμετρη ικανοποίηση⁵⁰⁵ όσον αφορά τις γενικώς προνομιούχες απαιτήσεις, ενώ ακολουθείται η κατά το ουσιαστικό δίκαιο σειρά επί πλειόνων ειδικών προνομίων, ήτοι (ως προς τις τελευταίας) επέρχεται ικανοποίηση με βάση την αρχή της χρονικής προτεραιότητας⁵⁰⁶ (977 παρ. 2 εδ. β' και 1007 παρ. 1 εδ. α', β').

Σημειώνεται ακόμη ότι αν κατ' άρ. 977 παρ. 1 εδ. γ' ΚΠολΔ υπάρξουν υπόλοιπα που απομένουν από το 1/3 ή τα 2/3, μετά, δηλαδή, την ικανοποίηση των απαιτήσεων των άρθρων 975 και 976 αριθμ. 1 και 2, αυτά κατατάσσονται ώσπου να καλυφθούν οι απαιτήσεις της άλλης από τις προαναφερόμενες δύο κατηγορίες που δεν έχουν ικανοποιηθεί⁵⁰⁷. Τέλος, επί συρροή πλειόνων γενικών ή ειδικών προνομίων επέρχεται σύμμετρη ικανοποίηση όσον αφορά τις γενικώς προνομιούχες απαιτήσεις (π.χ. περισσότερες απαιτήσεις εργαζομένων), ενώ ακολουθείται η κατά το ουσιαστικό δίκαιο σειρά επί π.χ. πλειόνων ενυπόθηκων ή ενεχυρούχων απαιτήσεων. Στην

⁵⁰⁰ Κατ' άρ. 160 παρ. 2 «Η πώληση γίνεται αντί συνολικού τιμήματος. Αν όμως υπάρχουν εμπράγματα δικαιώματα ή άλλα προνόμια επί ακινήτων ή κινητών ή επί άλλων ειδικών περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, πρέπει να καθορίζεται στο συμβόλαιο ποιο ποσό από το συνολικό τίμημα αντιστοιχεί σε καθένα από αυτά».

⁵⁰¹ 167 παρ. 2 περ. β' «Επί πωλήσεως της επιχείρησης ως συνόλου, σύμφωνα με τα άρθρα 158-161, αν υπάρχουν ειδικοί προνομιούχοι πιστωτές επί κατ' ιδίαν αντικειμένων της περιουσίας του οφειλέτη, κατατάσσονται ειδικά επί του ποσού του μέρους του τιμήματος που αντιστοιχεί στο μεταβιβασθέν στοιχείο επί του οποίου υπάρχει το ειδικό προνόμιο, του οποίου η αξία υπολογίζεται για την κατάταξή τους».

⁵⁰² Όπως και στην περίπτωση της εκποίησης λειτουργικών συνόλων της επιχείρησης, βλ. αιτιολ. έκθεση άρ. 167.

⁵⁰³ Υπό το άρ. 141 παρ. 2 ΠτΚ πάντως γινόταν δεκτό ότι ο επιμερισμός γινόταν όχι αυθαίρετα από τους συμβαλλομένους ή τον συμβολαιογράφο, αλλά με βάση την προηγούμενη εκτίμηση των Πιστοποιημένων Εκτιμητών του άρ. 136 ΠτΚ, βλ. Μάζη, Εκκαθάριση και Διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, 2017, 2^η εκδ., σελ. 39, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, όπως και υποσημ. 493.

⁵⁰⁴ Με άλλο λόγοι η προηγούμενη τάξη αποκλείει την επόμενη εφόσον η προηγούμενη εξαντλεί το εκπλειστηρίασμα, βλ. Νίκα, ό.π., σελ. 720.

⁵⁰⁵ Σύμμετρη ικανοποίηση σημαίνει ικανοποίηση ανάλογη του μεγέθους της απαίτησης κάθε δανειστή, βλ. Κολοτούρο, ό.π., σελ. 132-133 και Νίκα, ό.π., σελ. 724.

⁵⁰⁶ Βλ. Κολοτούρο, Συρροή δανειστών και σύγκορσις δικαιωμάτων. Εισ το πεδίο της αναγκαστικής εκτελέσεως, ΕΠολΔ 2/2019, σελ. 137 και Νίκα, ό.π., σελ. 721.

⁵⁰⁷ Από το χρόνο δηλαδή συστάσεως του ενεχύρου ή εγγραφής της υποθήκης, βλ. Χατζηϊωάννου, Η πτώχευση ως διαδικασία συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, 36^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Δικονομικά Ζητήματα Πτωχευτικού Δικαίου, 2012, σελ. 183-184, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη.

περίπτωση δηλαδή αυτή η ικανοποίησή τους θα εξαρτάται από το χρόνο συστάσεως του ενεχύρου ή εγγραφής της υποθήκης⁵⁰⁸ (977 παρ. 2 εδ. β' και 1007 παρ. 1 εδ. α' και β').

Επί συρροής ειδικώς προνομιούχων και μη προνομιούχων απαιτήσεων:

Στην περίπτωση που εξοπλισμένοι με ειδικό προνόμιο (ενέγγυοι πιστωτές) συντρέχουν με μη προνομιούχες απαιτήσεις (εγχειρόγραφους πιστωτές), ποσοστό 90% του διανεμόμενου μερίσματος από την εκποίηση του υπεγγύου διατίθεται προς ικανοποίηση των ενέγγυων πιστωτών, ενώ το υπόλοιπο 10% διατίθεται για την ικανοποίηση των ανέγγυων (977 παρ. 3 εδ. γ' ΚΑφ⁵⁰⁹). Αν όμως οι απαιτήσεις των ενέγγυων πιστωτών γεννήθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του άρ. 977Α ΚΠολΔ⁵¹⁰, μετά δηλαδή την 17.01.2018, και εξασφαλίστηκαν με ενέχυρο ή υποθήκη που συστάθηκαν επί μη βεβαρυμένου κατά την ίδια ημερομηνία πράγματος, τότε προηγείται η ολοσχερής ικανοποίηση των ενέγγυων πιστωτών και ακολουθούν οι απαιτήσεις με γενικό προνόμιο και οι ανέγγυες απαιτήσεις⁵¹¹. Αναφορικά, τέλος, με το υπερ – προνόμιο της παρ. 1α του άρ. 167 ΚΑφ ισχύουν όσα ειπώθηκαν στην προηγούμενη περίπτωση, ότι δηλαδή αν απαιτήσεις του άρ. 167 παρ. 2^α υποπερ. αα' έως αγ' ΚΑφ συντρέχουν με άλλες απαιτήσεις με ειδικό προνόμιο ή ανέγγυες απαιτήσεις, η κατάταξη του άρ. 977 ΚΠολΔ λαμβάνει χώρα μόνο μετά την ολοσχερή ικανοποίηση των απαιτήσεων αυτών.

Επί συρροής ειδικώς προνομιούχων, γενικώς προνομιούχων και μη προνομιούχων απαιτήσεων:

Στην περίπτωση συρροής ειδικών προνομιούχων, γενικών προνομιούχων και μη προνομιούχων απαιτήσεων επί εκποίησης υπεγγύου αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας, ακολουθείται οι κανόνες του άρ. 977 παρ. 3 εδ. α' και 1007 παρ. 1 ΚΠολΔ, με την επιφύλαξη (και εδώ) του άρ. 167 παρ. 2^α υποπερ. αα' έως αγ' ΚΑφ, όπου το 65 % του διανεμόμενου μερίσματος διατίθεται για την ικανοποίηση των απαιτήσεων με ειδικό προνόμιο, το 25% για την κάλυψη των γενικώς προνομιούχων και το εναπομείναν 10% για του εγχειρόγραφους πιστωτές⁵¹². Κατά το εδ. β' της παρ. 3 του άρ. 977 ΚΠολΔ⁵¹³, αν μετά την ολοσχερή εξόφληση των ειδικών ή γενικών προνομιούχων απομείνει υπόλοιπο από το αναλογούν σε αυτούς εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) ή το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) αντίστοιχα, το ποσό αυτό διατίθεται προς κάλυψη των μη

⁵⁰⁸ Κατ' εφαρμογή της αρχής της χρονικής προτεραιότητας που διέπει το δίκαιο της εμπράγματης ασφάλειας εν γένει, βλ. Κολοτούρο, Συρροή δανειστών και σύγκρουσις δικαιωμάτων. Εισ το πεδίο της αναγκαστικής εκτελέσεως, ΕΠολΔ 2/2019, σελ. 137.

⁵⁰⁹ Κατ' άρ. 977 παρ. 3 εδ. γ' ΚΠολΔ «*Αν υπάρχουν απαιτήσεις του άρθρου 976 και μη προνομιούχες απαιτήσεις, οι πρώτες ικανοποιούνται έως το ενενήντα τοις εκατό (90%) και οι δεύτερες έως το δέκα τοις εκατό (10%) του ποσού του πλειστηριάσματος, που πρέπει να διανεμηθεί στους πιστωτές συμμετρως*».

⁵¹⁰ Η οποία (διάταξη) μετά την γενική παραπομπή του άρ. 167 παρ. 2 ΚΑφ στα άρ. 975-978 ΚΠολΔ, εφαρμόζεται πλέον ευθέως και στον ΚΑφ, βλ. Περάκη, ό.π., σελ. 494, όπως και την επόμενη ενότητα της παρούσας.

⁵¹¹ Βλ. Κολοτούρο, ό.π., σελ. 137.

⁵¹² Η αναγνώριση ποσοστού 10% επί των ανέγγυων πιστωτών αποτελεί μια από τις πολυσυζητημένες μεταρρυθμίσεις που επέφερε ο ν. 4335/3015. Σκοπός της πρόβλεψης αυτής ήταν η ενθάρρυνση και των εγχειρόγραφων πιστωτών να επισπεύσουν αναγκαστική εκτέλεση, ώστε ακόμα και αν συρρεύσουν στην πορεία με πλείονες πιστωτές να λάβουν και αυτοί ένα, έστω, μικρό ποσοστό του πλειστηριάσματος, βλ. Απαλαγάκη/ Μακρίδου/ Διαμαντόπουλος, Πολιτική Δικονομία, ό.π., σελ. 172. Σημειώνεται, ωστόσο, πως η αναγνώριση ποσοστού 10% επί των ανέγγυων πιστωτών βαρύνει σημαντικά τους γενικώς προνομιούχους πιστωτές σε σχέση με τους ειδικώς προνομιούχους, καθότι με την αναγγελία των ανέγγυων το ποσοστό των γενικώς προνομιούχων θα μειωθεί από το 33,3 % (1/3 του πλειστηριάσματος) στο 25 %, ενώ των ειδικών προνομιούχων από το 66,66 % (2/3 του πλειστηριάσματος) στο 65%., βλ. Κολοτούρο, ό.π., σελ. 137-138., όπως και Νίκα, ό.π., σελ. 721.

⁵¹³ Κατ' άρ. 977 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ «*Από τα υπόλοιπα που απομένουν από το εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) ή από το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) κατατάσσονται, ώσπου να καλυφθούν οι απαιτήσεις της εκάστοτε άλλης από τις δύο προαναφερόμενες κατηγορίες, που δεν έχουν ικανοποιηθεί*».

ικανοποιηθεισών απαιτήσεων της έτερης εκάστοτε κατηγορίας γενικών ή ειδικών προνομιούχων πιστωτών. Στην σπάνια περίπτωση που απομείνει υπόλοιπο και από το δέκα τοις εκατό (10%) των ανέγγυων πιστωτών, αυτό θα διατεθεί κατά τα 2/3 για την κάλυψη των ειδικών προνομιούχων, κατά δε το 1/3 για την κάλυψη των γενικών προνομιούχων (977 παρ. 3 εδ. γ' ΚΠολΔ⁵¹⁴).

Είχε υποστηριχθεί⁵¹⁵, στα πλαίσια της ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης, η δυνατότητα ικανοποίησης (και) από το 10% του εκπλειστηριάσματος των απαιτήσεων γενικώς ή/και ειδικώς προνομιούχων πιστωτών, οι οποίες δεν ικανοποιήθηκαν πλήρως από το 25% και 65% αναλογούν μέρος του εκπλειστηριάσματος αντίστοιχα. Θεωρία⁵¹⁶ και νομολογία⁵¹⁷, ωστόσο, διασαφήνισαν πως δεν δικαιούνται να μετάσχουν, στην περίπτωση αυτή, οι ως άνω πιστωτές και στην διανομή του 10% του εκπλειστηριάσματος, καθότι ο νόμος θέσπισε ένα ελάχιστο ποσοστό της τάξης του 10% αποκλειστικά και μόνο προς μερική, έστω, ικανοποίηση των εγγειόγραφων⁵¹⁸.

II. Η σύγκρουση της διάταξης του 977Α ΚΠολΔ με το υπερ-προνόμιο του άρ. 167 παρ. 2 ΚΑφ

Ειπώθηκε ήδη ανωτέρω⁵¹⁹ ότι, κατ' άρ. 167 παρ. 2 εδ. γ' ΚΑφ, η σειρά των κατατάξεων δυνάμει του άρ. 977 ΚΠολΔ δεν εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο αν τυγχάνει εφαρμογής το «εξυγιαντικό» προνόμιο⁵²⁰ του άρ. 167 παρ. 2 περ. α' υποπερ. αα' έως αγ' ΚΑφ. Στην περίπτωση αυτή, κατ' άρ. 167 παρ. 2 εδ. γ' ΚΑφ, ορίζεται ότι αν οι απαιτήσεις του άρ. 167 παρ. 2 περ. α, υποπερ. αα' έως αγ' ΚΑφ, συντρέχουν με άλλες απαιτήσεις με γενικό ή ειδικό προνόμιο ή ανέγγυες απαιτήσεις η κατάταξη του άρ. 977 ΚΠολΔ λαμβάνει χώρα μόνο μετά την ολοσχερή ικανοποίηση των απαιτήσεων αυτών⁵²¹.

Ανακύπτει, ωστόσο, το ερώτημα ως προς τον τρόπο συγκερασμού της διάταξης αυτής με το υπερ-προνόμιο που θεσπίζεται από το άρ. 977Α ΚΠολΔ⁵²², στην οποία παραπέμπει η διάταξη του άρ.

⁵¹⁴ Κατ' άρ. 977 παρ. 3 εδ. γ' ΚΠολΔ «Από τα υπόλοιπα που απομένουν από την ικανοποίηση των εγγειόγραφων δανειστών ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 976 και του άρθρου 975 κατά τα οριζόμενα στο εδάφιο 2 της παραγράφου 1».

⁵¹⁵ Βλ. Νίκα, Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, β' έκδ., 2018, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ. 721-722.

⁵¹⁶ Βλ. Κολοτούρο, ό.π., σελ. 138, όπως ΚΑΙ Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, ό.π., σελ. 527-529., όπου τυχόν σύμμετρη συμμετοχή των ειδικών/ γενικών προνομιούχων και στο ποσοστό του 10% θα ήταν αντίθετη με τη βούληση του νομοθέτη και το σαφές γράμμα του νόμου.

⁵¹⁷ Βλ. ΜονΠρΚορ 88/2018 και ΜονΠρΘες 14931/2018, αδημ., καθώς και πρόσφατη ΕφΘες 297/2021, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. όπου επισημαίνεται πως «αν ο νομοθέτης ήθελες να αποτελεί κανόνα η διπλή κατάταξη των προνομιούχων πιστωτών θα το προέβλεπε ρητά, όπως άλλωστε έκανε στο άρ. 160 ΠτΚ, ειδικά και κατ' εξαίρεση από το άρ. 977 ΚΠολΔ, το οποίο ισχύει κατά τα λοιπά και στην πτωχευτική διαδικασία».

⁵¹⁸ Το αυτό προκύπτει αφενός από την ίδια την αιτιολογική έκθεση του ν. 4335/2015 η οποία επισημαίνει πως σκοπός της θέσπισης του 10% είναι η ενθάρρυνση των ανέγγυων πιστωτών να επισπεύσουν και αυτοί αναγκαστική εκτέλεση, αφετέρου από το ίδιο το άρ. 977 παρ. 3 εδ. β' και γ' ΚΠολΔ, βλ. και πρόσφατη ΕφΘες 297/2021, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵¹⁹ Βλ. σελ. 65-67 της παρούσας

⁵²⁰ Το οποίο προϋπήρχε και στον ΠτΚ, βλ. άρ. 154 στ. α' ΠτΚ.

⁵²¹ Κατ' άρ. 167 παρ. 2 εδ. γ' ορίζεται ότι: «Αν εκτός από τις απαιτήσεις των υποπερ. αα' έως αγ' της περ. α' της παρούσας υπάρχουν και άλλες απαιτήσεις με γενικό προνόμιο ή ειδικό προνόμιο ή ανέγγυες απαιτήσεις, η κατάταξη κατ' άρθρο 977 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας χωρεί μετά την ολοσχερή ικανοποίηση των ανωτέρω απαιτήσεων των υποπερ. αα' έως αγ' της περ. α'».

⁵²² Η οποία προσετέθη δυνάμει του άρ. 176 παρ. 1 ν. 4512/2018. Το βασικό χαρακτηριστικό της διάταξης του άρ. 977Α ΚΠολΔ είναι ότι μετά την μερική υπερπρονομιακή κατάταξη των εργατικών απαιτήσεων που ορίζονται στην παρ. 2, κατατάσσονται εξ ολοκλήρου οι απαιτήσεις με ειδικό προνόμιο (πλην της περ. 3 του άρ. 976 ΚΠολΔ),

167 παρ. 2 εδ. δ' ΚΑφ. Το άρ. 977^Α ΚΠολΔ καθιερώνεται ένα υπερ-προνόμιο υπέρ των εργατικών απαιτήσεων, οι οποίες ικανοποιούνται ολοσχερώς πριν από κάθε άλλη απαίτηση υπό την προϋπόθεση, όμως⁵²³, ότι οι απαιτήσεις προέκυψαν πριν από την ημερομηνία ορισμού του πρώτου πλειστηριασμού⁵²⁴ και αφορούν μη καταβληθέντες μισθούς έως έξι (6) μηνών από παροχή εξαρτημένης εργασίας και έως του ποσού το οποίο ισούται ανά μήνα οφειλόμενου μισθού και ανά εργαζόμενο με το νόμιμο κατώτατο μισθό⁵²⁵ υπαλλήλου άνω των είκοσι πέντε (25) ετών επί 275%⁵²⁶. Παράλληλα, το άρ. 977^Α παρ. 1 ΚΠολΔ καθιερώνει και ένα διαφορετικό σύστημα συρροής επί γενικών και ειδικών προνομίων διαφορετικό από το άρ. 977 ΚΠολΔ υπό την προϋπόθεση όμως ότι οι απαιτήσεις έχουν γεννηθεί μετά την ισχύ του άρθρου, ήτοι μετά την 17-01-2018, και εξασφαλίστηκαν με ενέχυρο ή υποθήκη επί μη βεβαρυσμένου μέχρι την ως άνω ημερομηνία πράγματος. Ενόψει λοιπόν της ύπαρξης τόσο του «εξυγιαντικού» υπερ-προνομίου του άρ. 167 παρ. 2^α υποπερ. αα' έως αγ' όσο και του υπερ-προνομίου του άρ. 977^Α παρ. 2, τίθεται το ερώτημα πως θα συντονιστούν οι δύο διατάξεις, ήτοι ποιο υπερ-προνόμιο θα ικανοποιηθεί πρώτο και με ποιο τρόπο. Δύο ερμηνευτικές διέξοδοι έχουν υποστηριχθεί: Ο πρώτος «δρόμος» είναι να θεωρηθεί ότι το υπερ-προνόμιο του άρ. 167 παρ. 2^α ΚΑφ ισχύει μόνο όταν δεν εφαρμόζεται το άρ. 977^Α ΚΠολΔ. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από τη γραμματική ερμηνεία του ίδιου του άρ. 167 παρ. 2 εδ. γ' ΚΑφ όπου γίνεται λόγος περί εφαρμογής, μετά την ολοσχερή ικανοποίηση των απαιτήσεων των υποπερ. αα' έως αγ' της περ. α' της παρ. 2 του άρ. 167 ΚΑφ, της διάταξης του άρ. 977 ΚΠολΔ (και όχι και του 977^Α ΚΠολΔ). Επομένως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι όταν ενυπάρχουν υπερ-προνομιακές απαιτήσεις εργαζομένων κατ' άρ. 977^Α ΚΠολΔ δεν θα τυγχάνει εφαρμογής η ειδική μεταχείριση του υπερ-προνομίου των υποπερ. αα' έως αγ' της περ. α' της παρ. 2 του άρ. 167 ΚΑφ⁵²⁷. Ο δεύτερος και πιο δίκαιος «δρόμος» που προτείνεται προς επίλυση των ως άνω συγκρούσεων, είναι να εφαρμοστεί η σύμμετρη ικανοποίηση των δύο υπερ-προνομιακών απαιτήσεων (ήτοι των εργατικών απαιτήσεων του άρ. 977Α ΚΠολΔ⁵²⁸ και των απαιτήσεων εκ του «εξυγιαντικού» προνομίου του άρ. 167 ΚΑφ), λύση δίκαιη και εύλογη αν

ακολουθούν οι απαιτήσεις με γενικό προνόμιο (και η απαίτηση της περ. 3 του άρ. 976 ΚΠολΔ) και στη συνέχεια η ικανοποίηση των ανέγγυων απαιτήσεων, βλ. *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 164-165 υποσημ. 323.

⁵²³ Βλ. άρ. 977Α παρ. 2 ΚΠολΔ

⁵²⁴ Στο πλαίσιο ωστόσο της πτωχευτικής διαδικασίας θα πρέπει στο πλαίσιο του άρ. 977^Α ΚΠολΔ να νοηθεί ότι καλύπτονται οι απαιτήσεις εργαζομένων για μη καταβληθέντες μισθούς έως έξι μήνες πριν από την ημέρα κήρυξης της πτώχευσης, όπως άλλωστε οριζόταν και στο άρ. 156^Α ΠτΚ, και όχι από την ημέρα ορισμού του πρώτου πλειστηριασμού, καθότι οι τελευταίες (απαιτήσεις) ούτως ή άλλως προαφαιρούνται ως ομαδικά πιστώματα από τον πίνακα κατάταξης, έτσι *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 166.

⁵²⁵ Σήμερα έχει οριστεί σε 650,00 ευρώ δυνάμει των άρ. 103 ν. 4172/2013 και την ΥΑ 4241/127/31-12-2019 (ΦΕΚ Β' 73).

⁵²⁶ Σημειώνεται ωστόσο ότι για να τύχει εφαρμογής η πρόβλεψη αυτή της παρ. 2, προϋποτίθεται ότι πληρούνται και οι προϋποθέσεις της παρ. 1, η οποία ορίζει ότι για να τύχει εφαρμογής το άρ. 977^Α θα πρέπει η απαίτηση να έχει γεννηθεί μετά την έναρξη ισχύος της διάταξης, ήτοι μετά την 18.01.2018, και να εξασφαλίζεται με «νέα» εμπράγματη ασφάλεια, ήτοι να συστήνεται υπέρ αυτής εμπράγματη ασφάλεια το πρώτον μετά την 18.01.2018 και επί κινήτου ή ακινήτου, το οποίο δεν είχε επιβαρυνθεί στο παρελθόν με άλλη εμπράγματη ασφάλεια για άλλη απαίτηση. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται απαιτείται για την εφαρμογή της διάταξης να έχει παρασχεθεί *1^η εμπράγματη ασφάλεια σε ελεύθερο μέχρι εκείνη τη στιγμή ακίνητο για εξασφάλιση της νέας συμβάσεως (ανανέωσης)*, βλ. αναλυτικά επί του θέματος *Μακρίδου/ Απαλαγάκη/ Διαμαντόπουλο*, ό.π., σελ. 179-190 και *Κολοτούρο*, ό.π., σελ. 138-141.

⁵²⁷ Άποψη η οποία δεν διαταράσσει και τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες των εργαζομένων που υπάγονται στο άρ. 977^Α ΚΠολΔ. Υπέρ της άποψης αυτής μάλλον *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 165-166.

⁵²⁸ Υπενθυμίζεται ότι είναι άλλο το υπερ-προνόμιο των εργατικών απαιτήσεων που θεσπίζεται από την παρ. 2 του άρ. 977^Α ΚΠολΔ και άλλο το γενικό προνόμιο των εργατικών απαιτήσεων του άρ. 975 περ. 3 ΚΠολΔ.

σκεφτεί κανείς πως και τα δύο υπερ-προνόμια εξυπηρετούν όμοιους κοινωνικοοικονομικούς σκοπούς με σημαντική αποστολή το καθένα⁵²⁹.

Ας επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε τις ανωτέρω σκέψεις με ένα παράδειγμα: Ας υποθέσουμε ότι εγγράφεται πρώτη υποθήκη σε ελεύθερο ακίνητο του οφειλέτη στις 03.05.2019 μέχρι του ποσού των 200.000 ευρώ. Επομένως, πρόκειται για πιστωτή που πληροί τις προϋποθέσεις του άρ. 977^A ΚΠολΔ. Στη συνέχεια, ο οφειλέτης πτώχευει. Διενεργείται κατ' ιδίαν εκποίηση (162 επ. ΚΑφ) και πλειστηριάζεται το ως άνω ακίνητο. Επιτυγχάνεται εκπλειστηρίασμα 150.000 ευρώ, ενώ έχουν αναγγελθεί στην πτώχευση και απαιτήσεις τριών εργαζομένων που πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρ. 977^A ΚΠολΔ ύψους 5.000 ευρώ ή καθεμία (σύνολο 15.000 ευρώ). Παράλληλα, έχουν αναγγελθεί και πιστωτές με εξυγιαντικό προνόμιο του άρ. 167 παρ. 2^α ΚΑφ ύψους 10.000 ευρώ. Πέραν όμως αυτών έχουν αναγγελθεί και λοιποί γενικώς προνομιούχοι και ανέγγυοι πιστωτές. Η κατάσταση θα διαμορφωθεί ως εξής: Θα αφαιρεθούν τα έξοδα της εκτέλεσης ύψους π.χ. 5.000 ευρώ. Απομένουν 145.000 ευρώ. Εν συνεχεία, τίθεται το ζήτημα σύγκρουσης ως προς την ικανοποίηση των υπερ-προνομίων των εργατικών απαιτήσεων (15.000 ευρώ) και του εξυγιαντικού προνομίου (10.000 ευρώ). Με βάση τα όσα ειπώθηκαν προηγουμένως είτε θα ακολουθήσουμε την γραμματική ερμηνεία του άρ. 162 παρ. 2 εδ. γ' ΚΠολΔ και, επομένως, θα εφαρμοστεί μόνο το υπερ-προνόμιο των εργατικών απαιτήσεων του άρ. 977^A ΚΠολΔ (1^η περίπτωση), είτε τα δύο υπερπρονόμια θα ικανοποιηθούν συμμετρως (2^η περίπτωση). Συνεπώς, στην 1^η περίπτωση θα εξοφληθούν οι εργατικές απαιτήσεις ύψους 15.000 ευρώ και θα απομείνει ποσό 130.000 ευρώ το οποίο, λόγω του άρ. 977^A παρ. 1 περ. α' ΚΠολΔ, θα το εισπράξει ολόκληρο ο ενυπόθηκος δανειστής. Εάν, από την άλλη, ακολουθηθεί η σύμμετρη ικανοποίηση των δύο υπερ-προνομίων (2^η περίπτωση), τότε θα εξοφληθούν και οι 25.000 ευρώ (10.000 + 15.000) και το υπόλοιπο των 120.000 ευρώ θα διανεμηθεί στον ενυπόθηκο πιστωτή. Οι λοιποί γενικώς προνομιούχοι και ανέγγυοι πιστωτές δεν θα εισπράξουν τίποτα λόγω της εξάντλησης του εκπλειστηρίασματος⁵³⁰.

III. Ειδικά η επίσπευση πλειστηριασμού από ενέγγυο πιστωτή ατομικά και η επίδρασή του στην πτώχευση.

Όσα εξετάστηκαν ανωτέρω αφορούσαν εκποιήσεις τις οποίες προβαίνει ο σύνδικος είτε εξαρχής, είτε γιατί ο ενέγγυος πιστωτής δεν προχώρησε σε αναγκαστική εκτέλεση εντός εννέα μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης (άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ). Όπως όμως αναλυτικά εξετάστηκε στο α' μέρος της παρούσας μελέτης, ο ενέγγυος πιστωτής έχει τη διακριτική ευχέρεια μετά την κήρυξη της πτώχευσης και εντός εννέα μηνών να ασκήσει την εμπράγματη αγωγή του επισπεύδοντας ατομική αναγκαστική εκτέλεση κατά του υπεγγύου. Αν δεν επισπεύσει ατομική αναγκαστική εκτέλεση εντός εννέα μηνών, τότε την εκποίηση διενεργεί ο σύνδικος (162 παρ. 2 περ. α' ΚΑφ). Στην παρούσα ενότητα θα εξεταστεί πώς η πτώχευση του οφειλέτη επιδρά στην πορεία της αναγκαστικής εκτελέσεως που έχει αρχίσει ο ενέγγυος πιστωτής είτε προπτωχευτικά είτε μετά την πτώχευση του οφειλέτη.

⁵²⁹ Έτσι *Λαζαρίδης*, ό.π. σελ. 165-166.

⁵³⁰ Αυτή είναι και η διαφορά της διάταξης του άρ. 977 με τη διάταξη του άρ. 977^A ΚΠολΔ. Στην τελευταία διάταξη κάθε δανειστής της προηγούμενης τάξης αποκλείει τον δανειστή της επόμενης, όταν η κατάταξή του εξαντλεί το εκπλειστηρίασμα, βλ. αναλυτικά, *Μακρίδου/ Απαλαγάκη/ Διαμαντόπουλος*, ό.π., σελ. 186-187.

Η επίσπευση ατομικής αναγκαστικής εκτελέσεως από ενέγγυο πιστωτή μέσα στο εννεάμηνο από την κήρυξη της πτώχευσης διενεργείται κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ, χωρίς η «παράλληλη» πτωχευτική εκκαθάριση να παρακωλύει τη διαδικασία⁵³¹. Στον αναγκαστικό πλειστηριασμό μπορούν να καταταγούν και άλλοι ενέγγυοι πιστωτές με δικαίωμα επί του υπεγγύου πράγματος που εκπλειστηριάζεται⁵³² ή να επιβάλλουν αυτοτελή κατάσχεση⁵³³ (εντός βέβαια του εννεαμήνου του άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ). Δεν μπορούν όμως να αναγγελθούν (972 ΚΠολΔ) οι λοιποί πιστωτές (γενικώς προνομιούχοι ή μη) λόγω της αναστολής των ατομικών διώξεων (άρ. 100 παρ. 1 ΚΑφ) και της συναφούς υποχρέωσής τους να συμμετάσχουν αποκλειστικά στην πτωχευτική διαδικασία (άρ. 96 παρ. 3) με επαλήθευση (152 επ. ΚΑφ) των απαιτήσεων τους⁵³⁴. Μπορούν όμως αφού εξελέγχθησαν οι απαιτήσεις τους⁵³⁵, να αναγγελθούν στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση του ενέγγυου πιστωτή δια του συνδίκου⁵³⁶, ο οποίος θα διανείμει μετέπειτα το ποσό στο οποίο κατετάγη στους πτωχευτικούς αυτούς πιστωτές⁵³⁷.

Οι ομαδικοί πιστωτές, από την άλλη, δεν μπορούν να αναγγελθούν στη διαδικασία ατομικής εκτέλεσης, ούτε αντίστοιχα νομιμοποιείται ενεργητικά ο σύνδικος να ζητήσει την ανακοπή του πίνακα κατάταξης (979 ΚΠολΔ) προκειμένου να καταταγούν οι ομαδικές απαιτήσεις⁵³⁸. Υπενθυμίζεται ότι οι ομαδικές απαιτήσεις κατά τον ΚΑφ αποτελούν διαδικαστικές δαπάνες/έξοδα της πτώχευσης και προαφαιρούνται από τον/τους συντασσόμενο/ους πίνακα/ες (άρ. 167 παρ. 1 εδ. γ' ΚΑφ). Στην περίπτωση όμως της ατομικής εκτέλεσης, κατά τον ΚΠολΔ, δεν γίνεται τέτοια προαφαίρεση καθότι τα έξοδα της πτώχευσης δεν αποτελούν και έξοδα της εκτέλεσης⁵³⁹. Οι ομαδικοί πιστωτές δεν θα προηγηθούν συνεπώς και των ειδικών προνομιούχων, αφού οι τελευταίοι βρίσκονται εκτός πτωχευτικής διαδικασίας⁵⁴⁰. Θα ικανοποιηθούν, ωστόσο (οι ομαδικοί πιστωτές), προνομιακά κατά την πτωχευτική διαδικασία από το ποσό που θα εισπράξει ο σύνδικος για λογαριασμό των γενικών προνομιούχων και ανέγγυων πιστωτών⁵⁴¹.

Πιο περίπλοκη είναι η περίπτωση όταν επισπεύδεται από ενέγγυο πιστωτή ατομική αναγκαστική εκτέλεση προπτωχευτικά και δεν έχει αυτή ολοκληρωθεί κατά την κήρυξη της πτώχευσης. Αρχικά, σημειώνεται ότι το κύρος του πλειστηριασμού και της κατακύρωσης δεν επηρεάζονται από την πτώχευση του οφειλέτη και το εκπλειστηρίασμα καταβάλλεται κανονικά στον υπάλληλο του πλειστηριασμού, ο οποίος και υποχρεούται να χορηγήσει στον υπερθεματιστή περίληψη της κατακυρωτικής έκθεσης ως πράξη εξόφλησης⁵⁴² (1005 ΚΠολΔ). Δυσχερέστερα είναι τα ζητήματα όσον αφορά στην διανομή του πλειστηριασματος, καθότι τούτο, μετά την κήρυξη της πτώχευσης,

⁵³¹ Βλ. *Μάζη*, Εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, έκδ, 2^η, 2017, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, σελ. 116.

⁵³² Έτσι *Περάκης*, ό.π., σελ. 502.

⁵³³ Μετά και το επιτρεπτό των πολλαπλών κατασχέσεων δυνάμει των άρ. 958 παρ. 2 και 997 παρ. 5 ΚΠολΔ.

⁵³⁴ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 541.

⁵³⁵ Αν δεν έχει γίνει ακόμα εξέλεξη, κατατάσσονται τυχαία κατ' άρ. 978 ΚΠολΔ, βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 541.

⁵³⁶ Βλ. *Νίκα*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, τόμ. 2, 2^η έκδ., 2018, σελ. 620, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, όπως και *ΜονΠρΔρ* 26/2008, Αρμ., 2008, σελ. 945-946 και *ΜΠρΑθ* 3449/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵³⁷ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 502, *Μάζη*, ό.π., σελ. 116 και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 541.

⁵³⁸ Βλ. *Βαθρακοκόλλη*, *Πλαγάκο*, Ο πίνακας κατάταξης και η ανακοπή κατ' αυτού, 2020, σελ. 69, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη,

⁵³⁹ Βλ. όμως *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 540-541, ο οποίος υποστηρίζει ότι οι απαιτήσεις για διαδικαστικές δαπάνες δεν πρέπει να προτάσσονται ούτε όταν την εκτέλεση διενεργεί ο ίδιος ο σύνδικος εντός πτώχευσης.

⁵⁴⁰ Εκτός αν είναι εξοπλισμένα ταυτόχρονα και με γενικό προνόμιο κατ' άρ. 975 περ. 3 ΚΠολΔ, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 502.

⁵⁴¹ Βλ. *Μάζη*, ό.π., σελ. 116.

⁵⁴² Βλ. *Μάζη*, ό.π., σελ. 115, υποσημ. 128 όπως και *Περάκη*, ό.π., σελ. 502.

ανήκει στην πτωχευτική περιουσία⁵⁴³. Οι λύσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν η κήρυξη της πτώχευσης επήλθε πριν ή μετά την σύνταξη του πίνακα κατάταξης και από το αν έχει ασκηθεί ή όχι ανακοπή κατά αυτού.

Συγκεκριμένα, αν κατά την κήρυξη της πτώχευσης δεν έχει συνταχθεί πίνακας κατάταξης, τότε ο σύνδικος μπορεί να αναγγεληθεί εντός της προθεσμίας του άρ. 972 ΚΠολΔ⁵⁴⁴ και να καταταγεί από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού για λογαριασμό των ανέγγυων ή/και γενικών προνομιούχων πιστωτών⁵⁴⁵. Ζήτημα τίθεται, ωστόσο, αν σε περίπτωση που έχουν επαληθευτεί οι απαιτήσεις στην πτώχευση δύναται να αμφισβητηθεί η απόδειξη των απαιτήσεων αυτών με ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης στα πλαίσια του ΚΠολΔ από έτερο πιστωτή. Κατά την ισχύ του ΠτΚ φαίνεται να μην μπορούσαν να αμφισβητηθούν οι απαιτήσεις αυτές στην ατομική εκτέλεση^{546 547}.

Αν, αντίθετα, έχει συνταχθεί πίνακας κατάταξης, τότε όλα εξαρτώνται από το αν έχει ή όχι καταστεί απρόσβλητος, ήτοι αν έχει ασκηθεί ανακοπή κατ' αυτού (979 ΚΠολΔ)⁵⁴⁸ ή αν παρήλθε η σχετική προθεσμία άσκησης της. Αν δεν έχει καταστεί απρόσβλητος, ο σύνδικος μπορεί (και πρέπει) να τον ανακόψει και να ζητήσει την (οριστική ή τυχαία⁵⁴⁹) κατάταξή του για λογαριασμό των γενικώς προνομιούχων ή/και ανέγγυων πιστωτών^{550 551}. Ανακοπή κατά του πίνακα δεν δικαιούται να ασκήσει πάντως ο ίδιος ο πτωχός, αφού μετά την πτώχευση στερείται της εξουσίας διαθέσεως (άρ. 93 παρ. 1 ΚΑφ) της πτωχευτικής περιουσίας, εκτός αν συντρέχει περίπτωση αδράνειας του συνδίκου⁵⁵². Αν ο πίνακας, από την άλλη, έχει καταστεί απρόσβλητος τότε δεν δύναται να τον ανακόψει ο σύνδικος.

⁵⁴³ ΕφΑθ 6783/2000, ΝοΒ, 2001, σελ. 262.

⁵⁴⁴ Βλ. Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, Ο πίνακας κατάταξης και η ανακοπή κατ' αυτού, 2020, σελ. 66, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Περράκη, ό.π., σελ. 502 και Μάζη, ό.π., σελ. 116, με αναλυτική περιγραφή στην αναγγελία του της κάθε αίτησης των πιστωτών της πτώχευσης και το ύψος της, ΑΠ 1026/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁴⁵ Βλ. Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, ό.π., σελ. 66, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη και Περράκη, ό.π., σελ. 502.

⁵⁴⁶ Κατά τον ΠτΚ πάντως η ύπαρξη των απαιτήσεων που είχαν επαληθευτεί στην πτώχευση, δεν μπορούσαν να αμφισβητηθούν με ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης από τους δανειστές του πτωχού ή από το σύνδικο στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση ενέγγυου πιστωτή, βλ. ΑΠ 1224/2006, ΑΠ 336/2001, ΑΠ 1116/1993, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁴⁷ Σήμερα, ενόψει της μεταφοράς της «δίκης των αντιρρήσεων» στην πτώχευση σε πολύ μεταγενέστερο στάδιο, ήτοι μετά τη σύνταξη του πίνακα κατάταξης (άρ. 168 ΚΑφ), η όποια απάντηση ίσως χρήζει επαναξιολόγησης.

⁵⁴⁸ Βλ. Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, ό.π., σελ. 66 και Περράκη, ό.π., σελ. 502. Ειδικότερα, κατ' άρθρο 979 ΚΠολΔ ορίζεται ότι: «1. Μέσα σε τρεις ημέρες αφότου συνταχθεί ο πίνακας, ο υπάλληλος του πλειστηριασμού καλεί με έγγραφο εκείνον υπέρ του οποίου έγινε και εκείνον κατά του οποίου είχε στραφεί η εκτέλεση και τους δανειστές που αναγγέλθηκαν, για να λάβουν γνώση του πίνακα της κατάταξης.

2. Μέσα σε δώδεκα (12) εργάσιμες ημέρες αφότου επιδοθεί η πρόσκληση της παραγράφου 1 οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ανακόψει τον πίνακα της κατάταξης, οπότε εφαρμόζονται τα άρθρα 933 επ.. Αντίγραφο της ανακοπής επιδίδεται, μέσα στην ίδια προθεσμία, και στον υπάλληλο του πλειστηριασμού. Κατά της απόφασης που εκδίδεται επιτρέπεται η άσκηση όλων των ένδικων μέσων πλην της ανακοπής ερημοδικίας. Η ανακοπή στρέφεται κατά των δανειστών των οποίων προσβάλλεται η κατάταξη. Η συζήτηση προσδιορίζεται υποχρεωτικά μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από την κατάθεσή της, αν ο δανειστής είναι κάτοικος ημεδαπής ή μέσα σε εκατόν είκοσι (120) ημέρες από την κατάθεσή της, αν ο δανειστής είναι κάτοικος αλλοδαπής».

⁵⁴⁹ Ανάλογα με το αν έχουν ήδη επαληθευτεί ή όχι οι απαιτήσεις στην πτώχευση, βλ. Περράκη, ό.π., σελ. 502, Μάζη, ό.π., σελ. 116 και Νίκα, ό.π., σελ. 620, υποσημ. 30.

⁵⁵⁰ Βλ. Μάζη, ό.π., σελ. 116, Νίκα, ό.π., σελ. 620-621 και Περράκη, ό.π., σελ. 502. Υποστηρίζεται, ωστόσο, ότι ακόμα και αν κατετάγησαν δια του συνδίκου στον πίνακα, οι ανέγγυοι ή/και γενικώς προνομιούχοι πιστωτές δεν στερούνται του δικαιώματος να ανακόψουν οι ίδιοι τον πίνακα κατάταξης, γιατί π.χ. κατετάγησαν μερικώς ή χωρίς το προνόμιο τους οι απαιτήσεις τους από το σύνδικο. Αμφισβητείται αν προϋπόθεση για την ανακοπή αυτή είναι η αδράνεια του συνδίκου, βλ Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, ό.π., σελ. 68 και Νίκα, ό.π., σελ. 620.

⁵⁵¹ βλ. Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, ό.π., σελ. 68., βλ. ΑΠ 336/2001 και ΜονΠρΔρ 26/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁵² Βλ. Βαθρακοκοίλη/ Πλαγάκο, ό.π., σελ. 68.

Τέλος σημειώνεται το εξής: Αν κάποιος ανέγγυος ή γενικώς προνομιούχος πιστωτής είχε προλάβει και ασκήσει ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης πριν την κήρυξη της πτώχευσης του καθ' ού η εκτέλεση οφειλέτη, αυτή θα καταλείπεται από την αναστολή των ατομικών διώξεων και θα απορρίπτεται ως απαράδεκτη⁵⁵³, εκτός αν πρόκειται για ενέγγυο πιστωτή (βλ. άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ).

IV. Ειδικά η διανομή που προέρχεται από την εκποίηση ακινήτου στο οποίο έχει συσταθεί προσημείωση υποθήκης.

Ειπώθηκε αναλυτικά στο πρώτο μέρος της παρούσας⁵⁵⁴ ότι στην έννοια των ενέγγυων πιστωτών περιλαμβάνονται και οι προσημειούχοι, οι οποίοι τυγχάνουν της ίδιας νομικής μεταχείρισης με τους ενέγγυους πιστωτές (ΟΛΑΠ 14/2006, ΑΠ 31/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Ειδικότερα, δύνανται, υπό τις προϋποθέσεις του άρ. 101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ, να ασκούν την εμπράγματη αγωγή τους ακόμα και μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη. Διαφέρουν όμως από τους ενυπόθηκους πιστωτές ως προς το είδος της κατατάξεώς τους. Οι μεν ενυπόθηκοι πιστωτές κατατάσσονται οριστικά στον πίνακα κατάταξης, οι δε προσημειούχοι τυχαία (978, 1007 παρ. 1 εδ. γ' ΚΠολΔ και 1279 ΑΚ)⁵⁵⁵. Και αυτό γιατί από τη φύση της η προσημείωση τελεί υπό την διπλή αναβλητική αίρεση της τελεσίδικης επιδίκασης της απαίτησης που ασφαρίζει⁵⁵⁶ και την τροπή της (προσημείωσης) σε υποθήκη, η οποία (όταν επέλθει η τροπή) λογίζεται ως εγγραφείσα από την ημέρα σύστασης της προσημείωσης (1277 εδ. β' ΑΚ)⁵⁵⁷. Αν λοιπόν λάβει χώρα πλειστηριασμός πριν την τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη, η κατάταξη στον πίνακα δεν θα είναι οριστική αλλά τυχαία⁵⁵⁸.

Η «τυχαία» κατάταξη υποδηλώνει ότι ο πιστωτής κατατάσσεται στον πίνακα προσωρινά, χωρίς να του αποδίδεται μέχρι την οριστική του κατάταξη το αναλογούν μέρος, το οποίο φυλάσσει ο σύνδικος⁵⁵⁹. Με άλλα λόγια, το «τυχαίο» της κατατάξεως υποδηλώνει ακριβώς την αναβλητική αίρεση από την οποία εξαρτάται η αμφίβολη απαίτηση (όπως, εδώ, η απαίτηση με προσημείωση) με την έννοια ότι δεν υφίσταται τελεσίδικη απόφαση που επιδικάζει ή αναγνωρίζει την απαίτηση. Ωστόσο, ο υπάλληλος του πλειστηριασμού οφείλει να ικανοποιήσει τον προσημειούχο δανειστή αν ο τελευταίος προσκομίσει ισόποση εγγυητική επιστολή σε πρώτη ζήτηση τράπεζας νόμιμα εγκατεστημένης στην Ελλάδα (978 παρ. 1 εδ. β' και γ' ΚΑφ) ενώ επιπλέον οφείλει να ορίσει στον πίνακα κατάταξης πως διανέμεται το ποσό της απαίτησης, με την προσθήκη των αναλογούντων τόκων, αν αυτή παύσει να υπάρχει⁵⁶⁰.

⁵⁵³ Βλ. Εφαθ 6783/2000, ΝοΒ, 2001, σελ. 262.

⁵⁵⁴ Βλ. σελ. 49 της παρούσας, όπου διατυπώθηκε πως η προσημείωση αποτελεί υποθήκη υπό διπλή αναβλητική αίρεση, την τελεσίδικη επιδίκαση της απαίτησης που ασφαρίζεται με την προσημείωση και την τροπή της σε υποθήκη (1277 ΑΚ και 41 ΕισΝΚΠολΔ), βλ. αναλυτικά, *Π. Γέσιου Φαλτσή*, Η δικονομική έννομη τάξη, 2009, τομ. 4, σελ. 795.

⁵⁵⁵ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 541-542 και 22Βλ. *Χαμηλοθωρη*, Ασφαλιστικά μέτρα μετά τον ν. 4335/2015, 2016, σελ. 126-127, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη και *Νίκα*, Δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως, τομ. 2, 2018, σελ. 278-279

⁵⁵⁶ Η προσημείωση χορηγεί μόνο δικαίωμα προτίμησης προς απόκτηση υποθήκης, βλ. *Κατρά*, Αγωγές αιτήσεις και ενστάσεις εμπραγμάτων δικαίου αστικού κώδικα, 2021, σελ. 936.

⁵⁵⁷ Βλ. αναλυτικά σελ. 40 επ. της παρούσας.

⁵⁵⁸ Βλ. *Νίκα*, ό.π., σελ. 718.

⁵⁵⁹ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 545.

⁵⁶⁰ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 498.

Έχει τεθεί το ερώτημα⁵⁶¹ τι θα συμβεί αν κατά την καταβολή του εκπλειστηριάσματος από τον υπερθεματιστή, ο προσημειούχος δανειστής δεν προλάβει να τρέψει την προσημείωση σε υποθήκη ώστε να πληρωθεί και η δεύτερη αίτηση για την προνομιακή του ικανοποίηση. Σε αυτή την περίπτωση γίνεται δεκτό από την επιστήμη⁵⁶² και τη νομολογία⁵⁶³ ότι θα αρκεί για την οριστική του κατάταξη η πλήρωση μόνο της πρώτης αιρέσεως, ήτοι της τελεσιδικής επιδίκασης της απαίτησής και όχι και η τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη⁵⁶⁴. Και αυτό γιατί κατ' άρ. 1005 παρ. 3 εδ. α' ΚΠολΔ⁵⁶⁵ η καταβολή του εκπλειστηριάσματος από τον υπερθεματιστή επιφέρει απόσβεση της υποθήκης ή προσημείωσης που υπάρχει πάνω στο ακίνητο⁵⁶⁶. Επομένως, αφού θα αποσβεστεί η προσημείωση⁵⁶⁷ δεν θα υπάρχει πια και αντικείμενο τροπής σε υποθήκη⁵⁶⁸.

Τέλος, σημειώνεται ότι ο προσημειούχος δανειστής δεν κωλύεται από την κήρυξη της πτώχευσης ή την εκποίηση του πράγματος ατομικά να αποκτήσει τίτλο εκτελεστό και να πετύχει την τελεσιδική επιδίκαση της απαίτησης δια του συνδίκου⁵⁶⁹.

V. Ειδικά ζητήματα κατάταξης των ενέγγυων πιστωτών δυνάμει του άρ. 169 ΚΑφ.

Με την (δυσνόητη και δυσερμήνευτη) διάταξη του άρ. 169 ΚΑφ γίνεται προσπάθεια να επιλυθούν οι συγκρούσεις που δημιουργούνται όταν οι ενέγγυοι πιστωτές συμμετέχουν, ως ανέγγυοι, και σε διανομές ποσών μη προερχόμενων από εκποιήσεις των υπεγγύων πραγμάτων. Καταρχάς, αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής της διάταξης, σημειώνονται τα εξής: Το άρθρο 169 ΚΑφ αφορά σε οποιαδήποτε περίπτωση κατάταξης στον πίνακα ενέγγυου πιστωτή, ο οποίος δεν έχει αρκεστεί στην εμπράγματη αγωγή (-αξίωσή) του. Αν έχει αρκεστεί μόνο στην εμπράγματη αξίωση (και άρα έχει κατασχέσει το υπέγγυο π.χ. ακίνητο προωθώντας τη διαδικασία του πλειστηριασμού επί ατομικής εκτελέσεως), ζήτημα συμμετοχής του στο προϊόν της εκποίησης π.χ. των (μη υπεγγύων) κινητών ούτως ή άλλως δεν θα τίθεται. Επομένως, για να τύχει, καταρχάς, εφαρμογής η διάταξη πρέπει να υπάρχει αναγγελθείς στην πτώχευση ενέγγυος πιστωτής, είτε αυτός επιχείρησε να ικανοποιηθεί αρχικώς με την εμπράγματη αγωγή του, είτε με τη συμμετοχή του στην πτωχευτική διαδικασία και με την αναγγελία του προνομίου του. Με άλλα λόγια, το άρ. 169 ΚΑφ δεν προϋποθέτει, κατ' ανάγκη, προηγούμενη άσκηση της εμπράγματης αγωγής⁵⁷⁰, αλλά προϋποθέτει αναγκαίως αναγγελία της απαίτησης και του προνομίου της στην πτώχευση. Οι κανόνες του άρ.

⁵⁶¹ Στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση, αλλά αναλογικά τίθεται και στην πτώχευση μετά την ενοποίηση των κανόνων.

⁵⁶² Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 542.

⁵⁶³ Βλ. ενδ. *ΑΠ 539/2006*, *1767/2009*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁶⁴ Βλ. ενδ. *ΜΠρΑθ 3449/2013*, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Σημειώνεται ακόμη πως ο συντάκτης του πίνακα κατάταξης οφείλει στην περίπτωση που γίνει πλειστηριασμός προτού να έχει τελεσιδικήσει η απαίτηση να συντάξει επικουρικό πίνακα κατάταξης, θέτοντας ως προϋπόθεση την άσκηση της σχετικής αγωγής, ενώ αν τελικά για κάποιο λόγο η απαίτηση δεν οριστικοποιηθεί ο συντάκτης του πίνακα οφείλει να προβλέψει τη διανομή του εκπλειστηριάσματος με βάση την επικουρική κατάταξη, βλ. *ΕφΑθ 6270/2002*, ΕλλΔνη, 2003, σ. 1000.

⁵⁶⁵ Όπως και 1323 ΑΚ και 1318 αρ. 3 ΑΚ.

⁵⁶⁶ Αποτελεί δε και λόγο εξαλείψεως της προσημείωσης (1005 παρ. 3 εδ. β ΚΠολΔ).

⁵⁶⁷ Βλ. ενδ. *ΜονΠρΛαφ 32/2011*, ΕΠολΔ, 2011, σ. 378-381

⁵⁶⁸ Βλ. *Δεληκωστόπουλο Ι*, Αδυναμία τροπής της προσημείωσης σε υποθήκη: επί διάσπασης ενοχικής από την εμπράγματη αγωγή και επί δικαστικού συμβιβασμού στην αλλοδαπή, ΕΠολΔ, 5/2018, σελ. 518-519.

⁵⁶⁹ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 542.

⁵⁷⁰ Βλ. άρ. 101 παρ. 2 ΚΑφ όπου ορίζει ότι «Οι ενέγγυοι πιστωτές ικανοποιούνται από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας, μόνο σε περίπτωση που το προνόμιο ή η ασφάλεια δεν επαρκεί για την πλήρη ικανοποίηση τους».

169 ΚΑφ απευθύνονται, άλλωστε, στον συντάσσοντα τον πίνακα κατάταξης εντός πτώχευσης (σύνδικο).

Επί της ουσίας της διατάξεως, με το άρ. 169 ΚΑφ ρυθμίζεται το ειδικό ζήτημα κατάταξης των ενέγγυων πιστωτών σε περίπτωση περισσοτέρων διανομών, ανάλογα με το αν προηγήθηκε η διανομή στα κινητά ή στα ακίνητα, κατά τρόπο όμοιο με τις ρυθμίσεις των άρ. 157-160 ΠτΚ. Και αυτό γιατί ο χρόνος εκποίησης του υπέγγυου πράγματος είναι άδηλος. Ενδέχεται να προηγηθεί η εκποίησή του, ενδέχεται και όχι. Η πτώχευση δεν είναι μια στατική διαδικασία και δεν είναι γνωστό από την πρώτη στιγμή ποιο θα είναι το τελικά διανεμητέο ποσό και από ποια πηγή (μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις, εκποίηση κινητών, εκποίηση ακινήτων, εκποίηση σημάτων και άλλων άυλων αγαθών κοκ).

Επομένως, σε περίπτωση που προηγηθεί η εκποίηση του ακινήτου, η παρ. 1 του άρ. 169 παρ. 1 ΚΑφ ορίζει πως «οι ενυπόθηκοι πιστωτές, που δεν έχουν πλήρως εξοφληθεί από το τίμημα των ακινήτων, συντρέχουν ως προς το οφειλόμενο υπόλοιπο σε κάθε διανομή με τους ανέγγυους πιστωτές, με την προϋπόθεση ότι οι απαιτήσεις των προνομιούχων⁵⁷¹ πιστωτών έχουν επαληθευθεί στα χρέη της πτώχευσης», ενώ η παρ. 4 επαναλαμβάνει⁵⁷² ουσιαστικά την παρ. 1 ορίζοντας ότι «αν οι ενυπόθηκοι πιστωτές καταταγούν στο τίμημα των ακινήτων για μέρος μόνον των απαιτήσεών τους (γιατί προφανώς το εκπλειστηρίασμα ήταν ανεπαρκές), για το υπόλοιπο κατατάσσονται ως ανέγγυοι με τους λοιπούς πιστωτές».

Στη συνέχεια, η παρ. 2 του άρ. 169 ΚΑφ ρυθμίζει την αντίστροφη περίπτωση, αν δηλαδή προηγηθεί η εκποίηση των κινητών ή χρηματικών διαθεσίμων του οφειλέτη και ακολουθήσει η εκποίηση των ακινήτων. Στην περίπτωση αυτή ορίζεται ότι «αν πριν τη διανομή του τιμήματος των ακινήτων πραγματοποιηθούν χρηματικές διανομές από την εκποίηση των κινητών ή χρηματικά διαθέσιμα του οφειλέτη, οι πιστωτές με ειδικό προνόμιο (συμπεριλαμβανομένων των ενυπόθηκων πιστωτών) των οποίων οι απαιτήσεις έχουν επαληθευθεί, συμμετέχουν στις διανομές αυτές στο σύνολο των πιστωμάτων τους, οπότε όμως επέρχονται οι συνέπειες των παρ. 5 και 6». Όταν όμως εκποιηθεί και το υπέγγυο ακίνητο, στον συντασσόμενο πίνακα θα καταταγούν στην θέση του ενέγγυου, οι ανέγγυοι πιστωτές για το υπερβάλλον ποσό όμως που ο ενέγγυος έχει εισπράξει, πέραν της οριστικής του αναλογίας, από προηγούμενες διανομές ως ανέγγυος⁵⁷³. Ειδικότερα, στην παρ. 5 ορίζεται ότι «σε περίπτωση που [οι γενικοί προνομιούχοι⁵⁷⁴ ή] οι ενυπόθηκοι πιστωτές έχουν εισπράξει, κατά την παρ. 2 περισσότερα από την οριστική τους αναλογία κατά το παρόν άρθρο 169, οι ανέγγυοι πιστωτές υποκαθίστανται στη θέση τους για το επιπλέον της οριστικής τους αναλογίας εισπραχθέν ποσόν (παρ. 5)». Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι ο Χ είναι ενυπόθηκος δανειστής του πτωχεύσαντος Π με υποθήκη στο ακίνητο Α του Π για απαίτηση 1.000 ευρώ. Συμμετέχοντας σε προγενέστερες εκποιήσεις κινητών (προσωρινές διανομές) ο Χ έλαβε ποσό 300 ευρώ. Για τα

⁵⁷¹ Εννοεί των ενυπόθηκων, βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 496, υποσημ. 99. Κατά τον *Σπυριδάκη*, ό.π., σελ. 371 θα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι κανόνες του άρ. 169 κατ' αναλογία θα πρέπει να ισχύσουν και στην περίπτωση των ενεχυρούχων πιστωτών ή όσους έχουν άλλο ειδικό προνόμιο.

⁵⁷² Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 496.

⁵⁷³ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 543 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 496-497.

⁵⁷⁴ Άγνωστο γιατί εδώ ο νομοθέτης αναφέρεται στους γενικώς προνομιούχους πιστωτές, αφού δεν είναι ποτέ δυνατόν αυτοί να συντρέχουν ως ανέγγυοι, όπως αντίθετα οι ενυπόθηκοι, για το υπόλοιπο των απαιτήσεων που δεν κατατάχθηκαν στο εκποιούμενο ακίνητο. Και πάλι θα συντρέχουν ως γενικώς προνομιούχοι, καθότι ικανοποιούνται προνομιακά από το σύνολο της πτωχευτικής περιουσίας (άρ. 96 παρ. 1β ΚΑφ). Κατά τον *Μάζη*, ό.π., σελ. 91, πρόκειται για παραδρομή, βλ. και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 542 όπως και *Περάκη*, ό.π. σελ.496.

300 ευρώ η απαίτησή του έχει ικανοποιηθεί. Εν συνεχεία, εκποιείται και το υπέγγυο ακίνητο, όπου κατατάσσεται για το σύνολο της απαίτησής του (1.000 ευρώ). Από το ποσό των 1.000 ευρώ θα λάβει όμως μόνο τα 700, γιατί στα υπόλοιπα 300 θα υποκατασταθούν οι ανέγγυοι πιστωτές, οι οποίοι και θα τα εισπράξουν δια του συνδίκου, εκτός αν ο Χ επιστρέψει το ποσό των 300 ευρώ που έλαβε για να το δώσει στους ανέγγυους πιστωτές, οπότε και δεν θα υπάρχει λόγος να γίνει υποκατάσταση των τελευταίων.

Αν στο υπέγγυο πράγμα υπάρχουν πλείονα κατά σειρά προνόμια (π.χ. υποθήκες) η παρ. 6 ορίζει πως «όσοι από τους ενυπόθηκους πιστωτές δεν καταταθούν επωφελώς στο τίμημα [γιατί π.χ. ήταν δεύτερης τάξης ενυπόθηκοι], θεωρούνται ανέγγυοι πιστωτές». Αν επί του υπεγγύου υπήρχαν συνεπώς περισσότερες τάξεις υποθηκών, οι ενέγγυοι πιστωτές που δεν κατατάχθηκαν επωφελώς επί του υπεγγύου, λόγω π.χ. κατώτερης κατάταξής τους θα θεωρούνται πλέον ανέγγυοι και δύνανται τόσο να κρατήσουν ό,τι έχουν λάβει (ως ανέγγυοι) από προηγούμενες διανομές, όσο και να συμμετάσχουν ως ανέγγυοι σε νέες διανομές⁵⁷⁵.

Τέλος, κατ' άρ. 169 παρ. 3 ΚΑφ ορίζεται πως «αν οι [γενικοί προνομιούχοι⁵⁷⁶] ή οι ενυπόθηκοι πιστωτές καταταθούν στο τίμημα των ακινήτων για το σύνολο των πιστώσεών τους, το οποίο εισπράττουν, η ανέγγυα ομάδα υποκαθίσταται στη θέση τους κατά τα ποσά που αυτοί εισπράττουν σύμφωνα με την παρ. 2». Εν ολίγοις, εδώ εξηγείται πως αν ο ενέγγυος έχει καταταγεί επί του υπεγγύου για το σύνολο της απαίτησής του, οι ανέγγυοι πιστωτές υποκαθίστανται στη θέση του για τις εκποιήσεις άλλων ποσών από άλλους πίνακες κατάταξης επί λοιπών περιουσιακών στοιχείων, όπου έχει καταταγεί και ο ενέγγυος πιστωτής, ως ανέγγυος, για το ποσό βέβαια που αυτός εισπράττει με την κατάταξή του στον πίνακα που αφορά το υπέγγυο⁵⁷⁷ (169 παρ. 3 ΚΑφ).

Πέραν όμως της αντιμετώπισης των ανωτέρω δυνάμει του άρ. 169 ΚΑφ, προτείνεται⁵⁷⁸ ο σύνδικος να εφαρμόζει σε κάθε περίπτωση σύγκρουσης την αρχή της αναλογικότητας, υπό την έννοια της αναμονής του αναφορικά με την εκποίηση ενός αντικειμένου όταν διαβλέπει πως ο επόμενος πλειστηριασμός πρόκειται να διενεργηθεί πολύ σύντομα. Έτσι θα αποφευχθούν οι τυχόν επισφάλειες από τη σύνταξη πλείονων πινάκων και θα διευκολυνθεί και το έργο του συνδίκου, χωρίς σημαντική επίπτωση στην «ροή» των εκποιήσεων και μετέπειτα διανομών.

Συμπερασματικά, θα έλεγε κανείς πως η σκέψη που διατρέχει το άρθρο 169 ΚΑφ είναι η ακόλουθη: Μπορεί ένας ενέγγυος πιστωτής να κατατάσσεται όπως οι άλλοι πιστωτές, στους πίνακες κατάταξης μετά την εκποίηση π.χ. των κινητών, ακόμα και αν (ακόμα) δεν έχει εκποιηθεί το υπέγγυο ακίνητο και δεν είναι ακόμα γνωστό τι τελικώς θα λάβει (προνομιακά) από το ακίνητο. Ασφαλώς, όμως, κατά την εκποίηση των κινητών δεν θα κατατάσσεται προνομιακά, αλλά σύμμετρα ή εν πάση περιπτώσει, όπως ορίζουν οι κανόνες κατάταξης του ΚΠολΔ (θα ληφθούν π.χ. υπόψη ειδικά προνόμια επί των κινητών, οι απαιτήσεις των γενικών προνομιούχων που προηγούνται κλπ.). Όταν, όμως, πια εκποιηθεί και το υπέγγυο ακίνητο θα γίνει γνωστή ποια είναι η οριστική αναλογία του. Και τι εννοούμε: αν π.χ. το ακίνητο εκποιηθεί αντί 1.000 ευρώ (και τόσο είναι και το ποσό της υποθήκης) και ο ενυπόθηκος έχει ήδη εισπράξει από εκποιηθέντα κινητά 1.000 ευρώ, τότε κατά τον πίνακα διανομής του προϊόντος εκποίησης του ακινήτου δεν είναι

⁵⁷⁵ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π. σελ. 543.

⁵⁷⁶ Ομοίως με υποσημ. 574.

⁵⁷⁷ Έτσι *Ψυχομάνης*, ό.π., σελ. 543.

⁵⁷⁸ Έτσι *Μάζης*, ό.π., σελ. 102-103.

δυνατό να λάβει και άλλα 1.000 ευρώ, επειδή είναι ο πρώτος ενυπόθηκος δανειστής. Στην περίπτωση αυτή θα εισέπραττε $1.000 + 1.000 = 2.000$ ευρώ, ενώ στην πραγματικότητα, αν ήταν γνωστό από την αρχή ότι αυτή θα ήταν η τιμή εκποίησης του ακινήτου, θα έπαιρνε 1.000 ευρώ από το ακίνητο και μικρότερο ποσό από τα κινητά με βάση την απομειωμένη ποια (κατά το ποσό των 1.000 ευρώ) απαίτησή σου. Κάνοντας αυτό τον συλλογισμό και αντιλαμβανόμενος ο νομοθέτης πιθανές «αδικίες» που μπορεί να δημιουργηθούν λόγω του απροσδιόριστου χρόνου των διαφόρων εκποιήσεων στις οποίες συμμετέχει ο ενέγγυος πιστωτής, προσπάθησε να διαχωρίσει ποιο ποσό θα πρέπει να αποδοθεί στον ενέγγυο πιστωτή και σε ποιο μέρος της απαίτησής του θα πρέπει να καταταγούν οι λοιποί (ανέγγυοι) πιστωτές που και αυτοί δεν πρέπει να αδικηθούν. Με αυτό τον τρόπο, η πτωχευτική διαδικασία προχωρά από την πρώτη στιγμή και ο ενέγγυος, αλλά αναγγεληθείς στην πτώχευση πιστωτής, συμμετέχει στο προϊόν εκποίησης όλων των αντικειμένων της πτωχευτικής περιουσίας με βάση την αρχική του συνολική απαίτηση και αποφεύγεται ο κίνδυνος να εισπραχθεί μεγαλύτερο ποσό στο τέλος από αυτό που ο ενέγγυος θα δικαιούτο, αν ξέραμε εξ αρχής σε τι τιμή θα εκποιείτο το ακίνητο.

VI. Η άμυνα του ενέγγυου πιστωτή: ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης, των επαληθεύσεων και των πράξεων εκποίησης - κριτική.

Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες του νέου νόμου είναι η σύμπτυξη της ανακοπής κατά του πίνακα επαληθευθεισών πιστωμάτων, γνωστή και ως δίκη των αντιρρήσεων (95 ΠτΚ), με την ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης⁵⁷⁹ (βλ. άρ. 168 παρ. 1⁵⁸⁰ ΚΑφ). Επομένως, οποιεσδήποτε αντιρρήσεις του ενέγγυου πιστωτή⁵⁸¹ οι οποίες αφορούν είτε στην επαλήθευση των απαιτήσεων τόσο του ιδίου όσο και των λοιπών πιστωτών, είτε στην κατάταξή του ιδίου ή των λοιπών πιστωτών στον πίνακα, εισάγονται μέσω της (ενιαίας) ανακοπής του άρ. 168 ΚΑφ εντός δέκα (10) ημερών από τη δημοσίευση του πίνακα κατάταξης σύμφωνα (βλ. παρ. 2 του άρ. 168 ΚΑφ⁵⁸²). Ορίζεται μάλιστα πως περισσότερες ανακοπές συνεκδικάζονται υποχρεωτικά από το Πτωχευτικό Δικαστήριο, το οποίο αποφαινεται αμετακλήτως (168 παρ. 2 ΚΑφ). Ενεργητικά νομιμοποιούνται προς άσκηση της τόσο οι αναγγεληθέντες πιστωτές όσο και ο ίδιος ο οφειλέτης, στρεφόμενος/οι κατά του συνδίκου και των πιστωτών τον οποίων προσβάλλεται η επαλήθευση ή η κατάταξη⁵⁸³. Οι συνέπειες της ανακοπής επηρεάζουν αμιγώς τις σχέσεις μεταξύ του ανακόπτοντος και του καθ'

⁵⁷⁹ Ρύθμιση η οποία ενυπήρχε και στην ειδική διαχείριση του ν. 4307/2014 (άρ. 77 παρ. 2), από την οποία επηρεάστηκε ο σύγχρονος πτωχευτικός νομοθέτης. Μάλιστα κατά τις επαληθεύσεις στον νέο ΚΑφ δεν παρίστανται καν οι πιστωτές.

⁵⁸⁰ «Ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης του άρθρου 167 έχουν δικαίωμα να ασκήσουν ο οφειλέτης, καθώς και οι αναγγεληθέντες πιστωτές, τόσο ως προς την επαλήθευση, συνεπώς ως προς το περιεχόμενο του πίνακα πτωχευτικών πιστωμάτων του άρθρου 156, όσο και ως προς την κατάταξη. Η ανακοπή ασκείται εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από τη δημοσιοποίηση του πίνακα κατάταξης κατά τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 167», βλ. και αιτιολ. έκθεση του ιδίου άρθρου.

⁵⁸¹ Όσα θα αναπτυχθούν στην παρούσα ενότητα αφορούν κάθε πτωχευτικό πιστωτή. Η αναφορά συγκεκριμένα στον ενέγγυο πιστωτή γίνεται λόγω της ειδικής, στην παρούσα μελέτη, εξέτασης των ζητημάτων κατάταξης των ενέγγυων πιστωτών και των δικαιωμάτων άμυνας τους κατά της εκτέλεσης.

⁵⁸² Κατά τον ΠτΚ με την ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης του άρ. 161 ΠτΚ δεν μπορούσε να προβληθεί ως λόγος ανακοπής η απαίτηση (γέννηση, μέγεθος, κατάργησή της) του ανακόπτοντος ή του καθ' ού η ανακοπή. Τέτοιος λόγος αποτελούσε αντικείμενο κρίσης είτε του άρ. 92 ή του άρ. 95 ΠτΚ. Κατ' άρ. 161 ΠτΚ προβάλλονταν επομένως αποκλειστικά λόγοι σχετικά με την κατάταξη, βλ. *Μάζη*, Εκκαθάριση και Διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, ό.π., σελ. 54, *Χατζηγιώαννου*, Η πτώχευση ως διαδικασία συλλογικής εκτέλεσεως, ΕΕΔ, ό.π., σελ. 189, όπως και *Κολοτούρο*, ό.π., σελ. 146.

⁵⁸³ Βλ. *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 546 και *Περάκη*, ό.π., σελ. 499.

ού η ανακοπή. Το αποτέλεσμα της ανακοπής δεν ευνοεί ή επηρεάζει δυσμενώς τη θέση άλλου πιστωτή που δεν άσκησε ανακοπή κατά του πίνακα (αρχή της πρόληψης⁵⁸⁴).

Η νομοθετική αυτή επιλογή⁵⁸⁵ έχει κατακριθεί από τη θεωρία⁵⁸⁶, με την αιτιολογία ότι η μη παρεμβολή στο ενδιάμεσο μέχρι την εκποίηση του συνόλου της επιχείρησης κάποιας δικαστικής, έστω και προσωρινής, κρίσης, ελλοχεύει τον κίνδυνο η εκποίηση της επιχείρησης, κατ' άρ. 159 παρ. 1 ΚΑφ, να αποφασιστεί τελικώς από πιστωτές, οι οποίοι μπορεί να μην έφεραν τελικώς την ιδιότητα του (ενέγγυου) πιστωτή ή είχαν μικρότερο ποσοστό απαιτήσεων από αυτό που επαληθεύτηκε από το σύνδικο⁵⁸⁷. Τουλάχιστον κατά την ισχύ του ΠτΚ (άρ. 95) και την πάλαι πότε δίκη των αντιρρήσεων, η οποία διεξαγόταν πριν το στάδιο ένωση των πιστωτών, οποιοδήποτε σφάλμα στην επαλήθευση των απαιτήσεων θα μπορούσε να αποτραπεί σε ένα πολύ προγενέστερο διαδικαστικό στάδιο, πριν δηλαδή ληφθούν σημαντικές αποφάσεις για την εκποίηση του συνόλου της επιχείρησης, γίνουν οι εκποιήσεις και καταρτιστούν πίνακες κατάταξης⁵⁸⁸. Κατά την άποψη του γραφόντος, η μετάθεση της αμφισβήτησης των επαληθεύσεων πλέον σε ένα πολύ μεταγενέστερο χρόνο, μετά δηλαδή και το σχηματισμό των πινάκων κατατάξεως⁵⁸⁹, δεν κρίνεται πετυχημένη και δύναται να κλονίσει μέχρι και την ίδια την αξιοπιστία της εκκαθαριστικής διαδικασίας, αν η εκποίηση ολόκληρης της επιχείρησης αφήνεται ενδεχομένως στην απόλυτη κρίση πιστωτών με λαθεμένα ποσοστά απαιτήσεων⁵⁹⁰. Σημειωτέον δε ότι το γεγονός της εισαγωγής όλων των λόγων ανακοπής (κατά της κατάταξης, των επαληθεύσεων και της διαδικασίας εκτέλεσης⁵⁹¹) κυριολεκτικά ένα βήμα πριν τη διανομή του εκπλειστηριάσματος θα δημιουργήσει αν μη τι άλλο μεγάλες καθυστερήσεις λόγω των πολλών αναθεωρήσεων που θα πρέπει να γίνουν μετέπειτα στους πίνακες, δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο το έργο του συνδίκου.

Επιπρόσθετα, έχει απασχολήσει τη θεωρία αν ο ενέγγυος πιστωτής εν προκειμένω δύναται στα πλαίσια του άρ. 168 ΚΑφ να προβάλλει δικαστικά (και) τυχόν διαδικαστικές ακυρότητες της ίδιας της διαδικασίας των εκποιήσεων μέσω ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Και αυτό γιατί υπό τον νέο ΚΑφ ελλείπει ρύθμιση όμοια με εκείνη του άρ. 152 ΠτΚ η οποία προέβλεπε το δικαστικώς ελέγξιμο των πράξεων εκποιήσεως της επιχείρησης του οφειλέτη ή της διαδικασίας του πλειοδοτικού διαγωνισμού. Δεδομένης της απουσίας σχετική ρύθμισης στον ΚΑφ ο σύγχρονος νομοθέτης φαίνεται να μην θέλησε να δοθεί αυτή η δυνατότητα, επιχείρημα το οποίο φαίνεται να ενισχύεται και από το γεγονός ότι δεν παρέχεται πλέον η δυνατότητα άσκησης ανακοπής επί της τιμής πρώτης προσφοράς στις κατ' ιδίαν εκποιήσεις (162 παρ. 5 ΚΑφ), που είναι και ο συνηθέστερος λόγος ανακοπής κατά της εκτέλεσης⁵⁹².

⁵⁸⁴ Βλ. Νίκα, ό.π., σελ. 746.

⁵⁸⁵ Η ενοποίηση δηλαδή της ανακοπής κατά της επαλήθευσης και του πίνακα κατάταξης.

⁵⁸⁶ Βλ. μεταξύ άλλων, Λαζαρίδη, ό.π., σελ. 81 και 177-178.

⁵⁸⁷ Για την αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων ακυρότητας των πράξεων της εκκαθάρισης λόγω των επισφαλειών αυτών, βλ. Λαζαρίδη, ό.π., σελ. 81 επ.

⁵⁸⁸ Και μάλιστα με τα εχέγγυα ενός δικαιοδοτικού οργάνου, του Εισηγητή Δικαστή (άρ. 94 ΠτΚ).

⁵⁸⁹ Χάριν ταχύτητας της πτωχευτικής διαδικασίας.

⁵⁹⁰ Δεν πρέπει να ξεχνά άλλωστε κανείς ότι, κατ' άρ. 81 παρ. 1 ΚΑφ, το πτωχευτικό δικαστήριο αποφαινεται για το ύψος των απαιτήσεων κατά πιθανολόγηση.

⁵⁹¹ Όπως θα αναλυθεί στην αμέσως επόμενη παράγραφο.

⁵⁹² Βλ. Κουλουριάνο ό.π., σελ. 319 - 320.

Έχουν υποστηριχθεί δύο απόψεις ως προς την απουσία της ρύθμισης αυτής. Κατά μία άποψη⁵⁹³, υποστηρίζεται ότι πρόκειται για εκούσιο κενό, άποψη η οποία βρίσκει σύμφωνο και τον γραφόντα. Αν ήθελε ο νομοθέτης θα είχε προβλέψει ρητά (και) τη δυνατότητα προσβολής των πράξεων εκτελεστικής διαδικασίας, όπως το είχε κάνει με το άρ. 152 ΠτΚ. Υπό τον νέο ΚΑφ όμως είναι προφανές πως δεν το ήθελε⁵⁹⁴. Ωστόσο, επειδή μια τέτοια, έστω και συνειδητή, παράλειψη του νομοθέτη θα άγγιζε τα όρια της συνταγματικότητας (άρ. 20 Σ), προκρίνεται⁵⁹⁵ η αναγνώριση της ακυρότητας των πλημμελειών αυτών δυνάμει όχι του άρ. 933 ΚΠολΔ, κατ' αναλογία, αλλά της διάταξης του άρ. 174 ΑΚ υπό την ερμηνευτική κατασκευή ότι η σύμβαση μεταβίβασης του ενεργητικού στην πτώχευση νοείται ως σύμβαση πώλησης (με πλειστηριασμό) κατά το ουσιαστικό δίκαιο, του οποίου και οι διατάξεις θα τυγχάνουν ευθέως εφαρμογή⁵⁹⁶. Επομένως, ο έχων έννομο συμφέρον θα δύναται να ασκήσει αναγνωριστική αγωγή με αίτημα την αναγνώριση της (αυτοδίκαιης) ακυρότητας διαδικαστικής πράξης της εκτέλεσης (174 ΑΚ). Κατ' άλλη, ωστόσο και μάλλον κρατούσα στη θεωρία⁵⁹⁷ άποψη υποστηρίζεται πως πρόκειται για ακούσιο κενό του νομοθέτη, το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του άρ. 933 ΚΠολΔ⁵⁹⁸.

Τέλος, ένα ζήτημα που έχει απασχολήσει είναι το εξής: Ειπώθηκε ότι κατ' άρ. 81 παρ. 1 ΚΑφ την εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης δύνανται να ζητήσουν οι πιστωτές οι οποίοι κατέχουν το 30% των απαιτήσεων του πτωχού, συμπεριλαμβανομένων σε αυτούς και του 20% των ενέγγυων. Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει την ύπαρξη των ποσοστών αυτών και κηρύξει συνεπώς την εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης, διατυπώθηκε το ερώτημα αν δύναται στο πλαίσιο των αντιρρήσεων κατά των επαληθεύσεων του άρ. 168 ΚΑφ, έτερος πιστωτής, να αμφισβητήσει με ανακοπή την ύπαρξη των ως άνω διαγνωσθεισών απαιτήσεων. Η θεωρία⁵⁹⁹ απαντά αποφαιτικά, λόγω της δεσμευτικής κρίσης της απόφασης της εκούσιας δικαιοδοσίας αλλά και λόγω του δεδικασμένου της σχετικής δίκης, υπό την έννοια της διαπίστωσης της ύπαρξης των νόμιμων ποσοστών απαιτήσεων ώστε να κηρυχθεί η πτώχευση με τη διαδικασία της εν συνόλω εκποίησης.

⁵⁹³ Βλ. *Κουλουριάνο*, ό.π., σελ. 319 - 320

⁵⁹⁴ Βλ. *Κουλουριάνο*, ό.π., σελ. 319, υποσημ. 106 στην οποία επισημαίνει πως η μη πρόβλεψη ανακοπής αντίστοιχης του άρ. 152 ΠτΚ φαίνεται να εκφράζει και μια νέα αντίληψη του νομοθέτη περί ουσιαστικού και όχι δικονομικού χαρακτήρα της σύμβασης μεταβίβασης η οποία καταρτίζεται στην εν συνόλω εκποίηση (158 επ. ΚΑφ). Επομένως, ενόψει του προεχόντως ουσιαστικού χαρακτήρα του πλειοδοτικού διαγωνισμού για την προσβολή οποιωνδήποτε ελαττωμάτων της σύμβασης προσιδιάζει η άσκηση αγωγής.

⁵⁹⁵ Βλ. *Κουλουριάνο*, ό.π., σελ. 320.

⁵⁹⁶ Λύση βέβαια η οποία αν μη τι άλλο αναμένεται να δυσχεράνει την ταχεία περάτωση της εκκαθαριστικής διαδικασίας, την οποία έχει θέσει ως στόχο ο νέος ΚΑ, βλ. *Κουλουριάνο*, ό.π., σελ. 320-321.

⁵⁹⁷ Βλ. *Περάκη*, ό.π., σελ. 500, *Λαζαρίδη*, ό.π., σελ. 149-152 και *Ψυχομάνη*, ό.π., σελ. 537-538.

⁵⁹⁸ Έτσι *Λαζαρίδης*, ό.π., ο οποίος επισημαίνει ότι λόγω της μεταφοράς των διατάξεων της ειδικής διαχείρισης στον νέο ΚΑφ, παραλείφθηκε (ασυνείδητα) η θέσπιση αντίστοιχης διάταξης με το άρ. 152 ΠτΚ. Αναλυτικά επι των ζητημάτων που δημιουργούνται λόγω της αναλογικής εφαρμογής των άρ. 933 και 934 (αρμοδιότητα δικαστηρίου, προθεσμίες άσκησης ανακοπών κτλ), βλ. *Λαζαρίδη*, ό.π. σελ. 149-152.

⁵⁹⁹ Έτσι *Λαζαρίδης*, ό.π., σελ. 83, όπως και γνμδτ *Αρβανιτάκης*, Ζητήματα αναγγελία και κατατάξεως απαιτήσεων στη διαδικασία υπαγωγής επιχειρήσεως σε ειδική διαχείριση, Αρμ, 2018, σελ. 1076-1080, ο οποίος επισημαίνει πως στα πλαίσια της ειδικής διαχείρισης, όπου είχε τεθεί ο ίδιος προβληματισμός, προβλεπόταν η άσκηση τριτακοπής με τις προϋποθέσεις του άρ. 71 παρ. 5 ν. 4307/2014 για τον μη συμμετέχοντα στη δίκη πιστωτή, ο οποίος αμφισβητούσε τα ποσοστά των απαιτήσεων.

Συμπεράσματα - Διαπιστώσεις.

Επιστρέφοντας στις σκέψεις που διατυπώθηκαν στην αρχή της παρούσας και συνδέοντας αυτές με όσα αναπτύχθηκαν, συνάγεται πως ο νέος Κώδικας Αφερεγγυότητας μετέβαλε άρδην την πτωχευτική διαδικασία. Η πτώχευση πλέον και των φυσικών προσώπων, ο αποκλειστικά εκκαθαριστικός σκοπός της πτώχευσης, η άμεση ρευστοποίηση της περιουσίας του οφειλέτη με δύο -αποκλειστικά- τρόπους: την εν συνόλω ή κατ' ιδίαν εκποίηση, η αναβάθμιση του ρόλου της συνέλευσης των πιστωτών όσον αφορά στην εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου, η αποσύνδεση της ρευστοποίησης του ενεργητικού από την επαλήθευση των πιστώσεων, η κατάργηση του σταδίου της ένωσης των πιστωτών και η συμπερίληψη και των ενέγγυων πιστωτών στην αναστολή των ατομικών διώξεων υπό τις εξαιρέσεις του άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ συνιστούν μερικές από τις κομβικότερες αλλαγές του νέου νόμου.

Η παρούσα μελέτη προσπάθησε να καταδείξει όλα εκείνα τα διαδικαστικά στάδια της πτώχευσης από τα οποία επηρεάζεται άλλοτε ευμενώς και άλλοτε δυσμενώς η θέση του ενέγγυου δανειστή. Στην παρούσα καταληκτική ενότητα, ο συγγραφέας θέλησε να παραθέσει συνοπτικά, εν είδη epilόγου, τα σημεία εκείνα στα οποία προβληματίστηκε περισσότερο και στα οποία ανευρίσκονται, κατά τη γνώμη του, οι περισσότερες «αστοχίες» και εγείρονται οι μεγαλύτεροι προβληματισμοί ύστερα από τη θέση σε ισχύ του νέου ΚΑφ.

Στο πρώτο μέρος της παρούσας αναδείχθηκαν οι συνέπειες της πτώχευσης, οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά τη θέση των ενέγγυων πιστωτών από τους λοιπούς πτωχευτικούς πιστωτές. Αρχικά, με αφορμή την ανάλυση της έννοιας της αναστολής των ατομικών διώξεων, το κέντρο βάρους τέθηκε στη νέα πρόβλεψη του άρ. 101 παρ. 3 ΚΑφ, η οποία αντιστρέφει τα μέχρι πρότινος ισχύοντα περί ολικής εξαίρεσής των ενέγγυων πιστωτών από την αναστολή των ατομικών διώξεων. Από το συνδυασμό των άρ. 101 παρ. 3 και 100 παρ. 1 ΚΑφ προβλέπεται πλέον η ένταξη στον γενικό κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων και των ενέγγυων πιστωτών με την, κατ' εξαίρεση, χορήγηση σε αυτούς ενός χρονικού διαστήματος εννέα μηνών στο οποίο θα δύνανται να ασκήσουν τα ατομικά δικωτικά τους μέτρα μετά την κήρυξη της πτώχευσης. Η πρόβλεψη όμως αυτή του εννεαμήνου κρίνεται υπερβολικά ευρεία και συνεπώς όχι πετυχημένη, καθότι είναι πολύ πιθανόν να καθυστερήσει σημαντικά την εξέλιξη της πτωχευτικής διαδικασίας, χωρίς μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις, να αφήνει καθόλου περιθώρια στο σύνδικο να «κινητοποιηθεί». Δεν συνάδει, δε, και με τον γενικότερο σκοπό της νέας πτώχευσης που θέλει την πτωχευτική διαδικασία να περατώνεται ταχέως. Και για να γίνω πιο σαφής: Ας υποθέσουμε πως κηρύσσεται μια πτώχευση και το μεγαλύτερο μέρος των περιουσιακών της στοιχείων, αν όχι όλα, είναι ενυπόθηκα ή προσημειωμένα ακίνητα. Στην περίπτωση αυτή, ο σύνδικος θα πρέπει να περιμένει εννέα μήνες μέχρι να αποφασίσει/ουν ο/οι ενέγγυος/οι πιστωτής/ές αν θα επιβάλει/ουν κατάσχεση ή όχι. Κανένας, άλλωστε, σύνδικος δεν θα ρίσκαρε να ξεκινήσει τις εκποιήσεις - πόσο μάλλον όταν και ο ίδιος ο νόμος του το απαγορεύει (101 παρ. 3 ΚΑφ)-, γνωρίζοντας ότι μπορεί ακόμη και την τελευταία μέρα εκπνοής του εννεαμήνου κάποιος ενέγγυος πιστωτής να επισπεύσει ατομική αναγκαστική εκτέλεση. Αν, δε, αναλογιστεί κανείς ότι ο ενέγγυος πιστωτής ο οποίος θα επιλέξει να ασκήσει την εμπράγματη αγωγή στην εκπνοή του εννεαμήνου, θα χρειαστεί άλλο τόσο χρονικό διάστημα (ή και περισσότερο) για την ολοκλήρωση της ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης, συμπεραίνει πως είναι πιθανό να ξεκινήσει μια πτώχευση, η οποία να μην έχει καν αντικείμενο. Θα «χρεώνονται» δηλαδή υποθέσεις σύνδικοι, οι οποίες πιθανόν και να μην έχουν αντικείμενο.

Επομένως, για την αποφυγή των ανωτέρω καθυστερήσεων προτείνεται η μείωση του εννεαμήνου ως χρονικού διαστήματος ενάσκησης των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών, πρόβλεψη η οποία άλλωστε δεν συνάδει και με την ταχεία περάτωση της πτώχευσης στην οποία αποσκοπεί ο σύγχρονος πτωχευτικός νομοθέτης.

Στη συνέχεια, προσεγγίζοντας ειδικότερα το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της αναστολής των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών, υποστηρίχθηκε ότι στην έννοια των ενέγγυων πιστωτών θα πρέπει ορθότερα να εντάσσονται και οι πιστωτές στους οποίους εκχωρούνται απαιτήσεις ή μεταβιβάζονται αντικείμενα καταπιστευτικά, με τη σκέψη πως και οι πιστωτές αυτοί (όπως και οι ενυπόθηκοι/ ενεχυρούχοι) προσβλέπουν στην προνομιακή ικανοποίηση των χρηματικών απαιτήσεών τους από την ρευστοποίηση των κατ' ιδίαν αντικειμένων της πτωχευτικής περιουσίας. Υποστηρίχθηκε δηλαδή μία πιο διευρυμένη, άλλως «λειτουργική», προσέγγιση της έννοιας της εμπράγματης ασφάλειας, η οποία μόνο οφέλη μπορεί να αποφέρει στην πτωχευτική διαδικασία.

Παράλληλα, το κέντρο βάρους ετέθη στο θεσμό της προσημείωσης και συγκεκριμένα στη θέση του προσημειούχου πιστωτή στην πτώχευση. Εφόσον έγινε σαφές ότι ο προσημειούχος πιστωτής εντάσσεται στην έννοια των ενέγγυων πιστωτών, εξετάστηκε ένα ειδικότερο ζήτημα που έχει απασχολήσει την πράξη, ήτοι αν δύναται ο προσημειούχος πιστωτής, λόγω της αναστολής των ατομικών διώξεων, να επιδιώξει μετά την κήρυξη της πτώχευσης την απόκτηση εκτελεστού τίτλου (π.χ. με αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής) κατά του πτωχού – ενοχικού οφειλέτη με σκοπό να μπορέσει στη συνέχεια να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση κατά του τρίτου κυρίου του προσημειωμένου ακινήτου (υποθηκικού οφειλέτη). Υποστηρίχθηκε ότι στην περίπτωση αυτή η αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του πτωχού είναι επιτρεπτή, όπως επιτρεπτή είναι και η κοινοποίηση στον τελευταίο επιταγής προς πληρωμή (924 ΚΠολΔ), η οποία (κοινοποίηση) αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση κατά τον ΚΠολΔ για την επίσπευση εκτέλεσης κατά του υποθηκικού οφειλέτη. Όπως αναλύθηκε ειδικότερα στην παρούσα, η απλή κοινοποίηση στην εν λόγω περίπτωση επιταγής προς πληρωμή στον πτωχό δεν τον καθιστά καθ' ού η εκτέλεση, ώστε να θεωρείται η κοινοποίηση αυτή απαγορευμένη ατομική δίωξη. Καθ' ού η εκτέλεση καθίσταται μόνο ο τρίτος που παραχώρησε προσημείωση στο ακίνητό του.

Επανερχόμενοι, στη συνέχεια, στη νεοπαγή ρύθμιση του άρ. 101 ΚΑφ εξετάστηκε η επαναφορά στην εξαρχής γενική αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών όταν αποφασίζεται η εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης. Αναδείχθηκε πως στην περίπτωση αυτή δεν ισχύει η κατ' εξαίρεση δυνατότητα των ενέγγυων πιστωτών να προβούν σε ατομικές διώξεις τους πρώτους εννέα μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης (101 παρ. 3 εδ. α' ΚΑφ), αλλά καταλαμβάνονται από την αναστολή εξαρχής, με αώτερο στόχο την αποφυγή του κατακερματισμού της επιχείρησης (101 παρ. 3 εδ. β' ΚΑφ). Ωστόσο προβλέφθηκε και σε αυτή την περίπτωση η ανάκτηση των ατομικών τους διώξεις για εννέα μήνες μετά, όμως, το πέρας της πτωχευτικής διαδικασίας με ένας από τους λόγους που προβλέπονται στα άρ. 159 παρ. 2 και 161 παρ. 1 ΚΑφ. (βλ. άρ. 101 παρ. 3 εδ. γ' ΚΑφ). Πρόβλημα, ωστόσο, ανέκυψε ως προς την ακριβή οριοθέτηση της έναρξης του εννεαμήνου ανάκτησης των ατομικών διώξεων στην περίπτωση περάτωσης δυνάμει του άρ. 159 παρ. 2 ΚΑφ, λόγω της επιφύλαξης από το τελευταίο αυτό άρθρο της δυνατότητας της συνέλευσης των πιστωτών να αποφασίζει τη διενέργεια επαναληπτικού διαγωνισμού εντός δεκαοχτώ μηνών από την περάτωση της πτώχευσης. Υποστηρίχθηκε, εν

τούτοις, ότι η διαδικασία θα πρέπει να θεωρείται περατωθείσα κατά το χρόνο που απέβη άκαρπος ο πλειοδοτικός διαγωνισμός και συνεπώς από το αυτό χρονικό σημείο θα πρέπει να ξεκινά το εννεάμηνο της ανάκτησης των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών και όχι από το πέρας του δεκαοχταμήνου.

Επιπρόσθετα, επισημάνθηκε η αλλαγή που επέφερε ο νέος νόμος (99 ΚΑφ) όσον αφορά τη συμπερίληψη και των ενέγγυων πιστωτών από τη συνέπεια της παύσης της τοκογονίας των απαιτήσεων τους μετά την κήρυξη της πτώχευσης του οφειλέτη. Πρόκειται για πρόβλεψη, η οποία χαιρετίζεται θετικά από το συγγραφέα, καθότι αποσκοπεί έμμεσα στην επιτάχυνση της πτωχευτικής διαδικασίας, μιας και δεν αναμένεται να διαπιστωθούν πια σοβαρά σφάλματα αναφορικά με το πραγματικό ύψος των απαιτήσεων κατά την επαλήθευση, απλοποιώντας έτσι σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία διαπίστωσης του παθητικού. Τέλος, η παύση της τοκογονίας ως προς όλους τους πιστωτές αναμένεται να μειώσει αισθητά και τον κίνδυνο επηρεασμού του αποτελέσματος της ψηφοφορίας στη συνέλευση των πιστωτών, καθότι για το σχηματισμό νόμιμης απαρτίας και πλειοψηφίας στη λήψη αποφάσεων, θα λαμβάνεται υπόψη το πραγματικό ύψος των απαιτήσεων των πιστωτών.

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας, το κέντρο βάρους δόθηκε στην εξέταση των ζητημάτων που ανακύπτουν από την ικανοποίηση των ενέγγυων πιστωτών κατά την εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας. Αφού χαιρετίστηκε θετικά η ενοποίηση των κανόνων κατάταξης του ΚΠολΔ με την πτώχευση, αναλύθηκαν ειδικά όλες οι περιπτώσεις σύγκρουσης των ενέγγυων πιστωτών με άλλους (γενικώς ή/και ειδικώς) προνομιούχους, υπερ-προνομιούχους και εγγειόγραφους πιστωτές και αναδείχθηκαν οι τρόποι αντιμετώπισης των συγκρούσεων αυτών. Στο ιδιαίτερα εξειδικευμένο ζήτημα της σύγκρουσης του εξυγιαντικού υπερ-προνομίου (167 παρ. 2β, αν και κακώς αναφέρεται ως «προνόμιο» στην αιτιολογική έκθεση) με το εργατικό υπερ-προνόμιο του άρ. 977Α ΚΠολΔ προτάθηκαν δύο λύσεις: ή να θεωρηθεί ότι το υπερ-προνόμιο ως προς τις χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο της εξυγίανσης ισχύει μόνο όταν δεν εφαρμόζεται το άρ. 977Α ΚΠολΔ, ή ότι εφαρμόζεται μεν αλλά τα δύο υπερ-προνόμια ικανοποιούνται σύμμετρα. Σίγουρα πάντως μια ερμηνευτική διευκρίνιση ως προς το ζήτημα καθίσταται απαραίτητη.

Παράλληλα, αναδείχθηκε σε συγκριτική επισκόπηση ο τρόπος ικανοποίησης των πτωχευτικών πιστωτών όταν συμμετέχουν στην πτωχευτική διαδικασία αλλά και όταν αναγγέλλονται δια του συνδίκου στην εκτέλεση που επισπεύδει ενέγγυος πιστωτής ατομικά κατά τον ΚΠολΔ, ενώ ιδιαίτερο κεφάλαιο αφιερώθηκε ως προς τον τρόπο ικανοποίησης των προσημειούχων δανειστών. Επιπλέον, ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην περίπλοκη και ιδιαίτερα τεχνική διάταξη του άρ. 169 ΚΑφ, στην οποία εξετάστηκε το ζήτημα της ικανοποίησης των ενέγγυων πιστωτών όταν συμμετέχουν, ως ανέγγυοι, και στα λοιπά στοιχεία της πτωχευτικής περιουσίας, με την προϋπόθεση ότι οι απαιτήσεις τους έχουν αναγγελθεί στα χρέη της πτώχευσης. Τέλος, σχολιάστηκε και η παράλειψη του νομοθέτη να προβλέψει στον νέο ΚΑφ σχετική ρύθμιση περί δυνατότητας ανακοπής κατά σφαλμάτων που εμφιλοχωρούν κατά τη διεξαγωγή των εκτελέσεων μέσω e-auctions. Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα διατυπώθηκαν δύο απόψεις: είτε ότι πρόκειται για εκούσιο κενό, άποψη η οποία βρίσκει σύμφωνο και τον γραφόντα, είτε για ακούσιο, οπότε θα πρέπει αναλογικά να εφαρμοστούν οι διατάξεις των άρ. 933 επ. ΚΠολΔ. Στην περίπτωση που θεωρηθεί αντίθετα εκούσιο κενό προκρίθηκε η εφαρμογή της διάταξης του άρ. 174 ΑΚ υπό

την ερμηνευτική κατασκευή ότι η σύμβαση μεταβίβασης του ενεργητικού στην πτώχευση νοείται ως σύμβαση πώλησης (με πλειστηριασμό) κατά το ουσιαστικό δίκαιο.

Συμπερασματικά, σε σχέση με το ζήτημα της ικανοποίησης του ενέγγυου πιστωτή τόσο εντός όσο και εκτός πτώχευσης, αξίζει να σημειωθούν τα εξής: Μετά την ενοποίηση των διαδικασιών διανομής και κατάταξης στην πτώχευση με τον ΚΠολΔ (άρ. 167 ΚΑφ), η εμπράγματη αγωγή καταλήγει, θα λέγαμε, να είναι περισσότερο ένα διαδικαστικό προνόμιο και μόνο, ποιος δηλαδή θα έχει την πρωτοβουλία εκποίησης. Οι κανόνες κατάταξης είναι πια εν πολλοίς οι ίδιοι σε ατομική και συλλογική εκτέλεση. Η άσκηση της εμπράγματης αγωγής, από τον ενέγγυο πιστωτή εκτός πτώχευσης καθιστά δεδομένη την ικανοποίησή του επί του υπεγγύου. Δεν αποκλείεται όμως να είναι άκρως συμφέρουσα και η αναγγελία του στην πτωχευτική περιουσία. Αν αναλογιστεί κανείς, ότι π.χ. μπορεί στην πτώχευση να εκποιείται το σήμα (φήμης) μιας μεγάλης βιομηχανίας (λ.χ. ΕΒΓΑ, ΔΕΛΤΑ, ΦΑΓΕ), τότε θα αξίζει ασφαλώς να μετέχει και ως πτωχευτικός πιστωτής, γιατί το προϊόν της εκποίησης μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερο από την τιμή ενός ακινήτου. Από την άλλη, όμως, δεν πρέπει να λησμονάται ότι η ατομική αναγκαστική εκτέλεση που επισπεύδεται από ενέγγυο πιστωτή πλεονεκτεί ως προς το γεγονός ότι δεν προασφαιρούνται ομαδικά πιστώματα από τον πίνακα που συντάσσει ο υπάλληλος του πλειστηριασμού, ούτε δύναται να αναγγελθούν ομαδικές απαιτήσεις δια του συνδίκου. Επομένως, στην ατομική αναγκαστική εκτέλεση ο ενέγγυος πιστωτής δύναται να διεκδικήσει και ενδεχομένως να εισπράξει ένα καλύτερο μέρος συγκριτικά με τη συμμετοχή του στην πτώχευση και αυτό οφείλει να το λάβει κανείς υπόψη του αν έχει να επιλέξει ανάμεσα στην ενοχική ή την εμπράγματη αγωγή.

Βιβλιογραφία/ Αρθρογραφία/ Νομολογία

Βιβλιογραφία

- **Απαλαγάκη Χ.**, Προσημείωση Υποθήκης – Η δικονομική της θεώρηση, 2005, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Απαλαγάκη Χ.**, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, τομ. 1 και 2, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Αυγητίδη Δ.**, Εξυγίανση επιχειρήσεων μέσω προπτωχευτικών συμφωνιών, 2011, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Βαθρακοκόλης/ Πλαγάκος**, Ο πίνακας κατάταξης και η ανακοπή κατά αυτού, 2020, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Γέσιου – Φαλτσή Π.**, Δικονομική Έννομη Τάξη, τομ. ΙΙΙ, 2009, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Γεωργιάδης Α.**, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008, 2^η εκδ., εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα.
- **Γεωργιάδης Α.**, Εγχειρίδιο Εμπραγμάτου Δικαίου, 2012,
- **Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων**, Δικονομικά ζητήματα του Πτωχευτικού Δικαίου, 36^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 2012, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων**, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο - ουσιαστικά και δικονομικά ζητήματα, Διαδικτυακό Συνέδριο, 20 Μαρτίου 2021, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Κατράς Ι.**, Αγωγές, αιτήσεις και ενστάσεις εμπραγμάτου δικαίου αστικού κώδικα, 2021, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας**, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2000.
- **Κόκκινος Σ.**, Η επαπειλούμενη αδυναμία πληρωμών ως προϋπόθεση κήρυξης της πτώχευσης, 2020, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη..
- **Κοτσίρης Λ.**, Πτωχευτικό Δίκαιο, 10^η έκδ., 2017, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Κοτσίρης Λ.**, Ευρωπαϊκό Εμπορικό Δίκαιο, 3^η έκδ., 2018, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Νίκας Ν.**, Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως, 2018, 2^η έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Νίκας Ν.**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, τομ. 2, 2018, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Μακρίδου/ Απαλαγάκη/ Διαμαντόπουλος**, Πολιτική Δικονομία, 2^η έκδ., 2018, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Μάζης Π.**, Εκκαθάριση και διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, 2017, 2^η έκδ., εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα.
- **Μιχαλόπουλος Γ.**, Το νέο Πτωχευτικό Δίκαιο, ο νέος ν. 4738/2020 με εισαγωγικές παρατηρήσεις, 2021, 5^η εκδ., εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Μιχαλόπουλος/ Αθανασίου**, Το δίκαιο της διασυννοριακής αφερεγγυότητας, 2020, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

- **Παπαδάκης Χ.**, Διαταγή Πληρωμής, 2^η έκδ., 2012, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Περάκης Ευ.**, Πτωχευτικό Δίκαιο, ο νέος νόμος για την αφερεγγυότητα όπως ισχύει μετά τον ν. 4818/2021, 4^η έκδ., 2021, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρούλεα/ Λιβαδά**, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 3^η έκδ., 2016, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Σπυριδάκης**, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2008, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- **Σωτηρόπουλος Γ.**, Πτωχευτική Ανάκληση, 2009, Σειρά Δικαίου Επιχειρήσεων και Εταιρειών, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Ταμιωλάκης Ε.**, Υποθήκη με τίτλο από το νόμο, 2021, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Χαμηλοθώρης Ι.**, Ασφαλιστικά μέτρα μετά το ν.4335/2015, 2016, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Χατζηϊωάννου Β.** Η δίκη της πτώχευσης και των προληπτικών μέτρων της, 2016, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Χριστακάκου – Φωτιάδη Κ.**, Η εξασφάλιση του Δανειστή, 2002, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα.
- **Ψυχομάνης Σ.**, Πτωχευτικό Δίκαιο, Με βάση το νόμο 4738/2020, Θ' έκδοση, 2021, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Ψυχομάνης Σ.**, Πτωχευτικό Δίκαιο, Η' έκδοση, 2019, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Ψυχομάνης Σ.**, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, β' έκδ, 2016, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

Αρθρογραφία/ Μελέτες/ Σχολιασμός Δικαστικών Αποφάσεων

- **Αρβανιτάκης Π.**, Αποτελεσματική δικαστική προστασία και κατοχύρωση των δικονομικών δικαιωμάτων των μερών στη διαδικασία ειδικής διαχείρισεως (άρθρα 68-77 ν. 4307/2014).
- **Αρβανιτάκης Π.**, Ζητήματα αναγγελίας και κατατάξεως απαιτήσεων στη διαδικασία υπαγωγής επιχειρήσεως σε ειδική διαχείριση κατ' άρ. 68-77 ν. 4307/2014.
- **Βέλλας Π.**, Η κατά πτωχευτικό κώδικα αναστολή των ατομικών διώξεων των ενέγγυων επιχειρηματικών πιστωτών, ΕΕμπΔ, 2008, σελ. 490-512.
- **Γιοβαννόπουλος Ρ.**, Ζητήματα σχετικά με τη διαταγή πληρωμής προσημειούχου δανειστή κατά πτωχέυσαντος οφειλέτη, ΕπισκΕΔ, 2/2004, σελ. 313-338.
- **Δεληκωστόπουλος Ι.**, Ασύμμετρη Προστασία Δανειστών: Η περίπτωση της προσημείωσης υποθήκης, ΕΠολΔ, 2011, σελ. 736-751.
- **Δεληκωστόπουλος Ι.**, Αδυναμία τροπής της προσημείωσης σε υποθήκη: Επί διάσπασης της ενοχικής από την εμπράγματα ευθύνη και επί δικαστικού συμβιβασμού στην αλλοδαοπή, ΕΠολΔ, 5/2018, σελ. 516-522.
- **Δραγατσίκη**, Εξαίρεση των προσημειούχων δανειστών από την αναστολή των ατομικών διώξεων κατά του πτωχέυσαντος οφειλέτη, Αρμ, 2004, σελ. 1779.

- **Καλαβρός Κ.**, Ζητήματα από την αναστολή των ατομικών διώξεων του πτωχέυσαντος οφειλέτη κατ' άρ. 25 ΠτΚ, ΕΠολΔ, 2012, σελ. 719-721.
- **Κολοτούρος Π.**, Συρροή δανειστών και σύγκρουσις δικαιωμάτων. Εις το πεδίο της αναγκαστικής εκτελέσεως, ΕΠολΔ 2/2019, σελ. 113-153.
- **Κουλουριάνος Θ.**, Η εκποίηση του ενεργητικού στην νέα πτωχευτική διαδικασία (άρ. 158 επ. ν. 4738/2020), ΕΕμπΔ, 2/2021, σελ. 288-322.
- **Λαζαρίδης Γ.**, Ζητήματα εκκαθάρισης και διανομής της πτωχευτικής περιουσίας μετά τον Ν. 4738/2020, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, το Νέο Πτωχευτικό Δίκαιο – Ουσιαστικά και Δικονομικά Ζητήματα, σελ. 73-187, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- **Μακρίδου Κ.**, Τα προνόμια στην πτώχευση κατά την προτεινόμενη αναμόρφωση του πτωχευτικού κώδικα: Μελέτες Αστικού Δικονομικού και Διεθνούς Δικονομικού δικαίου, τομ.1, 2010, σελ. 498-511.
- **Μιχαλόπουλος Γ.**, Η επίδραση της πτώχευσης του οφειλέτη στην καταπιστευτική εξασφάλιση δανειστή του, ΔΕΕ, 7/1997, σελ. 676-681.
- **Μιχαλόπουλος Γ.**, Συνθετική επισκόπηση των νέων πτωχευτικών ρυθμίσεων του Ν. 4738/2020 για τη ρύθμιση οφειλών και την παροχή δεύτερης ευκαιρίας, Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, 2021, σελ. 13-27.
- **Μάζη Π.**, Γενικά προνόμια κατάταξης και πτώχευση – Δύο θεσμοί σε αντιπαλότητα, ΕπισκΕΔ, 2/2008, σελ. 485-494.
- **Μπεχρή – Κεχαγιόγλου Γ.**, Η σημασία της διαπίστωσης του ενεργητικού και παθητικού στην πτώχευση, ΕπισκΕΔ, 1/2008, σελ. 8-40
- **Ξενογιάννης Ν.**, Σκέψεις για το ειδικό καθεστώς των συμφωνιών παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας (Ν. 3301/2004) στις διαδικασίες αφερεγγυότητας (πτώχευση, διαδικασία εξυγίανσης και αναγκαστική διαχείριση), ΔΕΕ, 3/2019, σελ. 330 επ.
- **Παμπούκης Κ.**, Συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, ΕπισκΕΔ, 1/2008, σελ. 21-38.
- **Παμπούκης Π.**, παρατηρήσεις επί της ΜΠρΘες 26689/2013, ΕΠισκΕΔ, 2014, σελ. 205-209.
- **Πανταζόπουλος Σ.**, παρατηρήσεις επί της ΜΠρΘες 3404/2017, ΕλΔνη, 2018, σελ. 205-206.
- **Περάκης Ευ.**, Γενική και χωριστή ρευστοποίηση στον νέο κώδικα αφερεγγυότητας (ν. 4738/2020), ΕπισκΕΔ, 4/2020, σελ. 779-790.
- **Πλεύρη Α.**, Η αρχή της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων κατά το άρθρο 25 ΠτΚ – Σύγχρονες νομολογιακές παραδοχές, ΕφΑΔ, 11/2012, σελ. 916-922.
- **Ρόκα Αλ.**, Οι πρόσφατες τροποποιήσεις στην πτωχευτική διαδικασία με τον ν. 4336/2015, ΧρΙΔ, 2015, σελ. 657-666.
- **Ρόκας Αλ.**, Η εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη ως συνόλου στη νέα πτωχευτική διαδικασία (ν. 4738/2020) – Αντιπαραβολή με τη διαδικασία ειδικής διαχείρισης, ΕπισκΕΔ, 4/2020, σελ. 791-805
- **Ρόκας Αλ.**, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, 2014, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

- **Χατζηϊωάννου Β.**, Η πτώχευση ως διαδικασία συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης, Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Δικονομικά Ζητήματα του πτωχευτικού Δικαίου, 2012, σελ. 123-199.
- **Χατζηϊωάννου Β.**, Αναστολή της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου ως συνέπεια της αναστολής των ατομικών διώξεων, Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, 2017, σελ. 257-259.
- **Χατζηϊωάννου Β.**, παρατηρήσεις επί της ΜΠρΑθ 1546/2015, ΝοΒ, 2016, σελ. 576-580.
- **Χατζηνικολάου – Αγγελίδου**, Η θέση του δανειστή εντός και εκτός πτώχευσης, ΔΕΕ 3/2011, σελ. 261-270.
- **Χρυσόγονο Κ.**, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2006, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Ψαρουδάκης Γ.**, Η κατάταξη των πιστωτών στην τραπεζική αφερεγγυότητα, Αρμενόπουλος, τ. 12, 2016, σελ. 2009-2018.

Νομολογία (Ενδεικτικά)

ΕφΘες 297/2021, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΜΠρΑθ 2143/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΠρΑθ 2157/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΜΠρΑθ 2147/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΠρΗλ 208/2021, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΠρΑθ 3449/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΠρΠατρ 38/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΠρΑθ 2141/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΕφΘες 7/2019, ΔΕΕ, τ. 7/2020, σελ. 839 επ.

ΤρΕφΑθ 488/2020, ΔΕΕ, τ. 6/2020, σελ. 706 επ.

ΜΕφΑθ 5535/2018, ΔΕΕ, τ. 3-4/2020, σελ. 391 επ.

ΤρΕφΘες 534/2020, ΔΕΕ, τ. 12/2020, σελ. 1453 επ.

ΜΠρΠατρ 719/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1214/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΕφΑθ 499/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΠΠρΑθ 110/2021, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΜΠρΠατρ 150/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΕφΑθ 326/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1336/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

1218/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Εφαθ 550/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΣυρ 147/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΡοδ 22/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΑθ 1546/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΘεσ 4012/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΘεσ 11276/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΑθ 3034/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΛαρ 311/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΘεσ 2681/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΡοδ 203/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΡοδ 90/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΘεσ 3404/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΘεσσαλ 16514/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΚω 11/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΘεσ 1652/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.